

วัตถุประสงค์ :

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการที่มีคุณภาพของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ และนักวิจัยที่ต้องการเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการทั้งภายในและภายนอก
2. เป็นสื่อกลางในการนำเสนอความก้าวหน้าทางการวิจัยของนิสิต อาจารย์ นักวิจัย ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการภายนอกได้สร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานวิชาการ
3. เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยให้มีความก้าวหน้าและนำไปสู่การเพิ่มพูนตำแหน่งทางวิชาการ

ขอบเขตของวารสาร

1. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มุ่งเน้นเป็นสื่อกลางในการสร้างองค์ความรู้และเผยแพร่บทความวิชาการและผลงานวิจัยที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการในสาขาต่าง ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์/บริหารธุรกิจและการจัดการ/รัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์/ นิติศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/ศิลปศาสตร์/นิเทศศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อย่างเคร่งครัด
3. บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
4. การรับบทความของวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะเป็นบทความที่มุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎีใหม่ ๆ ช่วยขยายองค์ความรู้ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจ และนำไปประยุกต์ใช้ในวงวิชาการที่กว้าง และมีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม
5. ทศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น ไม่ถือเป็นทศนะและความคิดเห็นของกองบรรณาธิการวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เจ้าของ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ จิยะจันทน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา ตันเปาว์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเนชั่น

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิจิต	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี รามัญ	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักรินทร์ วรวัฒน์ประปัญญา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัครดา	เกิดประทุม	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชฎา	ฤาแรง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ดร.อุดม	สมบูรณ์ผล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ดร.รวงทอง	ถาพันธุ์	มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
ดร.นิพัทธ์พนธ์	สนิทเหลือ	สถาบันเทคโนโลยีสุรนารี
ดร.รัชฎากร	วินิจกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ดร.พระปลัดสมชาย	ปโยโค	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย

ฝ่ายประสานงานและจัดการ   สำนักวิจัยและบริการวิชาการ

กำหนดออกเผยแพร่

- ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน
- ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม
- ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563) เป็นฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผลงานที่พัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในเชิงวิชาการ โดยวารสารฉบับนี้มีบทความวิจัยจำนวน 21 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 2 บทความ ซึ่งเป็นบทความจากหลากหลายสถาบัน ดังนี้

บทความวิจัย 1) การศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสำหรับรับประทานกับผักเกล็ดน้ำแข็ง 2) อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 3) ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร 4) รามเกียรติ์: ภาพสะท้อนโลกทัศน์ทางการเมืองไทยและสังคมในอุดมคติของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก 5) ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 6) การปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออก 7) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ 8) ปัจจัยทางการจัดการการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 9) มาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาเหยื่อผู้เสียหายในคดีอาญาและสิทธิในการได้รับการเยียวยาจากรัฐ 10) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร 11) อิทธิพลของการกล่าวเผชิญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร 12) ปัญหาในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญาศึกษาเฉพาะกรณี การปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า 13) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 14) ความไว้วางใจในฐานะตัวแปรคันกลางที่เชื่อมโยงการยอมรับเทคโนโลยีและกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไทยสตรีด้วยวิธีไลฟ์สดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร 15) การสังเคราะห์งานวิจัยผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน 16) การประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ 17) การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญอำเภอลำลูกกา จังหวัดสระแก้ว 18) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร 19) อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการเงินทุนหมุนเวียนการกำกับดูแลกิจการที่ดีและความเชื่อมั่นต่อการเงินที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย 20) อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรกำกับอิทธิพลการรับรู้การสนับสนุนขององค์กรสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 21) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงราย

บทความวิชาการ ดังนี้ 1) กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อรองรับมาตรฐาน ไทยแลนด์ 4.0 2) Communication Innovation and Lifelong Learning of the Elderly

กองบรรณาธิการวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจในวารสาร กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา ตันเปาว์
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
การศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสำหรับรับประทานกับผักเกล็ดน้ำแข็ง Consumer Acceptance of Salad Dressing to eat with Ice Plant Vegetable กมล สงบุญนาและคณะ	1
อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู อาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร Structural Influences of Knowledge Management Toward Work Efficacy of Teacher Volunteers in The Pre-School Child Development Center, Nongkhaem, Bangkok จิตภา ขนุนศรี และธัญนันท์ บุญอยู่	13
ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร Teachers' Opinions on Performance-Based Budgeting at Schools under the Jurisdiction of the Bangkok Primary Educational Service Area Office จิตสุภา ลิขิตรุ่งโรจน์	24
รามเกียรติ์: ภาพสะท้อนโลกทัศน์ทางการเมืองไทยและสังคมในอุดมคติ ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก Ramakien: The Thai Political Worldviews and Utopia of Rama I ชวัลนันท์ จันทร์ทรัพย์	39
ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 Legal Problems and Obstacles with the Enforcement of Mineral ACT B.E. 2560 ชินพรรณ ธนพงษ์วัฒน์	49
การปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีของสำนักงานบัญชี ในเขตภาคตะวันออก Performance on Criteria of Quality Assurance for Accounting Firm in the Eastern Region ณัฐชนันท์ คมด้วยศิริ และสุชมาลย์ ชำนิจ	59
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ Legal Measures Relating to the Powers and Duties of Abbot Concerning the Law on Sangha ณัฐวุฒิ เงินท่วม	72

สารบัญ

	หน้า
ปัจจัยทางการจัดการการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศ เพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี Marketing Management Factors Influence to Customer Buying Behavior for Household Air Conditioner in Lamlukka, Pathumthani Province ดาวรุ่งรดา วงษ์ไกร	82
มาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาเหยื่อผู้เสียหายในคดีอาญา และสิทธิในการได้รับการเยียวยาจากรัฐ Legal Cases for Victims of Criminal Victims and the Right to be healed from the State เทวราช สนโศรก	94
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร Factors Affecting on Decision of Women Bra “Genie Bra” By Show Case in Bangkok ธนัชชนม์ แจ้งคำ และปณัฐดา ป้อมบ้านมุง	105
อิทธิพลของการกล้าเผชิญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์ สู่ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร Influence of Risk-Taking as The Interaction Variable Affected The Human Capital to The Performance of The Air-Conditioner Production Industries in Bangkok ธัญนันท์ บุญอยู่, สุชารัตน์ บุญอยู่ และกนกอร บุญมาเกิด	115
ปัญหาในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญา ศึกษาเฉพาะกรณี การปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า Criminal trademark enforcement: A case study of spurious trademark or fraudulent imitation บารมี กวักทรัพย์ และวริยา ลำเลิศ	124

สารบัญ

	หน้า
การพัฒนาแบบการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย The Development of Self-Development Model with the process of PLC for Teacher in Non Formal Education พิรุฬห์พร แสนแพง และพงศ์เทพ จิระโร	138
ความไว้วางใจในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงการยอมรับเทคโนโลยีและกลยุทธ์การตลาด ที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไทยสตรีด้วยวิธีไลฟ์สดของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร Trust as an intermediate variable that connects technology adoption and marketing strategies influence the decision making behavior of purchasing Thai women dress by live method of consumers in the Bangkok area เพลินพรรณ โชติพงษ์ และคณะ	147
การสังเคราะห์งานวิจัยผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน A Research Synthesis on The Result of English Reading Skills Development รัฐพงศ์ สีแสง,สมพงษ์ ปั่นหุ่น และสุริพร อนุศาสนนันท์	155
การประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ Needs Assessment of Learning and Innovation Skills in the 21 ST Century for Students of North Bangkok University วิโรจน์ หมั่นเทพ และ ณัฐพงศ์ วิชัยดิษฐ์	165
การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว Application of Good Governance Principles in Thung Maha Charoen Subdistrict's Health Promoting Hospital at Wang Nam Yen District in Sa Kaeo Province วุฒิวัฒน์ อนันต์พัฒน์เมธ,สุทธิพงษ์ เกียรติวิชัย และชลินทิพย์ ขอนินกลาง	177
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร Legal Measures Concerning to the Dietary Supplement Control ศรัณยา ศิริวัฒนะกุล	185

สารบัญ

	หน้า
อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี และความเชื่อมั่นต่องบการเงินที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย Structural Effect of Work Capital Management, Good Corporate Governance and Reliability of Financial Statement towards Financial Ratio of Listed Companies in Thailand สุชาร์ตน์ บุญอยู่	195
อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรกำกับอิทธิพลการรับรู้ การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร The Influence of the Work Motivation as the Influencing Factor between the Perception of the Organizational Support and the Work Effectiveness of the Personnel at the Nongkhaem District Office, Bangkok Metropolitan Administration สุปราณี ภูวงษ์ และคณะ	207
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงราย The Relation Between an Administration of the Patrol Police Schools and Policy of the Basic Education Commission in Changrai Province สันต์ชัย พูลสวัสดิ์	218
บทความวิชาการ	
กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อรองรับมาตรฐาน ไทยแลนด์ 4.0 Marketing strategies to support Thailand 4.0 standards วิรัตน์ เตชะนิรติศัย	232
Communication Innovation and Lifelong Learning of the Elderly Chutima Musikanont	244

การศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสำหรับรับประทาน กับผักเกล็ดน้ำแข็ง

Consumer Acceptance of Salad Dressing to eat with Ice Plant Vegetable

¹กมล สงบุญนาค, ²พัชรพล มหามิตร, ³นภเกตน์ สายสมบัติ, ⁴จูรีมาศ ชะยะมังคะลา และ ⁵จุฑารัตน์ พัฒนาทร

¹Kamol Songboonnak, ²Pacharapon Mahamit, ³Noppakate Saisombut,

⁴Jureemas Chayamangkala and ⁵Jutarat Patanakorn

^{1,2,3,4,5}สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

^{1,2,3,4,5}Panyapiwat Institute of Management

¹Corresponding Author. E-mail: kamolson@pim.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำสลัดและศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสำหรับรับประทานกับผักเกล็ดน้ำแข็ง โดยทำการศึกษสูตรน้ำสลัดมาตรฐานและทำการคัดเลือกสูตรน้ำสลัดที่เหมาะสม 5 สูตรด้วยการประเมินทางประสาทสัมผัสของผู้เชี่ยวชาญด้านอาหาร จากนั้นทำการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบเรียงลำดับความชอบ โดยมีผู้ทำการทดสอบ 30 คน ได้สูตรน้ำสลัด 2 สูตร แล้วนำไปทำการศึกษการยอมรับของผู้บริโภค โดยใช้ 9-Point Hedonic Scale กลุ่มตัวอย่างในการทดสอบ 100 คน ด้วยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง แล้วทำการวิเคราะห์คุณลักษณะของน้ำสลัดในด้าน สี กลิ่น รสชาติโดยรวม ความข้น และความชอบโดยรวม ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยวิธี Paired Samples t-test จากนั้นทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความชอบผลิตภัณฑ์น้ำสลัด 2 สูตร จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ด้วยวิธี Independent Samples t-test

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการคัดเลือกน้ำสลัด 5 สูตรด้วยการประเมินทางประสาทสัมผัสกับผู้เชี่ยวชาญด้านอาหาร ได้แก่ 1.สูตรสไปซี่ซึฟู้ด 2.สูตรซัลลิเกรลิน 3.สูตรเซียงไฮ้ 4.สูตรออริจินัล 5.สูตรญี่ปุ่น แล้วทำการคัดเลือกน้ำสลัดด้วยการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบเรียงลำดับความชอบ โดยมีผู้ทำการทดสอบ 30 คน พบว่า น้ำสลัดสูตรเซียงไฮ้และน้ำสลัดสูตรออริจินัล มีคะแนนความชอบมากเป็น 2 อันดับแรก

2) ผลการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภค พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความชอบน้ำสลัด 2 สูตร จำแนกตามคุณลักษณะด้าน สี กลิ่น รสชาติโดยรวม ความข้น และความชอบโดยรวม ด้วยวิธี Paired Samples t-test พบว่า ผู้ทำการทดสอบมีความชอบน้ำสลัด 2 สูตร ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความชอบผลิตภัณฑ์น้ำสลัดจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ด้วยวิธี Independent Samples t-test พบว่า ผู้ทำการทดสอบมีความชอบน้ำสลัดสูตรเซียงไฮ้ ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน แต่ผู้ทำการทดสอบมีความชอบน้ำสลัดสูตรออริจินัลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในด้านเพศ อายุ การศึกษา และรายได้

คำสำคัญ: การยอมรับของผู้บริโภค; ผลิตภัณฑ์น้ำสลัด; ผักเกล็ดน้ำแข็ง

Abstract

The aims of this research were to developed salad dressing products and studied consumer acceptance of salad dressing products to eat with Ice plant vegetable. Research methods were to developed of standard salad dressing recipes and selected 5 suitable salad dressing recipes by sensory evaluation with food experts. Then, sensory tests in ranking test which 30 consumers were tested to selected 2 salad dressing products. Then, Consumer

acceptance of salad dressing products by using a sensory acceptance of 100 consumers with purposive selection and using the 9-Point Hedonic Scale for sensory acceptance of consumers. Then the salad dressing products characteristics were analyzed in terms of color, flavor, overall taste, concentration and overall satisfaction by Mean and Standard Deviation and Compared Mean by Paired Samples t-test and Analysis of Variance in testing the difference of average liking of salad dressing products in 2 formulas by gender, age, education, occupation, income and status by Independent Samples t-test.

The results showed that 1) selected 5 suitable salad dressing recipes by sensory evaluation with food experts were 1. Spicy Seafood Salad Dressing 2. Chilli garlic Salad Dressing 3. Shanghai Salad Dressing 4. Original Salad Dressing and 5. Japanese Salad Dressing. After that, the salad dressing was selected by sensory testing in ranking test for selected of 2 salad dressing products with 30 consumer, the results showed that the Shanghai salad dressing and the Original salad dressing were the most liking rating.

2) Consumer acceptance found that compared the preference of the Shanghai salad dressing and the original salad dressing by color, flavor, overall taste, concentration and overall satisfaction of salad dressing, it was found that the consumer liking the salad dressing in both formulas were not significantly different and results of compared in average liking tests of Shanghai salad dressing by gender, age, education, occupation, income and status with the Independent Samples t-test, there were no statistically significant difference but the consumer had a preference for their original salad dressing with the statistically significant difference at the level 0.01 by gender, age, education and income.

Keywords: Consumer Acceptability; Salad Dressing Product; Ice Plant Vegetable

บทนำ

ปัจจุบันอาหารเพื่อสุขภาพในประเทศไทยเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงจากในอดีต มีความต้องการที่หลากหลาย และเริ่มที่จะเลือกบริโภคอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของตนเองมากขึ้น ประกอบกับการแข่งขันทางธุรกิจอาหารที่ตอบสนองความต้องการดังกล่าวอย่างเฉพาะเจาะจง และหลากหลายมาก แต่โดยรวมแล้วเกิดจากผู้บริโภคที่มุ่งเน้นเป้าหมายเพื่อการมีสุขภาพที่ดีและการมีอายุที่ยืนยาว จึงต้องการรักษาความสมดุลของอาหารที่รับประทานเข้าไป และการไม่เกิดโรค รวมถึงส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดี ผู้บริโภคเริ่มนำเรื่องการบริโภคอาหารและสุขภาพมาเชื่อมโยง เช่น การบริโภคอาหารที่ดีจะมีผลดีต่อสุขภาพกายและใจ ในทางตรงกันข้ามหากมีการบริโภคไม่ถูกต้อง อาจก่อให้เกิดโรคภัยต่าง ๆ ได้ เช่น ปริมาณคอเลสเตอรอลในเลือดสูง โรคไตและโรคเบาหวาน เป็นต้น สมาพันธ์เบาหวานนานาชาติรายงานว่าในปี พ.ศ. 2558 ผู้ป่วยโรคเบาหวานทั่วโลกมีจำนวน 415 ล้านคน และจะเพิ่มขึ้นเป็น 642 ล้านคนในปี พ.ศ. 2583 ซึ่งโรคเบาหวานเป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับการมีระดับน้ำตาลในเลือดสูงเนื่องจากความบกพร่องในการทำงานของฮอร์โมนอินซูลินที่มีสาเหตุจากหลายประการ เช่น กรรมพันธุ์ พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีรสหวานมากเกินไป ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีผลิตภัณฑ์อาหารหลายชนิดที่ผลิตขึ้นสำหรับผู้ที่ต้องการควบคุมปริมาณน้ำตาล และผู้ป่วยโรคเบาหวาน เช่น หมากฝรั่งที่ไม่มีน้ำตาล อาหารลดพลังงานและเครื่องดื่มที่ใช้สารให้ความหวานทดแทนน้ำตาล เป็นต้น

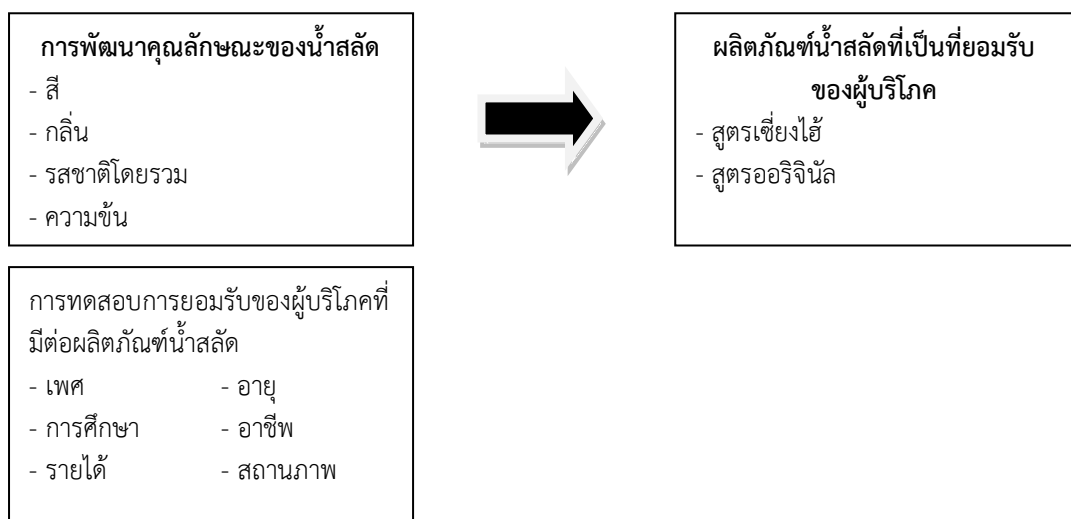
สลัดถือเป็นอาหารที่มีผักและผลไม้เป็นส่วนประกอบหลัก อุดมไปด้วยสารอาหารที่สำคัญ ได้แก่ วิตามิน เกลือแร่และใยอาหาร รับประทานคู่กับน้ำปรุงรสที่เรียกว่าน้ำสลัด ซึ่งเป็นน้ำปรุงรสหรือซอสปรุงรสที่มีส่วนประกอบหลักได้แก่ น้ำมันพืช ไข่แดง มัสตาร์ด น้ำตาล เกลือ พริกไทยขาว ออริกาโน และน้ำส้มสายชู จากส่วนประกอบดังกล่าวการรับประทานน้ำสลัดที่ไม่เหมาะสมอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น ไขมันในเลือดสูง โรคอ้วน และระดับน้ำตาลในเลือดสูง เป็นต้น ดังนั้นการทานน้ำสลัดคู่กับผักที่มีสารอาหารที่สำคัญ ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์อย่างมากโดยเฉพาะผักเคล็ดน้ำแข็ง ซึ่งเป็นผักที่มีลักษณะภายนอกคล้ายมีเกล็ดน้ำแข็งเกาะอยู่ที่ลำต้นหรือใบของผัก เมื่อรับประทานแล้วจะให้ความรู้สึกกรอบ และมีรสเค็มเล็กน้อย ให้ประโยชน์ในเชิงสุขภาพที่อุดมไปด้วยสารไอโนซิทอล โพรลีน วิตามินเค และเบต้าแคโรทีน อีกทั้งยังปลอดภัยเพราะไม่มีสารกำจัดแมลงหรือศัตรูพืชตกค้าง(สถาบันอาหาร, 2555) สามารถช่วยลดภาวะการเกิดโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงได้ และที่สำคัญมีสารต้านอนุมูลอิสระสูง (Park, K.S., Kim, S.K., Cho, Y, et al. 2016) ในต่างประเทศรู้จักกันเป็นอย่างดี นิยมนำต้นและใบมากินร่วมกับผักสลัด ช่วยชะลอการเกิดไตรกลีเซอไรด์ ลดน้ำตาลในเลือด แต่ในประเทศไทยมีให้เห็นค่อนข้างน้อย ต้องนำเข้าจากต่างประเทศจึงมีราคาสูง กิโลกรัมละหลายร้อยบาท (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) ผักเคล็ดน้ำแข็งจึงเป็นผักเศรษฐกิจในอนาคตที่น่าสนใจสำหรับการนำมาทานคู่กับน้ำสลัด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสำหรับรับประทานกับผักเคล็ดน้ำแข็ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการร้านอาหารที่จะนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสำหรับรับประทานกับผักเคล็ดน้ำแข็ง
2. เพื่อศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสำหรับรับประทานกับผักเคล็ดน้ำแข็ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

สลัดและน้ำสลัดเป็นอาหารที่มีผักและผลไม้เป็นส่วนประกอบหลัก อุดมไปด้วยสารอาหารที่สำคัญ ได้แก่ วิตามิน เกลือแร่และใยอาหาร จึงเป็นอาหารเพื่อสุขภาพที่ผู้บริโภคให้ความนิยมสามารถรับประทานได้ทุกช่วงเวลาของมื้ออาหาร เช่น การรับประทานสลัดก่อนอาหารหลัก (Appetizer salads) เพื่อกระตุ้นให้เกิดความอยากอาหาร หรือการเรียกน้ำย่อย การรับประทานสลัดเป็นอาหารหลัก (Main course salads) โดยส่วนใหญ่จะนิยมรับประทานเป็นอาหารมื้อเย็น (วาสนา นาราศรี, 2554) ซึ่งการบริโภคผักและผลไม้ดังกล่าว สลัดสามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดโรคมะเร็ง และยังมีส่วนช่วยในการลดการสูญเสียมวลกระดูกในผู้หญิงวัยก่อนหมดประจำเดือน นอกจากนี้ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญต่อคุณค่าทางโภชนาการของส่วนประกอบที่รับประทานควบคู่กับสลัด โดยเฉพาะเครื่องปรุงที่ให้กลิ่นและรสชาติที่หลากหลายหรือที่เรียกว่า น้ำสลัด (Salad dressing) ซึ่งน้ำสลัดมากมายชนิดตามส่วนผสมที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปจะแบ่งน้ำสลัดออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือสลัดน้ำข้น และสลัดน้ำใส

สลัดน้ำข้น (Creamy dressing) มีลักษณะข้นเนื่องจากเครื่องปรุงต่าง ๆ มีการรวมตัวกันถาวร ไม่แยกชั้น โดยมีไข่แดงเป็นอิมัลซิไฟเออร์ (emulsifier) ที่ทำให้น้ำกับน้ำมันรวมตัวกันดี มัสตาร์ดเป็นเครื่องปรุงที่ช่วยให้น้ำสลัดรวมกันง่ายและถาวรมากขึ้น ถ้าเป็นน้ำสลัดข้นแบบสุขภาพหรือน้ำสลัดมังสวิรัต จะใช้น้ำมันถั่วเหลืองเป็นอิมัลซิไฟเออร์ เพราะถั่วเหลืองมีสารเลซิธินที่มีคุณสมบัติช่วยให้น้ำกับน้ำมันรวมตัวกัน (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2554) สำหรับในทางอุตสาหกรรมจะใช้วิธีโฮโมจีไนส์ เป็นการปั่นด้วยความเร็วสูงหรือการใช้ความดันเพื่อทำให้สารรวมเป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นจึงเติมสารอิมัลซิไฟเออร์ (emulsifier) เพื่อช่วยให้เกิดการคงตัว ซึ่งจากส่วนผสมจะทำหน้าที่เป็นตัวอิมัลซิไฟเออร์ (emulsifier) นอกจากไข่แล้วยังนิยมใช้เจลาติน เพคติน กัมและแป้งตัดแปรเพื่อใช้เป็นสารอิมัลซิไฟเออร์ (emulsifier) อีกด้วย ส่วนในด้านคุณค่าทางโภชนาการของสลัดน้ำข้น พบว่าน้ำสลัดชนิดนี้จะให้พลังงานสูง เนื่องจากปริมาณน้ำมันในส่วนผสมที่มากกว่า 65 เปอร์เซ็นต์ รวมทั้งยังมีคอเลสเตอรอลด้วย (วาสนา นาราศรี, 2554)

สลัดน้ำใส (Vinaigrette) มีลักษณะใสมองเห็นส่วนประกอบบางส่วนเนื่องจากเครื่องปรุงต่างๆ ของน้ำสลัดมีการรวมตัวแบบชั่วคราว เมื่อวางพักไว้เครื่องปรุงต่าง ๆ จะมีการแยกตัวกัน ดังนั้นก่อนรับประทานต้องตีหรือเขย่าให้เข้ากันอีกครั้ง สลัดน้ำใสน้ำมันเป็นเครื่องปรุงหลัก ไม่ใช่ไข่หรือไข่แดงเป็นเครื่องปรุง (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2554) เป็นน้ำสลัดสูตรพื้นฐานที่มีส่วนผสมของน้ำมันพืช ซึ่งสามารถเลือกใช้ตามความเหมาะสม เช่น น้ำมันเมล็ดฝ้าย น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันดอกคำฝอย น้ำมันข้าวโพด น้ำมันเมล็ดทานตะวัน และน้ำมันมะกอก เป็นต้น และมีส่วนผสมของน้ำส้มสายชูที่ได้จากงานหมักขององุ่น หรือได้จากผลไม้อื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีน้ำตาล เกลือ และเครื่องเทศอยู่ในส่วนผสมด้วย ซึ่งน้ำสลัดประเภทนี้ ได้แก่ น้ำสลัดฝรั่งเศส (French dressing) มีปริมาณน้ำมันในส่วนผสมมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ และน้ำสลัดแบบญี่ปุ่น มีปริมาณน้ำมันเป็นส่วนผสมน้อยกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ (วาสนา นาราศรี, 2554) ซึ่งจะให้พลังงานต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสลัดน้ำข้น

ผักกาดน้ำแข็ง เป็นผักที่มีลักษณะภายนอกคล้ายมีเกล็ดน้ำแข็งเกาะอยู่ที่ลำต้นหรือใบของผัก เมื่อรับประทานแล้วจะให้ความรู้สึกกรอบและมีรสเค็มเล็กน้อย ให้ประโยชน์ในเชิงสุขภาพที่อุดมไปด้วยสารไอโซฟลาโวน โพรตีน วิตามินเค และเบต้าแคโรทีน อีกทั้งยังปลอดภัยเพราะไม่มีสารกำจัดแมลงหรือศัตรูพืชตกค้าง (สถาบันอาหาร, 2555) สามารถช่วยลดภาวะการเกิดโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงได้ และที่สำคัญมีสารต้านอนุมูลอิสระสูง (Park, K.S., Kim, S.K., Cho, Y, et al. 2016)

นำสุข ศรีเจริญ ธงชัย สุวรรณสิขณ และ สุนทรี สุวรรณสิขณ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำสลัดใส และอิทธิพลของเพศและอายุต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และราคา โดยใช้แบบสอบถามสำรวจกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย อายุ 20-60 ปี จำนวน 240 คน สำหรับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยให้คะแนนความสำคัญแต่ละปัจจัย จำนวน 16 ปัจจัย เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดมาวิเคราะห์ปัจจัย พบว่าสามารถจัดกลุ่มตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อได้เป็น 5 ปัจจัย โดยสามารถอธิบายตัวแปรเดิมทั้งหมดได้ร้อยละ 61.25 ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านยี่ห้อ และสถานที่จัดจำหน่าย 2) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย 3) ปัจจัยด้านลักษณะของผลิตภัณฑ์ 4) ปัจจัยด้านประโยชน์และความปลอดภัย และ 5) ปัจจัยด้านลักษณะปรากฏ ส่วนการศึกษาอิทธิพลของเพศและอายุ ต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์และราคาของผลิตภัณฑ์น้ำสลัดใส พบว่า เพศไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกรูปแบบบรรจุภัณฑ์และราคา ส่วนอายุมีอิทธิพลต่อการเลือกรูปแบบบรรจุภัณฑ์และราคา กลุ่มช่วงอายุ 20-39 ปี นิยมเลือกบรรจุภัณฑ์แบบขวดแก้ว และช่วงราคาต่ำกว่า 41 บาท ส่วนกลุ่มช่วงอายุ 40-60 ปี นิยมเลือกบรรจุภัณฑ์แบบขวดพลาสติก และราคาตั้งแต่ 41 บาทขึ้นไป

บุศราภา ลีละวัฒน์ และไตรรัตน์ แก้วสะอาด (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาส่วนผสมน้ำมันต่ำ เสริมแป้งข้าวเจ้า มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาน้ำมันต่ำเสริมแป้งข้าวเจ้า โดยใช้แป้งข้าวเจ้าร่วมกับ แชนแทนกัม เป็นสารให้ความข้นหนืด โดยวางแผนการทดลองแบบ central composite design (CCD) เพื่อศึกษาผลของตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือ ปริมาณน้ำมันรำข้าวร้อยละ 10-30 แป้งข้าวเจ้า ร้อยละ 1.0-7.0 และแชนแทนกัม ร้อยละ 0.1- 0.6 โดยนำหนักต่อสมบัติทางวิทยากระแสและค่าสี (L^* , a^* , b^*) ของน้ำสลัด จากนั้นนำน้ำสลัดไขมันต่ำที่มีสมบัติ ทางวิทยากระแสที่ใกล้เคียงกับน้ำสลัดไขมันต่ำ ทางการค้าจำนวน 3 สูตร มาทดสอบการยอมรับทางประสาทสัมผัส ด้วยวิธี 9-point hedonic scale พบว่าอัตราส่วนของน้ำมันรำข้าว แป้งข้าวเจ้า และแชนแทนกัมที่ได้รับคะแนนการ ยอมรับมากที่สุด ด้านสีและกลิ่นรส คือ 25.95:5.78:0.50 โดยน้ำหนัก ส่วนการยอมรับทางประสาทสัมผัสด้านความข้น หนืด รสชาติ และความชอบโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p \geq 0.05$) เมื่อนำน้ำสลัดไปผ่านการ พาสเจอร์ไรส์และเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียส เป็นระยะเวลา 28 วัน พบว่าน้ำสลัดมีพฤติกรรมการ ไหลเปลี่ยนจาก shear thinning ไปเป็น Herschel-Bulkley โดยค่าสัมประสิทธิ์ความหนืดเพิ่มขึ้น ค่าความเป็นสีแดง(a^*) ลดลง ค่า ความเป็นสีเหลือง(b^*) สูงขึ้น ส่วนค่าความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระ (EC50) ไม่เปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาการเก็บรักษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การพัฒนาคุณลักษณะของน้ำสลัด

1.1 ศึกษาสูตรมาตรฐานน้ำสลัด จำนวน 10 สูตร และทำการคัดเลือกสูตรน้ำสลัดที่เหมาะสม จำนวน 5 สูตร โดยการประเมินทางประสาทสัมผัสกับผู้เชี่ยวชาญด้านอาหารจำนวน 3 ท่าน

1.2 จากนั้นทำการคัดเลือกน้ำสลัด โดยการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบเรียงลำดับความชอบ (Ranking Test) สำหรับการให้คะแนนความชอบเรียงลำดับความชอบโดยลำดับที่ 1 หมายถึงชอบมากที่สุด และ 5 หมายถึงชอบน้อยที่สุด การคำนวณค่า LSD_{rank} ตามแบบ Fisher and Yates (วิภาดา มุรินทร์พมาศ และภารดี พลไชย, 2554) ใช้สูตร $LSD_{rank} = 1.96 [bt(t+1)/6]^{1/2}$ ในการเลือกผลิตภัณฑ์

น้ำสลัดให้เหลือ 2 สูตร โดยมีผู้ทำการทดสอบจำนวน 30 คน จากนั้นจึงนำไปทำการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำสลัดต่อไป

2. การทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำสลัด

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 10,831,988 คน (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ, 2561)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบการยอมรับทางประสาทสัมผัสของผู้บริโภค อยู่ระหว่าง 50-100 คน (Howard R. Moskowitz, Jacqueline H. Beckley, Anna V. A. Resurreccion, 2012) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการยอมรับผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค เป็นแบบสอบถามโดยใช้แบบทดสอบการประเมินการยอมรับทางประสาทสัมผัสของผู้บริโภค โดยใช้วิธีการทดสอบ 9-Point Hedonic Scale (1 = ไม่ชอบมากที่สุด, 2 = ไม่ชอบมาก, 3 = ไม่ชอบปานกลาง, 4 = ไม่ชอบเล็กน้อย, 5 = เฉย ๆ, 6 = ชอบเล็กน้อย, 7 = ชอบปานกลาง, 8 = ชอบมาก, 9 = ชอบมากที่สุด) และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การตรวจคุณภาพของเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยทำการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา(Content Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) แต่ละข้อคำถามว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ ได้ผลเท่ากับ 1.0 ซึ่งสามารถนำแบบสอบถามไปใช้ได้

2. จากนั้นนำแบบสอบถามไปตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย(Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้(Try out) กับผู้บริโภคที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด ได้ผลเท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง(Purposive Selection) โดยมีคำถามสำหรับการคัดกรองกลุ่มตัวอย่างก่อนทำการทดสอบ ได้แก่ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ทานน้ำสลัดทานอาหารเพื่อสุขภาพ และมีอายุตั้งแต่ 18-40 ปี เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 100 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
2. วิเคราะห์คุณลักษณะของน้ำสลัด โดยใช้วิธีการทดสอบ 9-Point Hedonic Scale ในด้านสี กลิ่น รสชาติโดยรวม ความข้น และความชอบโดยรวม ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการ Paired Samples t-test
3. วิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance, ANOVA) ในทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความชอบผลิตภัณฑ์น้ำสลัดจำนวน 2 สูตร จำแนกตามข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ทดสอบ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ด้วยวิธีการ Independent Samples t-test

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาคุณลักษณะของน้ำสลัด

ผู้วิจัยทำการศึกษาสูตรมาตรฐานน้ำสลัด จำนวน 10 สูตร และทำการคัดเลือกสูตรน้ำสลัดที่เหมาะสมจำนวน 5 สูตร โดยการประเมินทางประสาทสัมผัสกับผู้เชี่ยวชาญด้านอาหาร จำนวน 3 ท่าน โดยผลการคัดเลือก ได้แก่ 1.สูตรน้ำสลัดสไปซี่ซีฟู้ด 2.น้ำสลัดสูตรซิลลี่เกรลิก 3.น้ำสลัดสูตรเซียงไฮ้ 4.น้ำสลัดสูตรออริจินัล 5.น้ำสลัดสูตรญี่ปุ่น

จากนั้นทำการคัดเลือกน้ำสลัด โดยการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบเรียงลำดับความชอบ (Ranking Test) สำหรับการให้คะแนนความชอบเรียงลำดับความชอบโดยลำดับที่ 1 หมายถึงชอบมากที่สุด และ 5 หมายถึงชอบน้อยที่สุด จากการคำนวณค่า LSD_{rank} ตามแบบ Fisher and Yates (วิภาดา มุรินทร์พมาศ และภาณี พลไชย, 2554) ใช้สูตร $LSD_{rank} = 1.96 [bt(t+1)/6]^{1/2}$ ในการเลือกผลิตภัณฑ์น้ำสลัดให้เหลือ 2 สูตร โดยมีผู้ทำการทดสอบจำนวน 30 คน ผลการคัดเลือกพบว่า น้ำสลัดสูตรเซียงไฮ้ และน้ำสลัดสูตรออริจินัล ได้รับคะแนนความชอบมากที่สุด คะแนนความชอบอยู่ที่ 62 และ 88 คะแนน ตามลำดับ โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับน้ำสลัดอีก 3 สูตรดังผลในตารางที่ 1 จากนั้นจึงนำไปทำการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำสลัดต่อไป

ตารางที่ 1 คะแนนเรียงลำดับความชอบ(Ranking Test)

ผู้ ทดสอบ	ลำดับคะแนนความชอบ					ผู้ ทดสอบ	ลำดับคะแนนความชอบ				
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
1	4	3	5	1	2	16	4	5	2	3	1
2	3	2	4	1	5	17	1	4	2	3	5
3	3	2	4	1	5	18	5	3	1	4	2
4	1	2	4	3	5	19	5	2	1	3	4
5	4	3	1	2	5	20	5	4	3	1	2
6	4	2	5	1	3	21	5	3	4	2	1
7	5	3	4	1	2	22	5	2	1	3	4
8	2	4	1	5	3	23	4	5	1	2	3
9	5	3	1	2	4	24	5	3	4	2	1
10	2	4	3	1	5	25	5	3	4	1	2
11	4	5	3	1	2	26	5	1	3	2	4
12	3	4	5	1	2	27	1	4	2	3	5
13	4	2	1	3	5	28	5	3	4	2	1
14	2	3	4	5	1	29	5	3	2	1	4
15	5	3	4	1	2	30	4	2	5	1	3
						รวม	115 ^a	92 ^a	88 ^{ab}	62 ^{ab}	93 ^a
						เฉลี่ย	3.83	3.06	2.93	2.06	3.1

หมายเหตุ 1 หมายถึง ลำดับความชอบอันดับ 1 และ 5 หมายถึง ลำดับความชอบอันดับ 5

* คะแนนลำดับความชอบรวมที่มีอักษรเหมือนกันในแนวนอนไม่มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำสลัด

ข้อมูลของผู้ทำการทดสอบจำนวน 100 คน พบว่า ผู้ทำการทดสอบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.0 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 48.0 โดยส่วนใหญ่อายุมากกว่า 31 ปี ร้อยละ 59.0 และอายุ 18-30 ปี ร้อยละ 41.0 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 58.0 และต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 42.0 โดยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ร้อยละ 45.0 และทำอาชีพที่ไม่ใช่นักศึกษา (พนักงานเอกชน ข้าราชการ พ่อบ้าน แม่บ้าน เจ้าของธุรกิจ และ อาชีพอิสระ) ร้อยละ 55.0 มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 57.0 และรายได้น้อยกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 43.0 และมีสถานภาพโสด ร้อยละ 66.0 สมรส ร้อยละ 34.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 คะแนนความชอบต่อคุณลักษณะผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสูตรเชียงใหม่ และสูตรออริจินอล และผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของน้ำสลัด 2 สูตรด้วยวิธีการ Paired Samples t-test

คุณลักษณะ	สูตร	น้ำสลัดสูตรเชียงใหม่	น้ำสลัดสูตรออริจินอล
		ค่าเฉลี่ย $\pm$ S.D.	ค่าเฉลี่ย $\pm$ S.D.
สี		7.89 ^a $\pm$ 0.764	7.66 ^a $\pm$ 1.365
กลิ่น		8.09 ^a $\pm$ 0.866	7.98 ^a $\pm$ 0.752
รสชาติโดยรวม		8.39 ^a $\pm$ 0.567	8.39 ^a $\pm$ 0.634
ความข้น		8.44 ^a $\pm$ 0.729	8.43 ^a $\pm$ 0.624
ความชอบโดยรวม		8.44 ^a $\pm$ 0.903	8.58 ^a $\pm$ 0.496

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยภายในแถวเดียวกันที่มีสัญลักษณ์ตัวอักษรภาษาอังกฤษต่างกัน หมายถึงผลิตภัณฑ์น้ำสลัดที่มีค่าคะแนนความชอบในแต่ละคุณลักษณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ทำการทดสอบส่วนใหญ่มีความชอบน้ำสลัดสูตรเชียงใหม่ ในด้านความข้นของน้ำสลัด และความชอบโดยรวม รองลงมาได้แก่ ด้านรสชาติโดยรวม กลิ่น และ สีของน้ำสลัด ตามลำดับ

ผู้ทำการทดสอบส่วนใหญ่มีความชอบน้ำสลัดสูตรออริจินอลในด้านความชอบโดยรวม รองลงมาได้แก่ด้านความข้นของน้ำสลัด รสชาติโดยรวม กลิ่น และ สีของน้ำสลัด ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความชอบน้ำสลัดสูตรเชียงใหม่ และสูตรออริจินอล จำแนกตามคุณลักษณะสี กลิ่น รสชาติโดยรวม ความข้น และความชอบโดยรวม พบว่า ผู้ทำการทดสอบมีความชอบน้ำสลัดทั้ง 2 สูตร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความชอบผลิตภัณฑ์น้ำสลัดจำนวน 2 สูตร จำแนกตามข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ทำการทดสอบ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ด้วยวิธีการ Independent Samples t-test

ตัวแปร	น้ำสลัดสูตร เชียงไฮ้			น้ำสลัดสูตร ออริจินอล		
	t-test	P value	ผลการทดสอบ	t-test	P value	ผลการทดสอบ
เพศ	-1.641	0.104	ไม่แตกต่างกัน	-2.858	0.005	แตกต่างกัน*
อายุ	1.199	0.233	ไม่แตกต่างกัน	3.476	0.001	แตกต่างกัน*
การศึกษา	1.261	0.201	ไม่แตกต่างกัน	3.566	0.001	แตกต่างกัน*
อาชีพ	0.578	0.631	ไม่แตกต่างกัน	1.460	0.147	ไม่แตกต่างกัน
รายได้	1.059	0.292	ไม่แตกต่างกัน	3.336	0.001	แตกต่างกัน*
สถานภาพ	0.948	0.345	ไม่แตกต่างกัน	0.034	0.973	ไม่แตกต่างกัน

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความชอบผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสูตรเชียงไฮ้ จำแนกตามข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ทำการทดสอบ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ด้วยวิธีการ Independent Samples t-test พบว่า ผู้ทำการทดสอบมีความชอบน้ำสลัดสูตรเชียงไฮ้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แต่ผู้ทำการทดสอบมีความชอบน้ำสลัดสูตรออริจินัลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในด้านเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ จึงได้ทำการวิเคราะห์รายคู่ต่อไป

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายคู่ความชอบผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสูตรออริจินัล จำแนกตามข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ทำการทดสอบ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้

ตัวแปร	ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D	t-test	P value
เพศ	ชาย	8.69	0.468	-2.858	0.005*
	หญิง	8.48	0.505		
อายุ	18-30 ปี	8.44	0.502	3.476	0.001*
	มากกว่า 30 ปี	8.68	0.471		
การศึกษา	ต่ำกว่า ป.ตรี	8.45	0.504	3.566	0.001*
	ป.ตรี	8.67	0.473		
รายได้	ต่ำกว่า 15,000 บาท	8.47	0.505	3.336	0.001*
	มากกว่า 15,000 บาท	8.67	0.467		

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายคู่ความชอบผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสูตรออริจินัล จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ โดยใช้สถิติ Independent Samples t-test แสดงให้เห็นว่า ผู้ทำการทดสอบเพศชาย มีความชอบโดยรวมน้ำสลัดสูตรออริจินอล มากกว่า ผู้ทำการทดสอบเพศหญิง ผู้ทำการทดสอบอายุมากกว่า 30 ปี มีความชอบโดยรวมน้ำสลัดสูตรออริจินอล มากกว่า ผู้ทำการทดสอบ

อายุ 18 -30 ปี ผู้ทำการทดสอบที่มีการศึกษาปริญญาตรี มีความชอบโดยรวมน้ำสลัดสูตรออริจินอล มากกว่าผู้ทำการทดสอบที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และผู้ทำการทดสอบที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท มีความชอบโดยรวมน้ำสลัดสูตรออริจินอล มากกว่าผู้ทำการทดสอบที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบเรียงลำดับความชอบ(Ranking Test) ของน้ำสลัดจำนวน 5 สูตร พบว่า น้ำสลัดสูตรเซียงไฮ้ และน้ำสลัดสูตรออริจินัล ได้รับคะแนนความชอบมากที่สุด คะแนนความชอบอยู่ที่ 62 และ 88 คะแนน ตามลำดับ โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับน้ำสลัดอีก 3 สูตร โดยในด้านคุณลักษณะของน้ำสลัด ผู้ทำการทดสอบส่วนใหญ่มีความชอบน้ำสลัดสูตรเซียงไฮ้ และสูตรออริจินอล ในคุณลักษณะ สี กลิ่น รสชาติโดยรวม ความข้น และความชอบโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั้นสามารถตอบโจทย์และชี้ให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความนิยมน้ำสลัด 2 สูตรได้เป็นอย่างดีในภาพรวมของผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับบุศราภา ลีละวัฒน์ และไทรรัตน์ แก้วสะอาด (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนา น้ำสลัดไขมันต่ำเสริมแป้งข้าวเจ้า โดยพบว่าการทดสอบการยอมรับทางประสาทสัมผัสด้านความข้นหนืด รสชาติ และความชอบโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ($p \geq 0.05$)

2. ผลการทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำสลัด โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความชอบผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสูตรเซียงไฮ้ จำแนกตามข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ทำการทดสอบ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ด้วยวิธีการ Independent Samples t-test พบว่าผู้ทำการทดสอบมีความชอบน้ำสลัดสูตรเซียงไฮ้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ผู้ทำการทดสอบมีความชอบน้ำสลัดสูตรออริจินัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในด้านเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ สอดคล้องกับ นำสุข ศรีเจริญ ธงชัย สุวรรณสิขณ และสุนทรี สุวรรณสิขณ.(2561) ที่ได้ทำการศึกษารื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำสลัดใสและอิทธิพลของเพศและอายุต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์และราคา ในส่วนของการศึกษาอิทธิพลของเพศและอายุต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์และราคาของผลิตภัณฑ์น้ำสลัดใส พบว่า เพศไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกรูปแบบบรรจุภัณฑ์และราคา ส่วนอายุมีอิทธิพลต่อการเลือกรูปแบบบรรจุภัณฑ์และราคา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากผลการทดสอบทางประสาทสัมผัสแบบเรียงลำดับความชอบ (Ranking Test) ของน้ำสลัดจำนวน 5 สูตร พบว่า น้ำสลัดสูตรเซียงไฮ้ และน้ำสลัดสูตรออริจินัล ได้รับคะแนนความชอบมากที่สุด โดยที่คุณลักษณะของน้ำสลัดด้าน สี กลิ่น รสชาติโดยรวม ความข้น และความชอบโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นผู้ประกอบการร้านอาหาร หรือผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำสลัดเพื่อจำหน่ายควรทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำสลัด 2 สูตรดังกล่าว เพราะได้รับความนิยมและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และทำการทดสอบตลาดต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเท่านั้นซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายของผู้บริโภคน้ำสลัด ดังนั้นผู้สนใจทำงานวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุม เช่น ศึกษาประชากรทั้งประเทศเพื่อสามารถตอบโจทย์และเป็นข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไป

2. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้านคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์น้ำสลัดเพื่อใช้ทานคู่กับผักเคล็ดน้ำแข็ง และการทดสอบการยอมรับทางประสาทสัมผัสเท่านั้น หากมีการศึกษาครั้งต่อไปผู้สนใจควรทำการศึกษาเรื่องของบรรจุภัณฑ์ และชนิดของผักที่ใช้ทานร่วมกับน้ำสลัดเพื่อให้มีกลุ่มลูกค้าในหลากหลายกลุ่มมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ. (2561). *จำนวนประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล และทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2543 - 2561 และประมาณการของ พ.ศ. 2562 - 2565*. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2561, จาก <http://www.bangkok.go.th/pipd/page/sub/16730/สถิติด้านสังคม>

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2554). *น้ำสลัดและซอส*. กรุงเทพมหานคร: แสงแดด.

นำสุข ศรีเจริญ ธงชัย สุวรรณสิขณน์ และ สุนทรี สุวรรณสิขณน์. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำสลัดใส และอิทธิพลของเพศและอายุต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์และราคา*.

การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 56: สาขาวิทยาศาสตร์และพันธุวิศวกรรม, สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์, สาขาอุตสาหกรรมเกษตร, สาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วันที่ 30 มกราคม - 2 กุมภาพันธ์ 2561.

หน้า 654-662.

บุศราภา ลีละวัฒน์ และไตรรัตน์ แก้วสะอาด. (2561). *การพัฒนา น้ำสลัดไขมันต่ำเสริมแป้งข้าวเจ้า*. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 28(5), หน้า 774-789.

วาสนา นาราศรี. (2554). *น้ำสลัดไต้หวันญี่ปุ่น*. Food, 41(3), หน้า 240-242.

วิภาดา มุรินทร์นพมาศ และ ภาณี พลไชย. (2554). *รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารพื้นบ้านชายแดนใต้: หัวข้าวเกรียบ(ปาลอ-กรือโป๊ะ)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

สถาบันอาหาร. (2555). *รายงานสรุปงานแสดงสินค้าอาหารและเครื่องดื่ม*. วันที่ 6-9 มีนาคม 2555 ณ Makuhari Messe – Nippon Convention Center. กรุงเทพมหานคร.

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์. (2562). *ไอซ์แพลนท์ปลูกได้แล้ว*. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/1498930>.

Howard R. Moskowitz, Jacqueline H. Beckley, Anna V. A, Resurreccion. (2012). *Sensory and Consumer Research in Food Product Design and Development*. Second Edition. United State of America: A John Wiley & Sons Ltd., Publication.

Park, K.S., Kim, S.K., Cho, Y, et al. (2016). *A coupled model of photosynthesis and stomatal conductance for the ice plant (Mesembryanthemum crystallinum L.) a facultative CAM plant*. Horticulture. Environment and Biotechnology, 57, 259-265.

อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ
ครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
Structural Influences of Knowledge Management Toward Work Efficacy
of Teacher Volunteers in The Pre-School Child Development Center,
Nongkhaem, Bangkok

¹จิตาภา ขนุนศรี และ ²ธัญนันท์ บุญอยู่

¹Jidapa Khanunsri and ²Thanyanan Boonyoo

^{1,2}มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

^{1,2}Southeast Asia University

¹Corresponding Author. E-mail: jidapakhanunsri@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับของการจัดการความรู้ ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัคร (2) การจัดการความรู้ในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงความผูกพันต่อองค์กรสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัคร และ (3) ความผูกพันต่อองค์กรในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงการจัดการความรู้สู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 122 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิและการสุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ได้แก่ ปัจจัยการจัดการความรู้ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการเก็บรักษา ด้านการถ่ายโอนความรู้ ด้านการนำความรู้มาใช้ ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร และปัจจัยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้รับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคเท่ากับ 0.789, 0.858, 0.822, 0.832, 0.918 และ 0.838 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า (1) ครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีระดับการจัดการความรู้ ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) การจัดการความรู้เป็นปัจจัยคั่นกลางที่เชื่อมโยงระหว่างความผูกพันต่อองค์กรสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัคร และ (3) ความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัยคั่นกลางที่เชื่อมโยงระหว่างการจัดการความรู้สู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัคร ซึ่งจากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการความรู้ที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบจะทำให้บุคคลเกิดความผูกพันต่อองค์กรได้และในทำนองเดียวกันความผูกพันต่อองค์กรก็ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีที่สามารถสร้างกระบวนการจัดการความรู้ที่สามารถนำความรู้ที่มีมาทำให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้เช่นกัน

คำสำคัญ : การจัดการความรู้; ความผูกพันต่อองค์กร; ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Abstract

The objectives of the study were to investigate: (1) level of knowledge management, organizational commitment, and work efficacy of teacher volunteers; (2) knowledge management as a mediated factor correlated with work efficacy of the teacher volunteers, and (3) organizational

commitment as a mediated factor correlated with knowledge management and work efficacy of teacher volunteers in the Pre-school Child Development Center, Nongkhaem, Bangkok. Samples in the study were 122 teacher volunteers in the Pre-school Child Development Center, Nongkhaem, Bangkok. The study used the Stratified Random Sampling and Proportional Stratified Random Sampling. Data were obtained using questionnaires consist of acquisition knowledge management, storage, transfer, utilization, organizational commitment, and work efficacy. These instruments were tested for their content validity by a panel of experts. Internal consistency reliability for each measurement tested by Cronbach's alpha were 0.789, 0.858, 0.822, 0.832, 0.918, and 0.838, respectively. Data were analyzed using percentage, means, standard deviation, and structural equation modeling (SEM) analysis.

Results of the study revealed that: (1) teacher volunteers in the Pre-school Child Development Center, Nongkhaem, Bangkok, had overall averaged level of knowledge management, organizational commitment, and work efficacy at the high level; (2) knowledge management was a mediated factor which correlated with organizational commitment toward work efficacy of the teacher volunteers, and (3) organizational commitment was a mediated factor which correlated with knowledge management toward work efficacy of teacher volunteers. Additionally, this study showed that; systematic knowledge management could encourage the employees' organizational commitment; meanwhile, the organizational commitment could encourage the positive attitudes to contribute knowledge management processes and take further advantages of this knowledge acquisition to promote the employees' work efficacy as well.

Keywords : knowledge management; organizational commitment; work efficacy

บทนำ

ในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นยุคที่ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมที่ทันสมัยเข้ามามีบทบาทมาก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งการศึกษาถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งในเรื่องของการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม อันเนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองตลอดเวลา (ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ, 2555) โดยการจัดการศึกษานั้นมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม ความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงานและคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (ทิฆัมพร ศิริจันทร์พันธ์, 2556) โดยเฉพาะเด็กให้มีทักษะและพัฒนาการสมวัย แข็งแรง ความฉลาดทางอารมณ์สูง แก้ปัญหาเป็น วินัยดี และมีคุณธรรม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ที่เป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่เป็นการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ให้การดำเนินงานด้านเด็กปฐมวัยของประเทศเป็นไป

อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายใต้กรอบการบูรณาการความร่วมมืออันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยให้เป็นพลเมืองคุณภาพของประเทศไทยในอนาคตต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ที่มุ่งเน้นการดูแลเด็กเล็กเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นความปลอดภัยให้เด็กมีความสุขกับการมาโรงเรียน เด็กได้เรียนรู้ มีการต่อยอดของการเรียนรู้ เน้นกิจกรรม 6 หลัก เพื่อพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคมของเด็ก เป็นต้น โดยครูที่เป็นอาสาสมัครปฏิบัติ งานตามหลักการของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนต้องประสบปัญหา อาทิ การสอนของครูอาสาสมัครขาดคู่มือครู ขาดสื่อประกอบการเรียนการสอนสำหรับเด็ก เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์สำหรับจัดมุมประสบการณ์แต่ละห้องเรียนมีไม่เพียงพอ ครูอาสาสมัครไม่มีความรู้ด้านปฐมวัย ด้านการวัดประเมินผลเด็ก แม้กระทั่งการนำเสนอข้อมูลพัฒนาการเด็ก ก็ไม่เป็นปัจจุบัน จึงทำให้การปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและกระทบถึงผู้เรียนที่ไม่มีคุณภาพด้วยเช่นกัน (กลุ่มพัฒนาการศึกษาปฐมวัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ดังนั้นการที่จะทำให้ครูอาสาสมัครมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดีได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการจัดการความรู้ที่เป็นทรัพยากรสำคัญขององค์การที่จะต้องสร้างการกระจายความรู้ การใช้ความรู้ และการถ่ายทอดความรู้เข้าสู่กระบวนการจัดการทำงาน ความต้องการที่จะทำงานความปรารถนาที่จะมีทักษะ และความรู้ในการทำงานที่เอื้อให้ได้ใช้ความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กร (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, เยี่ยมดาว ณรงค์ชนะ และยุทธชัย ฮาริบิน, 2559, สรสนันท์ ธีรศรีโชติ, 2554) ที่แสดงถึงความมุ่งมั่น ความทุ่มเทที่จะอุทิศตน เพื่อความสำเร็จขององค์การในการมีส่วนร่วมของบุคคลที่ทำงานอย่างต่อเนื่องให้เกิดคุณค่าที่เชื่อมโยงระหว่างความรู้ และพฤติกรรมความผูกพันต่อองค์กรให้เกิดคุณภาพการพัฒนาองค์การให้มีผลลัพธ์ที่องค์กรกำหนดไว้จากกิจกรรมการปฏิบัติงานที่ได้มีการนำความรู้ ความสามารถ และทักษะที่มีอยู่มาสร้างให้เกิดประสิทธิภาพที่หลากหลายได้ (กรณิการ์ ภูริจิตศิลป์, 2561 และธัญนันท์ บุญอยู่, 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยจะศึกษาประเด็นที่ว่า เพราะเหตุใดหรือมีปัจจัยใดบ้างหรือไม่ ที่ทำหน้าที่เป็นปัจจัยเชื่อมโยงไปสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบระดับของการจัดการความรู้ ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของการจัดการความรู้ ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ในฐานะตัวแปรต้นกลางที่เชื่อมโยงความผูกพันต่อองค์กรสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

3. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรในฐานะตัวแปรต้นกลางที่เชื่อมโยงการจัดการความรู้สู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 (H1) การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร

สมมติฐานที่ 2 (H2) การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สมมติฐานที่ 3 (H3) ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้

สมมติฐานที่ 4 (H4) ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

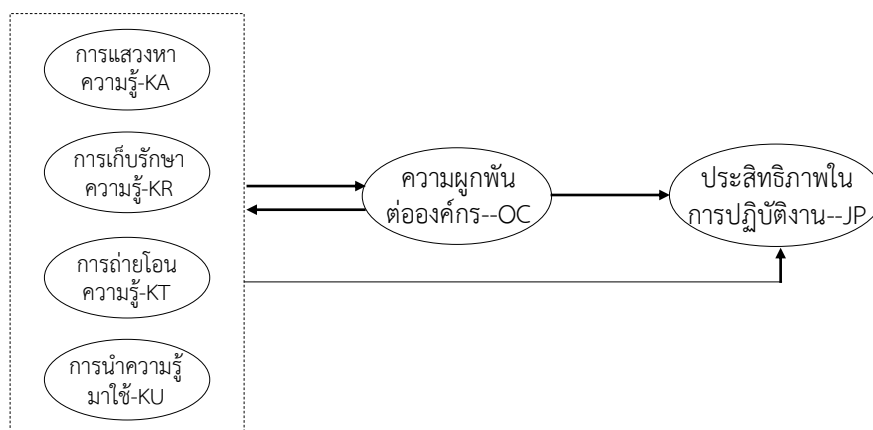
สมมติฐานที่ 5 (H5) การจัดการความรู้เป็นปัจจัยต้นกลางระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สมมติฐานที่ 6 (H6) ความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัยต้นกลางระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาอิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยกรอบแนวความคิดในการวิจัยประกอบด้วย (1) การจัดการความรู้ได้พัฒนาจากแนวคิดของ Khalil, Claudio & Seliem (2006) (2) ความผูกพันต่อองค์กรได้พัฒนามาจากแนวคิดของ Allen & Meyer (1990) และ (3) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้พัฒนามาจากแนวคิดของ Petersen & Plowman (1989) ซึ่งปรากฏกรอบแนวความคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

การจัดการความรู้—KM

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งเน้นข้อเท็จจริงและข้อสรุปเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อยืนยันสมมติฐาน ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 174 คน (ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร, 2562) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 122 คน โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Yamane, 1973) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เพื่อกำหนดหาจำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่ 2-4 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับการจัดการความรู้ ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932)

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รายข้อเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 มาเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม และ (2) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว เฉพาะข้อที่อยู่ในเกณฑ์มาปรับปรุง และสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับประชากรที่เหลือจากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อนำคำตอบมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า การจัดการความรู้ ด้านการแสวงหาความรู้ การเก็บรักษา การถ่ายโอนความรู้ และการนำความรู้มาใช้ มีค่าเท่ากับ 0.789, 0.858, 0.822 และ 0.832 ตามลำดับ ความผูกพันต่อองค์กร มีค่าเท่ากับ 0.918 และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมีค่าเท่ากับ 0.838

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 122 คน ซึ่งมีการตอบกลับครบทุกฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ คือ (1) สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) สถิติการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SmartPLS 3 (Hair et al., 2018) และ (3) ทำการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรต้นกลางด้วยโปรแกรม Process (Preacher & Hayes, 2008)

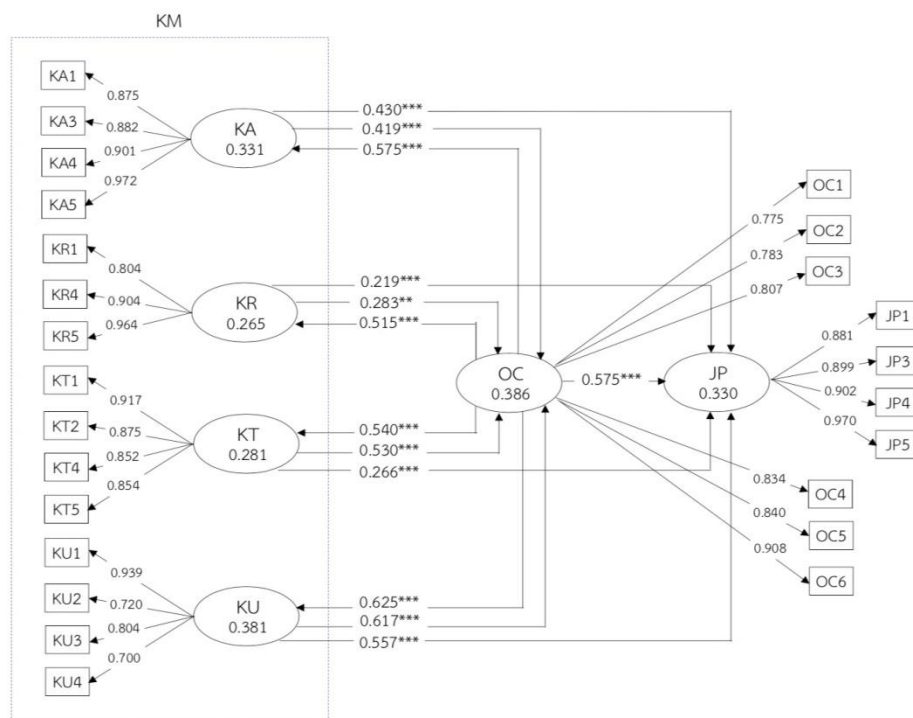
สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 122 ตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 86.07) มีอายุ 30-40 ปี (ร้อยละ 54.92) มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 59.84) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 40.16) มีระยะเวลาการทำงาน 4-5 ปี (ร้อยละ 40.16) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 20,000 บาท (ร้อยละ 45.90)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=3.69$, $SD=0.44$) รองลงมา คือ ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ($\bar{x}=3.64$, $SD=0.46$) และสุดท้ายการจัดการความรู้โดยรวม ($\bar{x}=3.54$, $SD=0.37$) โดยการจัดการความรู้จะประกอบด้วยการจัดการความรู้ด้านการแสวงหาความรู้ ($\bar{x}=3.50$, $SD=0.49$) ด้านการเก็บรักษา ($\bar{x}=3.53$, $SD=0.49$) ด้านการถ่ายโอนความรู้ ($\bar{x}=3.55$, $SD=0.40$) และด้านการนำความรู้มาใช้ ($\bar{x}=3.61$, $SD=0.43$)

3. ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ความถดถอยอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ภาพที่ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้างอิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

จากภาพที่ 2 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้าง พบว่า (1) การจัดการความรู้ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการเก็บรักษา ด้านการถ่ายโอนความรู้ และด้านการนำความรู้มาใช้มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร โดยมีค่าเท่ากับ 0.419, 0.283, 0.530 และ 0.617 ตามลำดับ และมีอิทธิพลต่อ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับ 0.430, 0.219, 0.266 และ 0.557 ตามลำดับ (2) การจัดการความรู้ (KM) ที่ประกอบด้วย การแสวงหาความรู้ (KA) การเก็บรักษา (KR) การถ่ายโอนความรู้ (KT) และการนำความรู้มาใช้ (KU) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (JP) มีค่าเท่ากับ 0.240, 0.162, 0.304 และ 0.354 ตามลำดับ (3) ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการเก็บรักษา ด้านการถ่ายโอนความรู้ และด้านการนำความรู้มาใช้ โดยมีค่าเท่ากับ 0.575, 0.515, 0.540 และ 0.625 ตามลำดับ และมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับ 0.575 และ (4) ความผูกพันต่อองค์กร (OC) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (JP) มีค่าเท่ากับ 0.247, 0.112, 0.143 และ 0.348 ตามลำดับ

4. ผลการทดสอบสมมติฐานจากผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.)	ค่า t test	ผลลัพธ์
H1 การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร			
KA → OC	0.419***	3.747	สนับสนุน
KR → OC	0.283**	2.510	สนับสนุน
KT → OC	0.530***	6.404	สนับสนุน
KU → OC	0.617***	9.284	สนับสนุน
H2 การจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน			
KA → JP	0.430***	4.464	สนับสนุน
KR → JP	0.219***	2.953	สนับสนุน
KT → JP	0.266***	3.414	สนับสนุน
KU → JP	0.577***	9.256	สนับสนุน
H3 ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้			
OC → KA	0.575***	8.090	สนับสนุน
OC → KR	0.515***	5.327	สนับสนุน
OC → KT	0.540***	6.135	สนับสนุน
OC → KU	0.625***	8.244	สนับสนุน
H4 ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	0.575***	7.944	สนับสนุน

หมายเหตุ: - (* หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.10$ หรือ ค่า $t \geq 1.65$) (** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.05$ หรือ ค่า $t \geq 1.96$)
(*** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.01$ หรือ ค่า $t \geq 2.58$)

- (KA หมายถึง การจัดการความรู้ด้านการแสวงหาความรู้) (KR หมายถึง การจัดการความรู้ด้านการเก็บรักษา) (KT หมายถึง การจัดการความรู้ด้านการถ่ายโอนความรู้) และ (KU หมายถึง การจัดการความรู้ด้านการนำความรู้มาใช้)

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า (1) การจัดการความรู้ (KM) ที่ประกอบด้วย การแสวงหาความรู้ (KA) การเก็บรักษา (KR) การถ่ายโอนความรู้ (KT) และการนำความรู้มาใช้ (KU) มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.) 0.419, 0.283, 0.530 และ 0.617 และมีค่า t เท่ากับ 3.747, 2.510, 6.404 และ 9.284 ตามลำดับ และมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.) 0.430, 0.219, 0.266 และ 0.577 ตามลำดับ และมีค่า t เท่ากับ 4.464, 2.953, 3.414 และ 9.256 ตามลำดับ และ (2) ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ (KM) ที่ประกอบด้วย การแสวงหาความรู้ (KA) การเก็บรักษา (KR) การถ่ายโอนความรู้ (KT) และการนำความรู้มาใช้ (KU) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.) 0.575, 0.515, 0.540 และ 0.625 ตามลำดับ และมีค่า t เท่ากับ 8.090, 5.327, 6.135 และ 8.244 ตามลำดับ และมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.) 0.575 และมีค่า t เท่ากับ 7.944

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง (Mediation Variables) ซึ่งเป็นตัวแปรที่เข้ามาเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยที่ตัวแปรคั่นกลางจะอธิบายอิทธิพลทางอ้อมระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ผลที่ได้จะปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบอิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง

สมมติฐานการวิจัย (hypothesis)		Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H5	OC → KM → JP	0.232	0.080	0.105	0.433
H6	KM → OC → JP	0.136	0.077	0.024	0.340

จากตาราง 2 ผลการทดสอบอิทธิพลทางอ้อม พบว่า (1) การจัดการความรู้เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) และขอบเขตบน (Boot ULCL) ที่ช่วงของความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 แสดงว่า อิทธิพลของการจัดการความรู้เป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.105 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.433 และ (2) ความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) และขอบเขตบน (Boot ULCL) ที่ช่วงของความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 แสดงว่า อิทธิพลของความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัยคั่นกลางระหว่างการจัดการความรู้กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.024 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.340

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัยและตีความข้อมูลต่าง ๆ ได้เป็น 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยการจัดการความรู้ จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ทุกด้านมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากองค์การมีการจัดการความรู้ที่เกิดจากบุคคลภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การจัดการความรู้ในทุกด้านมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยการจัดการความรู้ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการเก็บรักษา ด้านการถ่ายโอน

และด้านการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ได้ นั้น จะสามารถส่งเสริมให้เกิดความผูกพันที่สามารถสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องและทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มสูงขึ้นได้เช่นกัน (Giri et al., 2016; อรรณพ โพธิ์งามวิจิตรพงศ์ และคณะ, 2560)

2. ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร จากผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรมีผลต่อการจัดการความรู้ทุกด้านและมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากองค์กรมีการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดการดำเนินงานภายในองค์กรอย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดกระบวนการกำหนดนโยบายการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนและเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่เพิ่มสูงขึ้น จึงทำให้ความผูกพันต่อองค์กรจะสามารถสร้างให้พนักงานเกิดการแบ่งปันความรู้ที่เพิ่มสูงมากขึ้นได้เช่นกัน (Giri et al. 2016; Mustapa & Mahmood, 2016)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการนำไปใช้

1) จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของการจัดการความรู้ เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแฝงของการจัดการความรู้ พบว่า องค์กรควรเปิดโอกาสให้ครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้อย่างเป็นรูปธรรมและควรมีแผนพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ในการปฏิบัติงานมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

2) จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของความผูกพันต่อองค์กร เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแฝงของความผูกพันต่อองค์กร พบว่า องค์กรควรจะต้องให้ความสำคัญกับความผูกพันต่อองค์กรที่เกิดขึ้นภายในองค์กรให้ได้อย่างเหมาะสมและสามารถหาแนวทางในความผูกพันต่อองค์กรจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแฝงของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่า องค์กรต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามระบบโครงสร้างขององค์กรให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เท่านั้น ซึ่งควรนำไปศึกษาหรือเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นที่มีบริบทสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา

2) การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเพื่อพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นของครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- กรณีการ์ ภูริจิตศิลป. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสาธิต พิบูลบำเพ็ญ มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 14(3), 169-179.
- กลุ่มพัฒนาการศึกษาปฐมวัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้.
- จิซึมพร ศิริจันทพันธ์. (2556). ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(48), 73-82.
- ธัญนันท์ บุญอยู่. (2562). อิทธิพลของความไว้วางใจและการแบ่งปันความรู้ในฐานะปัจจัยคั่นกลางแบบอนุกรมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางจิตวิทยาสู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมของอุตสาหกรรมผลิตเซรามิกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(1), 175-186.
- ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร. (2562). *จำนวนครูอาสาสมัครศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ปี 2562*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตหนองแขม
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). *การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, เยี่ยมดาว ณรงค์ชวณะ และยุทธชัย ฮารีบิน. (2559). การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้และความผูกพันต่อองค์การของธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย. *วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 8(2), 74-86.
- สรสนันท์ ธีรศรีโชติ. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดการความรู้ วัฒนธรรมองค์การ และความผูกพันต่อองค์การ: กรณีศึกษาบริษัทสำรวจและผลิตปิโตรเลียมแห่งหนึ่ง กลุ่มศึกษาจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. งานวิจัยส่วนบุคคลปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร*. ค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2562, จาก <http://www.onec.go.th/index.php/page/category/CAT0001333>.

- อรรวรรณ ไพรโรจนวุฒิพงษ์, ราณี อีสัยกุล, กิ่งพร ทองใบ และมนตรี พิริยะกุล. (2560). อิทธิพลของการจัดการทุนมนุษย์ในฐานะปัจจัยคั่นกลางที่ถ่ายทอดอิทธิพลของการจัดการความรู้และการจัดการผลงานสู่ผลการดำเนินงานขององค์การธุรกิจบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 6(1), 52-67.
- Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance, and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63(10), 1-18.
- Giri, E. E., Nimran, U., Hamid, D., Musadieq, M. A. (2016). The effect of organizational culture and organizational commitment to job involvement, knowledge sharing, and employee performance: A study on regional telecommunications employees of PT Telkom east Nusa Tenggara province, Indonesia. *International Journal of Management and Administrative Sciences*, 3(4), 20-33.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Ringle, C., & Gudergan, S. P. (2018). *SmartPLS 3*. Retrieved 8 March 2019, from <https://www.smartpls.com/downloads>.
- Khalil, O., Claudio, A., & Seliem, A. (2006). Knowledge management: The case of the Acushnet company. *SAM Advanced Management Journal*, 71(3), 34-44.
- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5-53.
- Mustapa, A. N., & Mahmood, R. (2016). Knowledge management and job performance in the public sector: The moderating role of organizational commitment. *International Journal of Research in Business Studies and Management*, 3(7), 28-36.
- Petersen, E., & Plowman, C. (1989). *Business organization and management (3rd ed.)*. Homewood: Irwin.
- Preacher, K. J. & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*, 40, 879-891.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.)*. New York: Harper and Row.

ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

Teachers' Opinions on Performance-Based Budgeting at Schools under
the Jurisdiction of the Bangkok Primary Educational Service Area Office

จิตสุภา ลิขิตรุ่งโรจน์

Jitsupa Likhitroongroag

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

Corresponding Author. Email: jitsupa@phratumnuk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามช่วงอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็น ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 37 แห่ง จำนวน 287 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach ของแบบสอบถาม อยู่ที่ระดับ 0.988 ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารทางการเงิน และควบคุมงบประมาณ ด้านการบริหารสินทรัพย์ ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการตรวจสอบภายใน ด้านการวางแผนงบประมาณ และด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต 2) ครูที่มีอายุ ระดับการศึกษาต่างกัน และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ; งบประมาณ; ความคิดเห็น

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the opinions of teachers on performance-based budgeting of schools under the Bangkok Primary Educational Service Area Office, 2) compares teacher's opinion on performance-based budgeting of school classifying demographical characteristics of age, educational level and teaching experience. Samples group were 287 teachers who work for 37 schools under the Bangkok Primary Educational Service Area Office. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with 60 items about the opinions on performance-based budgeting of schools. The result reflected that the IOC was between 0.60 - 1.00 and the Cronbach's α -coefficient confidence coefficient was 0.988. The result was found that 1) The teachers concerned on the performance-based budgeting of school under the Bangkok primary Educational Service Area Office both overall and most individual issues were at high level of all aspects as follow Procurement Management, Financial Management and Budget

Control, Asset Management, Financial and Performance Reporting, Internal Audit, Budget Planning and Activity-Based Costing, 2) respectively. The differences of demographical characteristics of age, educational level and teaching experience did not affect to any opinions of teachers on performance-based budgeting of school under the Bangkok primary Educational Service Area Office.

Keywords : Performance; Budgeting; Opinions

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ได้กำหนดหลักของการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคคลรวมทั้งให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป และการบริหารงบประมาณ ทำให้ผู้อำนวยการสถานศึกษามีอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ในรูปแบบนิติบุคคลที่มีความคล่องตัว และมีความเป็นอิสระในการบริหารสถานศึกษาด้านงบประมาณเป็นงานที่มีบทบาทในการสนับสนุนงานต่างๆ ของสถานศึกษาให้ดำเนินงานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักถึงการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ซึ่งกระบวนการด้านงบประมาณของสถานศึกษาในรูปแบบนิติบุคคลนั้นดำเนินงานโดยข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาที่มีภารกิจด้านการจัดการเรียนการสอน มีคุณสมบัติด้านวิชาชีพครูและวิชาเอกด้านอื่นๆ ซึ่งไม่เฉพาะเจาะจงต่อการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ เช่นเดียวกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งจัดเป็นโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนชั้นนำที่กระทรวงศึกษาธิการสงวนไว้เป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัยให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศนั้น มีจุดอ่อนในการวางแผนอัตรากำลังที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา และครูที่มีภาระงานนอกจากการเรียนการสอนมากเกินรวมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการในขณะที่ยังคงต้องบริหารจัดการงบประมาณโดยมุ่งเน้นผลผลิตกล่าวคือให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดต่อผู้เรียน ดำเนินการภายใต้กรอบของระเบียบต่างๆ อย่างถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ ผ่านอุปสรรคในระดับเขตพื้นที่การศึกษาทั้งด้านนโยบายจากส่วนกลางที่กำหนดการปฏิบัติที่เหมือนกันแต่ไม่สอดคล้องกับพื้นที่ กรุงเทพมหานคร หรือกฎ ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาซึ่งอาจไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติ

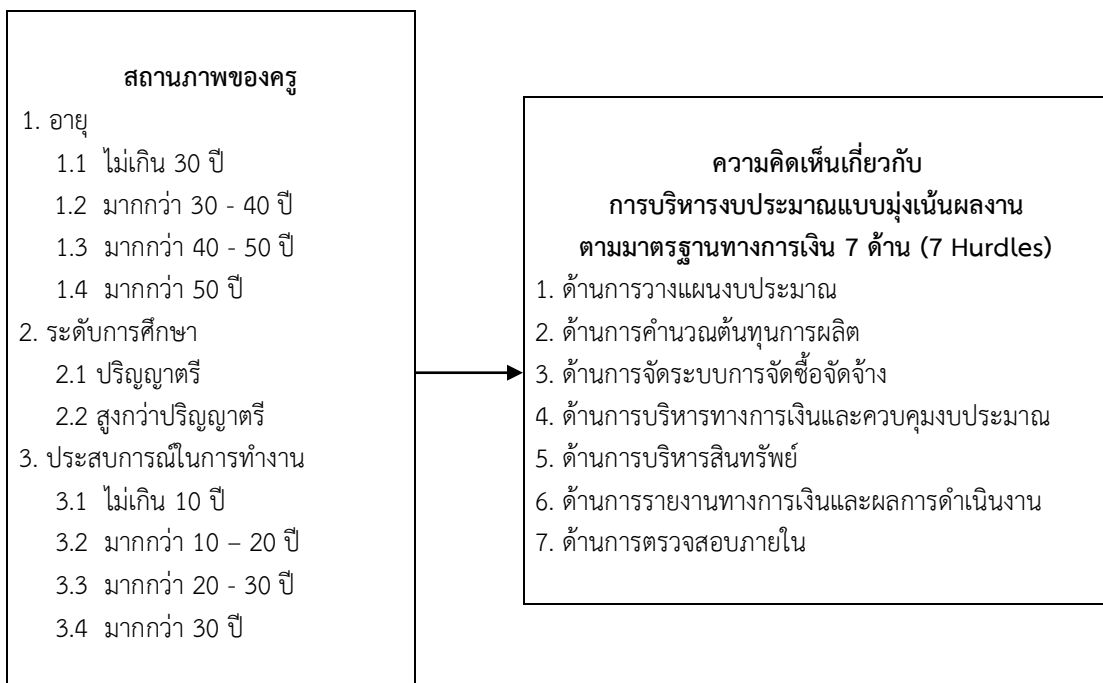
จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยพิจารณาจากมาตรฐานทางการเงิน 7 ด้าน เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริมการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครจำแนกตามช่วงอายุ, ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้าน (7 Hurdles) และกระบวนการงบประมาณซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จากจำนวน 37 โรง รวมทั้งสิ้น 1,140 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 287 คน จากนั้นใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) อย่างมีสัดส่วน โดยกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรครู

แต่ละโรงเรียนเพื่อให้ครูทุกโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรของแต่ละโรงเรียนตามสัดส่วนที่ได้ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนของแต่ละโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มีการปฏิบัติในสถานศึกษามากที่สุด (5) มีการปฏิบัติในสถานศึกษามาก (4) มีการปฏิบัติในสถานศึกษาน้อย (3) มีการปฏิบัติในสถานศึกษาน้อย (2) และมีการปฏิบัติในสถานศึกษาน้อยที่สุด (1) จำนวน 60 ข้อ มี 7 ด้าน ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ตามมาตรฐานการจัดการทางการเงินทั้ง 7 ด้าน (7 Hurdles) ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนงบประมาณ (Budget Planning) 2) ด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต (Activity-Based Costing) 3) ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Management) 4) ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ (Financial Management and Budget Control) 5) ด้านการบริหารสินทรัพย์ (Asset Management) 6) ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน (Financial and Performance Reporting) 7) ด้านการตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงนี้ไปทำการทดสอบ (try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อวัดค่าความเชื่อมั่น (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach ของแบบสอบถามได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.988

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์หาค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบาย 2) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามช่วงอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance) ถ้าพบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's post hoc comparison)

สรุปผลการวิจัย

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 287 คน จำแนกตามสถานภาพทั่วไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติได้ผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ($\bar{X}$ = 4.33) ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ ($\bar{X}$ = 4.20) ด้านการบริหารสินทรัพย์ ($\bar{X}$ = 4.16) ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ($\bar{X}$ = 4.16) ด้านการตรวจสอบภายใน ($\bar{X}$ = 4.13) ด้านการวางแผนงบประมาณ ($\bar{X}$ = 4.08) และด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต ($\bar{X}$ = 3.96)

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม และรายด้าน

การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน	$\bar{X}$	<i>S. D.</i>	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการวางแผนงบประมาณ	4.08	0.745	มาก
2. ด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต	3.96	0.700	มาก
3. ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง	4.33	0.595	มาก
4. ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ	4.20	0.649	มาก
5. ด้านการบริหารสินทรัพย์	4.16	0.720	มาก
6. ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน	4.16	0.638	มาก
7. ด้านการตรวจสอบภายใน	4.13	0.701	มาก
รวม	4.15	0.598	มาก

จากตาราง 1 พบว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการวางแผนงบประมาณ

ด้านการวางแผนงบประมาณ	$\bar{X}$	<i>SD</i>	ระดับการปฏิบัติ
1. สถานศึกษาจัดทำข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนงบประมาณ อย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน	4.10	0.883	มาก
2. ผู้บริหารและครูร่วมกันจัดทำแผนกลยุทธ์และตัวชี้วัด	4.14	0.823	มาก
3. สถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารงบประมาณที่กำหนดหน้าที่งานและผู้รับผิดชอบชัดเจน	4.23	0.841	มาก
4. ผู้บริหารร่วมกันวิเคราะห์แนวทางและนโยบายของหน่วยงานมาใช้ในการวางแผนด้านงบประมาณ	4.04	0.803	มาก
5. สถานศึกษาดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลผลการปฏิบัติงานกับการใช้จ่ายเงินจากปีที่ผ่านมา	4.14	0.914	มาก
6. ผู้บริหารและครูร่วมกันจัดทำแผนงานโครงการและแผนกิจกรรมที่แสดงกรอบงบประมาณ	4.07	0.854	มาก

ด้านการวางแผนงบประมาณ	$\bar{x}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
7. แผนงบประมาณและโครงการระบุการใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับผลผลิต	4.10	0.818	มาก
8. สถานศึกษามีการจัดแผนทำงานงบประมาณเชื่อมโยงกับรอบการใช้จ่ายเงินในปีต่อไป	3.99	0.842	มาก
9. สถานศึกษาวางแผนด้านการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายเงินตามแผนปฏิบัติการ	4.00	0.963	มาก
10. ผู้บริหารกำหนดหลักเกณฑ์และเหตุผลในกระบวนการของงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.05	0.820	มาก
11. ผู้บริหารปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับสถานการณ์	4.06	0.813	มาก
รวม	4.08	0.745	มาก

จากตาราง 2 พบว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนงบประมาณในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต

ด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต	$\bar{x}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
1. สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณให้แก่ส่วนต่างๆอย่างเหมาะสม	3.94	0.813	มาก
2. สถานศึกษากำหนดแผนดำเนินงานตามประมาณการรายได้ที่คาดว่าจะได้รับ	3.97	0.775	มาก
3. ฝ่ายงบประมาณจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้กับฝ่ายต่างๆตามแผนกลยุทธ์	4.00	0.791	มาก
4. สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณที่เน้นผลผลิตและต้นทุนของผลผลิต	3.89	0.807	มาก
5. สถานศึกษาระบุผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ	4.06	0.755	มาก
6. สถานศึกษากำหนดกระบวนการจำแนกต้นทุนรวมของแต่ละกิจกรรมออกเป็นต้นทุนทางตรงและทางอ้อม	3.95	0.807	มาก
7. สถานศึกษาดำเนินกิจกรรมตามลำดับความสำคัญและต้นทุนต่อหน่วยงาน	3.93	0.810	มาก
8. สถานศึกษาใช้ข้อมูลด้านต้นทุนในการตัดสินใจการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง	3.98	0.769	มาก
9. สถานศึกษาใช้ผลของข้อมูลด้านต้นทุนในการเปรียบเทียบระดับของต้นทุนในช่วงเวลาต่างๆอย่างชัดเจน	3.88	0.846	มาก
รวม	3.96	0.700	มาก

จากตาราง 3 พบว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการคำนวณต้นทุนการผลิตในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง

ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง	$\bar{x}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
1. สถานศึกษาใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ พ.ศ. 2560	4.43	0.649	มาก
2. ผู้บริหารให้คำปรึกษาเกี่ยวกับระบบจัดซื้อจัดจ้าง	4.24	0.758	มาก
3. สถานศึกษาจัดระบบขั้นตอนและวิธีการจ่ายเงินให้แก่ผู้ขาย/ผู้จ้างตามระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง	4.37	0.639	มาก
4. สถานศึกษามีจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้างตามขั้นตอน รัดกุมโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้	4.32	0.710	มาก
5. สถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความรับผิดชอบ มีกระบวนการจัดซื้อสินค้าและจัดจ้างที่มีคุณภาพ	4.40	0.672	มาก
6. สถานศึกษาวางแผนการจัดหาพัสดุโดยคำนึงถึงระยะเวลาที่ต้องใช้	4.31	0.775	มาก
7. ครูมีส่วนร่วมในการจัดหาพัสดุ	4.23	0.760	มาก
รวม	4.33	0.595	มาก

จากตาราง 4 พบว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้างในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ

ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ	$\bar{x}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
1. สถานศึกษาจัดการประเมินผลการดำเนินงานด้านการเงินและควบคุมงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ	4.13	0.821	มาก
2. สถานศึกษาบริหารทางการเงินภายในวงเงินของแผนงานที่กำหนดไว้ในแผนงาน/โครงการ	4.13	0.773	มาก
3. สถานศึกษาควบคุมตรวจสอบเกี่ยวกับงานด้านการเงินทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณตามระเบียบข้อบังคับ	4.13	0.731	มาก
4. สถานศึกษาเบิกจ่ายเงิน เก็บรักษาเงินและนำเงินส่งคลังตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนด	4.24	0.687	มาก
5. สถานศึกษาจัดระบบการอนุมัติ การตรวจสอบและกระบวนการบันทึกเพื่อควบคุมการเบิกจ่ายเงินงบประมาณเป็นปัจจุบัน	4.19	0.720	มาก

ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ	$\bar{x}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
6. สถานศึกษาจัดระบบการรับ-จ่าย เงินสด การชำระหนี้ การจ่ายเงินเดือน และค่าตอบแทน	4.20	0.769	มาก
7. สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายเงินและการเก็บรักษาเงินครบถ้วนเป็นปัจจุบัน	4.23	0.764	มาก
8. สถานศึกษาจัดทำหลักฐาน/เอกสารที่จำเป็น เพื่อใช้สำหรับการอนุมัติการลงรายการทางบัญชี	4.20	0.730	มาก
9. สถานศึกษาจัดทำเอกสารทางการเงินบัญชีประเภทต่างๆและมีการลงบัญชีอย่างถูกต้อง เป็นปัจจุบันและตรวจสอบได้	4.28	0.761	มาก
10. สถานศึกษามีการบันทึกการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายคงค้าง	4.26	0.737	มาก
รวม	4.20	0.649	มาก

จากตาราง 5 พบว่าครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์

ด้านการบริหารสินทรัพย์	$\bar{x}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
1. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและการสนับสนุนต่อการบริหารสินทรัพย์	4.18	0.760	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนจัดหาพัสดุโดยวิเคราะห์แผนงาน โครงการ และจัดทำแผนจัดหาพัสดุ	4.22	0.733	มาก
3. สถานศึกษาลงทะเบียนข้อมูลสินทรัพย์ครอบคลุมอย่างสม่ำเสมอ	4.12	0.858	มาก
4. สถานศึกษากำหนดระเบียบและขั้นตอนที่สนับสนุนให้เกิดการใช้ทรัพย์สินอย่างคุ้มค่า	4.19	0.823	มาก
5. สถานศึกษาวางแผนล่วงหน้าในการจัดหาสินทรัพย์และการทดแทนสินทรัพย์เดิม โดยคำนึงกรอบงบประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า	4.09	0.808	มาก
6. สถานศึกษาวิเคราะห์มูลค่าของสินทรัพย์เพื่อการเก็บรักษาและการจำหน่าย	4.15	0.786	มาก
รวม	4.16	0.720	มาก

จากตาราง 6 พบว่าครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานด้านการบริหารสินทรัพย์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน

ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน	$\bar{x}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
1. สถานศึกษามีระบบบัญชีที่แสดงข้อมูลทางการเงิน เพื่อให้สามารถประเมินความคุ้มค่าของกิจกรรม	4.13	0.695	มาก
2. สถานศึกษาจัดทำบัญชีแสดงรายการในส่วนของต้นทุนการให้บริการด้านการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	4.18	0.752	มาก
3. สถานศึกษากำหนดขั้นตอนในการบริหารงานและกระบวนการนำรายได้ไปบันทึกและจัดทำเอกสาร	4.21	0.721	มาก
4. สถานศึกษามีข้อมูลทางการเงินที่สัมพันธ์กับข้อมูลผลผลิต เพื่อใช้ในการจัดต้นทุนต่อหน่วยของผลผลิต	4.13	0.756	มาก
5. ผู้บริหารให้การสนับสนุนการจัดระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานภายในสถานศึกษา	4.20	0.687	มาก
6. สถานศึกษามีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการรายงานทางการเงิน	4.15	0.784	มาก
7. สถานศึกษาประเมินผลการใช้งบประมาณและแผนปฏิบัติการประจำปี	4.08	0.710	มาก
8. สถานศึกษารายงานผลการใช้งบประมาณ ผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษา	4.13	0.741	มาก
9. สถานศึกษานำเสนอรายงานทางการเงินยึดถือตามเอกสารกรมบัญชีกลาง	4.27	0.710	มาก
รวม	4.16	0.638	มาก

จากตาราง 7 พบว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการตรวจสอบภายใน

ด้านการตรวจสอบภายใน	$\bar{x}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
1. สถานศึกษาตรวจสอบภายในที่มีขนาดเหมาะสมกับหน่วยงานของตนเอง	4.17	0.783	มาก
2. การตรวจสอบภายในสถานศึกษามีความเป็นอิสระ มีพันธกิจ วัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน	4.13	0.747	มาก
3. การตรวจสอบภายใน ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากฝ่ายบริหาร	4.14	0.785	มาก
4. สถานศึกษามีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการตรวจสอบภายใน	4.09	0.810	มาก
5. สถานศึกษาจัดกระบวนการตรวจสอบภายในที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสของการดำเนินงาน	4.14	0.743	มาก
6. สถานศึกษากำหนดกระบวนการตรวจสอบภายในไว้ในแผนงาน	4.11	0.711	มาก
7. การตรวจสอบภายในมีการสอบทานการดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนงาน	4.15	0.729	มาก
8. การตรวจสอบภายในมีการสอบทานการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ	4.11	0.765	มาก
รวม	4.13	0.701	มาก

จากตาราง 8 พบว่าครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการตรวจสอบภายในในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบครุที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครโดยภาพรวมพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากเหตุผลประการหนึ่งคือครุในสถานศึกษารับรู้นโยบายและเข้าใจการปฏิบัติตามแนวทางการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักการที่ถูกกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่มีหลักของการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาอย่างมีเอกภาพด้านนโยบาย มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตน และประการที่สองคือผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในการบริหารงบประมาณเพื่อมุ่งเน้นผลผลิตและผลลัพธ์ของการดำเนินงาน โดยปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้านตามหลักการและแนวคิดของสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้กระทรวงศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการงบประมาณตามมาตรฐานการจัดการทางการเงินทั้ง 7 ด้าน เพื่อบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน โดยมีการกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวังอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนจากผลผลิตที่ได้ระบุปริมาณ เวลา คุณภาพ และต้นทุน มีการกำหนดดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน ทั้งสองประการนี้เป็นผลทำให้ครุในสถานศึกษาเข้าใจบทบาทของตนในการมีส่วนร่วมตามหลักการกระจายอำนาจและเข้าใจแนวทางปฏิบัติของสถานศึกษาในด้านการบริหารงบประมาณเพื่อมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้าน

1.1 ด้านการวางแผนงบประมาณ พบว่า ครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครด้านการวางแผนงบประมาณมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนงบประมาณว่าเป็นแผนการดำเนินงานที่จะนำงบประมาณไปใช้ให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาต้องการ โดยสถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ทำให้ทราบถึงเป้าหมายและผลผลิตซึ่งทำให้ผู้บริหารมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างการใช้งบประมาณและผลลัพธ์ เป็นไปตามที่กรมสามัญศึกษา (2545) ที่ได้กล่าวว่า การวางแผนงบประมาณเป็นระบบที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษามีความอิสระและคล่องตัวในการบริหารการเงิน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือยึดหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมในทุกๆระดับ โดยสถานศึกษาจะต้อง

แสดงแผนรายได้และแผนการใช้ มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อถือได้ เป็นปัจจุบันและครอบคลุมการดำเนินงานทางการเงินทุกด้าน

1.2 ด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการคำนวณต้นทุนการผลิตมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่สถานศึกษาแต่ละแห่งมีความชัดเจนตามจำนวนนักเรียนของสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาให้สัมพันธ์กับผลผลิตหลัก โดยใช้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลผลิตทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ เวลา และต้นทุน เพื่อนำไปคำนวณค่าใช้จ่ายประกอบการวางแผนงบประมาณ เป็นไปตามที่อำนาจ ทองโปร่ง (2545) กล่าวว่า การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุนต้องกำหนดให้ชัดเจนทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ เวลา และต้นทุน เพื่อจะได้เป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนงบประมาณและการกำหนดผลผลิตจะต้องคำนึงถึงการยอมรับจากส่วนกลาง คือ ผู้กำหนดนโยบายงบประมาณสำคัญ

1.3 ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้างมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญในระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่สถานศึกษาในฐานะหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามแนวทางของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่ต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ ทำให้ผู้บริหารต้องควบคุมดูแลให้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารมีการแต่งตั้งให้ครูทำหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุซึ่งทำให้ครูจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ความเข้าใจในระบบจัดซื้อจัด ทำให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดหาพัสดุเป็นไปตามที่ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ (2544) ที่ได้กล่าวถึง ขั้นตอนในการสร้างกลยุทธ์ในการจัดซื้อจัดจ้างประกอบด้วย การมีส่วนร่วมภายใน การกำหนดขอบเขตของการตรวจสอบ การจัดหน่วยงานภายในฝ่ายจัดซื้อจัดจ้าง และการบรรจุบุคลากรและการฝึกอบรม

1.4 ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการจัดระบบบริหารทางการเงิน โดยสนับสนุนและส่งเสริมการนิเทศติดตามและการประเมินผลตามตัวชี้วัดของการดำเนินงานตามแผนงานให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบบัญชีและการควบคุมทางบัญชี เพื่อจัดทำข้อมูลแสดงรายการที่นำไปใช้ประโยชน์ในการควบคุมงบประมาณและเอกสารทางการเงินที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน เป็นไปตามที่กรมสามัญศึกษา (2545) ที่ได้กล่าวว่าการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณจำเป็นต้องมีมาตรฐานในการบริหารทางการเงิน และการควบคุมงบประมาณ ระบบบัญชี การควบคุมทางบัญชี และการควบคุมงบประมาณ

1.5 ด้านการบริหารสินทรัพย์ พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารสินทรัพย์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญ

และการสนับสนุนต่องานการบริหารสินทรัพย์ มีการมอบหมายหน้าที่ภารกิจให้ครูวางแผนล่วงหน้ากำหนดความต้องการ การบำรุงรักษา การซ่อมแซม การจำหน่าย การจัดหาแทน และมีการใช้สินทรัพย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นไปตามที่ ศิริพงษ์ เสาภายน (2557) ได้กล่าวถึง ประเด็นการพิจารณาการบริหารสินทรัพย์ว่าประกอบด้วยหน้าที่ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารสินทรัพย์ มีการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบต่อทรัพย์สินอย่างชัดเจน มีระเบียบและแนวปฏิบัติที่สนับสนุนให้เกิดการใช้สินทรัพย์อย่างคุ้มค่า มีการวางแผนล่วงหน้าในการจัดหาสินทรัพย์และการทดแทนสินทรัพย์เดิม โดยคำนึงถึงกรอบการประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า

1.6 ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามที่สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้กระทรวงศึกษาได้ระบุขอบข่ายการดำเนินงานด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) ให้มีการรายงานผลการใช้เงินงบประมาณและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในระยะเวลา

1.7 ด้านการตรวจสอบภายใน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการตรวจสอบภายในมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในของสถานศึกษาทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งจากฝ่ายบริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา เป็นไปตามที่ สมาคมนักบริหารพัสตุแห่งประเทศไทย (2543) กล่าวว่า ช่องในการใช้งบประมาณอย่างไม่มีประสิทธิภาพจะหลีกเลี่ยงปัญหาได้จำเป็นต้องมีการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการตรวจสอบภายใน โดยระบบการตรวจสอบภายในของหน่วยงานตนเอง

2 ครูที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

2.1 ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน เนื่องมาจากการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษามีมาตรฐานการจัดการทางการเงินทั้ง 7 ด้านเป็นแนวทางรองรับการบริหารจัดการ ซึ่งตั้งอยู่บนข้อกำหนดตามระเบียบราชการต่างๆเป็นแนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษาและบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงเป็นความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติของครูทุกคน โดยไม่ถูกจำกัดด้วยอายุ ซึ่งสอดคล้องกับสร้อยวสันต์ ศรีคำแหง (2554) ที่ได้ศึกษาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรีเขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เพราะระบบงบประมาณ

แบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์มีขั้นตอน กระบวนการ หลักการและขอบข่ายในการบริหารงบประมาณ เป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน และยึดถือเป็นกรอบในการบริหารงานอย่างเคร่งครัด

2.2 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้น ผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องมาจากการบริหารจัดการและการดำเนินงานด้านงบประมาณจะต้องปฏิบัติภายใต้ กฎ ข้อบังคับ ระเบียบราชการ ตามแนวทางและขอบข่ายเดียวกัน ทำให้ทั้งผู้บริหารและครูจำเป็นต้อง มีความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบราชการ ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับวิชาความรู้ ตามระดับการศึกษา สอดคล้องกับสร้อยยวสันต์ ศรีคำแหง (2554) ที่ได้ศึกษาการบริหารงบประมาณของ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เพราะการบริหาร งบประมาณนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและ ของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จึงมีความคิดเห็นต่อการบริหาร งบประมาณไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องมาจากสถานศึกษามีการปฏิบัติงานด้านงบประมาณตามขอบข่ายและระเบียบราชการ โดยการมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากภาระงานและคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ครูใน สถานศึกษาทุกคนจะต้องรับรู้ถึงแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเพื่อที่จะปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน ไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของครู สอดคล้องกับรัตนาศักดิ์ศรี (2554) ได้ทำการศึกษาสภาพและ ปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29 ปรากฏผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเพราะว่าในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษานั้นเป็นการบริหาร งบประมาณตามจำนวนนักเรียน มีนโยบาย ระเบียบ แนวปฏิบัติตั้งไว้ว่ามีการจัดสรรงบประมาณอย่างไร โดยที่ไม่เกี่ยวข้องข้อกับประสบการณ์ทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) ด้านการวางแผนงบประมาณ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการ วิเคราะห์แนวทางและนโยบายของสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนด้านงบประมาณ โดยแผน งบประมาณและโครงการระบุการใช้จ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับผลผลิต และผู้บริหารมีการวิเคราะห์ สถานการณ์ของสถานศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ

2) ด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต สถานศึกษาควรมีการประมาณการรายรับ แล้ว นำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงต้นทุนของกิจกรรมที่จะดำเนินงานแล้วจึงตัดสินใจ กำหนดกิจกรรมซึ่งระบุผลผลิตของของกิจกรรมนั้นๆ

3) ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง สถานศึกษาควรจัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และความรับผิดชอบในการใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ พ.ศ. 2560 เพื่อให้สถานศึกษาจัดระบบ

ขั้นตอนและวิธีการจ่ายเงินให้แก่ผู้ขาย/ผู้จ้างตามระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างที่ถูกต้องตามระเบียบ และมีกระบวนการจัดซื้อสินค้าและจัดจ้างที่มีคุณภาพ

4) ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุม สถานศึกษาควรมีการจัดระบบการอนุมัติ การตรวจสอบและกระบวนการบันทึกเพื่อควบคุมการเบิกจ่ายเงินงบประมาณเป็นปัจจุบัน มีการจัดทำหลักฐาน และเอกสารที่จำเป็น เพื่อใช้สำหรับการอนุมัติการลงรายการทางบัญชี และเบิกจ่ายเงิน เก็บรักษาเงิน และนำเงินส่งคลังตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนดอย่างเคร่งครัดมากขึ้น

5) ด้านการบริหารสินทรัพย์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและการสนับสนุน การบริหารสินทรัพย์ โดยวิเคราะห์มูลค่าของสินทรัพย์ที่มีอยู่เพื่อการเก็บรักษาและการจำหน่าย และมีการ วิเคราะห์แผนงานและโครงการเพื่อจัดทำแผนจัดหาพัสดุ

6) ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การ สนับสนุนการจัดระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานภายในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น โดยสร้างระบบบัญชี ที่แสดงข้อมูลทางการเงินยึดถือตามเอกสารกรมบัญชีกลาง และนำมาใช้ในประเมินผลการใช้งบประมาณ และแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อให้ทราบความคุ้มค่าของกิจกรรม

7) ด้านการตรวจสอบภายใน สถานศึกษาควรกำหนดกระบวนการตรวจสอบภายใน ไว้ในแผนงานประจำปี โดยการดำเนินการตรวจสอบภายในต้องสอดคล้องกับการดำเนินงานที่สอดคล้อง กับเป้าหมายของแผนงานและมุ่งส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสของการดำเนินงานเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติ บุคคล*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนปฏิบัติการราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561ของสำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก http://www.planbkk.com/news-detail_656_17610
- กรมสามัญศึกษา. (2545). *ชุดปฏิบัติการจัดทำแผนกลยุทธ์และกรอบงบประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า ระยะปานกลาง*. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา.
- ชัยสิทธิ์ เณลิมมีประเสริฐ. (2544). *มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับการจัดทำ งบประมาณระบบใหม่*. กรุงเทพมหานคร : อิระฟิล์และไซเท็กซ์.
- รัตนา ศักดิ์ศรี. (2555). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมาคมนักบริหารพัสดุแห่งประเทศไทย. (2543). *สัมมนาวิชาการเรื่องแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบ ว่าด้วยการพัสดุที่สอดคล้องกับการปฏิรูปภาครัฐ*. กรุงเทพมหานคร : ชินอักษร.
- สร้อยวสันต์ ศรีคำแหง. (2554). *การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ศิริพงษ์ เสาภายใน. (2557). *วิชาการบริหารทรัพยากรและการจัดการทางการศึกษา*.

กรุงเทพมหานคร : มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอ.

อำนาจ ทองโปร่ง. (2545). *หลักการบริหารงบประมาณและการเงินโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รามเกียรติ์: ภาพสะท้อนโลกทัศน์ทางการเมืองไทยและสังคมในอุดมคติ
ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
Ramakien: The Thai Political Worldviews and Utopia of Rama I

ชวัลนันท์ จันทรทรัพย์
Chawannan Jansup
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
Corresponding Author. E-mail: gamecosta@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ศึกษารามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 เพื่อทราบถึงโลกทัศน์ทางการเมืองไทย วรรณกรรมเรื่องนี้รับอิทธิพลจากฉบับก่อนหน้า จึงไม่สามารถตีความโดยการนำเหตุการณ์จริงมาเทียบเคียงได้อย่างแนบสนิท อย่างไรก็ตามเนื้อหาบางส่วนมีการปรับเปลี่ยนจากฉบับก่อนหน้า ในส่วนนี้สามารถนำบริบทสังคมมาเทียบเคียง เพื่อทำความเข้าใจโลกทัศน์ของกวี ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการคือการที่รัชกาลที่ 1 ใช้พระนามในฐานะผู้พระราชทานพระราชนิพนธ์ มากกว่าเวลานั้นเวลาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับรัตนโกสินทร์ หมายความว่ารามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 มีความสำคัญและมีเป้าหมายทางการเมืองต่อนครรัตนโกสินทร์สืบเนื่องจากการเปลี่ยนหัวอำนาจแบบฉับพลัน ระเบียบใหม่จึงเป็นที่ต้องการ ดังนั้นรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 จึงถูกประพันธ์ขึ้น กวีสร้างโลกทัศน์แบบไทยเรื่องลำดับชั้นที่กำหนดทุกสรรพสิ่ง เชื่อว่าจักรวาลอยู่บนความไม่เสมอภาค ภายใต้กฎแห่งบุญกรรมและลิขิตก่อให้เกิดโครงสร้างทางสังคมแบบไทย เน้นย้ำหน้าที่และสถานะของมนุษย์ กวีสร้างโลกทัศน์ทางการเมืองที่เป็นประเด็นรองลงมา กล่าวคือเป็นส่วนหนึ่งของโลกทัศน์ ยกตัวอย่าง การเตรียมเป็นกษัตริย์ที่ดี การเป็นขุนนางที่ดี เป็นต้น โดยสรุปกวีสร้างโลกทัศน์แบบไทยที่มองโลกบนความไม่เสมอภาคจนถึงวัฒนธรรมว่าด้วยความอาย เป็นโลกทัศน์ที่ฝังรากลึก คนจำนวนหนึ่งมองโลกบนพื้นฐานแห่งความไม่เสมอภาค การรักษาหน้าเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าความถูกต้อง ก่อให้เกิดสังคมมือถือสาปากถือศีล คำถามที่น่าสนใจคือประชาธิปไตยที่เชื่อว่าจะตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมจะเติบโตได้ดีแค่ไหนอย่างไร

คำสำคัญ: รามเกียรติ์ฉบับพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก; โลกทัศน์ทางการเมือง; รัชกาลที่ 1

Abstract

This dissertation studied Ramakien- Rama I, exploring the Thai Political Worldview. Ramakien- Rama I is influenced by other previous issues meaning that one cannot interpret by utilizing from the social context alone. However, the author of Ramakien intend changing a number of contents in to answer certain situations during early reign of Rama I, and because of this one can use the social context to interpret only this part to accurately understand the Thai Political Worldview. Moreover, it is extremely remarkable that Rama I used his name as the author which is different from other literatures during the similar time. Furthermore, during his majesty earlier reign, time is considered as significance however, Rama I is not reluctant to create Ramakein despite the fact, this portrays the vitality of Ramakien- Rama I. Rattanakosin encountered several problems during the earlier reign of Rama I, thus order is required. Ramakien- Rama I was written as a new order expressing the Thai Worldview which perceives that all things based on inequality. Men understand his social status and respect the higher hierarchy. This creates the Thai society pattern. In addition, the author creates Political Worldview which is a part of the worldview. In conclusion, the Thai Political Worldview encompasses how men see the world. The Thai Political Worldview believes in an inequality. Also the Guilt Culture is introduced in Ramakien- Rama I. Under this circumstance, men hold onto the notion of saving one face is more important than doing what is right. Up to this point the very interesting question arises whether the Thai Worldview is a drawback for the Thai Democracy.

Keywords: Ramakien Rama I; Political Worldview; Rama I

บทนำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) นิยามความหมายของวรรณกรรมว่าคืองานหนังสืองานประพันธ์ บทประพันธ์ทุกชนิดที่เป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง ส่วนวรรณคดีหมายความว่าวรรณกรรมที่ได้รับการยกย่องว่า แต่งดีและมีคุณค่า (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, 2522) ความงามของวรรณกรรมเรียกว่าวรรณศิลป์ ซึ่งมีอยู่สองด้าน คือความงามด้านอรรถวิสัยเป็นความงามที่ถืออารมณ์พึงใจส่วนตัวเป็นหลัก ส่วนความงามอีกด้านคือกวีวิสัยเป็น ความงามที่เป็นอยู่จริงโดยตัวเองไม่ว่าจะเป็นทางด้านเนื้อหาหรือรูปแบบ วรรณกรรมไม่ได้กำเนิดบนพื้นฐาน ของจินตนาการที่ว่างเปล่าเพียงอย่างเดียว และก็ไม่ได้เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ วรรณกรรมมีลักษณะ สำคัญอยู่สองประการคือเป็นสื่อที่สร้างความบันเทิงพร้อมๆกับการสั่งสอนสังคม (Wilfred L. Guerin, Earle Labor, Lee Morgan, Jeann C. Reesman and John R. Willington, 2005) อริสโตเติลกล่าวว่า สัญชาตญาณการเลียนแบบของมนุษย์เป็นบ่อเกิดของวรรณกรรมและสัญชาตญาณดังกล่าวแยกมนุษย์ออกจาก เครื่องจาวรรณกรรมเป็นกระจกสะท้อนสังคมโดยที่กวีอาจหยิบยืมเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นวัตถุดิบสำหรับการ ประพันธ์ มากไปกว่านั้นวรรณกรรมเป็นศิลปะแขนงหนึ่งและโดยธรรมชาติของศิลปะคือการเลียนแบบธรรมชาติ (George Anastaplo, 1983) ทว่าการเลียนแบบดังกล่าวของงานวรรณกรรมอาจมีความงดงามกว่าหรืออาจบรรยาย ภาพที่เลวร้ายกว่าความเป็นจริงก็ได้ สรุปได้ว่าวรรณกรรมคือการเล่าเรื่องผ่านสายตาของกวีและการเล่าเรื่องจะเล่าได้ดี แค่ไหนเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าถึงสิ่งที่จะนำมาเล่าของกวี

จุดเริ่มต้นของวรรณกรรมเป็นมุขปาฐะมีลักษณะคล้ายนิทานพื้นบ้านเล่าต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น เนื้อหาจึงอาจคาด เคลื่อนเพราะถูกเพิ่มเติม ตัดตอนหรือขยายความ เรื่องเล่าแบบมุขปาฐะอาจมีลักษณะเป็นตำนานนักมานุษยวิทยา อธิบายว่าตำนานมีจุดกำเนิดจากสังคมที่นิยมการเล่ามากกว่าการเขียน แต่ในบางครั้ง เราเรียกตำนานว่าวรรณกรรม มุขปาฐะ อันหมายถึงวรรณกรรมที่ถูกเล่า ซึ่งมีความหมายที่อาจฟังดูย้อนแย้งกันเอง(จอห์น ชัตเทอร์แลนด์, 2561) วรรณกรรมเล่าเรื่องและมีเป้าหมายบางประการอาจเป็นเรื่องการปลุกเร้าความรู้สึกนึกคิด หรือความต้องการในการถ่ายทอด อุดมการณ์บางอย่างสู่สังคม โดยเรื่องที่กวีต้องการนำเสนออาจมีมากกว่าหนึ่งประเด็น และเรื่องที่กวีต้องการนำเสนอ อาจเป็นการอธิบายขึ้นตรงๆหรืออาจเป็นการถ่ายทอดแบบอ้อมๆ โดยธรรมชาติของวรรณกรรมเนื้อเรื่องถูก ดำเนินโดยตัวละครเอก หรือที่เรียกว่าฝ่ายฮีโร่ เนื้อเรื่องสะท้อนการเดินทางและการต่อสู้ของตัวละครเอกโดยที่ตัวละครเอก มักทำหน้าที่เป็นภาพแทนของความเชื่อหรืออุดมการณ์และเมื่อถึงจุดหนึ่งในวรรณกรรมตัวละครเอกดังกล่าวย่อม ถูกท้าทายจากปฏิกิริยา พาไปสู่การปะทะกันระหว่างความเชื่อที่แตกต่างของตัวละครเอกและปฏิกิริยา โดยที่บทสรุป ของการต่อสู้แสดงให้เห็นว่าความเชื่อของฝ่ายไหนที่เหนือกว่าแต่อาจไม่ได้หมายความว่าอุดมการณ์ที่ชนะนั้นจะ ถูกต้องหรือดีที่สุดเสมอไป การปะทะกันของคุณค่าอาจเป็นความพยายามของกวีที่จะใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือใน การแสดงออกถึงความคิด ส่งผ่านความเชื่อของตนสู่สังคมเพื่อเป้าหมายในการสร้างสังคมที่ดี (Brian Godawa, 2002) เจตนา นาควัชระ อธิบายไว้ว่าสำหรับวรรณกรรมไทยนั้นแนวคิดและความเชื่อของกวีล้วนแฝงตัวอยู่ระหว่างบรรทัด ไม่ได้กล่าวขึ้นตรงๆอย่างวรรณกรรมตะวันตกเพราะพฤติกรรมคนไทยชอบเก็บความรู้สึก ดังนั้นจึงนิยมถ่ายทอด แบบอ้อมๆ (เจตนา นาควัชระ, 2521) วรรณกรรมเปิดพื้นที่ให้กวีสะท้อนค่านิยมส่วนตัวและของสังคม ยกตัวอย่าง สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ที่นำเสนอเรื่องราวการรบและแย่งชิงอำนาจระหว่างก๊กวุย ก๊กจ๊กและก๊กงอ โดยที่กวีแสดงค่านิยมของสังคมเรื่องสติปัญญา ในขณะที่วรรณกรรมบางเล่มอาจอธิบายชีวิตความเป็นอยู่ของคนใน สังคม เช่น เรื่อง “สี่แผ่นดิน” ที่สะท้อนวิถีชีวิต เครื่องแต่งกาย ข้าวของเครื่องใช้ของสังคม อาทิ เรื่องพระราชนิมม เกี่ยวกับการแต่งกายสตรีในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่แม่พลอยต้องปฏิบัติตาม โดยที่กวีอธิบายว่า แม่พลอยต้องไฝ่หมยว นุ่งผ้าซิ่นและขัดฟันขาว ซึ่งแตกต่างจากสตรีไทยเดิมที่นิยมตัดผมสั้นและเคี้ยวหมากฟันดำ

(คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย, 2554) ในขณะที่วรรณกรรมทางการเมืองสะท้อนภาพทางการเมืองและสังคมการเมือง กวีอาจพูดถึงอำนาจรัฐ การเมือง เศรษฐกิจ ค่านิยมและความเชื่อของสังคมการเมือง (สมพร มั่นตะสูตร, 2524) บางเล่มฉายภาพความไม่ยุติธรรมในสังคม และชักจูงให้เกิดทัศนคติทางการเมืองจนก่อให้เกิดการปฏิรูปสังคม (พลศักดิ์ จิระโกศิริ, 2522) กล่าวได้ว่าวรรณกรรมการเมืองเกิดจากความต้องการของกวีที่จะเรียกร้อง และปกป้อง สังคมหรือกลุ่มของตนให้อยู่รอด โดยสรุปแล้วในภาพรวมวรรณกรรมจึงเป็นมากกว่างานทางศิลปะแต่ทำหน้าที่ ถ่ายทอดความคิดสู่สังคม โดยที่สารัตถะที่ถูกถ่ายทอดนั้นเรียกว่าความจริงของกวี โดยธรรมชาติมนุษย์อยู่ ร่วมกันเป็นสังคม โดยที่สังคมการเมืองก่อให้เกิดกระบวนการขัดเกลาความคิด หมายความว่าวาทกรรมมีอิทธิพล ต่อแนวคิดของกวี ดังนั้นโลกทัศน์ของกวี มีความสัมพันธ์ และสอดคล้องกับวาทกรรมของสังคม ในขณะที่โลกทัศน์ ทางการเมืองซึ่งหมายถึงความถึงการพยายามเข้าใจบทบาทและภาระหน้าที่ของสมาชิกในสังคม ตลอดจนการทำความเข้าใจอำนาจ หน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมอย่างแยกไม่ออก และในหลายครั้งที่โลกทัศน์ทางการเมือง ดังกล่าวถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนหรือโจมตีสถาบันต่างๆ (สมบัติ จันทรวงศ์, 2523)

ผู้วิจัยเชื่อว่าการวิจารณ์วรรณกรรมเป็นวิธีสำคัญเพื่อเข้าถึงโลกทัศน์ที่กวีสร้างขึ้นอย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่ามือนักเขียนบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับการวิจารณ์วรรณกรรม ยกตัวอย่าง Sontag นักเขียนและผู้สร้างภาพยนตร์ที่มีทัศนะเชิงลบต่อการวิจารณ์วรรณกรรม โดยอธิบายว่าการวิจารณ์วรรณกรรมเป็นการตีกรอบ และลดทอนคุณค่าของวรรณกรรม (Susan Sontag, 1969) เชื่อว่าวรรณกรรมมีคุณค่าในตัวเอง โดยการวิจารณ์วรรณกรรมไม่ได้เป็นการยกระดับคุณค่าของวรรณกรรม โดยเฉพาะหากการวิจารณ์เกิดขึ้นจากความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีทัศนะที่ไม่สอดคล้องกับ Susan Sontag (1969) โดยมีความเห็นว่าการตีความวรรณกรรมเป็นสิทธิของผู้อ่านวรรณกรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิต มนุษย์มีสิทธิเสพวรรณกรรมเพื่อชีวิตที่ดี เพราะผู้อ่านย่อมได้หลักคิดจากวรรณกรรมเมื่อมนุษย์เสพวรรณกรรมเสร็จแล้ววรรณกรรมนั้นยังคงอยู่ต่างจากอาหารที่เมื่อลงมือรับประทานแล้วย่อมหมดไป มนุษย์สามารถหวนกลับไปเสพวรรณกรรมได้ใหม่ ไม่ว่าจะกลับไปอ่านอีกครั้งวรรณกรรมก็ยังมีสิ่งใหม่ๆมาเพื่อนำเสนออยู่ทุกครั้ง (จอห์น ซิตเทอร์แลนด์, 2561) การเข้าใจถึงโลกทัศน์ในวรรณกรรมนั้นอาศัยการตีความ โดยที่ผู้วิจารณ์อาจเริ่มจากการค้นหาสาระของเรื่องก่อนว่าคืออะไร (Lajos Egri, 1960) การเข้าถึงสาระสำคัญของวรรณกรรมอาศัยการตีความแต่จะมีประสิทธิภาพแค่ไหนเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ของผู้ตีความ เปรียบเหมือนการรับส่งภาพทางโทรทัศน์ซึ่งคุณภาพของภาพไม่ได้ขึ้นอยู่กับ “กำลัง” ของเครื่องส่งเพียงอย่างเดียวแต่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของเครื่องรับด้วย (สิทธา พินิจภูวดล, 2515) การตีความเป็นอัตวิสัยหมายความว่าอาจตีความได้แตกต่างกันตามสมรรถภาพเชิง นึกคิดของแต่ละคน บุคคลต่างเพศต่างวัยอาจมีความสามารถในการตีความที่แตกต่างกัน (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2529) การเข้าถึงความจริงของกวีขึ้นอยู่กับประสบการณ์และข้อมูลที่ได้รับถ่ายทอดจากสังคม สิ่งที่สังคมยึดถือร่วมกันส่งผลต่อความคิดของผู้อ่านโดยตรงและการเข้าถึงความจริงในวรรณกรรมผู้อ่านอาจไม่จำเป็นต้องประสบมาโดยตรง เช่น ชานดาคลอสไม่มีอยู่จริงหรือน้อยที่สุดเราไม่เคยเคยเห็นแต่เมื่อพูดถึงชานดาคลอสเราสามารถเข้าใจว่าคืออะไร ดังนั้นความสามารถในการตีความไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เชิงประจักษ์แต่อาจขึ้นอยู่กับวาทกรรมสังคมหรือแม้แต่จินตนาการของมนุษย์เอง (Terry Eagleton, 1983) การตีความวรรณกรรมอาจไม่จำเป็นต้องยึดถือผ่านตัวอักษรที่กล่าวขึ้นตรงๆเพียงอย่างเดียวแต่อาจตีความได้จากสิ่งที่กวีไม่ได้พูดขึ้นตรงๆ เช่น การเข้าถึงโลกทัศน์ผ่านการกระทำหรือการตัดสินใจของตัวละคร (Roderick Hindery, 1976)

การตีความต้องพิจารณาเงื่อนไขต่างๆเป็นองค์ประกอบด้วย อาทิ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ บริบท และความเชื่อของสังคม ในบางครั้งการตีความสามารถทำได้หลายแง่มุมและสำหรับในประเด็นส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องทางการเมืองคือการเข้าถึงชุดความคิด มโนคติและโลกทัศน์ของกวี (สมบัติ จันทรวงศ์, 2547) ผู้อ่านย่อมมองเห็นโลกทัศน์ที่ซ่อนอยู่จากการอ่านและตีความโดยอาจนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาปรับใช้ ทั้งนี้เพราะ

ผู้ประพันธ์ไม่ว่าจะเจตนาหรือไม่ ย่อมฝากแผ่โลกทัศน์ไว้ในงานวรรณกรรม อาทิ ไตรภูมิพระร่วงที่สะท้อนภาพคุณสมบัติของชายชนชั้นปกครองว่าต้องเป็นผู้ที่ใจกว้าง หนักแน่น กล้าได้กล้าเสีย รู้จักระงับความโกรธ เก็บอารมณ์ได้เก่ง เด็ดขาด ซื่อสัตย์และเที่ยงธรรม (สมบัติ จันทรวงศ์, 2523) ในขณะที่โคลงยอพระเกียรติพระพุทธรูปยอคำให้ภาพชายชนชั้นปกครองไว้ว่าต้องมีความสง่างาม เข้มแข็ง กล้าหาญ และมีพลกำลัง (กฤติวิทย์ ดวงทร้อยทอง, 2521)

คนไทยมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนชอบพูดสัมผัสคล้องจอง วิถีชีวิตนับแต่เล็กนอนอยู่ในเปลสัมผัสสบทเห่กล่อมซึ่งเป็นรูปหนึ่งของวรรณกรรม (ประจักษ์ ประภาพิตยาศร, 2518) นับแต่โบราณไทยมีวรรณกรรมพื้นบ้านในลักษณะแบบมุขปาฐะต่อมาจึงมีงานขีดเขียน อาทิ ศิลจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงที่กล่าวถึงพระราชประวัติ ประเพณีและพระราชอำนาจซึ่งเป็นเสมือนคำประกาศให้ประจักษ์ถึงอำนาจและเกียรติคุณของราชอาณาจักร (เสถียร จันทิมาธร, 2521) ในสมัยอยุธยาโดยเฉพาะในช่วงพุทธศักราช 2199-2231 มีวรรณกรรมทรงคุณค่าหลายเรื่อง อาทิ ลิลิตพระลอ รามเกียรติ์ฉบับคำพากย์และอนิรุทธคำฉันท์ต่อมาในยุครัตนโกสินทร์มีวรรณกรรมเด่นๆ อีกจำนวนมากเช่นกัน จากที่ศึกษามาทพบววรรณกรรมไทยแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ วรรณกรรมก่อนได้รับอิทธิพลจากตะวันตกได้แก่วรรณกรรมสมัยสุโขทัยถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) เรียกรวบๆว่า “วรรณกรรมไทยเดิม” และวรรณกรรมหลังอิทธิพลจากวรรณกรรมตะวันตกเรียกว่า “วรรณกรรมปัจจุบัน” (สายทิพย์ นุกุลกิจ, 2523,)

รามเกียรติ์เป็นวรรณกรรมสำคัญของไทยมีชื่อเสียงอย่างกว้างขวางโดยฉบับที่ถือว่าสมบูรณ์ที่สุดคือฉบับพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1) ถือเป็น “วรรณกรรมไทยเดิม” เพราะไม่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก รามเกียรติ์มีหลายสำนวนเดิมที่เป็นเรื่องท่องจำแบบมุขปาฐะต่อมาฤาชาวาลมิกิจรนาเป็นภาษาสันสกฤตมีชื่อเรียกว่ารามายณะฉบับวาลมิกิ หลังจากนั้นฤาชาวาลมิกิได้ถ่ายทอดให้ศิษย์จนกลายเป็นวรรณกรรมสำคัญต่อศาสนาฮินดู เชื่อกันว่าผู้อ่านหรือผู้ที่สาธยายจะพบบุญและเดินทางสู่สวรรค์ในภพชาติหน้า นักวิชาการเชื่อว่ารามายณะเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาลแต่จะมีความจริงแค่ไหนเพียงใดไม่เป็นที่สรุป แต่อย่างน้อยที่สุดยอมรับกันว่าเป็นเรื่องราวของสงครามระหว่างเผ่าอารยันและชาวคนธสันนิษฐานว่าพระรามเป็นชาวอารยันส่วนทศกัณฐ์เป็นชาวคนธที่อาศัยอยู่ทางใต้มอเณียร์-วิลเลียมส์ อธิบายว่ารามายณะสะท้อนภาพชาวฮินดูในโบราณกาลและยืนยันว่าเนื้อหาบางส่วนนั้นมีพื้นฐานจากความจริง (M. Monier – Williams, 1960) รามายณะมีจุดกำเนิดจากอินเดียส่วนจะเดินทางเข้าไทยอย่างไรกรรมหมื่นพิทยาลาภฤทธิยากรตั้งข้อสังเกตว่ารามเกียรติ์ของไทยได้รับอิทธิพลจากอินเดีย และเข้าสู่ไทยผ่านทางชาวมลายูพร้อมกับอธิบายเพิ่มเติมว่าเนื้อหาของรามเกียรติ์ไทยและรามายณะฉบับอินเดียมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง แม้รามเกียรติ์ของไทยจะมีต้นกำเนิดจากอินเดีย แต่จากการศึกษาพบว่าไทยมีลักษณะเป็นผู้ให้กำเนิดรามเกียรติ์อีกด้วย เพราะกวีประพันธ์ขึ้นผ่านกระบวนการ “ฉวยรับ” (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, 2558) หมายความว่ากวีตั้งใจดัดแปลงเนื้อเรื่อง นิสัย และการกระทำของตัวละครให้สอดคล้องกับวาทกรรมของสังคมไทย (Mario J.Valdes, 1981) จากการศึกษาพบว่าวรรณกรรมแปลเรื่องอื่นๆของไทยมีลักษณะ “ฉวยรับ” เช่นกัน อาทิ ราชอิรราช วรรณกรรมแปลมอญที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกโปรดให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) แปลและเรียบเรียงโดยเนื้อหาของราชอิรราชฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ถูกดัดทอนให้สั้นลง โดยที่เนื้อเรื่องนั้นจบลงที่รัชกาลของพระเจ้าธรรมเจดีย์ ซึ่งแตกต่างจากใน “พงศาวดารมอญ” ที่กว๊เล่าเรื่องไปไกลกว่าสมัยของพระเจ้าธรรมเจดีย์ในส่วนนี้อาจเป็นเพราะว่าเนื้อเรื่องส่วนใหญ่หลังจากรัชกาลพระเจ้าธรรมเจดีย์เป็นเรื่องของการสู้รบระหว่างมอญกับพม่าและปรากฏว่าฝ่ายพม่าเป็นผู้ชนะมอญอยู่เสมอ ดังนั้นการ “ฉวยรับ” ดัดแปลงเนื้อในส่วนองเจ้าพระยาพระคลัง (หน) จึงมีเป้าหมายพิเศษเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ชาวไทยในสมัยรัชกาลที่ 1 ที่เคยผ่านประสบการณ์พ่ายแพ้พม่า และมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองสภาพสังคมการเมืองในขณะนั้น โดยที่เนื้อเรื่องของราชอิรราชฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) จึงเป็นการเน้นย้ำชัยชนะของมอญเพราะทั้งมอญและไทยนั้นต่างมี

ศัตรูเดียวกันคือพม่า (กรรณิการ์ สาตรปรง, 25281) จากประวัติพบว่ารามเกียรติ์เป็นที่รู้จักและคุ้นเคยในสังคมไทยอย่างช้านาน สันนิษฐานว่าอย่างน้อยที่สุดน่าจะเป็นในสมัยสุโขทัย ตามที่ปรากฏชื่อถ้าพระราม หรือแม้แต่พระนามของพ่อขุนรามคำแหง พระมหากษัตริย์องค์ที่สามแห่งสุโขทัยซึ่งได้รับอิทธิพลจากชื่อของพระราม (กรมศิลปากร, 2558) ชาวไทยเชื่อว่าชื่อที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายพระรามเป็นมงคลนาม จึงมักมีชื่อ “ราม” แทรกอยู่ในชื่อต่าง ๆ อย่าง รามา หรือรามานิบัติ แม้แต่ชื่อเมืองหลวงอย่างอยุธยา ก็ได้รับอิทธิพลจากรามเกียรติ์เพราะราชอาณาจักรของพระรามมีชื่อว่าอยุธยาในสมัยอยุธยา รามเกียรติ์ ยังถูกเผยแพร่ตั้งแต่สมัยต้น พิจารณาได้จากการกล่าวถึงในประกาศแข่งน้ำโคลงทำ สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ซึ่งมีความในตอนหนึ่งว่า

“...สืบหน้าเจ้าสุราชช่วยดู พระรามพระลักษมณ์ชวกร”

หมายความว่าขอเชิญทศกัณฐ์ พระราม พระลักษมณ์มาช่วยเป็นพยาน (เปลื้อง ณ นคร, 2517) หรือแม้แต่ในลิลิตยวนพ่ายก็มีการอ้างถึงพระรามเช่นกัน (กรมศิลปากร, 2514) และหลังจากที่กรุงศรีอยุธยาล่มสลายรามเกียรติ์ถูกนำมาฟื้นฟูใหม่ในสมัยกรุงธนบุรี ชื่อว่าบทละครรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี บทละครดังกล่าวพระราชนิพนธ์ขึ้นเป็นบางตอนเท่านั้น ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 ซึ่งเสฐียรโกเศศอธิบายว่าเป็นการรวบรวมรามเกียรติ์ที่กระจัดกระจาย (เสฐียรโกเศศ, 2515) เป็นที่น่าสนใจว่ารามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 สะท้อนโลกทัศน์อย่างไรเพราะแน่นอนว่าเป็นวรรณกรรมที่มีความสำคัญถึงขนาดทรงสละเวลาพระราชนิพนธ์ขึ้นท่ามกลางยุคสร้างบ้านแปลงเมืองซึ่งเวลานับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 เป็นมหากาพย์เพราะมีลักษณะเนื้อหาที่ยาว แสดงลักษณะแบบวีรบุรุษโดยการบอกเล่าและสรรเสริญเรื่องราวของพระราม (ชิตเตอร์แลนด์ จอห์น, 2561) พระรามเป็นตัวละครที่มีความสำคัญและเป็นลูกผู้ชายที่ประเสริฐ แม้ทั้งที่ตีและการเป็นกษัตริย์ที่ดีตามกรอบความต้องการของสังคม มากไปกว่านั้นยังมีเนื้อหาที่ซับซ้อนและแสดงให้เห็นถึงความเชื่อแบบไทยที่ผสมผสานระหว่างพุทธและฮินดูอย่างน่าสนใจ

รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) เป็นยุคสร้างบ้านแปลงเมือง รัชกาลที่ 1 สถาปนารัตนโกสินทร์บนรากฐานการล่มสลายของกรุงศรีอยุธยาและกรุงธนบุรี รัตนโกสินทร์จึงเป็นราชอาณาจักรใหม่ และไม่ได้สืบทอดอำนาจจากราชสำนักเดิม รัชกาลที่ 1 หรือพระยาจักรี (ทองด้วง)ปราบดาภิเษกเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีหลังจากปราบกบฏที่นำโดยพระยาสุรศักดิ์สำเร็จ ในช่วงต้นรัชสมัยของรัชกาลที่ 1 เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อมีการเปลี่ยนผ่านอำนาจอย่างฉับพลัน (กรรณิการ์ สาตรปรง, 2528) สังคมต้นรัตนโกสินทร์เพิ่งผ่านพ้นจากความสับสนและไร้ระเบียบจากปัญหาทางการเมืองของกรุงธนบุรี พระราชกรณียกิจสำคัญคือการฟื้นฟูสภาพบ้านเมือง สถาปนาความมั่นคงรวมถึงการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านวรรณกรรม ดังนั้นจึงมีการประพันธ์วรรณกรรมทรงคุณค่าออกมาหลายเล่ม อาทิ ราชอิริยาฎถัมภ์ และรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 ซึ่งวรรณกรรมเหล่านี้ถือเป็นวรรณกรรมเอกของต้นรัตนโกสินทร์และล้วนเป็นงานในพระราชนิพนธ์หรือไม่ก็พระราชนิพนธ์ให้ผู้อื่นในราชสำนักเป็นผู้ประพันธ์โดยที่รัชกาลที่ 1 ทรงเป็นประธาน รัตนโกสินทร์ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาหลายประการ สภาพสังคมเพิ่งเริ่มฟื้นตัวจากความสับสนและมีปัญหาที่กระทบต่ออำนาจจากการรุกรานของพม่า มากไปกว่านั้นยังถูกท้าทายจากอำนาจภายใน เกิดความขัดแย้งระหว่างพระมหากษัตริย์กับขุนนางบางกลุ่มหมายความว่าความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำมียอเย้ยอย่างไม่เป็นเอกภาพเท่าที่ควร ขุนนางบางส่วนท้าทายพระราชอำนาจและแม้ว่าจะทรงกำจัดผู้ก่อกวนต่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโดยทรงประหารกลุ่มชนชั้นนำเก่าลงไปกว่า 40 ชีวิตแต่ปัญหาเรื่องสิทธิธรรมยังปรากฏอยู่ตลอดรัชสมัยของพระองค์จากการศึกษาพบว่าวรรณกรรมต้นรัตนโกสินทร์ในรัชสมัยของรัชกาลที่ 1 จำนวนเกือบทั้งหมดกล่าวถึงเรื่องสิทธิธรรม การผลิตเปลี่ยนแปลงดินรวมไปถึงระเบียบสังคม ราชอิริยาฎถัมภ์ ราชอิริยาฎถัมภ์ สยามก็สะท้อนเนื้อหาว่าด้วยเรื่องความสามารถและปัญญาบารมีของผู้นำตัวละครที่สำคัญล้วนเป็นผู้มีปัญญาไหวพริบ ยกตัวอย่าง สยามก็ (พระคลังหน, 2513) ตอนขงเบ้งแนะนำให้เล่า

ปีตั้งตัวเป็นกษัตริย์โดยให้เหตุผลว่า คนที่ไม่มีสติปัญญาไม่สามารถคุ้มครองราษฎรได้ไม่เหมาะที่จะเป็นกษัตริย์แต่เล่าปีเปี่ยมด้วยสติปัญญาเป็นที่พึงแก่ราษฎรเหมาะสมที่จะตั้งตนเป็นผู้นำ

ดังนั้นกวีสะท้อนโลกทัศน์ผ่านวรรณกรรมไม่ว่าจะจงใจหรือไม่ก็ตาม วรรณกรรมบางประเภททำหน้าที่เป็นเครื่องมือกล่อมเกลางานการเมืองโดยอาจมีเป้าหมายในการปฏิรูปสังคม รัตนโกสินทร์เป็นราชอาณาจักรใหม่ที่เพิ่งเผชิญความสับสนวุ่นวายจากกบฏในกรุงธนบุรีดังนั้นพระราชกรณียกิจสำคัญของรัชกาลที่ 1 คือการรักษาความสงบเรียบร้อยหมายความว่ารัตนโกสินทร์มีความจำเป็นต้องสร้างระเบียบใหม่ให้แก่สังคม ดังนั้นรัชกาลที่ 1 จึงทรงพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 เพื่อสร้างระเบียบใหม่ให้แก่รัตนโกสินทร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโลกทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชผ่านรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1
2. เพื่อศึกษาโลกทัศน์ทางการเมืองพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชผ่านรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1
3. เพื่อศึกษาสังคมในอุดมคติของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชผ่านรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1

สมมติฐานของการวิจัย

รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 เป็นระเบียบสังคมใหม่ที่กวีตั้งใจสร้างขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาสภาพสังคมที่สับสนวุ่นวายของรัตนโกสินทร์ตอนต้น กวีตั้งใจสร้างโลกทัศน์ในภาพกว้างที่สุดโดยอธิบายถึงระเบียบจักรวาลกฎที่เป็นกฎลำดับสูงสุด เป็นระเบียบที่มนุษย์นั้นสามารถเข้าใจได้และกำหนดความเป็นไปของทุกสรรพสิ่งรวมถึงอธิบายโลกทัศน์ทางการเมืองที่เป็นส่วนย่อยและมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่แยกไม่ออก

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดของงานวิจัยเล่มนี้ศึกษาโลกทัศน์ โลกทัศน์ทางการเมืองและสังคมในอุดมคติจากการตีความรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 โดยศึกษาเทียบเคียงกับฉบับก่อนหน้า กวีตั้งใจปรับเปลี่ยนเนื้อหาและอุปนิสัยของตัวละครซึ่งสิ่งนี้ผู้วิจัยมองว่าเป็นเรื่องน่าสนใจ และนำมาศึกษา งานวิจัยเล่มนี้ศึกษาโลกทัศน์ ซึ่งเป็นภาพที่กว้างที่สุดเป็นวิธีการที่มนุษย์มองโลก โลกทัศน์ที่กวีสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นระเบียบจักรวาลที่กำหนดความเป็นไปของทุกสรรพสิ่ง นอกจากนั้นงานวิจัยเล่มนี้ศึกษาโลกทัศน์ทางการเมือง ซึ่งเป็นส่วนย่อยของโลกทัศน์ โลกทัศน์ทางการเมืองอาจเป็นการพยายามที่จะบอกกล่าวถึงการเมืองที่ควรจะเป็น อาทิ โครงสร้างทางสังคมการเมืองในอุดมคติ การเตรียมตัวเป็นกษัตริย์ที่ดี การเป็นขุนนางที่ดี ซึ่งโลกทัศน์และโลกทัศน์ทางการเมืองเป็นวิธีการที่นำไปสู่สังคมในอุดมคติซึ่งคือปลายทาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารัศนี้เป็งานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการตีความเนื้อของวรรณกรรมเพื่อวิเคราะห์โลกทัศน์และโลกทัศน์ทางการเมืองของรัชกาลที่ 1 ศึกษางานวิจัยก่อนหน้าที่มีเนื้อที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับงานวิจัยเล่มนี้ ยกตัวอย่าง ตำราเรียน วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์รวมไปถึงงานเขียนต่างๆ ผู้วิจัยตีความโดยอาศัยวิธีการจากสำนักรูปแบบนิยม ศึกษาจากรูปแบบ เทคนิค กลวิธีและคำศัพท์ที่กวีเลือกใช้ รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 เป็นวรรณกรรมแปลหรือว่าประพันธ์ขึ้นภายใต้อิทธิพลของรามเกียรติ์ฉบับก่อนหน้า ดังนั้นจึงไม่สามารถนำเนื้อเรื่องมาทาบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงแบบแนบสนิทเพราะเรื่องราวที่เกิดขึ้นล้วนเป็นโครงเรื่องที่มีอยู่ก่อนแล้ว อย่างไรก็ตามกวีเปลี่ยนเนื้อหาและอุปนิสัยของตัวละคร ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ถือเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับการนำมาตีความเพื่อค้นหาโลกทัศน์ โลกทัศน์ทางการเมืองและสังคมในอุดมคติของรัชกาลที่ 1 การค้นหาสาระสำคัญของวรรณกรรมไม่มีความจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลหรือบริบทสังคม โดยสามารถนำวิธีการตีความแบบรูปแบบนิยม มาปรับใช้เพื่อเข้าถึงความหมายเชิงสัญลักษณ์ ยกตัวอย่าง กวีเลือกใช้คำว่า “ม้วนแผ่นดิน” เป็นการเลือกใช้คำศัพท์เชิงสัญลักษณ์ ชี้ให้ผู้วิจัยเห็นภาพความไร้ซึ่งกฎระเบียบ ซึ่งความสับสนวุ่นวายเกิดจาก

การกระทำที่ไม่ชอบธรรมของผู้ไม่รู้จักหน้าที่ก่อให้เกิดภาวะ “สงคราม” อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าเราไม่อาจปฏิเสธอิทธิพลของบริบทสังคมและเชื่อว่ารามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 แม้ว่าจะเป็นวรรณกรรมแปลหรือเป็นวรรณกรรมที่ถูกประพันธ์ขึ้นโดยได้รับอิทธิพลจากรamayanaฉบับบาลมิกิแต่ก็ย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมที่แวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญไปที่การตีความในส่วนที่เป็นจุดสำคัญของเนื้อเรื่อง อย่างอาจในตอนทีพลิกผันหรืออาจเป็นการดำเนินเนื้อเรื่องไปถึงจุดๆหนึ่งที่เรียกว่าเป็นจุดเป็นจุดตายของตัวละคร ซึ่งในมิติทางนิเทศศาสตร์อาจเรียกว่าเป็นจุดสูงสุดของเนื้อเรื่องหรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า decisive moments นอกจากนั้นผู้วิจัยตีความจากเนื้อหาที่กวีเน้นย้ำหลายครั้ง หรือ frequency ที่เกิดขึ้น เพราะความบ่อยของเหตุการณ์ต่างๆย่อมสะท้อนคุณค่าบางประการหรือสะท้อนโลกทัศน์ของกวีที่ตั้งใจสร้างชิ้นงานที่ทำการศึกษาวิจัยคือ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง หอสมุดคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง การค้นคว้าและวิจัยในคุณูปการนี้

สรุปผลการวิจัย

รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 ถูกประพันธ์ขึ้นเพื่อใช้เป็นระเบียบให้แก่นรัตนโกสินทร์ซึ่งเป็นราชอาณาจักรใหม่ที่สร้างขึ้นจากความล่มสลายของอยุธยา และกรุงธนบุรี สภาสังคมยังไม่มีเสถียรภาพเท่าที่ควร ทั้งในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ประชาชนต่างเดือดร้อนและสับสนจากกลุ่มกบฏที่นำโดยพระยาสุรสีห์ในช่วงปลายกรุงธนบุรี สังคมต้นรัตนโกสินทร์เดือดร้อนและสับสนจากการเปลี่ยนอำนาจที่รวดเร็ว ฉับพลัน ดังนั้นการสร้างระเบียบใหม่แก่สังคมจึงเป็นสิ่งที่พระมหากษัตริย์นั้นต้องการ และจำเป็นต้องสร้างขึ้นเพื่อความมั่นคง และสมดุลของราชอาณาจักร

กวีตั้งใจสร้างโลกทัศน์ซึ่งเป็นภาพที่กว้างที่สุด อธิบายถึงระเบียบจักรวาลที่ครอบคลุมทุกสรรพสิ่งอย่างไม่มีข้อยกเว้น โลกทัศน์แบบไทยว่าด้วยเรื่องลำดับชั้น เป็นระเบียบที่มองจักรวาลบนพื้นฐานความไม่เท่าเทียม เชื่อว่าจักรวาลถูกแบ่งเป็นลำดับชั้น เช่นเดียวกันกับโลกมนุษย์ มนุษย์แบ่งเป็นลำดับชั้นจากชาติกำเนิด บรรดาศักดิ์ ความสามารถ อาวุโสและเพศในกรณีลำดับชั้น อาจวัดความแตกต่างจากเกณฑ์ เทวภาพและบุญบารมี ยกตัวอย่างการที่กวีอธิบายว่าอยุธยามีเทวภาพสูงสุดเพราะกำเนิดจากเทวบัญชาของพระอิศวร และพระนารายณ์ เรื่องลำดับชั้นเป็นระเบียบจักรวาลที่ละเมิดไม่ได้ เพราะทันทีที่ถูกละเมิด จักรวาลจะเรียกร้องให้ผู้มีบุญบารมีอย่างพระนารายณ์เข้ามาระงับเหตุ จากการศึกษาพบว่ากวีตั้งใจขนพระรามของว่าพระจักรี รวมถึงคำแปลที่สื่อความหมายแบบเดียวกัน ซึ่งการเรียกโดยพระราชทินนามในลักษณะนี้ไม่ปรากฏมาก่อนในฉบับก่อนหน้า หมายความว่าพระรามเป็นภาพแทนของรัชกาลที่ 1 รวมถึงอยุธยาถือภาพแทนของรัตนโกสินทร์ ดังนั้นการที่ทรงนำกำลังปราบกบฏช่วงปลายอยุธยาจึงเป็นเรื่องที่ชอบธรรม เพราะพระองค์เป็นผู้มีเทวภาพที่เพียบพร้อมประหนึ่งพระนารายณ์อวตาร ทำให้รัชกาลที่ 1 มีความชอบธรรมในการระงับเหตุ การสถาปนาตนเองเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่แห่งรัตนโกสินทร์จึงมีขึ้นและเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

นอกจากนั้นกวียังสร้างโลกทัศน์ทางการเมือง ที่เป็นวิธีที่มนุษย์มองการเมือง การศึกษาโลกทัศน์ทางการเมืองเป็นความพยายามที่จะเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของสมาชิกในสังคมการเมือง กวีอธิบายถึงโครงสร้างสังคมที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง สังคมการเมืองในโลกมนุษย์ของรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 ก็มีการแบ่งลำดับชั้นเช่นเดียวกันกับสวรรค์ โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจ อธิบายถึงความเป็นกษัตริย์ที่ดีและผู้ใต้ปกครองที่ดี ซึ่งหากจะกล่าวแบบสั้นกษัตริย์มีหน้าที่ปกครองและคุ้มครองประชาชน ในขณะที่ผู้ใต้ปกครองมีหน้าที่สำคัญคือการรับใช้อย่างซื่อสัตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกวีเน้นย้ำไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับอุปราช ซึ่งในความเป็นจริงแล้วอุปราชอาจเป็นพระอนุชาหรือพระราชโอรส แต่ในโลกของรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 นั้นอุปราชล้วนเป็นน้องชายทั้งสิ้น ซึ่งเป็นภาพที่เหมือนกับในรัชสมัยของรัชกาลที่ 1 กวีสร้างโลกทัศน์

ว่าอุปราชมีหน้าที่รับใช้อย่างซื่อสัตย์ สุจริตและต้องจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ กล่าวคือตัวแสดงในสังคมมนุษย์ต้องยอมรับสถานะของตนเองและเคารพผู้ที่มีสถานะเหนือกว่า โลกทัศน์ทางการเมืองแบบไทยที่กวีสร้างขึ้นในรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 สะท้อนถึงวัฒนธรรมความอาย หรือ Guilt Culture โดยที่ตัวแสดงล้วนตกอยู่ภายใต้วัฒนธรรมในข้อนี้ เกียรติกับความอับอายขายหน้ามีเส้นบางๆแบ่งอยู่ ตัวแสดงต้องการเป็นผู้มีเกียรติ จึงยอมไม่ได้หากต้องเสียหน้าในบางครั้งความถูกต้องอาจสำคัญน้อยกว่าการเสียหน้า

อภิปรายผลการวิจัย

การสร้างระเบียบจักรวาลว่าด้วยเรื่องลำดับชั้น เป็นโลกทัศน์แบบไทยที่ผสมผสานระหว่างความเชื่อแบบพุทธและฮินดู การสร้างระเบียบจักรวาลเรื่องลำดับชั้น นำมาสู่โครงสร้างทางสังคมการเมืองที่มั่นคงในแบบไทยๆ วิธีการมองจักรวาลบนพื้นฐานแห่งความไม่เสมอภาค โดยนำกฎเกณฑ์เรื่องบุญ กรรมและลิขิตมาเป็นเครื่องมือในการอธิบาย ส่งผลให้มนุษย์ยอมรับในสถานะของตนเองและไม่กล้าท้าทายผู้ที่มีสถานะที่เหนือกว่า เพราะมีความเชื่อว่าการที่ตนนั้นมีสถานะที่ต่ำกว่านั้นเป็นเพราะสะสมบุญมาน้อยกว่า ระเบียบจักรวาลในข้อนี้เน้นไปที่หน้าที่ของแต่ละบุคคลและสะท้อนถึงความสำคัญของเรื่องสังคม หรือส่วนรวมมากไปเรื่องส่วนตัว เกียรติและศักดิ์ศรีเป็นสิ่งที่มนุษย์ในโลกของรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 แสวงหาซึ่งการที่จะเป็นผู้มีเกียรติ มนุษย์ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริต ผู้ใดปกครองมีหน้าที่รับใช้ ในขณะที่กษัตริย์มีหน้าที่ปกครอง ดังนั้นในส่วนนี้จึงเป็นความพยายามของกวีในการสร้างสังคมในอุดมคติซึ่งคือสังคมของผู้ที่รู้จักหน้าที่และผู้มีรักในเกียรติ ประเด็นต่อมาคือการที่กวีพูดถึงเรื่องระเบียบจักรวาลที่ถูกรบกวน การที่ต้องอธิบายถึงผู้ห้ำหั่นการสร้างความเดือดร้อนมีขึ้นเพื่อสร้างสิทธิธรรมในรัชกาลที่ 1 ปกครอง สร้างความเชื่อวาระรัชกาลที่ 1 คือพระนารายณ์อวตาร เช่นเดียวกันกับพระราม ดังนั้นการสถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์ของพระองค์นั้นมีความชอบธรรม กวีสร้างโลกทัศน์ไว้มากมายในรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของโลกทัศน์ทางการเมือง อาทิ การเป็นน้องที่ดี ที่กวีเน้นย้ำในเรื่องการเป็นน้องหรือการเป็นอุปราชที่ตื้นตัน เกิดขึ้นเพื่อตอบคำถามความขัดแย้ง ไม่ลงรอย ระหว่างรัชกาลที่ 1 กับสมเด็จพระบรมฯ กวีตั้งใจเปลี่ยนเนื้อหา รวมถึงอุปนิสัยของตัวแสดงบางตัว เพื่อสนับสนุนภาพน้องในอุดมคติ ยกตัวอย่าง กุมภกรรณที่ในรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 เป็นยักษ์ที่รักความสะอาดและทรงทศพิธราชธรรม กุมภกรรณจงรักภักดีต่อพี่และไม่หวังในลาภยศ โดยไม่ทรงเครื่องประดับหรือมงกุฎเช่นทศกัณฐ์ หรืออินทรชิตร์ ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้ไม่ปรากฏในฉบับก่อนหน้า เนื้อหาที่แปรเปลี่ยนในส่วนนี้สะท้อนภาพว่าน้องที่ดีต้องภักดี ไม่หวังในอำนาจและไม่คิดแย่งแย่งพระราชอำนาจของกษัตริย์ กวีเน้นย้ำเรื่องน้องที่ดีตลอดเนื้อเรื่อง ซึ่งเป็นการสะท้อนความสำคัญของการเป็นน้องที่ดี หรือน้องที่รัชกาลที่ 1 ต้องการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

งานวิจัยเล่มนี้ผู้วิจัยอ่าน ทบทวน ประกอบกับเทียบเคียงจากบริบทสังคมในส่วนที่เนื้อหาแปรเปลี่ยนอย่างไรก็ตามสิ่งที่ค้นพบนั้นเป็นความคิดส่วนตัวของผู้วิจัย การตีความความเป็นสิทธิของผู้อ่านตามธรรมชาติ การตีความไม่มีผิดหรือถูก ดังนั้นการนำไปใช้ต่อยอดต้องคำนึงถึงส่วนนี้ โลกทัศน์แบบไทยที่ผู้วิจัยค้นพบเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ผู้วิจัยมีทัศนะว่าแม้รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 จะเป็นวรรณกรรมยุคจารีตที่เก่าแก่ ทั้งการดูโน้ตในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ค่อนข้างไกลตัว ไม่เป็นที่นิยม อย่างไรก็ตามสิ่งที่รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 ทิ้งไว้กลับฝังรากลึก เป็นวาทกรรมที่แม้อาจไม่ได้พูดถึงแบบตรงไปตรงมา แต่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าคนจำนวนหนึ่งในสังคมของไทยยังคงมองโลกบนพื้นฐานแห่งความไม่เท่าเทียม แตกต่างจากโลกทัศน์แบบตะวันตกที่มองจักรวาลบนพื้นฐานแห่งความเสมอภาค โดยพระผู้เป็นเจ้าได้มอบไว้ซึ่งสิทธิบางประการที่ไม่สามารถเพิกถอนได้ การมีสถานะทางสังคมที่แตกต่าง ฐานะความร่ำรวยไม่ได้มาจากความสามารถหรือปัญญา แต่คนจำนวนหนึ่งอาจบอกว่าเป็นเรื่องของบุญกรรมที่ทำมาไม่เท่ากัน มากไปกว่านั้น

วัฒนธรรมความอายหรือ Guilt Culture เป็นสิ่งที่พบตลอดเนื้อเรื่องเช่นกัน แม้ว่าตัวแสดงจะรักษาหน้าเพื่อรักษาเกียรติ แต่ในบางครั้งการรักษาหน้าของตัวแสดงกลับเป็นต้นตอแห่งการกระทำที่ไม่ชอบธรรม ทำให้ได้สิ่งที่ผิดเพื่อรักษาหน้า ไม่กล้าที่จะพูดหรือถามในสิ่งที่ไม่รู้เพราะกลัวว่าสังคมจะติติง สิ่งนี้ก่อให้เกิดสังคมแบบมีมือถือสาทุกปาดถือศีล หรือ Hypocrite Society เพราะมนุษย์ในสังคมทำตามสิ่งที่เชื่อว่าสังคมส่วนรวมมองว่าดี การเป็นคนดีจะถือว่าเป็นผู้ที่มีการรักษาคำถามที่น่าสนใจคือเกียรติที่กล่าวมานี้คือเกียรติแบบไหน แล้วเราควรภูมิใจกับเกียรติแบบนี้หรือไม่ โลกทัศน์แบบไทยเป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตของประชาธิปไตยไทยหรือไม่ หรือในความเป็นจริงแล้วประชาธิปไตยแบบไหนที่เหมาะสมกับเรา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

ผู้ที่สนใจอาจศึกษาวรรณกรรมเล่มอื่นๆ อาจเป็นวรรณกรรมในยุคที่ร่วมสมัยขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อเข้าถึงโลกทัศน์ที่กวีตั้งใจสร้างขึ้น ในส่วนนี้ถือว่าน่าสนใจเพราะจะช่วยให้ทราบว่าโลกทัศน์ที่กวีสร้างขึ้นนั้นมีลักษณะที่คล้ายหรือแตกต่างจากโลกทัศน์ที่ผู้วิจัยพบในรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 โลกทัศน์ที่กวีซึ่งเป็นคนยุคใหม่นั้นจะก้าวไปในทิศทางอื่น หรือว่าฝังรากลึกกับโลกทัศน์แบบเดิมๆ หรือในอีกกรณีหนึ่งผู้วิจัยใคร่ขอนำเสนอให้ศึกษาวรรณกรรมที่มาจากโลกตะวันตกหรืออาจเป็นการศึกษาวรรณกรรมของโลกสังคมนิยมเพื่อทราบว่าโลกทัศน์ที่ถูกสร้างขึ้นจากความเชื่อทางระบอบการปกครอง หรือพื้นฐานวิธีการมองโลกที่แตกต่างกันนั้นจะมีส่วนที่คล้ายหรือแตกต่างกันมากแค่ไหน เพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- กฤตวิทย์ ดวงสร้อยทอง. (2521). *วรรณกรรมประวัติศาสตร์ เล่มที่ 2*. โครงการบริการวิชาการฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมศิลปากร. (2514). *ลิลิตยวนพ่าย*. พระนคร: ศิลปาบรรณาคาร.
- กรรณิการ์ สาตรปฐ. (2528). *ราชาธิราช สามก๊กและไซฮั่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เจตนา นาควัชร. (2521). *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- ซัตเทอร์แลนด์ จอห์น. (2561). *วรรณกรรม: ประวัติศาสตร์เรื่องเล่าแห่งจินตนาการ*. กรุงเทพฯ: บุ๊คสเคป.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. (2558). *อ่านจนแตก วรรณกรรม ความทันสมัยและความเป็นไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อ่าน
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2529). *แฉ่งวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อ่านไทย.
- ประจักษ์ ประภาพิตยากร. (2518). *คนเจ้าบทเจ้ากลอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจริญธรรม.
- เปลื้อง ณ.นคร. (2517). *ประวัติวรรณคดีไทยสำหรับนักศึกษา*. พระนคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- พระคลัง (หน). (2513). *สามก๊ก*. พระนคร: แพร่พิทยา.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2522). *วรรณกรรมการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กราฟอาร์ต.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครอักษรเจริญทัศน์ จำกัด.
- คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. (2554). *“สี่แผ่นดิน” กับเรื่องจริงในราชสำนักสยาม*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สมบัติ จันทรวงศ์. (2523). *ความคิดทางการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- สมบัติ จันทรวงศ์. (2547). *บทพิจารณาว่าด้วยวรรณกรรมการเมืองและประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- สมพร มั่นตะสูตร. (2524). *วรรณกรรมสังคมและการเมือง*. กรุงเทพฯ: โอเดียน สโตร์.

- สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2523). *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิทธา พินิจภูวดล. (2515). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน). (2515). *อุปกรณรามาเกียรติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร.
- Brian Godawa. (2002). *Hollywood Worldviews*. Illinois: InterVasity Press.
- George Anastaplo. (1983). *The Artist as Thinker from Shakespeare to JOYCE*. Ohio: Swallow Press.
- Lajos Egri. (1960). *The Art of Dramatic Writing: Its Basics in the Creative Interpretation of Human Motives*. New York: Simon & Schuster.
- Mario J. Valdes. (1981). *A Functional View of Critics in What is Criticism*. Bloomington: Indiana University Press.
- M. Monier-Wiliams. (1960). *Indian Epic Poetry*, London: Trubner and Co. Ltd., 1892. Simon & Schuster.
- Roderick Hindery. (1976). Hindu Ethics in The Ramayana. *Journal of Religious Ethics*, Vol. 4, No. 2.
- Susan Sontag. (1969). *Against Interpretation and Other Essays*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Terry Eagleton. (1983). *Literary Theory*. Oxford: Blackwell Publisher.
- Wilfred L. Guerin, Earle Labor, Lee Morgan, Jeann C. Reesman and John R. Willington. (2005). *A Handbook of Critical Approach to Literature*. Oxford: Oxford University.

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 Legal Problems and Obstacles with the Enforcement of Mineral ACT B.E. 2560

ชินพรรณ์ ธนพงษ์วัฒน์

Chinnapat Tanpongwat

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

Sripatum University at Chonburi

Corresponding Author. Email: aniwat_rebel8@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ หลักการและวิธีการในการดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมือง และขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการแร่ ต่อความเสียหายหรือความเดือดร้อนรำคาญที่เกิดขึ้นภายนอกเขตที่ได้รับอนุญาต โดยผู้วิจัยได้ศึกษาพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 แล้วพบว่า มีข้อบัญญัติกฎหมายกำหนดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ ในฐานะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ของคณะกรรมการแร่จังหวัด แต่มีสัดส่วนเพียงเล็กน้อยที่มาจากภาคประชาชนเมื่อเทียบกับสัดส่วนกับคณะกรรมการแร่จังหวัดทั้งหมด จึงอาจส่งผลให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่เท่าที่ควร อีกทั้งไม่ได้บัญญัติถึงขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมือง จึงทำให้ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจนในการกำหนดขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมือง อาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านมลพิษตกค้างในพื้นที่ดังกล่าว และการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ได้รับอนุญาตดำเนินการแร่ ต่อความเสียหายหรือความเดือดร้อนรำคาญที่เกิดขึ้นภายนอกเขตที่ได้รับอนุญาต ไม่ชัดเจนเพียงพอส่งผลให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบนั้นไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาอย่างเหมาะสม โดยเมื่อศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลีย และกฎหมายของแต่ละรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ในประเด็นของสัดส่วนคณะกรรมการแร่จังหวัด และบัญญัติเพิ่มเติมในรายละเอียดของขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลา ในการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมือง รวมถึงขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ได้รับอนุญาต

คำสำคัญ : ขอบเขตความรับผิดชอบ; มลพิษ; ผลกระทบ

Abstract

This research studied the provisions of the Mineral Act B.E. 2560 regarding the participation of people in mineral resource management. Principles and methods for implementing area rehabilitation after the mine is closed. And the scope of liability of the mineral licensee against damage or annoyance occurring outside the permitted area the researcher has studied the Mineral Act B.E. 2560 and found that there is a law requiring people to participate in the management of mineral resources. As a qualified committee Of the Provincial Minerals Board But only a small proportion comes from the public sector, when compared to all provincial mineral committees Therefore may result in people not participating in mineral resource management as they should There is also no provision for procedures and periods for area rehabilitation after the mine is closed. Therefore there is no clear statutory provision in determining the procedures and period for the area rehabilitation after the mine is closed May cause residual pollution effects in those areas And determining the scope of liability of the mineral business licensee Against damage or annoyance occurring outside the permitted area Not yet clear enough, resulting in the affected people not receiving appropriate remedies By studying the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, the laws of the Commonwealth of

Australia And laws of each state in the United States Therefore proposing improvements The Mineral Act B.E. 2560, in respect of the proportion of the Provincial Minerals Committee And additional provisions in the algorithm and period for the area rehabilitation after the mine is closed Including the scope of liability of the mineral business licensee

Keywords: Scope of responsibilities; pollution; effect

บทนำ

แม้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 จะมีการสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ในพื้นที่ชุมชนของตนเองในฐานะคณะกรรมการแร่จังหวัด และบัญญัติให้มีการจัดทำประชาคมติของประชาชนในชุมชน รวมไปถึงบัญญัติให้มีการจัดทำแผนการฟื้นฟู และการเฝ้าระวังผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในระหว่างที่มีการทำเหมืองและหลังจากปิดเหมือง และกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจการแร่ ต่อความเสียหายหรือเดือดร้อนรำคาญที่เกิดขึ้นภายในเขตที่ได้รับอนุญาต ซึ่งจากข้อเท็จจริงในปัจจุบันปัญหามลพิษ ที่มีแหล่งกำเนิดมาจากการดำเนินกิจการแร่ ยังคงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชนอย่างต่อเนื่อง ความมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแร่ไว้ในมาตรา 28 ในฐานะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเมื่อเทียบสัดส่วนระหว่างกรรมการซึ่งมีที่มาจากข้าราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากภาคประชาชน ที่ได้กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่าภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่เพียงเล็กน้อย ถึงแม้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 จะถูกตรขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ (สุทธิเกียรติ คชโส, 2560) อีกทั้งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ได้กำหนดให้มีการยื่นแผนการฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการเฝ้าระวังผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในระหว่างที่มีการทำเหมืองและหลังจากปิดเหมือง พร้อมกับคำขออนุญาตประทานบัตร โดยได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 54 (2) แต่ไม่ได้กำหนดขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมืองไว้อย่างชัดเจน ทำให้ไม่มีบรรทัดฐานในการกำหนดขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการฟื้นฟูที่เหมาะสม ปัญหาที่เกิดขึ้นจากมลพิษนั้น จึงไม่ได้รับการแก้ไขที่ดีพอ อาจทำให้เกิดการสะสมของมลพิษเพิ่มขึ้น ยิ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และประชาชน รวมไปถึงลักษณะของมลพิษที่เกิดจากกระบวนการการผลิตของกิจการแร่เป็นมลพิษที่สามารถแพร่กระจายไปยังพื้นที่โดยรอบอย่างเป็นวงกว้าง อีกทั้งเป็นมลพิษที่ยากต่อการจำกัดบริเวณการแพร่กระจาย (กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย, 2553) ทำให้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและชุมชนโดยรอบมีโอกาสที่จะได้รับผลกระทบจากมลพิษดังกล่าว ถึงแม้เป็นพื้นที่นอกเขตที่ได้รับอนุญาตพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 มาตรา 139 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้ผู้รับใบอนุญาตนั้น ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายที่เกิดจากการประกอบกิจการของตนต่อความเสียหายหรือความเดือดร้อนรำคาญที่เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม แต่การที่จะได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ว่าตนเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากมลพิษที่มีแหล่งกำเนิดจากการดำเนินกิจการนั้น ๆ ซึ่งหากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับความเสียหายจากการดำเนินกิจการนั้น ๆ ก็จะไม่สามารถเรียกร้องให้ผู้รับใบอนุญาตชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อตนได้ (กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม, 2549) ซึ่งมาตรา 139 วรรคสอง บัญญัติไปในแนวทางที่ว่าหากความเสียหายขึ้นภายในเขตที่ผู้รับใบอนุญาตได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจการ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า

ความเสียหายดังกล่าวเกิดจากการกระทำของผู้ได้รับอนุญาต ซึ่งการบัญญัติตามมาตรา 139 วรรคสอง อาจเป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำ ในการที่จะได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ แนวทางการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมือง รวมไปถึงขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ได้รับอนุญาตประทานบัตร ศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการดำเนินกิจการเกี่ยวกับแร่ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะ และแนวทางที่เหมาะสมเพื่อปรับใช้กับกฎหมายของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญรวมถึงอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยแร่
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยแร่ของต่างประเทศและประเทศไทย
3. เพื่อให้ได้มาซึ่งบทสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยแร่

สมมติฐานของการวิจัย

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดมาตรการคุ้มครองและรักษาสีงแวดล้อมจากการดำเนินกิจการเกี่ยวกับแร่ไว้อย่างหลากหลาย รวมทั้งมาตรการที่จะต้องทำแผนฟื้นฟูเหมือง และภาระการพิสูจน์ความรับผิดชอบ อีกทั้งยังเปลี่ยนผู้มีอำนาจอนุญาตประทานบัตรเป็นรูปแบบคณะกรรมการแต่ยังคงพบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการแร่จังหวัด ส่วนใหญ่ยังคงเป็นข้าราชการ และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตัวแทนจากผู้ประกอบการ และผู้มีความรู้ความสามารถในด้านที่เกี่ยวข้อง มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นสัดส่วนจากภาคประชาชนทั้งยังมิได้ระบุถึงแนวในการจัดทำแผนฟื้นฟูพื้นที่ปนเปื้อนไว้โดยตรง ซึ่งมีเพียงบทบัญญัติให้ผู้ประกอบการต้องจัดทำรายงานการการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) เท่านั้น และยังไมครอบคลุมพื้นที่ปนเปื้อนที่อยู่นอกเขตเหมืองด้วย ทั้งที่การประกอบกิจการเหมืองแร่มีผลกระทบต่อชุมชนโดยตรง และหากเกิดความเสียหายต่อบุคคล ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม แม้มาตรา 139 วรรคสอง กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องชดเชยค่าเสียหายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นในเขตที่ได้รับอนุญาต โดยเป็นการสันนิษฐานว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการ แต่ผู้เสียหายก็ยังคงต้องพิสูจน์ว่าเป็นผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการประกอบกิจการแร่ หากความเสียหายนั้นเกิดขึ้นนอกเขตที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 139 วรรคหนึ่ง และจะนำมาตรา 96 และมาตรา 97 ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไป ทำให้ยากแก่การบังคับใช้เนื่องจากพระราชบัญญัติ แร่ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดความรับผิดทางแพ่งไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ทั้งนี้ในการพิสูจน์เป็นเรื่องทางเทคนิควิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนยากแก่การนำพยานหลักฐานต่าง ๆ มาพิสูจน์ความเสียหายได้

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยศึกษาในเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกิจการเกี่ยวกับแร่ โดยศึกษาในด้านความมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ มลพิษที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้คนที่ย้ายอยู่ในบริเวณพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของโครงการการฟื้นฟูพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของโครงการ ขอบเขตความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองกิจการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 อีกทั้งยังได้ศึกษาข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานและการเหมืองแร่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมอนามัย รวมไปถึงศึกษากฎหมายต่างประเทศในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน การฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมือง และขอบเขตความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองกิจการ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ในการสืบค้นจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Document) และเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Document) ในการศึกษาผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยทางข้อมูลทางเอกสารโดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและตำรากฎหมายที่เกี่ยวข้องวารสารบทความที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศรวมถึงการค้นคว้าข้อมูลเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยแร่

ผลการวิจัย

แร่ ถือเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติภายในประเทศที่มีประโยชน์มากมาย และมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมยานยนต์ เชื้อเพลิง ซึ่งแร่แต่ละชนิดก็จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ต่างกัน ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของแร่เหล่านั้น แต่การที่จะนำแร่เหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ได้นั้น ต้องมีการสำรวจแร่ ขุดหาแร่ ระเบิด บด ย่อยแร่ ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ สามารถก่อให้เกิดมลพิษทางฝุ่นละออง เสียงและแรงสั่นสะเทือนได้ ซึ่งเป็นมลพิษที่สามารถส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนได้ (โครงการนิติธรรมสิ่งแวดล้อม (En-law), 2547) จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติแร่ ขึ้นมาเพื่อควบคุมมลพิษที่เกิดขึ้น และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ รวมไปถึงการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ซึ่งพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 แต่อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังคงพบปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องสัดส่วนของคณะกรรมการแร่จังหวัด จากการศึกษาบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของประชาชนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้น กล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญได้รับรองในเรื่องสิทธิของประชาชนและชุมชนไว้ในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการดำรงชีวิต การศึกษา การทำงาน การอยู่อาศัย การได้รับข้อมูลข่าวสารของทางราชการ การเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และยังได้บัญญัติถึงหน้าที่ของประชาชน ในการร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ อีกทั้งยังได้มีหลักการ หรือแนวคิดต่าง ๆ ที่เป็นสากลได้ให้การรับรองในเรื่องสิทธิมนุษยชน เช่น ปฏิญญาสต็อกโฮล์ม ค.ศ. 1972 (Stockholm Declaration, 1972) ได้บัญญัติไว้ในข้อบทที่ 1 ว่า “มนุษย์มีสิทธิขั้นพื้นฐานในเสรีภาพ ในความเสมอภาค และความถูกต้องของเงื่อนไขในการดำรงชีวิต ในคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่สามารถสนองตอบต่อศักดิ์ศรีและความเป็นอยู่ที่ดีของชีวิต โดยได้แสดงความรับผิดชอบอย่างจริงจังในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ทั้งต่อคนรุ่นปัจจุบันและในรุ่นต่อไปในอนาคต” อีกทั้งรัฐธรรมนูญยังได้กำหนดถึงหน้าที่ของรัฐในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุและการพัฒนาด้านจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน รวมถึงต้องสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมการตัดสินใจในการใดที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน เมื่อวิเคราะห์ตามบัญญัติมาตรา 28 แห่ง พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ในเรื่องของการกำหนดสัดส่วนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการแร่จังหวัดจะเห็นได้ว่าภาคประชาชนนั้นมีสัดส่วนไม่เกินจำนวนสองคน จากจำนวนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด โดยเมื่อมองถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแร่จังหวัดในการให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่อนุญาตการเพิกถอนหรือการกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เกี่ยวกับการประทานบัตรการทำเหมือง พิจารณาข้อร้องเรียนหรือผลกระทบจากการทำเหมืองจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการแร่จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญในการตัดสินใจหรือการดำเนินการใด ๆ ที่สำคัญ โดยเฉพาะการพิจารณาข้อร้องเรียนหรือผลกระทบจากการทำเหมืองเมื่อผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายว่าด้วยแร่ของ เครือรัฐออสเตรเลีย (Mining Act 1971) แล้วพบว่ามี การส่งเสริม

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในแง่ของบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาชน พบว่า รัฐมีการบัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ในกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับแร่และสิ่งแวดล้อม โดยจะถูกระบุไว้ในหน้าที่ของผู้ได้รับอนุญาตทำเหมืองว่าจะต้องปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้เสียตลอดทั้งโครงการ และจะต้องจัดทำแผนการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Community Engagement Plans) เพื่อวางแผนการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละขั้นของโครงการ จากกฎหมายดังกล่าวทำให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมตลอดห่วงโซ่การผลิตแร่ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 7 ขั้น ได้แก่ การสำรวจพื้นที่ การศึกษาความเป็นไปได้และการวางแผน การเข้าใช้ที่ดิน การก่อสร้าง การดำเนินงาน การเลิกดำเนินงานหรือการปิดเหมือง และหลังการปิดเหมือง รวมทั้งได้ศึกษาหลักการในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ของประเทศแคนาดา คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดห่วงโซ่การผลิตแร่ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นก่อนการสำรวจ ขั้นการสำรวจ ขั้นการพัฒนา ขั้นการดำเนินงาน และขั้นการปิดเหมือง โดยในแต่ละขั้นตอนของ จะเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็นรวมถึงเปิดโอกาสในการคัดค้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินการอนุญาตประทานบัตร อันเป็นการดำเนินการที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ในเรื่องสัดส่วนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการแร่จังหวัด

2. ปัญหาเรื่องแผนการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมือง พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ได้บัญญัติให้การยื่นคำขออนุญาตประทานบัตรนั้นจะต้องยื่นพร้อมกับแผนการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมือง โดยได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 54 (2) เนื่องจากการดำเนินกิจการเหมืองแร่ เป็นกิจการที่ก่อให้เกิดมลพิษทางฝุ่นละออง เสียงและแรงสั่นสะเทือน ซึ่งมลพิษเหล่านั้นสามารถแพร่กระจายไปสู่บริเวณโดยรอบได้ ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของพื้นที่ รวมถึงสิ่งแวดล้อมโดยรอบไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำ ป่าไม้ พื้นดิน มาตรา 54 (2) นั้น ไม่มีการระบุชัดเจนในบทบัญญัติว่าต้องดำเนินการอย่างไรจึงเป็นการฟื้นฟู หรือต้องมีขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลา อย่างไร หรือการคาดคะเนผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชนโดยรอบเมื่อถึงตอนที่ปิดเหมืองแล้ว ควรที่จะต้องปฏิบัติอย่างไร ภายหลังจากการปิดเหมืองมีเพียงประกาศ ที่ออกตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ที่ได้กล่าวถึงการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองไว้ ได้แก่ ประกาศคณะกรรมการแร่ เรื่อง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมือง และเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง พ.ศ.2562 ซึ่งได้ให้ความหมายของคำว่า การฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมือง ไว้ว่า เป็นการฟื้นฟูพื้นที่ทำเหมืองแร่ให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยสอดคล้องกับกิจกรรมตามแผนผังโครงการทำเหมือง และการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์พื้นที่ในระหว่างที่มีการทำเหมืองและหลังจากปิดเหมือง รวมถึงประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดอัตราการจ่ายเงินบำรุงพิเศษ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกเก็บ และการจัดสรรเงินบำรุงพิเศษ พ.ศ.2560 โดยได้บัญญัติไว้ในข้อที่ 4 แห่งประกาศดังกล่าวว่า ให้ผู้ถือประทานบัตรเสียเงินบำรุงพิเศษ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ในอัตราร้อยละห้าของค่าภาคหลวงแร่สำหรับแร่ทุกชนิดที่ผลิตได้จากประทานบัตร โดยเงินจำนวนดังกล่าวนั้นกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จะนำไปดำเนินการจัดสรรเงินบำรุงพิเศษเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาท้องถิ่น การศึกษาวิจัยด้านแร่ การปรับสภาพพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแร่แล้วตามหลักภูมิสถาปัตย์ และการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนด โดยประกาศฉบับดังกล่าวนี้มีเพียงบทบัญญัติที่ระบุถึงการวางหลักประกัน จำนวนหลักประกันของเหมืองแต่ละประเภท ระยะเวลาการวางหลักประกัน

และวิธีการวางหลักประกัน การเบิกจ่าย และการคืนหลักประกัน เมื่อศึกษาจากกฎหมายว่าด้วยแร่ของเครือรัฐออสเตรเลีย (Mining Act 1971.) แผนการฟื้นฟูการพัฒนาเหมืองแร่ของรัฐ (Western Australia) ในเครือรัฐออสเตรเลียมีพระราชบัญญัติกฎหมายกำหนดให้ผู้ที่ประกอบธุรกิจเหมืองแร่จำเป็นต้องทำการฟื้นฟูพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของการดำเนินกิจการเหมือง ซึ่งในแผนพัฒนาและการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของเหมืองนั้นจะต้องมีการระบุแผนงานการฟื้นฟูโดยละเอียด รวมไปถึงจะต้องมีการระบุในเรื่องของเวลาในการฟื้นฟูว่ามีการใช้ระยะเวลาในการฟื้นฟูเป็นเวลาเท่าไรโดยเป็นการกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอน รวมไปถึงการระบุค่าใช้จ่ายในแต่ละขั้นตอนอาจจะเป็นการคาดคะเนค่าใช้จ่ายในแต่ละขั้นตอนของแผนพัฒนาการฟื้นฟูเหมืองที่จะต้องรู้ รวมถึงพระราชบัญญัติเหมืองถ่านของรัฐ Pennsylvania (Pennsylvania Bituminous Coal Mine Act) ที่กำหนดให้แผนฟื้นฟูนั้นต้องมีรายละเอียด ดังนี้ รายละเอียดของการใช้พื้นที่ ผลกระทบต่อประสิทธิภาพการใช้พื้นที่ กำหนดระยะเวลาในการฟื้นฟูที่ดินดังกล่าวในแต่ละขั้นตอน ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ดังกล่าว วิธีปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงการระบายน้ำเสียที่มีกรดเจือปนจากการดำเนินกิจการ การป้องกันการตื่นขึ้นของแหล่งน้ำจากโคลนตะกอนจากการดำเนินกิจการจากการศึกษาผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ในส่วนของขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลา ในการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมือง เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดขั้นตอน มาตรฐาน วิธีการ และระยะเวลา ในการฟื้นฟูพื้นที่

3. ปัญหาเรื่องขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ได้รับอนุญาตตาม พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ตามมาตรา 139 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่า ผู้ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายที่เกิดจากการประกอบกิจการของตนต่อความเสียหายหรือความเดือดร้อนรำคาญอันเกิดขึ้นแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม กล่าวคือหากกิจการของผู้ได้รับอนุญาตก่อให้เกิดมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อมต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย ต่อความเสียหายหรือเดือดร้อนรำคาญนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ได้รับอนุญาต ไว้ไม่ชัดเจนเพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะของมลพิษที่มีแหล่งกำเนิดมาจากกิจการดังกล่าว ซึ่งโดยลักษณะของมลพิษเหล่านั้นสามารถรั่วไหล หรือแพร่กระจายได้โดยง่าย และมีทิศทางที่ไม่แน่นอน เช่น มลพิษทางฝุ่นละอองเมื่อมีแรงลมมากระทำต่อฝุ่นละอองก็จะเกิดการพัดปลิวไปยังบริเวณโดยรอบ อีกทั้งยังยากต่อการจำกัดพื้นที่การแพร่กระจายหรือรั่วไหล (ไพรัตน์ เจริญกิจ, 2557) ซึ่งมลพิษเหล่านั้นสามารถแพร่กระจายไปยังนอกเขตที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจการ เมื่อวิเคราะห์บทบัญญัติดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นการบัญญัติในลักษณะการสันนิษฐาน โดยบทบัญญัติมาตรา 139 วรรคสอง ได้บัญญัติไว้ในกรณีความเสียหายเกิดขึ้นในเขตที่ได้รับอนุญาต ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าความเสียหายดังกล่าวนั้นเกิดจากการกระทำของผู้ได้รับอนุญาต การบัญญัติในลักษณะดังกล่าวเป็นการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ได้รับอนุญาต ซึ่งจะเป็นการลดภาระการพิสูจน์ความรับผิดชอบของผู้เสียหาย กล่าวคือ ชุมชนโดยรอบไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สิน ดังนั้นหากนำบทบัญญัติมาตรา 139 วรรคหนึ่งและวรรคสอง มาเทียบเคียงกันแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายที่อยู่นอกเขตที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 139 วรรคหนึ่งนั้น จะไม่ได้รับประโยชน์จากบทสันนิษฐานของกฎหมาย อีกทั้งการพิสูจน์ความเสียหายจากมลพิษที่เกิดจากกิจการดังกล่าว นั้น มีความซับซ้อน และมีขั้นตอนมากมายเนื่องจากการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดจากมลพิษประเภท ฝุ่นละออง เสียงและแรงสั่นสะเทือนนั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้และวิชาการ ด้านวิทยาศาสตร์ รวมถึงมีเครื่องมือในการพิสูจน์ ซึ่งประชาชนในชุมชนโดยรอบนั้น อาจไม่มีความสามารถในการดำเนินการดังกล่าว เพราะเป็นเรื่องที่ซับซ้อน และต้องใช้ทุนทรัพย์

ในการดำเนินการ อีกทั้งลักษณะของมลพิษนั้นจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านร่างกาย สุขภาพ อนามัยนั้นต้องเกิดจากการสะสมของมลพิษดังกล่าวจนถึงปริมาณหนึ่ง จึงจะกลายเป็นภาวะมลพิษ และปรากฏให้เห็นถึงความผิดปกติทางด้านร่างกาย สุขภาพ อนามัย ทำให้ไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ในทันที (กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม, 2549) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาหลักความรับผิด โดยเคร่งครัด (Strict Liability) เป็นหลักกฎหมายที่พัฒนามาจากหลักความรับผิดในเรื่องละเมิด กล่าวคือ โดยปกติผู้ที่มีความรับผิดโดยละเมิดต้องมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อและเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ในคดีละเมิดผู้เสียหายจึงมีภาระการพิสูจน์ ดังนี้ มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้ละเมิดผู้ละเมิดจงใจหรือประมาทเลินเล่อความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล และความเสียหายที่เกิดจากการกระทำนั้น แต่ในบางกรณีกฎหมายกำหนดให้บุคคลบางประเภทต้องรับผิดแม้ไม่ได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อเนื่องจากการกระทำของบุคคลนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นและบุคคลนั้นควรเป็นผู้รับภาระในการป้องกันความเสียหาย หรือเป็นกรณีที่ยากแก่การพิสูจน์ถึง ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อด้วยเหตุนี้จึงเกิดหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดขึ้นเพื่อยกเว้นภาระการพิสูจน์ในเรื่องความจงใจหรือประมาทเลินเล่อให้แก่ผู้เสียหาย ผลของหลักการนี้ทำให้มีการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่อีกฝ่าย ความรับผิดโดยเคร่งครัดจึงหมายถึง ความรับผิดของบุคคลที่เกิดขึ้นแม้ไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อ บางครั้งเรียกว่า ความรับผิดโดยไม่ต้องมีความผิด (Liability without fault) (อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์, 2556) ดังนั้นจากการศึกษาของผู้วิจัยเห็นว่าบทบัญญัติในเรื่องความรับผิดทางแพ่ง มาตรา 139 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 นั้น ควรมีกำหนดถึงขอบเขตความรับผิดของเจ้าของหรือผู้ครอบครองเหมืองแร่หรือโรงโม่หิน เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของมลพิษที่เกิดขึ้น และลดภาระการพิสูจน์ให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษที่เกิดจากการดำเนินกิจการดังกล่าว แต่อาจไม่ได้อยู่ในเขตที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับอนุญาตให้ดำเนินการ

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาในบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 มาตรา 28 พบว่าพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ได้มีการเพิ่มรายละเอียดของสัดส่วนคณะกรรมการแร่จังหวัดเพิ่มขึ้นจากพระราชบัญญัติ พ.ศ.2510 โดยนอกเหนือจากคณะกรรมการที่มาจากผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง แล้วยังได้เพิ่มเติมกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากผู้แทนองค์กรเอกชน องค์กรชุมชน ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการเหมืองแร่เข้ามา เพื่อเป็นการผลักดันให้ประชาชน และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ภายในชุมชนมากขึ้น แต่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชนนั้นมีจำนวนเพียงไม่เกินสองคน โดยเมื่อมองถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแร่จังหวัด และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในเรื่องของสิทธิของประชาชน และกฎหมายว่าด้วยแร่ของเครือรัฐออสเตรเลีย (Mining Act 1971) จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 นั้นบัญญัติให้รัฐต้องสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการใดที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชน กล่าวในที่นี้ คือ การอนุญาตประทานบัตรทำเหมืองแร่ และการอนุญาตประกอบกิจการแต่งแร่ เป็นกิจการที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน รวมไปถึงการสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการแร่ของกฎหมายว่าด้วยแร่ (Mining Act 1971) ของเครือรัฐออสเตรเลียในการดำเนินการแร่ของผู้ประกอบการ จึงถือว่าบทบัญญัติ มาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 นั้น ยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมเท่าที่ควร ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมสัดส่วนของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากภาคประชาชนให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

2. พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 รวมถึงประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ไม่มีการบัญญัติถึงขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลา ในการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมืองที่ชัดเจน

โดยกำหนดเพียงว่าผู้ที่ต้องการขออนุญาตประทานบัตรนั้นจะต้องมีการจัดทำแผนฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมือง ทำให้แผนฟื้นฟูที่ถูกจัดทำขึ้นมานั้นไม่มีกฎหมายรองรับเป็นบรรทัดฐานที่ชัดเจน ทำให้พื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองหรือการดำเนินกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับแร่ ไม่ได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อาจเกิดเป็นภาวะมลพิษ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต สุขภาพ สุขอนามัย ของประชาชนในชุมชนในระยะยาว เนื่องจากมลพิษบางประเภทต้องเกิดการสะสมจนกลายเป็นภาวะมลพิษทำให้ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ในระยะเวลานั้น ๆ และพื้นที่นั้นอาจไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างอื่นได้หากมีภาวะมลพิษ โดยเมื่อวิเคราะห์จากกฎหมายว่าด้วยแร่ของเครือรัฐออสเตรเลีย (Mining Act 1971) และพระราชบัญญัติเหมืองถ่านหินของรัฐ Pennsylvania (Pennsylvania Bituminous Coal Mine Act) กล่าวได้ว่ากฎหมายทั้งสองฉบับนั้นมีการบัญญัติถึงการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมืองที่ชัดเจนกว่า พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ส่งผลให้มีมาตรฐานกลางในการทำแผนการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมืองชัดเจนกว่า จึงเห็นควรให้มีการออกประกาศเพิ่มเติมรายละเอียด ขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมือง เพื่อประกอบการบังคับใช้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560

3.ตามบทบัญญัติมาตรา 139 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ได้บัญญัติให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองเหมืองแร่จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากมลพิษที่แพร่กระจาย โดยมีเหมืองแร่เป็นแหล่งกำเนิด และความเสียหายเกิดขึ้นในเขตที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองเหมืองแร่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการเหมืองแร่ โดยผู้วิจัยเห็นว่ามลพิษที่มีแหล่งกำเนิดจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ เป็นมลพิษที่สามารถแพร่กระจายออกไปได้เป็นวงกว้าง ดังนั้นพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายนั้นจึงอาจไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในเขตที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองนั้นได้รับอนุญาต บทบัญญัติมาตรา 139 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 บัญญัติในลักษณะดังกล่าวอาจเป็นการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของเจ้าของหรือผู้ครอบครองเหมืองแร่ในวงแคบเกินไป ไม่สอดคล้องกับลักษณะของมลพิษที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการเกี่ยวกับแร่ โดยหากนำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาปรับใช้กับการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ภายนอกเขตที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโรงโม่หินได้รับอนุญาต ก็จะเป็นการกำหนดขอบเขตความรับผิดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ลดภาระการพิสูจน์ถึงความรับผิดของเจ้าของหรือผู้ครอบครองโรงโม่หินให้แก่ประชาชน และทำให้ประชาชนได้รับการเยียวยาชดเชยค่าเสียหายของความเสียหายที่ได้รับจากมลพิษต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ปัญหาการบังคับใช้ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ในเรื่องความมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการแร่จังหวัด การจัดทำแผนฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมือง รวมถึงขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 โดยจากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 มีการกำหนดให้องค์กรชุมชน มีส่วนร่วมในฐานะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไว้เป็นสัดส่วนเล็กน้อยจากสัดส่วนคณะกรรมการแร่จังหวัดทั้งหมด ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลกระทบทางมลพิษที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการเกี่ยวกับแร่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนในชุมชนที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง อีกทั้งไม่มีการบัญญัติถึง รายละเอียด ขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลา ในการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมืองที่ชัดเจน ขาดบรรทัดฐานทางกฎหมายในการกำหนดขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลา ในการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมือง รวมถึงการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ได้รับอนุญาตประทานบัตรไม่ชัดเจน และไม่สอดคล้องกับลักษณะมลพิษที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการเกี่ยวกับแร่ ควรมีการนำหลักความรับผิดอย่างเคร่งครัด (Strict Liability) มาปรับใช้ อีกทั้งผู้วิจัยเห็นว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 ในเรื่องของความมีส่วนร่วมของประชาชน แผนการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมือง ขอบเขตความรับผิด

ของผู้ได้รับอนุญาตประทานบัตร ยังไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ที่ได้บัญญัติให้ประชาชนนั้นมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีพอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงรัฐต้องสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมการตัดสินใจในการอันใดที่รัฐจะดำเนินการหรืออนุญาตให้ดำเนินการ และการนั้นอาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน รวมถึงเมื่อเทียบกับกฎหมายว่าด้วยแร่ ของเครือรัฐออสเตรเลีย (Mining Act 1971.) และรัฐ Pennsylvania (Pennsylvania Bituminous Coal Mine Act) มีการกำหนดขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมืองที่ชัดเจน ครอบคลุมผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ดังกล่าวมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมสัดส่วนของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา 28 (2) โดยเป็นการเพิ่มจำนวนของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากผู้แทนองค์กรชุมชนจากเดิม จำนวนไม่เกินสองคน เป็นจำนวนไม่เกินห้าคน เนื่องจากอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแร่จังหวัด นั้นมีความสำคัญในการบรรเทาผลกระทบจากมลพิษที่เกิดแก่ชุมชน และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นการยังเสียงในการหาข้อยุติประเด็นด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการใด ๆ

2) เห็นควรเพิ่มเติม รายละเอียด ขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลา ในการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมือง เพื่อเป็นการกำหนดมาตรฐานกลางในการจัดทำแผนฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมือง และเพื่อการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวและลดผลกระทบหรือมลพิษที่ตกค้างอย่างมีประสิทธิภาพ โดยบัญญัติเพิ่มเติมในลักษณะการออกประกาศ เพื่อนำมาประกอบการบังคับใช้ในการอนุญาตประทานบัตรของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560 มาตรา 54 (2)

3) แก้ไขบทบัญญัติมาตรา 139 แห่งพระราชบัญญัติแร่ โดยเป็นการกำหนดรายละเอียดของคำว่าพื้นที่นอกเขตที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษที่มีแหล่งกำเนิดมาจากกิจการแร่ ว่าต้องมีระยะห่างเท่าใด นับจากพื้นที่ในเขตที่ได้รับอนุญาต เช่น หากความเสียหายหรือเดือดร้อนรำคาญเกิดขึ้นภายนอกเขตที่ได้รับอนุญาต โดยนับจากขอบเขตพื้นที่ได้รับอนุญาตออกไปในรัศมี 5 กิโลเมตร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดจากการกระทำของผู้ได้รับอนุญาตรายนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และเป็นการลดภาระการพิสูจน์ของผู้ได้รับความเสียหาย

เอกสารอ้างอิง

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม. (2549). *คู่มือการปฏิบัติงาน*

เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยแร่. กรุงเทพฯ:

กระทรวงอุตสาหกรรม.

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย. (2553). *แนวทางการประเมินผลกระทบ*

ต่อสุขภาพโครงการเหมืองแร่. นนทบุรี: กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย.

โครงการนิติธรรมสิ่งแวดล้อม (En-law). (2547). *รายงานฉบับสมบูรณ์ : ผลการศึกษาผลกระทบ*

จากการประกอบกิจการเหมืองหินและโรงโม่หิน จากเวทีประชุมสัมมนา 4 ภาค (ภาคกลาง

ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการ

สิทธิมนุษยชน.

- ไพรัตน์ เจริญกิจ. (2557). เอกสารประกอบการฝึกอบรมเรื่อง “แนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านเหมืองแร่” วันที่ 8 กันยายน 2557 ณ ห้องประชุม โรงแรมเสนาเพลส. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สุทธิเกียรติ คชโส. (2560). ความเห็นทางกฎหมายต่อพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560. กรุงเทพฯ: มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม.
- อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2556). กฎหมายว่าด้วยความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม : ความรับผิดชอบทางแพ่ง การชดเชยเยียวยา และการระงับข้อพิพาท. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีของสำนักงานบัญชี ในเขตภาคตะวันออก

Performance on Criteria of Quality Assurance for Accounting Firm in the Eastern Region

¹ณัฐชนันท์ คมด้วยศิริและ ²สุกumar ชำนิจ

¹Natchunan Komduaysiri and ²Sukumarn Shumnij

^{1,2}มหาวิทยาลัยบูรพา

^{1,2}Burapha University

¹Corresponding Author. E-mail: natchunan_little@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพของสำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออก 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของนักบัญชีกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพ และ 3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะทั่วไปของสำนักงานบัญชี คุณสมบัติของหัวหน้ากับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้า และนักบัญชีในสำนักงานบัญชี 7 จังหวัดในภาคตะวันออก จำนวน 283 ราย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t-test) สถิติทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และสถิติวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Multiple Correlations) ผลการวิจัย พบว่า 1. ระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.45) รายการทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีคะแนนสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณ ($\bar{X}$ = 4.58) กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ($\bar{X}$ = 4.54) การจัดการเอกสาร ($\bar{X}$ = 4.51) ส่วนด้านที่มีคะแนนต่ำที่สุด คือ การจัดการทรัพยากร ($\bar{X}$ = 4.35) 2. ทักษะของนักบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพ ($p < .01$) 3. ลักษณะของสำนักงานบัญชีต่างกันส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพต่างกัน ได้แก่ 1. สำนักงานบัญชีที่มีลูกค้ามากจะมีระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสูง 2. สำนักงานบัญชีที่มีผู้ช่วยนักบัญชีจะมีระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์สูงกว่าไม่มีผู้ช่วยนักบัญชี และ 3. สำนักงานบัญชีที่มีผู้ช่วยนักบัญชีที่ระดับการศึกษาสูงจะมีระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสูง 4. หัวหน้าสำนักงานบัญชีที่มีระดับการศึกษาสูงและประสบการณ์สูง มีระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสูง

คำสำคัญ: เกณฑ์การรับรอง; คุณภาพสำนักงานบัญชี; ทักษะของนักบัญชี

Abstract

The objective of this study are 1) to examine level of performance on criteria of quality assurance 2) to examine of relationship between the professional skill of accountant and performance on criteria of quality assurance and 3) to compare difference between general features of accounting firm and performance on criteria of quality assurance. The sample of study is the 283 leader and accountant in 7 province in the eastern region. The research instruments is the questionnaire with 5 likert's scale. The statistics used for data analysis by the descriptive

frequencies, percentages, means, standard deviation, t-test, One-way ANOVA and Multiple Correlation. This study find out that 1. The level of performance on criteria of quality assurance is in the greatest scale ($\bar{X}$ = 4.45) and the highest three scales are the restriction of ethical principle ($\bar{X}$ =4.58), the process that relate to the clients ($\bar{X}$ = 4.54) and the documentary arrangement ($\bar{X}$ =4.51). However, the lowest scale is the resource management ($\bar{X}$ =4.35). 2. The professional skills of accountant is positively related to performance criteria of quality ($p < 0.01$) 3. The features in different accounting firm are affected to the difference of performance on criteria of quality assurance which are 1) the accounting firm that have greater number of clients will have greater scale of performance on criteria of quality assurance. 2) the accounting firms that have the accounting assistants will have greater scale of performance on criteria of quality assurance than the ones of do not have accounting assistants. And 3) the accounting firm that have high educational level of accounting assistants will have scale of performance in standard of advance accounting quality assurance. 4. High educational level of leaders and high experienced in accounting firm will have standardise performance of advance accounting quality assurance.

Keywords: Quality Assurance; for Accounting Firm; The Professional Skills of Accountants.

บทนำ

ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ มีภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนิคมอุตสาหกรรมแต่ละแห่งต่างก็มีผู้ประกอบการจำนวนมาก และกิจการต้องจัดทำงบการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและแสดงฐานะการเงิน ซึ่งต้องใช้นักบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญ และผู้ประกอบการส่วนมากยังขาดความรู้ทางบัญชี หรือขาดความเชื่อมั่นในคุณภาพของพนักงานบัญชี จึงต้องอาศัยบริการจากสำนักงานบัญชีภายนอก (ปาริชาติ มณีมัย และคณะ, 2559) สำนักงานบัญชีจึงมีบทบาทสำคัญต่อการจัดทำงบการเงินให้ถูกต้อง สำนักงานบัญชี เป็นสำนักงานที่ให้บริการด้านการทำบัญชี โดยผู้ประกอบการธุรกิจสำนักงานบัญชีต้องมีการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับมาตรฐานและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชี เพื่อให้เป็นที่น่าเชื่อถือ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2558) และสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้ตราพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ให้นิติบุคคลตามกฎหมายไทย นิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบกิจการในประเทศไทย และกิจการร่วมค้าเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี และกำหนดเงื่อนไขของผู้ทำบัญชี รวมถึงต้องอบรมความรู้อย่างต่อเนื่อง (สุธีรา ทิพย์วิวัฒน์พจนา, 2560)

ในปี 2558 มีธุรกิจที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่ให้บริการด้านการจัดทำบัญชี การบัญชีและการตรวจสอบบัญชี และการให้คำปรึกษาด้านภาษี รวมทั้งสิ้น 5,039 ราย ทั่วประเทศ แต่ในปี 2557 มีสำนักงานบัญชีที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเพียง 114 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2558) ซึ่งถือว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับสำนักงานบัญชีทั้งหมด ซึ่งถือว่าน่าเป็นห่วง เพื่อเป็นการพัฒนาสำนักงานบัญชีและยกระดับให้มีมาตรฐานเดียวกัน ผู้วิจัยจึงสนใจระบบคุณภาพ

สำนักงานบัญชีตามประกาศหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี พ.ศ. 2558 และแนวคิดข้อกำหนดการรับรองคุณภาพของสำนักงานบัญชีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการกำกับและพัฒนา สำนักงานบัญชีให้มีการจัดทำบัญชีถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไป และการพัฒนาทักษะ ของนักบัญชีก็มีส่วนสำคัญในการพัฒนาสำนักงานบัญชีให้มีคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระบบ คุณภาพสำนักงานบัญชีทักษะของนักบัญชีตามประเภทธุรกิจ เพื่อเป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ ในการพัฒนาสำนักงานบัญชีให้มีคุณภาพตามโครงการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีของกรมพัฒนา ธุรกิจการค้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีของสำนักงาน บัญชีในเขตภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของนักบัญชีกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรอง คุณภาพสำนักงานบัญชี
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะทั่วไปของสำนักงานบัญชี คุณสมบัติของหัวหน้า สำนักงานบัญชีกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

สมมติฐานของการวิจัย

1. ทักษะของนักบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพ สำนักงานบัญชี
2. ลักษณะทั่วไปของสำนักงานบัญชีต่างกันส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรอง คุณภาพ สำนักงานบัญชีต่างกัน
3. คุณสมบัติของหัวหน้าสำนักงานบัญชีต่างกันส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรอง คุณภาพสำนักงานบัญชีต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา คือ ระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชี และทักษะของนักบัญชี ซึ่งคุณภาพของ สำนักงานบัญชี มีทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบของผู้บริหารต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี 2) ข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี 3) กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี 4) การจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี 5) การปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี 6) การติดตาม ตรวจสอบ ของสำนักงานบัญชี และ 7) การจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี ส่วนทักษะของนักบัญชี มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะทางปัญญา 2) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร 3) ทักษะการจัดการตนเอง และ 4) ทักษะการจัดการองค์กร

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ สำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออก 7 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ปราจีนบุรี สระแก้ว และตราด จำนวน 283 ราย

ด้านระยะเวลา การวิจัยนี้มีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนตุลาคม 2561- มีนาคม 2562

การทบทวนวรรณกรรม

ระบบคุณภาพสำนักงานบัญชี

ระบบคุณภาพสำนักงานบัญชี หมายถึง ระบบที่มีการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ และการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดทิศทางและควบคุมองค์กรในเรื่องคุณภาพด้านการจัดทำบัญชีและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานการบัญชี (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2558)

องค์ประกอบของระบบคุณภาพสำนักงานบัญชี ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่

1. ความรับผิดชอบของผู้บริหารของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย

1.1 ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร ผู้บริหารระดับสูงต้องแสดงหลักฐานความมุ่งมั่นในการพัฒนา และการนำระบบคุณภาพสำนักงานบัญชีไปปฏิบัติ ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร ผู้บริหารต้องแสดงหลักฐานความมุ่งมั่นในการพัฒนาและการนำระบบคุณภาพสำนักงานบัญชีไปปฏิบัติ รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง โดยการสื่อสารภายในสำนักงานบัญชีถึงความสำคัญในการดำเนินการตามมาตรฐานการบัญชี ในการจัดทำบัญชีและจรรยาบรรณ ความต้องการของลูกค้า กฎระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี กำหนดนโยบาย จัดทำแผนธุรกิจ ติดตามตรวจสอบ และจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง

1.2 การให้ความสำคัญแก่ลูกค้า ผู้บริหารระดับสูงต้องทำให้มั่นใจว่าความต้องการของลูกค้าได้ถูกนำมาพิจารณาและกระทำให้บรรลุผลโดยมุ่งหวังในอันที่จะส่งเสริมความพึงพอใจของลูกค้า และต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี มาตรฐานการบัญชีและจรรยาบรรณ

1.3 นโยบายคุณภาพ ผู้บริหารระดับสูงต้องทำให้มั่นใจว่านโยบายคุณภาพ 1) เหมาะสมกับจุดประสงค์ของสำนักงานบัญชี 2) มีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย มาตรฐานการบัญชีและจรรยาบรรณ และปรับปรุงประสิทธิผลของระบบคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 3) เป็นกรอบในการจัดทำแผนธุรกิจ 4) ได้มีการสื่อสารและเป็นที่เข้าใจภายในสำนักงานบัญชี 5) ได้มีการทบทวนให้เหมาะสมตลอดเวลา

1.4 การวางแผนธุรกิจ สำนักงานบัญชีต้องกำหนดและจัดทำแผนธุรกิจ และแผนการเงินประจำปี เป็นลายลักษณ์อักษร

1.5 ความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ และการสื่อสาร ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ ผู้บริหารระดับสูงต้องทำให้มั่นใจว่าได้มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ เป็นลายลักษณ์อักษรและได้สื่อสารให้ทราบโดยทั่วถึงทั้งสำนักงานบัญชี 2) การสื่อสารภายในผู้บริหารระดับสูงต้องทำให้มั่นใจว่ามีการสื่อสารในสำนักงานบัญชีด้วยวิธีการที่เหมาะสมและคำนึงถึงประสิทธิผลของระบบคุณภาพสำนักงานบัญชี 3) การทบทวนการบริหาร ผู้บริหารระดับสูงต้องมีการทบทวนการบริหารงานของสำนักงานบัญชีอย่างสม่ำเสมอ และต้องมีการเก็บบันทึกผลการทบทวน

1.6 การให้ความร่วมมือกับภาครัฐ สำนักงานบัญชีต้องร่วมมือกับภาครัฐในด้านการกำกับดูแลและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากภาครัฐสู่ลูกค้า

2. ข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี

หัวหน้าสำนักงาน หรือผู้เป็นหุ้นส่วน หรือกรรมการ แล้วแต่กรณี ต้องกำกับดูแลให้บุคลากรในสำนักงานบัญชี ปฏิบัติตามข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี (ฉบับที่ 19) เรื่อง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553 ซึ่งประกอบด้วย 1) ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต 2) ความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน 3) การรักษาความลับ 4) ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ 5) ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นส่วน บุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้ 6) ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ และจรรยาบรรณทั่วไป รวมทั้งต้องปฏิบัติตามข้อบังคับและข้อกำหนดแห่งจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดเพิ่มเติมในภายหลังด้วย

3. กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี โดย 1) สำนักงานบัญชีต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคิดค่าธรรมเนียม 2) สำนักงานบัญชีต้องมีการจัดทำสัญญาที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับจากลูกค้า 3) สำนักงานบัญชีต้องกำหนดระยะเวลาจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่ชัดเจน 4) สำนักงานบัญชีต้องออกหลักฐานการรับเงินให้กับลูกค้าทุกครั้ง 5) ในกรณีที่ลูกค้ามอบหมายให้สำนักงานบัญชีเป็นผู้กระทำการใด ๆ แทน เช่น การนำส่งภาษีของลูกค้า การนำส่งเงินสมทบกองทุนประกันสังคม เป็นต้น สำนักงานบัญชีต้องนำส่งและดำเนินการให้ครบถ้วนตามที่ลูกค้ามอบหมาย 6) การดูแลทรัพย์สินของลูกค้า สำนักงานบัญชีต้องมีการจัดทำหลักฐาน การส่งมอบและรับมอบทรัพย์สิน รวมถึงการดูแลรักษา การจัดเก็บทรัพย์สินของลูกค้า ทั้งนี้ ต้องไม่นำทรัพย์สินของลูกค้ามาต่อรอง เพื่อผลประโยชน์ของสำนักงานบัญชี เช่น การยืมบัญชีและเอกสารของลูกค้าไว้โดยไม่ส่งคืน

4. การจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี ได้แก่ 1) เครื่องมืออุปกรณ์ 2) ทรัพยากรบุคคล

5. การปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี โดย 1) สำนักงานบัญชีต้องมีการจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด 2) สำนักงานบัญชีต้องมีคู่มือการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีและปฏิบัติตามคู่มือนั้น 3) สำนักงานบัญชีต้องมีการชี้แจงบุคลากรให้เข้าใจชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ของงาน และมีการฝึกอบรมเพิ่มเติมตามความจำเป็น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ 4) สำนักงานบัญชีต้องจัดให้มีการกำกับดูแลความคืบหน้าของงาน และคอยแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับงานนั้น 5) สำนักงานบัญชีต้องมีการแต่งตั้งและมอบหมายให้มีผู้ทำการทบทวนผลงานรวมทั้งนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนส่งมอบให้กับลูกค้า

6. การติดตาม ตรวจสอบ ของสำนักงานบัญชี โดย 1) สำนักงานบัญชีต้องมีการกระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเองตามช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ทราบถึงผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนธุรกิจและข้อกำหนดของกฎหมาย โดยการตรวจสอบนี้จะกระทำโดยตนเองหรือบุคคลภายนอกก็ได้ 2) หากพบปัญหาจากการติดตาม ตรวจสอบ สำนักงานบัญชีต้องดำเนินการวิเคราะห์หาสาเหตุ

และกำหนดแนวทางแก้ไข เพื่อให้มั่นใจว่าปัญหาดังกล่าวจะไม่เกิดซ้ำ 3) สำนักงานบัญชีต้องมีกระบวนการรับเรื่องร้องเรียนของลูกค้า ซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์หาสาเหตุ การปฏิบัติการแก้ไขและแจ้งกลับไปยังลูกค้า 4) สำนักงานบัญชีต้องบันทึกผลการดำเนินการตามข้อ 1-3 และต้องเก็บรักษาไว้ตามระยะเวลาที่เหมาะสม

7. การจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี โดย 1) สำนักงานบัญชีต้องมีวิธีการในการติดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีให้เป็นปัจจุบัน 2) สำนักงานบัญชีต้องจัดเก็บข้อมูลของลูกค้าและของตนเองในลักษณะที่ป้องกันความเสียหาย สูญหาย หรือเสื่อมสภาพ และกำหนดระยะเวลาจัดเก็บตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) ในกรณีที่มีการเก็บข้อมูลในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องมีการสำรองข้อมูลตามรอบระยะเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 เรื่อง ทักษะทางวิชาชีพ

จุดมุ่งหมายของมาตรฐาน คือ การทำให้มั่นใจได้ว่าบุคคลที่มีความพร้อมจะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเป็นสมาชิกขององค์กรสมาชิกสหพันธ์นักบัญชีนานาชาติต้องมีส่วนผสมของทักษะต่าง ๆ อย่างเหมาะสมในการทำหน้าที่ในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสามารถประกอบอาชีพของตนได้ในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพที่มีความสามารถซึ่งปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนได้ แบ่งออกเป็น 4 ทักษะ คือ 1) ทักษะทางปัญญา 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร 3) การจัดการตนเอง และ 4) การจัดการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 296 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2560) ได้รับคืน 283 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.61 ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างเป็นสำนักงานบัญชีในจังหวัดชลบุรี จำนวน 162 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.38 ตามด้วยจังหวัดระยอง 72 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.32 ส่วนจังหวัดที่น้อยที่สุดคือ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.69

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามชนิดปลายปิด (Close-Ended Question) ประเภทการให้คะแนนตามลำดับ (Rating Scale) แบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ทักษะของนักบัญชี มี 4 ทักษะ

ตอนที่ 3 การปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี 7 ด้าน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2558)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยได้นำส่งแบบสอบถามออนไลน์ พร้อมหนังสือขออนุญาตเข้าศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ให้กับสำนักงานบัญชีที่ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออก 2) เก็บข้อมูลด้วยการจัดส่งไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามฉบับพิมพ์ พร้อมหนังสือขออนุญาตเข้าศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย บริการไปรษณีย์ตามที่อยู่ที่ได้รับจากการสืบค้นในระบบส่วนส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพบัญชี กองกำกับบัญชีธุรกิจ กรมธุรกิจการค้า ระหว่างวันที่ 21 - 25 กุมภาพันธ์ 2562 จำนวน 100 ฉบับ 3) การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง (Fieldwork) ตามสำนักงานบัญชีในเขตจังหวัดชลบุรี ระหว่างวันที่ 11 - 30 มีนาคม 2562

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

การปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพ สำนักงานบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
ความรับผิดชอบของผู้บริหารของสำนักงานบัญชี	4.38	0.67	มากที่สุด	6
ข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี	4.58	0.57	มากที่สุด	1
กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี	4.54	0.66	มากที่สุด	2
การจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี	4.35	0.65	มากที่สุด	7
การปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี	4.40	0.75	มากที่สุด	5
การติดตามตรวจสอบของสำนักงานบัญชี	4.46	0.63	มากที่สุด	4
การจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี	4.51	0.69	มากที่สุด	3
รวม	4.47	0.81	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 การปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.58 รองลงมา กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี 4.54 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี มีค่าเฉลี่ย 4.35

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะของนักบัญชีกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์
การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

ตัวแปร	Standard	X1	X2	X3	X4	Skills
Skills	.440**	.872**	.846**	.895**	.928**	1.000
Y1	.846**	.505**	.358**	.493**	.480**	.519**
Y2	.865**	.263**	.366**	.402**	.354**	.386**
Y3	.865**	.244**	.172**	.323**	.220**	.267**
Y4	.883**	.300**	.319**	.345**	.295**	.352**
Y5	.905**	.389**	.277**	.397**	.355**	.400**
Y6	.838**	.380**	.312**	.368**	.376**	.405**
Y7	.776**	.241**	.153*	.286**	.240**	.258**
Standard	1.000	.395**	.336**	.443**	.393**	.440**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทักษะของนักบัญชีกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี เมื่อทดสอบด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่า 0.440 (sig = 0.000) แสดงว่า ทักษะของนักบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และองค์ประกอบของตัวแปรทักษะของนักบัญชีกับองค์ประกอบของการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกทุกคู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

การปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงาน บัญชี	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ลักษณะทั่วไปของสำนักงานบัญชี				
รูปแบบการจัดตั้งของสำนักงานบัญชี				
นิติบุคคล	4.48	0.55	1.29	0.198
บุคคลธรรมดา/ คณะบุคคล	4.39	0.60		
ระยะเวลาในการให้บริการจัดทำบัญชี				
1-5 ปี	4.37	0.73	2.06	0.129
6-10 ปี	4.54	0.51		
มากกว่า 10 ปี	4.45	0.38		

ตารางที่ 3 (ต่อ) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

การปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงาน บัญชี	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
จำนวนลูกค้า				
1-30 ราย	3.96	0.91	20.29**	0.000
31-50 ราย	4.10	0.51		
51-100 ราย	4.58	0.50		
มากกว่า 100 ราย	4.61	0.47		
จำนวนผู้ช่วยนักบัญชี	4.10	0.51		
4.58	0.50			0.000
4.61	0.47			
6-10 คน	4.56	0.53		
มากกว่า 10 คน	4.72	0.40		
ระดับการศึกษาของผู้ช่วยนักบัญชี				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.51	0.52	15.29**	0.000
ปริญญาตรี	4.36	0.57		
สูงกว่าปริญญาตรี	4.60	0.53		
คุณสมบัติของหัวหน้าสำนักงานบัญชี				
ระดับการศึกษาของหัวหน้าสำนักงานบัญชี				
ปริญญาตรี	4.36	0.57	-3.48**	0.001
สูงกว่าปริญญาตรี	4.60	0.53		
ลักษณะการปฏิบัติงานของหัวหน้าสำนักงานบัญชี				
ปฏิบัติงานเต็มเวลา	4.48	0.53	1.86	0.071
ปฏิบัติงานไม่เต็มเวลา	4.24	0.74		
ประสบการณ์ด้านการบริหารงานบัญชีของหัวหน้า สำนักงานบัญชี				
ไม่เกิน 5 ปี	4.31	0.68	7.62**	0.001
6-10 ปี	4.58	0.49		
มากกว่า 10 ปี	4.33	0.58		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า สำนักงานบัญชีที่ต่างกันในเรื่อง จำนวนลูกค้า จำนวนผู้ช่วยนักบัญชี ระดับการศึกษาของผู้ช่วยนักบัญชี ระดับการศึกษาของหัวหน้าสำนักงานบัญชี และประสบการณ์ด้านการบริหารงานบัญชีของหัวหน้าสำนักงานบัญชี ส่งผลให้การปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัญหาที่สำนักงานบัญชีไม่สามารถปฏิบัติได้ตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี แบ่งเป็น 7 ประเด็น ได้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบของผู้บริหารของสำนักงานบัญชี ขาดการกำหนดและวางแผนเป็นลายลักษณ์อักษรเคยจัดทำแผนธุรกิจ การกำหนดหน้าที่ ขอบเขตระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
2. ข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี ส่วนใหญ่ขาดการเซ็นสัญญา รักษาความลับลูกค้ามีการตกลงกันด้วยวาจา
3. กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี ลูกค้าขาดความเข้าใจ กระบวนการทำงานตามขั้นตอนให้ครบถ้วน จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญ ไม่สนใจในระบบบัญชีมาตรฐาน และ GAAP สร้างความยุ่งยากให้กับลูกค้า
หากสำนักงานบัญชีทำตามข้อกำหนดจะพบปัญหาเกี่ยวกับเอกสารของลูกค้า เนื่องจากลูกค้าให้เอกสารไม่ครบ ลูกค้าส่งเอกสารล่าช้า ขาดการเซ็นรับจากลูกค้า ขาดการออกใบเสร็จเป็นเพียงออกภาษีหัก ณ ที่จ่าย บางส่วนประสบปัญหาการบริหารงานจากครอบครัวของเจ้าของกิจการในเรื่องของราคาทางลูกค้ามีการต่อรองราคาค่อนข้างเยอะ โดยไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพของงานลูกค้า
4. การจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชีขาดบุคลากรสายตรงที่มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอกับปริมาณงาน พนักงานไม่ชำนาญในการใช้โปรแกรมบัญชี ทำให้เกิดความล่าช้า บางแห่งขาดการจัดทำทะเบียนประวัติพนักงาน นอกจากนั้น เครื่องมืออุปกรณ์บางรายการมีมูลค่าสูง
5. การปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนเห็นว่า ในการเข้าระบบสำนักงานบัญชีคุณภาพต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่ส่งงานพนักงานด้วยวาจา เนื่องจากมีจำนวนพนักงานน้อย บางครั้งลูกค้ามีปัญหาในการเดินทางมาสำนักงานหรือเอกสารยังไม่เรียบร้อย ทำให้เอกสารส่งมาถึงสำนักงานล่าช้า การลงในระบบจึงมีปัญหา
6. การจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี สถานที่จัดเก็บเอกสารไม่เพียงพอเนื่องจากต้องเก็บเอกสารไว้อย่างน้อย 5 ปี นอกจากนั้น การจัดเอกสารยังไม่เป็นหมวดหมู่ เอกสารมีจำนวนมากทำให้ยากต่อการค้นหา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออก ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี การจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี การติดตาม ตรวจสอบของสำนักงานบัญชี การปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ความรับผิดชอบของผู้บริหารของสำนักงานบัญชี และการจัดการทรัพยากรของสำนักงานบัญชี ทั้งนี้เป็นเพราะสำนักงานบัญชีส่วนใหญ่ มีระบบการทำงาน การกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ การที่สำนักงานบัญชีส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานตามข้อกำหนดทางด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชีสูงสุดนั้น แสดงให้เห็นว่า สำนักงานบัญชีปฏิบัติงานด้วย

ความโปร่งใส สามารถตรวจสอบการทำงานของสำนักงานบัญชีได้ ส่วนการจัดการเอกสารของสำนักงานนั้น สำนักงานบัญชีส่วนใหญ่มีการกำหนดแนวทางการจัดเก็บเอกสารทางบัญชีที่เป็นระบบเพื่อความสะดวกในการค้นหาและตรวจสอบอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์ (2559) พบว่า ภาพรวมคุณลักษณะตามองค์ประกอบระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชีอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ ด้านจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชี กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าของสำนักงานบัญชี การจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชี เช่นเดียวกันกับปาริชาติ มณีมัย และคณะ (2559) พบว่า สำนักงานบัญชีไทยมีผลการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติด้านการควบคุมคุณภาพโดยรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านข้อกำหนดทางจรรยาบรรณ ด้านการจัดการเอกสาร ด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าเช่นกัน และยังสอดคล้องกับ เพ็ญธิดา พงษ์ธานี (2552) พบว่า สำนักงานบัญชีมีความสามารถด้านการปฏิบัติตามข้อกำหนดจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชีมากที่สุด จะเห็นได้ว่า ข้อกำหนดจรรยาบรรณของสำนักงานบัญชีมีความสำคัญมากที่สุดต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

2. ทักษะของนักบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกตัว มีความสัมพันธ์ทางบวก ทั้งนี้เป็นเพราะสำนักงานบัญชีที่มึ้นักบัญชีที่มีทักษะสูงย่อมมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพของสำนักงานบัญชีได้เป็นอย่างดี และต้องใช้ความรู้ความสามารถและความชำนาญในวิชาชีพบัญชีในด้านการจัดทำบัญชี เพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้การจัดทำงบการเงินเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจต่อผู้ใช้งบการเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของปริยากร ปรีโยทัย และสุภัทรพร ทวีจันทร์ (2560) ที่ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชี พบว่า ทักษะทางวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ สุภาพร แซ่ม้อย (2557) ได้เสนอมุมมองแนวทางปฏิบัติงานของนักบัญชี โดยสรุปความเห็นผู้ประกอบการ/ผู้บริหาร ว่ามีความต้องการให้นักบัญชีมีทักษะ เทคนิคในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์และแก้ปัญหา และการสื่อสารกับบุคคลในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับเฉลิมขวัญ ครุฑบุญยงค์ (2557) ได้กล่าวว่า นักบัญชีต้องมีความขยัน อดทน ความรอบรู้ด้านการบัญชีเป็นอย่างดี พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีจรรยาบรรณทางการบัญชี

3. ลักษณะทั่วไปของสำนักงานบัญชีต่างกัน ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีต่างกัน ได้แก่ จำนวนลูกค้า จำนวนผู้ช่วยนักบัญชี และระดับการศึกษาของผู้ช่วยนักบัญชี โดยพบว่า สำนักงานบัญชีที่มีจำนวนลูกค้ามากกว่าจะมีระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีสูงกว่า โดยสำนักงานบัญชีที่มีผู้ช่วยนักบัญชี จะมีระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี สูงกว่าสำนักงานบัญชีที่ไม่มีผู้ช่วยนักบัญชี ทั้งนี้เป็นเพราะตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพนั้น จำนวนลูกค้าของสำนักงานบัญชี ต้องมีจำนวน 30 รายขึ้นไป ซึ่งการที่สำนักงานบัญชีมีจำนวนลูกค้ามากขึ้น ยิ่งต้องรักษาการบริการให้มีคุณภาพ ซึ่งการปฏิบัติตาม

เกณฑ์การรับรองคุณภาพต้องสูงตามไปด้วย สำนักงานบัญชีจึงต้องมีผู้ช่วยนักบัญชี อย่างน้อย 1 คน มีความพร้อมด้านบุคลากร มีการแบ่งงานกัน ทำให้ง่ายในการตรวจสอบการทำงานระหว่างกันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ มณีมัย และคณะ (2559) จำนวนลูกค้าที่รับทำบัญชี ส่งผลในเชิงบวกต่อมาตรฐานคุณภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งการให้บริการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมและสนับสนุนคุณภาพการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับสุธีรา ทิพย์วิวัฒน์พจนา (2560) ที่พบว่า อีกด้านของความสำเร็จของสำนักงานบัญชี คือ ลูกค้า ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการให้บริการและความสำเร็จขององค์กร

4. คุณสมบัติของหัวหน้าสำนักงานบัญชีต่างกัน ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีต่างกัน โดยระดับการศึกษาของหัวหน้าสำนักงานบัญชีที่ระดับการศึกษาสูงกว่า และหัวหน้าสำนักงานบัญชีที่ประสบการณ์ด้านการบริหารงานมากกว่าจะมีระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีสูงกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพนั้น หัวหน้าสำนักงานบัญชีต้องมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านบัญชี นอกจากหัวหน้าสำนักงานต้องมีคุณสมบัติให้ตรงตามข้อกำหนดแล้ว หัวหน้าสำนักงานที่มีความรู้รอบด้าน มีวุฒิการศึกษาที่สูงย่อมส่งผลดีต่อการกำหนดนโยบายการบริหารงานให้เป็นไปตามเกณฑ์การรับรองรับคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น และส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เกณฑ์การรับรองคุณภาพนั้น หัวหน้าสำนักงานบัญชีต้องมีประสบการณ์ด้านบัญชีอย่างน้อย 5 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ มณีมัย และคณะ (2559) พบว่า ระดับการศึกษาของผู้บริหารสำนักงานบัญชีส่งผลในเชิงบวกต่อคุณภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการรับรองคุณภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญธิดา พงศ์ธานี (2552) สำนักงานบัญชีที่ผู้บริหารมีระดับการศึกษาสูงจะให้ความสำคัญกับนโยบาย คุณภาพและกระบวนการควบคุมคุณภาพด้านต่าง ๆ ในขณะที่หัวหน้าสำนักงานบัญชีที่อายุน้อยจะให้ความสำคัญกับคุณภาพการปฏิบัติงานมากกว่าหัวหน้าสำนักงานที่มีอายุมากกว่า นอกจากนี้ สุภาพร ดอกไม้ทอง และวรวิทย์ เพ็ชรรัตน์ (2560) ได้กล่าวว่า ประสบการณ์ในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพของสำนักงานในภาพรวม ทำให้สรุปได้ว่า ประสบการณ์ในการทำงานที่มากกว่าส่งผลต่อคุณภาพของสำนักงานบัญชี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) ระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี ภาพรวมอยู่ในระดับสูง ย่อมสามารถสร้างความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจในงานบริการด้านบัญชีให้กับลูกค้า จากสำนักงานบัญชีในภาคตะวันออกได้

2) หัวหน้าสำนักงานบัญชีควรส่งเสริมให้นักบัญชี ผู้ช่วยนักบัญชี ได้อบรมความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

3) เป็นข้อมูลสำหรับลูกค้าที่ใช้บริการสำนักงานบัญชี เกี่ยวกับจำนวนลูกค้า จำนวนผู้ช่วยนักบัญชี ระดับการศึกษาของผู้ช่วยนักบัญชี ระดับการศึกษาของหัวหน้าสำนักงานบัญชี และประสบการณ์ของหัวหน้าสำนักงานบัญชี ล้วนส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1) สำนักงานบัญชีมีระดับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การรับรองคุณภาพในระดับสูง แต่การขอขึ้นทะเบียนเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพยังน้อย ดังนั้น ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้สำนักงานบัญชีไม่ขึ้นทะเบียนเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบ สัดส่วน แนวโน้ม สำนักงานบัญชีคุณภาพในอดีตและปัจจุบัน เพื่อพยากรณ์ จำนวนสำนักงานบัญชีคุณภาพในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2558). *ประกาศ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า.
- เฉลิมขวัญ คุรุชบุณยงค์. (2557). คุณสมบัตินักบัญชีที่พึงประสงค์สำหรับอุตสาหกรรมญี่ปุ่นในประเทศไทย. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 6(1), 77-85.
- ประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์. (2559). ระบบคุณภาพของสำนักงานบัญชีในเขตอำเภอเมือง และอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 14(1), 51-66.
- ปาริชาติ มณีมัย, ภัทรพงศ์ เจริญกิจจารุกร, ภัทรชนน ชูเศษ, อรัญญา แซ่ทั้ง, รติพร รักษาวงศ์, และฐานันท์ เปรมจิตร. (2559). คุณภาพการปฏิบัติงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานตามแนวปฏิบัติด้านการควบคุมคุณภาพของสำนักงานบัญชีขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 14(1), 117-128.
- ปรียากร ปรีโยทัย และสุภัทธร ทวีจันทร์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในประเทศไทย. *วารสารราชธานีนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์*, 1(2), 8-20.
- เพ็ญธิดา พงษ์ธานี. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริการของสำนักงานบัญชีในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุธีรา ทิพย์วิวัฒน์พจนนา. (2560). ปัจจัยของมาตรฐานการควบคุมคุณภาพที่มีผลต่อความสำเร็จของสำนักงานบัญชีในประเทศไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 22(2), 52-64.
- สุภาพร แซ่มซ้อย. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อแนวปฏิบัติงานบัญชีของนักบัญชีไทย. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 10(3), 73-80.
- สุภาพร ดอกไม้ทอง และวรวิทย์ เพ็ชรรัตน์. (2560). ศักยภาพของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนล่างสำหรับการเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน*, 10(1), 122-131.

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ Legal Measures Relating to the Powers and Duties of Abbot Concerning the Law on Sangha

ณัฐวุฒิ เงินท่วม

Nattawut Ngernthuam

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

Sripatum University at Chonburi

Corresponding Author. Email: maprangsaranya25@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ในการการแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัด และการบริหารจัดการ ศาสนสมบัติของวัด รวมทั้งการจัดการรายได้ของวัด และการจัดทำบัญชีของวัด จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ในเรื่องของการกำหนดรูปแบบ การแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัดที่ไม่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารวัดในพุทธศาสนาและสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของวัดในปัจจุบัน โดยเจ้าอาวาสมีหน้าที่ ในการบำรุงรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าอาวาสจะแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัด หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ไวยาวัจกร” เป็นผู้ดูแลจัดการเรื่องต่าง ๆ ในวัด และการบริหารจัดการรายได้ของวัด ซึ่งจะต้องให้วัดนั้น ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบในรูปแบบเดียวกันให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อให้วัดดำเนินงานภารกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี จึงจะต้องมีการควบคุมดูแลงานด้านต่าง ๆ เหล่านี้อย่างเป็นระบบ และตามวัตถุประสงค์ที่วัดได้กำหนด

จากการศึกษาข้อเสนอแนะว่า เห็นควรให้แก้ไขกฎกระทรวง โดยกำหนดรูปแบบ การแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัดให้ชัดเจน ทั้งในเรื่องของคุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบทางอาญา เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารวัดในพุทธศาสนา และสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของวัดในปัจจุบัน และให้วัดจะต้องมีการจัดทำประกาศ ระเบียบ กฎ และข้อบังคับในเรื่องของการบริหารจัดการรายได้ของวัดในกรณีนำเงินวัดไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วัดได้กำหนดขึ้นรวมถึง การป้องกันการทุจริต รวมถึงกำหนดให้วัดได้มีการจัดทำรายงานทางการเงินเป็นประจำทุกปีและนำเสนอให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นผู้รวบรวม โดยกำหนดให้มีการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นประจำ โดยอาจดำเนินการในลักษณะสุ่มตรวจในระยะแรก และเพิ่มระดับการตรวจสอบให้มากขึ้น เพื่อจัดทำรายงานข้อมูลทางการเงินของวัดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลทางการเงินนำมาใช้ในภาพรวมระดับประเทศได้

คำสำคัญ : ไวยาวัจกร; ศาสนสมบัติ; กฎหมาย

Abstract

The objective of this research is to study the Sangha Act, B. E. 2505 (A. D. 1962), its Amendment (No. 2), B. E. 2535 (A. D. 1992) and Ministerial Regulation No. 2, B. E. 2511 (A. D.1968), issued under the Sangha Act B. E. 2505, on the Appointment of Veyavaccakara (Temple Lay Bursar) and the Management of Religious Treasures of a Temple including the Management of a Temple's Revenues and Bookkeeping. It is found, as a result of the study, that the Sangha Act, B. E. 2505, and its Amendment (No. 2) B. E. 2535 regarding the pattern on the Veyavaccakara (Temple Lay Bursar) Appointment must clearly liability for the maximum benefit in the administration of the temples in Buddhism and in compatibility with the guidelines on the current implementations of the temples which the abbot has the duty to maintain and manage treasures of the temple in well orderly manner. Practically, the abbot will appoint a temple bursar, commonly known as “Veyavaccakara” to oversee and handle various matters in the temple. In this respect, such particular temple must systematically operate in the same way to attain the set objectives. In order to enable the temple to carry out its various tasks well successfully, controls over

such various tasks must systematically be monitored in accordance with the objectives as defined by the temple provided.

Deriving from the study, it is recommended that the Ministerial Regulation should be amended by specifying the pattern on the Appointment of the Veyyavaccakara to be expressly clear cut in terms of the qualifications, powers, duties and criminal liability for the maximum benefit in the administration of the temples in Buddhism and in compatibility with the guidelines on the current implementations of the temples. Furthermore, the temple must put out Notifications, Rules and Regulations on the Management of The Temple Revenues in the event that the temple money is used to make out for the maximum benefit in return and in accordance with the objectives prescribed by the temple including fraud prevention. Additional provision should be stipulated that the temple shall make financial report regularly every year and forward it to the Provincial Buddhism Office for collection. Such financial report shall be regularly audited by a certified public accountant which may be conducted in a random sampling manner in the initial stage and increase the level of the subsequent audit more in order that the temple financial report can be systematically prepared and can be used as a criteria for the national level overview.

Keywords : Veyyavaccakara (Temple Lay Bursar)/Religious; Treasure; Law

บทนำ

วัดไทยในพระพุทธศาสนามีฐานะเป็นนิติบุคคล (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2561 มาตรา 31) มีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และถือว่าเป็นองค์กรทางศาสนา ที่มีบทบาทสำคัญทางด้านสังคมของไทยนับแต่อดีต ดังจะเห็นได้ว่าเป็น วัด โรงเรียนมีความเชื่อมโยงกันในขณะเดียวกัน วัดมีความสำคัญกับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตเป็นเวลายาวนาน ความผูกพันกับวัดเกี่ยวข้องกับบุคคล ชุมชน และสังคม มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ช่วงวัยแรกและช่วงสุดท้ายของชีวิต กิจกรรมภายในวัดมีความหลากหลาย ตั้งแต่เพียงเป็น สถานที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ เป็นสถานที่ให้พุทธศาสนิกชนเข้ามามีการทำบุญและประกอบศาสนกิจต่าง ๆ จนถึงความเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งนันทนาการ ศูนย์กลางการเรียนรู้ การพัฒนา การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนกิจกรรมที่มีการดำเนินการในวัดมีความหลากหลาย ได้แก่ การทำบุญ ทำทาน ในรูปแบบต่าง ๆ การประกอบ พิธีกรรมทางศาสนา งานศพ งานบวช งานแต่งงาน งานวันเกิด ฯลฯ การเช่าหาวัตถุมงคล การจัดงานนันทนาการ ในรูปแบบต่าง ๆ (งานวัด) เป็นต้น โดยวัดจะมีความผูกพันกับคนในชุมชนและเป็นที่พึ่งทางจิตใจของพุทธศาสนิกชน และมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชนใกล้เคียงอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการทำพิธีกรรมทางศาสนา การศึกษาเล่าเรียน รวมถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับประชาชนในชุมชน พุทธศาสนิกชนก็มีส่วนช่วยในการทำนุบำรุงวัดด้วยการบริจาคทั้งในรูปแบบที่เป็นเงิน สิ่งของ และเวลาในการทำงานอาสาต่าง ๆ ร่วมกับวัด โดยที่กิจกรรมที่เกิดขึ้น เหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการได้มาและการใช้ไปของเงินที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามความในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ดังนั้น จึงต้องตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่น เรื่องสถานะนิติบุคคลของวัด เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ที่จะพึงมีได้เฉพาะบุคคลธรรมดา การแสดงเจตนาในการใช้สิทธิและหน้าที่จึงจำเป็นต้องมีผู้แทน ซึ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 31 วรรคสามว่า “เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป”(พระมหาตณัฏฐ วรคฺชพรหม, 2558) ดังนั้นเจ้าอาวาสจึงเป็นทั้งผู้ปกครองของวัด ตามมาตรา 37 (2) และเป็นผู้แทนวัดตามมาตรา 31 วรรคสาม ทั้งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 45 ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่ง อีกทั้งยังทำหน้าที่ในการจัดการกิจการต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับวัดทั้งสิ้น โดยเฉพาะในฐานะ ผู้แทนของวัดในการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นศาสนสมบัติของวัดเจ้าอาวาสต้องมีผลผูกพันทาง

กฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ๆ รวมไปถึงการหารายได้ของวัด จะเห็นได้ว่าแต่ละวัดมีแนวทางในการหารายได้ที่แตกต่างกันแต่โดยส่วนใหญ่วัดจะมีรายได้มาจากการตั้งซุ้มจำหน่ายและขายสินค้าของวัด เช่น ดอกไม้ ธูปเทียน อาหาร วัตถุมงคล หนังสือธรรมะ หรือของที่ระลึกอื่น ๆ กับรายได้จากการจัดผลประโยชน์ทรัพย์สินที่เป็นรายได้จากการที่วัดให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง และยังรวมถึงรายได้จากการให้บริการสถานที่สำหรับประชาชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศาลา อาคารอเนกประสงค์ หรือห้องประชุม เป็นต้น ส่วนรายได้อื่น ๆ ก็จะได้มาจากเงินบริจาค ค่าจองรถ หรือค่าบริการห้องน้ำ ฯลฯ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554)

เนื่องจากประเทศไทยมีวัดทั่วประเทศทั้งธรรมยุติกนิกายและมหานิกาย เป็นจำนวนถึง 41,664 แห่ง (ข้อมูลทะเบียนวัด ณ เดือนมกราคม พ.ศ.2562) การดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัดใด ๆ จะเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ ก็ตามการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดที่เจ้าอาวาสจะกระทำได้นั้น จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และจำเป็นต้องเป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ซึ่งกำหนดวิธีการปฏิบัติในการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัดไว้เป็นแม่บทให้เจ้าอาวาสถือปฏิบัติ ซึ่งการจัดการทรัพย์สินของวัดในด้านการลงทะเบียนทรัพย์สิน การจำหน่ายออกจากทะเบียน การทำทะเบียนที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่า วัดสามารถกระทำได้โดยเรียบร้อย เพราะมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบกับแบบทะเบียน แบบบัญชี และแบบพิมพ์อื่น ๆ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้กำหนดไว้ให้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าอาวาส จะเห็นได้ว่าเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดรวมถึงการบริหารจัดการดูแล และจัดประโยชน์ในทรัพย์สินของวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านพระพุทธศาสนาเอง และการจัดหารายได้เพื่อทำนุบำรุงรักษาวัด ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มีปัญหากฎหมายหลายประการ กล่าวคือ

ประการแรก ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการแต่งตั้งไวยาวัจกรที่ไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสม ดังในกรณีของเจ้าอาวาสมีอำนาจในการแต่งตั้งไวยาวัจกรและกรรมการวัดเพียงผู้เดียวหรือการแต่งตั้งไวยาวัจกรโดยการปรึกษาสงฆ์ ตามกฎหมายเถรสมาคม (ฉบับที่ 18) พ.ศ.2536 ตามกฎข้อ 7 กำหนดให้เจ้าอาวาสมีอำนาจแต่งตั้งไวยาวัจกรเพียงผู้เดียวย่อมอาจไม่มีความโปร่งใส กล่าวคือ วัดกับชุมชนมีความสัมพันธ์ ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการแต่งตั้งไวยาวัจกร หรือเป็นกรรมการวัดเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกไวยาวัจกร เพื่อจะนำมาซึ่งความยุติธรรมทั้งสองฝ่าย โดยการปรึกษาหารือกันทั้งวัดและชุมชน นั้นเอง เนื่องจากภารกิจของไวยาวัจกรมีความสำคัญต่อวัด เช่น ในการการเบิกจ่ายนิตยภัต เรื่องทรัพย์สินเงินทอง การแต่งตั้งไวยาวัจกรจึงต้องมีความละเอียดเพื่อคัดสรรไวยาวัจกรที่ดีมีความโปร่งใสด้วย

ประการที่สอง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการรายได้ของวัดที่ไม่มีบทบัญญัติชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมาย การบริหารจัดการรายได้ในวัดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการคณะสงฆ์และกิจการพระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดและเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาเป็นองค์กรหลักในการปกครองคณะสงฆ์หลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับวัดกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสิ้น เช่นเดียวกับบทบัญญัติว่าด้วยมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นสถาบันหรือองค์กรปกครองคณะสงฆ์สูงสุด วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลคือบุคคลตามกฎหมายและตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่งและสำหรับการบริหารจัดการรายได้ของวัด ตลอดจนการบริหารงานของวัดซึ่งมีความสำคัญในการทำให้วัดสามารถพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง กล่าวคือ ทำให้ภิกษุสงฆ์สามเณรมีความรู้ มีความสามารถทำให้พระภิกษุสงฆ์สามเณรปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยทำให้วัดสามารถทำหน้าที่เผยแผ่วิถีชีวิตที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมไปสู่สังคม ทำให้วัดเป็นศูนย์การศึกษาเล่าเรียน และทำให้วัดมีความร่มรื่น

เป็นที่พบปะสนทนากันของประชาชน รวมถึงการบำรุงรักษาวัดศาสนสถาน และศาสนวัตถุของวัดวาอารามต่าง ๆ จะต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนา วัดต้องจัดกิจการของวัดตามหน้าที่ผู้ปกครองวัดและหน้าที่จัดกิจการแทนวัด ในฐานะผู้แทนนิติบุคคล กิจการของวัด ซึ่งวิธีปฏิบัตินั้นมหาเถรสมาคมได้กำหนดขึ้น หรือที่จะกำหนดขึ้นในกาลต่อไป ที่ต้องปฏิบัติตามจารีตประเพณีอันดีงามส่วนกิจการที่ต้องจัดการแทนวัดในฐานะผู้แทน เช่น การรับทรัพย์สิน การอรรถคดีกิจการเหล่านี้เจ้าอาวาสจะต้องจัดการให้เป็นไปด้วยดีคือเป็นไปโดยถูกต้องตามระเบียบแบบแผน หรือจารีตว่าด้วยเรื่องนั้นหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนภาครัฐและภาคเอกชนรวมถึงชุมชนต่าง ๆ ก็มีส่วนในการบริหารจัดการภายในวัดด้วยโดยการสนับสนุนเรื่องงบประมาณและการดูแลจัดการความเรียบร้อยต่าง ๆ ในบริเวณวัดจึงจะเป็นการร่วมมือกันในการจัดการบริหารจัดการสถานที่ในวัดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป และเป็นระบบมากขึ้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ประการที่สาม ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบัญญัติการจัดการศาสนสมบัติของวัดที่ไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสม การจัดการศาสนสมบัติของวัด ได้มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2511 ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ตามกฎกระทรวงฉบับที่กล่าวถึงได้มีการกำหนดเรื่องของการจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยกำหนดให้มีไวยาวัจกรเข้ามาจัดการศาสนสมบัติของวัดนั่นเอง ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว การมีเพียงไวยาวัจกรเข้ามาจัดการทรัพย์สินอันเป็นศาสนสมบัติของวัดนั้น ย่อมไม่มีความเหมาะสมเนื่องจากว่า ไวยาวัจกรนั้นได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าอาวาสเพียงผู้เดียว และการจัดการศาสนสมบัติของวัดนั้น ก็ควรจะต้องได้รับการช่วยเหลือจากชุมชน ทั้งนี้ กฎหมายควรมีการกำหนดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ จัดทรัพย์สินของวัด(กฤติน จันทรสนธิมา, 2561) ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของเจ้าอาวาสและสมประโยชน์ที่แท้จริงของวัด จึงต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ประการที่สี่ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบัญญัติการทำรายงานทางการเงินที่ไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสม ดังจะเห็นได้ว่า วัดยังมีได้ดำเนินการในทางบัญชีได้อย่างถูกต้อง โดยแม้ว่าวัดจะมีการบันทึกรายรับ - รายจ่าย และจัดทำบัญชีเป็นประจำ(พระมหาเสริมชัย ขยมงคล, 2539) แต่อาจเป็นบัญชีที่จัดทำขึ้นอย่างง่ายหรือตามความเข้าใจของผู้จัดทำเท่านั้น ยังไม่สอดคล้องกับหลักมาตรฐานบัญชีที่รับรองกันโดยทั่วไป รวมถึงยังไม่มีมีการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป ในขณะที่ในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีการตรากฎหมาย Religious Corporations Act 1951 ประเทศอังกฤษได้มีการตรากฎหมาย Charity Act, 2006 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้กฎหมายลักษณะ ทรัสต์และประมวลรัษฎากรในการควบคุมกำกับ และประเทศเยอรมันได้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งเพื่อควบคุมกำกับวัดในเรื่องการหารายได้ของวัด การทำบัญชีของวัด หรือโบสถ์ให้มีความโปร่งใสและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล(กองการเจ้าหน้าที่, 2552)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 เนื่องจากกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของเจ้าอาวาสได้มีการตราขึ้นเป็นเวลานานแล้วไม่สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันรวมทั้งยังขาดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพย์สินวัดและพระภิกษุ ดังนั้นจึงควรศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้การควบคุมกำกับเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 เป็นไปด้วยความโปร่งใสต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย และอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 รวมทั้งการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการแต่งตั้งไวยาวัจกรของประเทศไทยและต่างประเทศ

3. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการรายได้ของวัด
4. เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2561) ที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสของวัดในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยมาตรฐานเพื่อความโปร่งใส ตลอดจนการจัดทำบัญชีของวัด

สมมติฐานของการวิจัย

อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการแต่งตั้งไวยาวัจกรไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสม รวมถึงบทบัญญัติการบริหารจัดการรายได้ของวัดที่ยังไม่ชัดเจน จึงต้องมีการควบคุมดูแลงานด้านต่าง ๆ ของวัดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วัดได้กำหนด และจะต้องไม่แสวงหากำไร ตลอดจนการศึกษบทบัญญัติในการจัดการศาสนสมบัติที่ไม่มีบทบัญญัติชัดเจน และบทบัญญัติการจัดทำรายงานทางการเงินที่ไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสม โดยที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2561) และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อควบคุมกำกับเจ้าอาวาสในการบริหารงานและศาสนสมบัติของวัดของเจ้าอาวาสได้ประกาศใช้บังคับมาเป็นเวลานานไม่สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องศึกษากฎหมายบทบัญญัติคณะสงฆ์ โดยเพิ่มบทกำหนดโทษลงไว้ว่าหากทำการบริหารจัดการศาสนาสมบัติของวัดโดยการฝ่าฝืนบทบัญญัติที่กำหนดไว้ให้ได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา และปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในกฎกระทรวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2511 ให้ทันสมัยมากขึ้น เนื่องจากบัญญัติดังกล่าวประกาศใช้มาเป็นเวลานาน สมควรต้องปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน เพื่อนำผลการศึกษามาเสนอแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากหนังสือ บทความทางกฎหมาย ตัวบทกฎหมาย คำพิพากษาของศาล ทั้งของประเทศไทย และของต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหา หาข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการแต่งตั้งไวยาวัจกรที่ไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสม จะต้องมีการแต่งตั้งไวยาวัจกรวัดโดยเป็นอำนาจของเจ้าอาวาสวัดแต่เพียงผู้เดียวหรือการแต่งตั้งไวยาวัจกรโดยการปรึกษาสงฆ์ ตามกฎหมายเถรสมาคม (ฉบับที่ 18) พ.ศ.2536 ตามกฎข้อ 7 กำหนดให้เจ้าอาวาสมีอำนาจแต่งตั้งไวยาวัจกรเพียงผู้เดียวหรือไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม กล่าวคือ วัดกับชุมชนมีความสัมพันธ์ ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการแต่งตั้งไวยาวัจกร หรือเป็นกรรมการวัดเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกไวยาวัจกร เพื่อจะนำมาซึ่งความยุติธรรมทั้งสองฝ่าย โดยการปรึกษารื้อกันทั้งวัดและชุมชน นั้นเอง เนื่องจากการกิจของไวยาวัจกรมีความสำคัญต่อวัด เช่น ในการการเบิกจ่ายนิมิตยภัต เรื่องทรัพย์สินเงินบริจาคของวัด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการแต่งตั้งไวยาวัจกร เพื่อทำหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินของวัด และจะต้องมีความละเอียดรอบคอบ เพื่อที่จะคัดสรรไวยาวัจกรที่ดีมีความโปร่งใสเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินของวัดแทนเจ้าอาวาส จึงจะเห็นได้ว่า การตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัดในรูปแบบของกรรมการตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เนื่องจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ได้กำหนดให้วัดเป็นนิติบุคคล โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดตามมาตรา 31 และมาตรา 37 (1) ได้กำหนดให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษา วัดจัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดมีการกำหนดวิธีบริหารจัดการทั้งในส่วนของการบริหารทรัพย์สินและสังหาริมทรัพย์โดยกำหนดให้เจ้าอาวาสตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัด

ประโยชน์ของวัด ในทางปฏิบัติเจ้าอาวาสจะแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัดในรูปแบบของกรรมการวัดให้เป็นผู้ดูแลและมีส่วนร่วมในการบริหารวัดจากการแต่งตั้งดังกล่าวนำมาซึ่งปัญหาการยกยอกเงินของวัดหรือมีผลประโยชน์ในกิจการงานของวัด ตลอดจนความไม่ชัดเจนในแนวทางปฏิบัติกับหน้าที่ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีปัญหา ในด้านรูปแบบของการแต่งตั้งคณะกรรมการวัด รวมถึงการกำหนดคุณสมบัติ การกำหนดอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบทางอาญาที่ยังไม่มีความเหมาะสม การที่กฎหมายไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้จึงทำให้ต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องตัวแทนมาใช้โดยอนุโลม จึงมีผลทำให้เจ้าอาวาสสามารถแต่งตั้งบุคคลใด ๆ ที่ตนเห็นว่า สมควรขึ้นมาทำหน้าที่เป็นกรรมการวัดได้

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการรายได้ของวัดที่ไม่มีบทบัญญัติชัดเจนทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมายไม่ถูกต้อง ในการกำหนดมาตรการในการบริหารจัดการรายได้ของวัด เพื่อให้การจัดระบบการบริหารจัดการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวัดต่าง ๆ ซึ่งจะต้องให้วัดนั้นปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบในรูปแบบเดียวกัน ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อให้วัดดำเนินงานภารกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี จึงจะต้องมีการควบคุมดูแลงานด้านต่าง ๆ เหล่านี้อย่างเป็นระบบ และตามวัตถุประสงค์ที่วัดได้กำหนดแต่จะต้องไม่แสวงหากำไรมากเกินไป เพราะวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามความในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่งและสำหรับการบริหารจัดการรายได้ของวัด ตลอดจนการบริหารงานของวัดซึ่งมีความสำคัญในการทำให่วัดสามารถพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง และส่งเสริมให้ภิกษุสงฆ์สามเณรมีความรู้ความสามารถ ทำให้พระภิกษุสงฆ์สามเณรปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยและสามารถทำเผยแผ่วิถีชีวิตที่ประเสริฐไปสู่สังคมทำให้ประชาชนรู้สึก ว่า วัดเป็นของชุมชนทำให่วัดเป็นศูนย์การศึกษา เล่าเรียน และทำให่วัดมีความร่มรื่นเป็นที่พบบปะนันทนาการของประชาชน ดังนั้น แต่ละวัดจะต้องมีแนวทางในการบริหารรายได้ที่แตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ที่วัดกำหนดโดยกำหนดให้ชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้กลุ่มบุคคลแสวงหาประโยชน์จากการบริหารจัดการรายได้ของวัดและการที่จะบริหารรายได้ของวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น นอกจากจะมีขั้นตอนการเบิกเงินที่โปร่งใสแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนว่าเงินที่เบิกมานั้นนอกจากนำมาจ่ายรายจ่ายต่าง ๆ ในวัดแล้ว การนำเงินไปใช้ในการอื่นนอกจากนี้ควรกำหนดให้ชัดเจนหรือควรมียุทธศาสตร์ไปในทางใดเพื่อให้เกิดประโยชน์กับสาธารณะ อย่างเช่น องค์กรการกุศลในสหราชอาณาจักรมียุทธศาสตร์ที่ก่อตั้งเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความยากจนส่งเสริมด้านการศาสนาส่งเสริมด้านสุขภาพและด้านการศึกษา เป็นต้น

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบัญญัติการจัดการศาสนสมบัติของวัดที่ไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสมในการแต่งตั้งตำแหน่งไวยาวัจกรจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญสำหรับกิจการของคณะสงฆ์ตำแหน่งหนึ่งตามบทบัญญัติกำหนดให้ช่วยงานเจ้าอาวาส หรือ แทนเจ้าอาวาสเมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่จากเจ้าอาวาส จึงจะมีอำนาจโดยสมบูรณ์ในการดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัดตามที่ได้รับมอบหมาย จากคุณสมบัติของคฤหัสถ์โดยทั่วไปแล้วเจ้าอาวาสมักจะแต่งตั้งบุคคลที่มีความคุ้นเคย หรือญาติพี่น้อง ให้เป็นผู้จัดการประโยชน์ในศาสนสมบัติของวัด และในการจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์บางประการจะต้องเกี่ยวข้องกับตัวบทกฎหมาย เช่น การทำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ซึ่งจะต้องรู้เรื่องกฎหมายอย่างถ่องแท้ ดังนั้น หากไวยาวัจกร ไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมย่อมทำให้เกิดผลเสียในการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นศาสนสมบัติของวัดได้ซึ่งในปัจจุบันสภาพปัญหาการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดมีปัญหาในรูปแบบการบริหารงานในการควบคุมการจัดการทรัพย์สินของวัด เพื่อนำไปแสวงหาประโยชน์หรือให้ใช้ศาสนสมบัติของวัดที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนการนำเอาทรัพย์สินของวัดออกให้ประชาชนเช่าหรือจัดสรรให้ประชาชนเช่า ซึ่งปัจจุบันมีการนำเอาที่ดินของวัดจัดสรรให้ชาวบ้านเช่าอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก และมีการเรียกเก็บค่าเช่าเป็นรายปี เพื่อนำรายได้เข้าวัด ประกอบกับมาตรา 40 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505

ได้บัญญัติไว้ว่า “การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้อำนาจตามความในพระราชบัญญัตินี้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2511) ว่าด้วยการดูแลรักษา และ จัดการศาสนสมบัติของวัด ซึ่งผูกพันให้วัดต้องปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนด และบางกรณีการดำเนินการจัดการศาสนสมบัติของวัดต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา ก่อน และสหราชอาณาจักรก็ได้ให้ความเป็นอิสระไว้อย่างชัดเจนในการดูแลผลประโยชน์ของทรัพย์สินส่วนประเทศไทย จึงจำเป็นต้องมีการแต่งตั้งตำแหน่งไวยาวัจกรจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญสำหรับกิจการของคณะสงฆ์ตำแหน่งหนึ่ง ตามบทบัญญัติกำหนดให้ช่วยงานเจ้าอาวาส หรือแทนเจ้าอาวาสเมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่จากเจ้าอาวาส จึงจะมีอำนาจโดยสมบูรณ์ในการดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัดตามที่ได้รับมอบหมาย

4. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบัญญัติการจัดทำรายงานทางการเงินที่ไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสม การจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานบัญชีของวัดยังไม่มีหลักฐานเด่นชัดว่า วัดจะต้องมีการดำเนินการ ได้อย่างถูกต้อง โดยแม้ว่าวัดจะมีการบันทึกรายรับ-รายจ่าย และจัดทำบัญชีเป็นประจำ แต่อาจเป็นบัญชีที่ จัดทำขึ้นอย่างง่ายหรือตามความเข้าใจของผู้ที่จัดทำขึ้นเท่านั้น ยังไม่สอดคล้องกับหลักมาตรฐานบัญชีที่รับรอง กันโดยทั่วไป รวมถึงยังไม่มีมีการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตด้วย จึงมีความจำเป็นที่วัด ซึ่งเป็นองค์กรศาสนา และในฐานะนิติบุคคลจะต้องยึดหลักการบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการ ตรวจสอบได้รวมถึงมีการจัดทำรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง เปิดเผยให้ผู้มีส่วนได้ส่วน เสียได้รับรู้และตรวจสอบ จึงเป็นประเด็นที่ต้องศึกษาถึงการบริหารการเงินของของวัดไทยว่า มีรูปแบบ วิธีการ และกระบวนการอย่างไร ซึ่งสหราชอาณาจักรก็มีกฎหมายที่บัญญัติให้ประโยชน์ทางการเงินแก่องค์กรศาสนา ซึ่งถือเป็นข้อยกเว้นกฎหมายทั่วไป แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของไทย ทั้งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ได้วางหลักการด้านการเงินของวัดไทย และด้านการจัดหารายได้ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีรายได้จากกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ด้านการลงทุน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนใหญ่นำเงินไปใช้ในการก่อสร้างอาคาร และ ปฏิสังขรณ์วัดในด้านต่าง ๆ จึงเห็นควรเสนอให้มีการพัฒนาบุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงินให้แก่วัดให้มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น โดย การจัดอบรมไวยาวัจกร และกรรมการวัดอย่างสม่ำเสมอ และเพิ่มแรงจูงใจและ มาตรการเพื่อที่จะกระตุ้น ให้บุคลากรเหล่านั้นได้เข้ารับการอบรม เช่น การให้โล่ เกียรติบัตร หรือกำหนดมาตรการ คุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่ ดังกล่าวให้สามารถที่จะสนองตอบความต้องการในการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการเงินของวัด และแนวทางในการ วางรูปแบบในการบริหารการเงินของวัด โดยให้ประชาชน และชุมชนในฐานะพุทธศาสนิกชนควรต้องมีบทบาท ในการเข้าไปมีส่วนร่วม ร่วมกับการบริหารจัดการวัดมากขึ้น การกระตุ้นให้มีจิตอาสาทำงานเพื่อชุมชนและสังคม ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น และควรกำหนดให้วัดได้มีการจัดทำรายงานทางการเงินเป็นประจำทุกปีและนำเสนอให้สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเป็นผู้รวบรวม โดยกำหนดให้มีการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นประจำโดยอาจดำเนินการ ในลักษณะสุ่มตรวจในระยะแรก และเพิ่มระดับการตรวจสอบให้มากขึ้น เพื่อจัดทำรายงานข้อมูลทางการเงิน ของวัดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลทางการเงินนำมาใช้ในภาพรวมระดับประเทศได้

อภิปรายผลการวิจัย

กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ.2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 เรื่องอำนาจหน้าที่ใน การแต่งตั้งไวยาวัจกร คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นตำแหน่งไวยาวัจกรเพื่อประโยชน์สูงสุด ต่อการบริหารวัดในพุทธศาสนา และสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของวัดในปัจจุบันซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าอาวาส จะแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัดหรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ไวยาวัจกร” เป็นผู้ดูแลจัดการในเรื่องการเช่าที่ดินหรือ

อาคาร รวมถึงการบัญชีรับจ่ายเงินของวัด ตลอดจนการมีส่วนร่วม ในการจัดการเงินการกุศลเพื่อใช้ในการบริหารวัด และเมื่อพิจารณาการแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งกฎหมายมิได้กำหนดวิธีการแต่งตั้งหรือกำหนดคุณสมบัติ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ให้ ครบคลุม ดังนั้น เมื่อกฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเจ้าอาวาสจึงสามารถ แต่งตั้งบุคคลที่ตนเห็นว่า สมควรขึ้นมาทำหน้าที่เป็นไวยาวัจกรวัดได้ จึงนำมาสู่ประเด็นปัญหาการยกยอกเงิน ของวัด และการกำหนดมาตรการในการบริหารจัดการรายได้ของวัด เจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญ ยิ่งและสำหรับการบริหารจัดการรายได้ของวัด ตลอดจนการบริหารงานของวัดซึ่งมีความสำคัญในการทำวัด สามารถพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง วัดต้องปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบในรูปแบบเดียวกันให้บรรลุผลตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อให้วัดดำเนินงานภารกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี จึงจะต้องมีการควบคุมดูแล งานด้านต่าง ๆ เหล่านี้อย่างเป็นระบบ และตามวัตถุประสงค์ที่วัดได้กำหนดแต่จะต้องไม่แสวงหากำไร มากจนเกินไป เพราะวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามความในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการแต่งตั้งไวยาวัจกรที่ไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสม” เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2511) ออกตามความใน พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 โดยกำหนดรูปแบบ การแต่งตั้งไวยาวัจกรให้ชัดเจน ทั้งในเรื่องอำนาจหน้าที่ ในการแต่งตั้งไวยาวัจกร คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นตำแหน่งไวยาวัจกร เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อ การบริหารวัดในพุทธศาสนาและสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของวัดในปัจจุบัน และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 กำหนดให้วัดเป็นนิติบุคคลและมีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัด โดยเจ้าอาวาสมีหน้าที่ในการบำรุงรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ในส่วนของการจัดการศาสน สมบัติของวัดได้มีกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดวิธีจัดการทรัพย์สิน โดยให้เจ้าอาวาสตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าอาวาส จะแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัดหรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ไวยาวัจกร” เป็น ผู้ดูแลจัดการในเรื่องการเช่าที่ดิน หรืออาคาร รวมถึงการบัญชีรับจ่ายเงินของวัด ตลอดจนการมีส่วนร่วม ในการจัดการเงินการกุศลเพื่อใช้ในการบริหารวัด และเมื่อพิจารณาการแต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัด ทั้งในส่วนของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 หรือ กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 พบว่า กฎหมายทั้งสองฉบับมิได้กำหนดวิธีการแต่งตั้งหรือกำหนดคุณสมบัติตลอดจนอำนาจหน้าที่ให้ ครบคลุม ดังนั้น เมื่อกฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเจ้าอาวาสจึงสามารถแต่งตั้งบุคคลที่ตนเห็นว่าสมควร ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นไวยาวัจกรวัดได้ จึงนำมาสู่ประเด็นปัญหาการยกยอกเงินของวัดหรือการมีผลประโยชน์ในกิจการ งานของวัดตลอดจนความไม่ชัดเจนในแนวทางปฏิบัติกับหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

2) “ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการรายได้ของวัดที่ไม่มีบทบัญญัติชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติ ตามกฎหมายไม่ถูกต้อง” เห็นควรให้มีการกำหนดระเบียบไว้อย่างชัดเจนในเรื่องของการบริหารจัดการรายได้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามได้ เนื่องจากกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2511) ออกความตามในพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ได้กำหนดไว้เพียงแต่การจัดการศาสนสมบัติของวัด ซึ่งมีได้ครอบคลุมถึงการนำเงินรายได้ จากการจัดการศาสนสมบัติไปใช้ไว้อย่างชัดเจน โดยที่วัดจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการรายได้ ของให้สอดคล้องกับมาตรการและระเบียบที่กฎหมายกำหนด ซึ่งวัดจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติให้ชัดเจน เกี่ยวกับการบริหารจัดการรายได้ของวัด เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการบริหารจัดการรายได้ของวัด

เพื่อให้จะมีการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยังจะต้องกำหนดขั้นตอนและวิธีการในการใช้เงินของวัดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นตามมาตรฐานสากล เพื่อให้การจัดระบบการบริหารจัดการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวัดต่าง ๆ ซึ่งจะต้องให้วัดนั้นปฏิบัติตามอย่างเป็นระบบในรูปแบบเดียวกันให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อให้วัดดำเนินงานภารกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี จึงจะต้องมีการควบคุมดูแลงานด้านต่าง ๆ เหล่านี้ อย่างเป็นระบบ และตามวัตถุประสงค์ที่วัดได้กำหนด แต่จะต้องไม่แสวงหากำไรมากจนเกินไป เพราะวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามความในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และตำแหน่งเจ้าอาวาส จึงเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่งและสำหรับการบริหารจัดการรายได้ของวัด ตลอดจนการบริหารงานของวัด ซึ่งมีความสำคัญในการทำให้วัดสามารถพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้องกล่าวคือ และส่งเสริมให้ภิกษุสงฆ์สามเณรมีความรู้มีความสามารถ ทำให้พระภิกษุสงฆ์สามเณรปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยและสามารถทำเผยแผ่วิถีชีวิตที่ประเสริฐไปสู่สังคมทำให้ประชาชนรู้สึก ว่า วัดเป็นของชุมชนทำให้วัดเป็นศูนย์การศึกษา เล่าเรียน และทำให้วัดมีความร่มรื่นเป็นที่พบปะสนทนาการของประชาชน ดังนั้น แต่ละวัดจะต้องมีแนวทางในการบริหารรายได้ที่แตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ที่วัดกำหนดโดยกำหนดให้ชัดเจนเพื่อป้องกันมิให้กลุ่มบุคคลแสวงหาประโยชน์จากการบริหารจัดการรายได้ของวัด จึงเห็นควรให้วัดจะต้องมีการจัดทำประกาศ ระเบียบ กฎ และข้อบังคับในเรื่องของการบริหารจัดการรายได้ของวัดในกรณีนำเงินวัดไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วัดได้กำหนดขึ้นรวมถึงการป้องกันการทุจริตเกิดขึ้น

3) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบัญญัติการจัดการศาสนสมบัติของวัดที่ไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสม” เห็นควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์โดยกำหนดให้ การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดของวัดต้องจัดทำในรูปแบบของคณะกรรมการวัดที่ประกอบกรรมการที่มาจากภาครัฐและภาคเอกชน/ภาคประชาชนที่ผ่านการคัดเลือกโดยมี ประสิทธิภาพและความรู้ความสามารถด้านการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน และควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ในข้อ 3 จาก “การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไว้วาจักร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้เก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัดหรือจะฝากกรมการศาสนาให้เก็บรักษาไว้ก็ได้” เป็น “การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ต้องได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมอนุญาตให้กระทำการได้ ซึ่งให้เจ้าอาวาสจัดให้ไว้วาจักร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้เก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัดหรือจะฝากกรมการศาสนาให้เก็บรักษาไว้ก็ได้”

4) “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบัญญัติการทำรายงานทางการเงินที่ไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสม” การจัดทำรายงานทางการเงินตามมาตรฐานบัญชีของวัดยังไม่มีหลักฐานเด่นชัดว่า วัดจะต้องมีการดำเนินการได้อย่างถูกต้อง โดยแม้ว่าวัดจะมีการบันทึกรายรับ-รายจ่าย และจัดทำบัญชีเป็นประจำ แต่อาจเป็นบัญชีที่จัดทำขึ้นอย่างง่ายหรือตามความเข้าใจของผู้ที่จัดทำขึ้นเท่านั้น ยังไม่สอดคล้องกับหลักมาตรฐานบัญชีที่รับรองกันโดยทั่วไป รวมถึงยังไม่มีตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตด้วยจึงมีความจำเป็นที่วัด ซึ่งเป็นองค์กรศาสนาและในฐานะนิติบุคคลจะต้องยึดหลักการบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการตรวจสอบได้รวมถึงมีการจัดทำรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง เปิดเผยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้ และตรวจสอบ จึงเป็นประเด็นที่ต้องศึกษาถึงการบริหารการเงินของของวัดไทยว่า มีรูปแบบ วิธีการ และกระบวนการ จึงเห็นควรเสนอให้มีการแก้ไขกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ให้เพิ่มข้อ 9 การจัดทำบัญชีของวัด จะต้องจัดทำโดยผู้ที่มีคุณสมบัติ จบการศึกษาประกาศนียบัตร

(ปวส.)ด้านบัญชีขึ้นไป หรือเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมด้านบัญชีจากหน่วยงานที่ได้มาตรฐานตามกรมการศาสนา กำหนดเป็นผู้จัดทำบัญชีให้แก่วัด ส่งให้เจ้าอาวาสลงนาม และตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

รวมถึงควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โดยกำหนดให้วัดทุกแห่ง ต้องทำรายงานข้อมูลทางการเงินให้ประชาชน สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดหรือสำนักพระพุทธศาสนา แห่งชาติทราบ แล้วแต่กรณี รวมทั้งให้รายงานเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียนร้อยอย่างน้อยปีละสองครั้ง

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1) ควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2511) ออกความตามในพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ.2505 เกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยการแบ่งแยกตามประเภทของวัดหลวง (พระอารามหลวง) หรือวัดราษฎร์ให้ชัดเจนเนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าศาสนสมบัติของวัดแต่ละประเภทมีความมากมาย ที่แตกต่างกันไป

เอกสารอ้างอิง

กฤติน จันทรสนธิมา. (2561). การจัดการศาสนสมบัติของวัด: มุมมองตามทฤษฎีทางพระธรรม

วินัยกฎหมายคณะสงฆ์และกฎหมายบ้านเมือง. *บทบัญญัติ*, 70(2), หน้า 31.

กองการเจ้าหน้าที่. (2552). สารสำคัญเกี่ยวกับธรรมาภิบาล. *วารสารกรมโยธาธิการและผังเมือง*, 28, 27-35.

พระมหาดนัย วงศ์พรหม. (2558). *ความสัมพันธ์ของธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพในการบริหารวัดในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

พระมหาเสริมชัย ชยมงคล. (2539). *การบริหารวัด*. กรุงเทพฯ: สถาบันพุทธภาวนาวิชา ธรรมกาย.

สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). *ข้อมูลพื้นฐานพระพุทธศาสนา ประจำปี 2554*. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

ปัจจัยทางการจัดการการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ
เครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
Marketing Management Factors Influence to Customer Buying Behavior
for Household Air Conditioner in Lam Lukka, Pathumthani Province

ดาวรุ่งระตา วงษ์ไกร
Dawrungrata Wongkrai
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University.

Corresponding Author. E-mail : dawrungrata.wo@western.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล การจัดการทางการตลาด และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการจัดการทางการตลาดและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยการจัดการทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของคอคแรน (W.G. Cochran) รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และ (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์แบบถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1. การเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคล โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 2. ความสัมพันธ์ปัจจัยการจัดการทางการตลาดพบว่าด้านการส่งเสริมการตลาดความสัมพันธ์ในระดับสูง ($r = .843$) และความสัมพันธ์พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ พบว่าด้านการค้นหาข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์ ในระดับสูง ($r = .743$) 3. ปัจจัยการจัดการทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยสามารถร่วมกันทำนาย ($R^2 = 0.807$, $R^2_{adjusted} = 0.651$, $F = 465.3$, $p < 0.001$) 4. ข้อค้นพบการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัย ต้องมีการวางแผนปัจจัยการจัดการการตลาดให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ : ปัจจัยการจัดการทางการตลาด; พฤติกรรมการตัดสินใจ; เครื่องปรับอากาศ.

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study personal information, marketing management and consumer's buying decision behavior on air conditioner for residence in Lam Lukka district, Pathum Thani province, 2) to compare marketing management and consumer's buying decision behavior on air conditioner for residence in Lam Lukka district, Pathum Thani province which classified by personal factor, and 3) to study relationship marketing management factors influencing consumer's buying decision behavior on air conditioner for residence in Lam Lukka district, Pathum Thani province. The sample size consisted of 400 people which using the formula of W.G. Cochran and collected data by questionnaire. There was reliability of 0.92. The statistics analysis used percentage, mean, Standard Deviation, t-test, F-test, One-way ANOVA, Pearson's Product Moment Correlation Analysis and multiple Regression analysis. The finding indicated as follow:

1. The overall of comparing personal factor was not difference, except in term of gender, age, education level and income per month that were difference with statistical significance at the level of .05.

2. Relationship marketing management factors found that that the marketing promotion had a high level of correlation ($r = .843$) and the buying decision behavior found that the information search had a high level of correlation ($r = .743$).

3. Marketing management factors influencing consumer's buying decision behavior on air conditioner for residence in Lamlukka district, Pathum Thani province could jointly predict ($R^2 = 0.807$, $R^2_{adjusted} = 0.651$, $F=465.3$, $p < 0.001$).

4. Finding of consumer's buying decision behavior on air conditioner for residence needs to plan marketing management factors in accordance with the changing social conditions in the present day.

Keywords: marketing management factors; decision behavior; air conditioner.

บทนำ

ในยุคปัจจุบันอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนานจากเดิมเป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า จนเป็นการผลิตเพื่อส่งออกเป็นหลัก โดยประเทศไทยเป็นฐานการผลิตเครื่องปรับอากาศเพื่อการส่งออกรายใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศจีน ซึ่งมีผู้ประกอบการรายใหญ่เป็นบริษัทผู้ผลิตชั้นนำจากต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี และสหรัฐอเมริกา ล้วนมีฐานการผลิตโรงงานขนาดใหญ่ในไทย จากการสำรวจของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (ชูชัย สมิทธิไกร, 2554) พบว่า มูลค่าการส่งออกเครื่องปรับอากาศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียนที่มีศักยภาพการเติบโตสูงจาก 1,142.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2558 เป็น 1,349.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวร้อยละ 18.2 เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 ซึ่งการผลิตเครื่องปรับอากาศส่วนใหญ่ เป็นการผลิตเพื่อส่งออกระมาณร้อยละ 90% ของยอดการผลิตเครื่องปรับอากาศทั้งหมดโดยลักษณะของอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องปรับอากาศจากข้อมูลของกลุ่มอุตสาหกรรม เครื่องปรับอากาศและเครื่องทำความเย็น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.)พบว่า อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องปรับอากาศในประเทศ ประกอบด้วย (1) เครื่องปรับอากาศที่ติดตั้งตามบ้านพักอาศัยและอาคารสำนักงาน (2) เครื่องปรับอากาศในรถยนต์ (3) คอมเพรสเซอร์ (4) ชิ้นส่วนประกอบอื่นๆ สำหรับการจำหน่ายเครื่องปรับอากาศภายในประเทศ ส.อ.ท. คาดการณ์ภาพรวมตลาด เครื่องปรับอากาศในประเทศปี 2560 มีแนวโน้มเติบโตประมาณร้อยละ 10 จากมูลค่าตลาด 26,395 ล้านบาทในปี 2559 เนื่องมาจากปัจจัยการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลก การเติบโตของภาค อสังหาริมทรัพย์ และการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานจากรัฐบาลมากระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อกระจายรายได้ และฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ (ชิณโสณ วิสิฐนิธิกิจ และอิงอร ตันพันธ์, 2559)

จากสภาพอากาศที่ร้อนอบอ้าวของประเทศไทย ประกอบกับอุณหภูมิโลกสูงขึ้นทุกปี ประชาชนจำเป็นต้องพึ่งพาเครื่องปรับอากาศ ทำให้ปัจจุบันเครื่องปรับอากาศได้เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของผู้คนมากขึ้นจนเป็นสินค้าที่สามารถจำหน่ายได้มากที่สุดในกลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า จากข้อมูลการจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในประเทศ พบว่า ในช่วง 2 ไตรมาสแรกของปี 2559 สามารถจำหน่ายได้ทั้งสิ้น 11,743,302 เครื่อง เพิ่มขึ้นร้อยละ 15% เมื่อเทียบกับปี 2558 โดยเฉพาะสินค้าประเภทเครื่องปรับอากาศจำหน่ายได้ถึง 6,369,636 เครื่อง ซึ่งอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ในปัจจุบันมีการขยายตัวทางอสังหาริมทรัพย์ที่เพิ่มสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นโครงการบ้านพักอาศัย ห้องชุด ห้องเช่าต่าง ๆ มีการก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการเครื่องปรับอากาศสำหรับใช้ในบ้านเรือนนิยมใช้เครื่องปรับอากาศที่มีขนาดเล็กแบบหน้าต่างหรือแบบแยกส่วนซึ่งจะมีขนาดตั้งแต่ประมาณ 9,000 - 25,000 BTUเป็นสินค้าที่ราคาค่อนข้างคงที่หรือเพิ่มขึ้นน้อยมาก

ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา เพราะเมื่อมีความนิยมใช้เครื่องปรับอากาศกันมากขึ้นก็มีผู้ผลิตเครื่องปรับอากาศรายใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาต่างกันแข่งขันตัดราคากันอยู่เป็นประจำจึงทำให้ราคาของเครื่องปรับอากาศขยับสูงขึ้นได้ไม่มากนัก และในปัจจุบันงานด้านการให้บริการเครื่องปรับอากาศเริ่มขยายวงกว้างขึ้นมากดังนั้น ผู้บริโภคแต่ละคนจึงต้องมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศที่มีความเหมาะสมกับการใช้งานของตนเอง และเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจว่าผู้บริโภคตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศจากปัจจัยอะไรบ้าง ด้วยเหตุดังกล่าว เป็นที่มาที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี” โดยจะศึกษาในประเด็นพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศ เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัย พร้อมทั้งเพื่อนำผลงานวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อ ประกอบการตัดสินใจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเลือกใช้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อในการทำตลาด และจัดจำหน่ายสินค้าเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีต่อไป

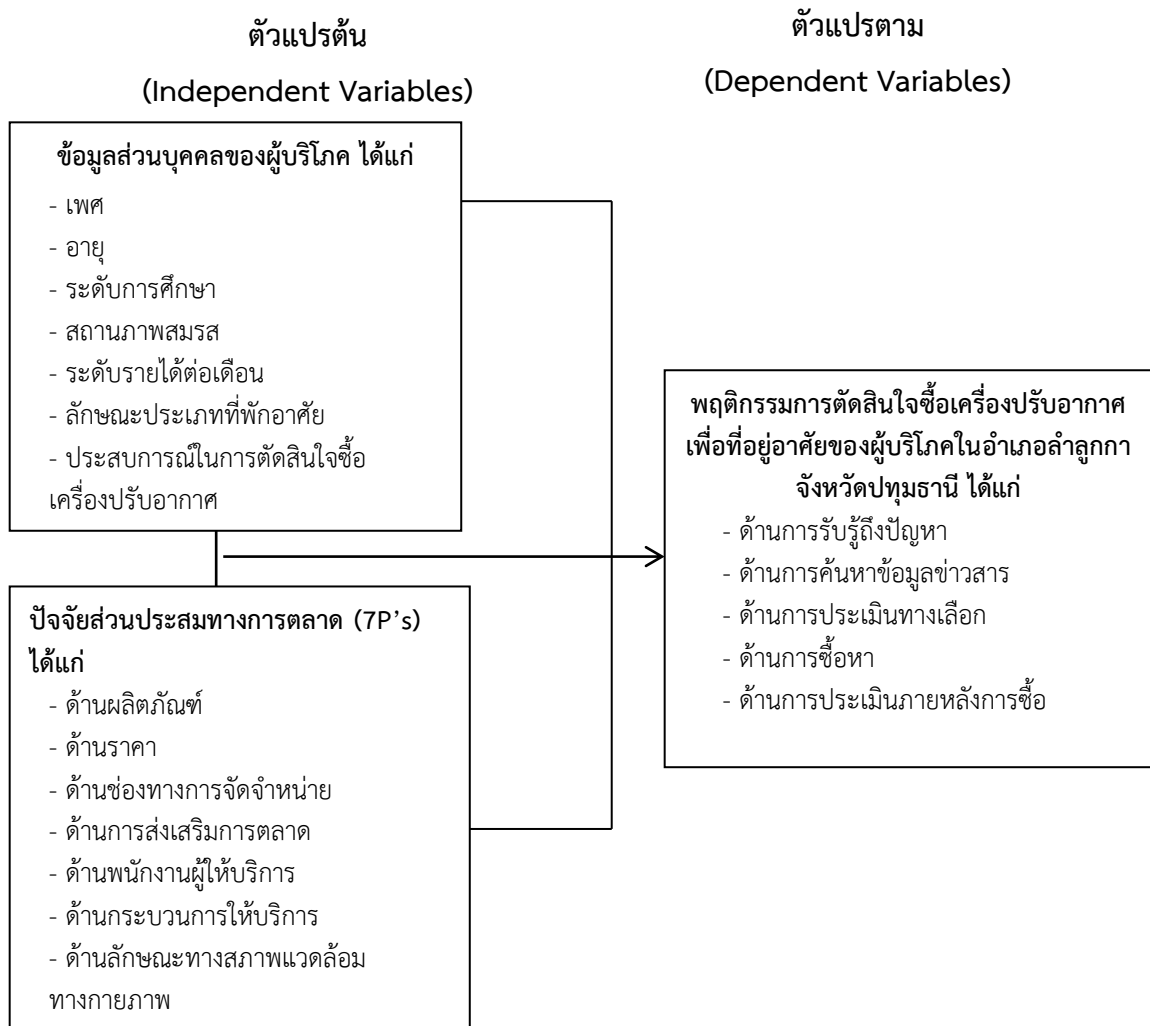
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาโดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการวิจัยดังนี้ ได้แก่

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล การจัดการทางการตลาด และพฤติกรรมพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการจัดการทางการตลาด และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยการจัดการทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ของ Belch and Belch (1993; อ้างถึงใน อัจฉรา นพวิญญูวงศ์, 2550) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550 : 80-81) และพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริโภค (Kotler, Philip, 1997 : 172) ซึ่งผู้วิจัยสามารถเขียนเป็นระบบได้ดังนี้

สมมติฐานของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานโดยดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคแตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยทางการจัดการการตลาด และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัย แตกต่างกัน
2. ปัจจัยทางการจัดการการตลาดมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภค
3. ปัจจัยทางการจัดการการตลาด มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภค

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ประชากรคือประชาชนที่เป็นผู้บริโภคที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป และเป็นผู้ที่เคยซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยด้วยตนเองในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ซึ่งถือได้ว่ามีขนาดใหญ่มาก อีกทั้งผู้วิจัยไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอน ทำให้การวิจัยในครั้งนี้ จะกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรของ (W.G. Cochran, 1953) ยอมรับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างได้ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 385 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงสำรองกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 15 คน ดังนั้นจึงรวมกลุ่มตัวอย่าง

ได้จำนวนทั้งหมด 400 คน

การเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) เพื่อกำหนดส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งพื้นที่ในจำนวนเท่ากัน ๆ คือ 400/5 เท่ากับ 80 ดังนั้น กำหนดให้ 1)แมคโค 80 ตัวอย่าง 2)บิกซี 80 ตัวอย่าง 3)เทสโก้โลตัส 80 ตัวอย่าง 4)ตลาดสด 80 ตัวอย่าง และ 5)ร้านค้าปลีก – ส่ง 80 ตัวอย่าง (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2551)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามด้วยวิธีวัดความสอดคล้องภายในของข้อคำถามจากแบบสอบถาม 30 ชุด ได้ค่า α - Coefficient เท่ากับ 0.952

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามด้วยวิธีวัดความสอดคล้องภายในของข้อคำถามจากแบบสอบถาม จำนวน 50 ชุด ได้ค่า α - Coefficient เท่ากับ 0.920 เกณฑ์ที่น่าจะยอมรับได้คือ .50 ขึ้นไป ดังนี้ (พรณี ลิกวิณะ, 2553) นำเสนอตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ปัจจัยทางการจัดการการตลาด และ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัย

ปัจจัยทางการจัดการการตลาด	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	
	ข้อ	กลุ่มทดลอง (n=50)
1. ด้านผลิตภัณฑ์	7	0.860
2. ด้านราคา	7	0.900
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	7	0.880
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	7	0.940
5. ด้านพนักงาน	7	0.920
6. ด้านกระบวนการให้บริการ	7	0.870
7. ด้านกระบวนการทางกายภาพ	7	0.910
พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัย		
1. ด้านการรับรู้ถึงปัญหา	5	.740
2. ด้านการค้นหาข้อมูลและข่าวสาร	5	.880
3. ด้านการประเมินทางเลือก	5	.900
4. ด้านการซื้อหา	5	.910
5. ด้านการประเมินภายหลังการซื้อ	5	.940
ผลรวมแบบสอบถามทั้งฉบับ		.920

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยจัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจัดหาผู้ช่วยเก็บข้อมูลจำนวน 4 คนชี้แจงแบบสอบถามให้ทราบละเอียด และผู้ช่วยเก็บข้อมูลทุกคน สามารถปฏิบัติได้ตามแนวทางเดียวกัน แจกแบบสอบถาม และอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่ไม่เข้าใจ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยติดตามขอรับแบบสอบถามคืนแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนจำนวน 400 ฉบับ ของข้อมูลแล้วนำไปดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ (1) สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ (2) สถิติเชิงอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ผู้วิจัยใช้สถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 กรณีที่ตัวแปรอิสระ

มี 2 กลุ่ม และใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม F - test พร้อมทั้งการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Analysis) ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พร้อมทั้งค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) โดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ซึ่งทำการหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standard Regression Coefficient : β) ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่กำหนดไว้ตามลำดับ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 มีอายุ 25-30 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 มีการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 มีสถานภาพโสด/หย่าร้างจำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 59.50 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 มีลักษณะประเภทที่พักอาศัยบ้าน จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 และมีประสบการณ์ในการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศ 1-2 ปี จำนวน 146 คิดเป็นร้อยละ 37.00 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยทางการจัดการการตลาดของเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าส่งผลต่อระดับความคิดเห็นปัจจัยทางการจัดการการตลาดของเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือปัจจัยด้านราคา ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมาคือปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{X} = 3.89$) ปัจจัยด้านช่องทางการขาย ($\bar{X} = 3.88$) ปัจจัยด้านพนักงานผู้ให้บริการ ($\bar{X} = 3.87$) ปัจจัยด้านลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{X} = 3.78$) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.77$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.68$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าส่งผลต่อระดับความคิดเห็นพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาคือด้านการซื้อหา และด้านการประเมินภายหลังการซื้อ ($\bar{X} = 4.09$) ด้านการค้นหาคำข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 3.98$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการรับรู้ถึงปัญหา ($\bar{X} = 3.89$) ตามลำดับ

4. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการจัดการทางการตลาดเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยนำเสนอในตารางที่ 2. ดังนี้

ตารางที่ 2. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยการจัดการทางการตลาดโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยการจัดการทาง การตลาด	จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล						
	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ สมรส	ระดับ รายได้ต่อ เดือน	ลักษณะ ประเภทที่ พักอาศัย	ประสบการณ์ใน การตัดสินใจซื้อ เครื่องปรับอากาศ
ด้านผลิตภัณฑ์	.393	.650	.002*	.511	.658	.096	.132
ด้านราคา	.760	.058	.953	.353	.017*	.234	.571
ด้านช่องทางการจัด จำหน่าย	.449	.753	.003*	.090	.344	.569	.462
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.012*	.228	.219	.088	.102	.726	.298
ด้านพนักงานผู้ให้บริการ	.470	.311	.036*	.065	.113	.637	.073
ด้านกระบวนการให้บริการ	.412	.059	.039*	.233	.576	.750	.379
ด้านลักษณะทาง สภาพแวดล้อมทาง กายภาพ	.009*	.470	.013*	.138	.056	.269	.181

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการจัดการทางการตลาดเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า 1)ด้านผลิตภัณฑ์ มีความคิดเห็นแตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องระดับการศึกษา 2)ด้านราคา มีความคิดเห็นแตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องระดับรายได้ต่อเดือน 3)ด้านช่องทางการขาย มีความคิดเห็นแตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องระดับการศึกษา 4)ด้านการส่งเสริมการตลาด มีความคิดเห็นแตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเพศ 5)ด้านพนักงานผู้ให้บริการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องระดับการศึกษา 6) ด้านกระบวนการให้บริการมีความคิดเห็นแตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องระดับการศึกษา และ 7) 6)ด้านลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีความคิดเห็นแตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเพศ และระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

5. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้สถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ค่า F-test โดยนำเสนอในตารางที่ 3. ดังนี้

ตารางที่ 3. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัย	จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล						
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	สถานภาพสมรส	ระดับรายได้ต่อเดือน	ลักษณะประเภทที่พักอาศัย	ประสบการณ์ในการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศ
ด้านการรับรู้ถึงปัญหา	.009*	.006*	.013*	.133	.005*	.169	.081
ด้านการค้นหาข้อมูลข่าวสาร	.006*	.014*	.011*	.023*	.026*	.150	.079
ด้านการประเมินทางเลือก	.128	.130	.009*	.612	.009*	.360	.178
ด้านการซื้อหา	.193	.621	.025*	.066	.018*	.128	.312
ด้านการประเมินภายหลังการซื้อ	.089	.115	.296	.892	.090	.079	.140

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า 1)ด้านการรับรู้ถึงปัญหามีความคิดเห็นแตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ต่อเดือน 2)ด้านการค้นหาข้อมูลข่าวสารมีความคิดเห็นแตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระดับรายได้ต่อเดือน 3)ด้านการประเมินทางเลือกมีความคิดเห็นแตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องระดับการศึกษา ระดับรายได้ต่อเดือน 4)ด้านการซื้อหา มีความคิดเห็นแตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องระดับการศึกษา ระดับรายได้ต่อเดือน และ 5)ด้านการประเมินภายหลังการซื้อมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

6. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยทางการจัดการการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Analysis) โดยนำเสนอในตารางที่ 4. ดังนี้

ตารางที่ 4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยทางการจัดการการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภค

ปัจจัยทางการจัดการการตลาด	N	ระดับความสัมพันธ์	Sig.	แปลผลระดับความสัมพันธ์
		(r)		
ด้านผลิตภัณฑ์	400	$r = .749^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์สูง
ด้านราคา	400	$r = .856^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์สูง
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	400	$r = .790^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์สูง
ด้านการส่งเสริมการตลาด	400	$r = .817^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์สูง
ด้านบุคลากร	400	$r = .560^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
ด้านกระบวนการให้บริการ	400	$r = .591^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
ด้านลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	400	$r = .583^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์ปานกลาง

พฤติกรรมการตัดสินใจ	N	ระดับ ความสัมพันธ์ (r)	Sig.	แปลผล ระดับความสัมพันธ์
ด้านการรับรู้ถึงปัญหา	400	$r = .849^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์สูง
ด้านการค้นหาข้อมูลข่าวสาร	400	$r = .946^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์สูง
ด้านการประเมินทางเลือก	400	$r = .890^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์สูง
ด้านการซื้อหา	400	$r = .647^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
ด้านการประเมินภายหลังการซื้อ	400	$r = .980^{**}$	.000	มีความสัมพันธ์สูง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยทางการจัดการการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่าปัจจัยทางการจัดการการตลาดในด้านราคามีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = .856$)^{**} รองลงมาด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = .817$)^{**} ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = .790$)^{**} ด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = .749$)^{**} ด้านกระบวนการให้บริการมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r = .591$)^{**} ด้านลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($r = .583$)^{**} และด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r = .560$)^{**} และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภค พบว่า ด้านการประเมินภายหลังการซื้อมีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = .980$)^{**} รองลงมา มีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = .856$)^{**} รองลงมาด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = .946$)^{**} มีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = .817$)^{**} ด้านการประเมินทางเลือก มีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = .890$)^{**} ด้านการรับรู้ถึงปัญหา มีความสัมพันธ์ระดับสูง ($r = .849$)^{**} และด้านการซื้อหา มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r = .647$)^{**}

7. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการจัดการการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยนำเสนอในตารางที่ 5. ดังนี้

ตารางที่ 6. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการจัดการการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภค

ปัจจัยทางการจัดการการตลาด	B	Beta	SE.	t	Sig.
ค่าคงที่	0.404	0.462	0.735	0.540	0.000 ^{**}
ด้านผลิตภัณฑ์	2.623	0.193	0.760	0.578	2.154
ด้านราคา	0.520	0.293	0.771	0.594	1.081
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.608	0.174	0.779	0.606	1.024
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.404	0.462	0.735	0.540	1.332
ด้านบุคลากร	0.432	0.157	0.091	0.571	1.118
ด้านกระบวนการให้บริการ	1.397	0.207	0.937	0.562	1.813
ด้านลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	1.949	0.162	0.418	0.514	1.412
$(R^2 = 0.110, R^2_{\text{Adjusted}} = 0.072, S_r^2 = 3.84, F = 12.104, p < 0.001)$					

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ เครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัย	B	Beta	SE.	t	Sig.
ค่าคงที่					
ด้านการรับรู้ถึงปัญหา	0.520	0.293	0.771	0.594	4.081
ด้านการค้นหาข้อมูลข่าวสาร	0.142	0.057	1.412	0.872	0.378
ด้านการประเมินทางเลือก	0.612	0.213	1.320	0.135	0.412
ด้านการซื้อหา	0.117	0.089	0.124	0.221	0.132
ด้านการประเมินภายหลังการซื้อ	0.130	0.370	0.040	1.311	0.227
$(R^2 = 0.917, R^2_{adjusted} = 0.751, F=665.3, p < 0.001)$					

จากตารางที่ 5. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการจัดการการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยทางการจัดการการตลาด ($R^2 = 0.110, R^2_{Adjusted} = 0.072, Sr^2 = 3.84, F = 12.104, p < 0.001$) และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัย ($R^2 = 0.917, R^2_{adjusted} = 0.751, F = 665.3, p < 0.001$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล การจัดการทางการตลาด และพฤติกรรมพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 25-30 ปี มีการศึกษาปริญญาตรี มีสถานภาพโสด/หย่าร้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท มีลักษณะประเภทที่พักอาศัยบ้าน และมีประสบการณ์ในการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศ 1-2 ปี โดยระดับความคิดเห็นปัจจัยทางการจัดการการตลาดผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านราคา ($\bar{X} = 4.12$) มากที่สุด และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.68$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระดับความคิดเห็นพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภค ในปัจจัยด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X} = 4.17$) มากที่สุด และปัจจัยด้านและปัจจัยด้านการรับรู้ถึงปัญหา ($\bar{X} = 3.89$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของกฤษชนก จงใจรักษ์ (2557) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภค ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษาสูงสุด อนุปริญญาถึงปริญญาตรี สถานภาพโสด มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ต่อเดือน 14,200 - 21,199 บาท และมีความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคคล และด้านกระบวนการมีความสำคัญในระดับมากที่สุด

2. การเปรียบเทียบปัจจัยการจัดการทางการตลาด และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยการจัดการทางการตลาดมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่อง เพศ ระดับการศึกษา และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภค มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระดับรายได้ต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของชนิโสณ วิสิฐนิกิจา และอิงอร ตันพันธ์ (2559) ศึกษาตัวแบบการสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันในอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศ พบว่า ข้อมูลพื้นฐาน อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์มีผลต่อปัจจัยการแข่งขันในอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศภาพรวมแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกชัย สำราญฤกษ์. (2556) พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศระบบอินเวอร์เตอร์ของ ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านสินค้า ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมทางการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศระบบอินเวอร์เตอร์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

3. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการจัดการการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยทางการจัดการการตลาด ($R^2 = 0.110$, $R^2_{Adjusted} = 0.072$, $Sr^2 = 3.84$, $F = 12.104$, $p < 0.001$) และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัย ($R^2 = 0.917$, $R^2_{adjusted} = 0.751$, $F = 665.3$, $p < 0.001$) โดยปัจจัยทางการจัดการการตลาดในด้านราคามีความสัมพันธ์ระดับสูงและมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในด้านการประเมินภายหลังการซื้อมีความสัมพันธ์ระดับสูง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของโกวิทย์ ต้นพันธ์ (2556). ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของผู้ประกอบการธุรกิจตัวแทนจำหน่ายเครื่องปรับอากาศพบว่า ปัจจัยภายนอก และลักษณะการกระจายตัวของธุรกิจ ที่มีความสัมพันธ์กับความอยู่รอดอย่างยั่งยืนของธุรกิจ และซินโสม วิสิฐนิธิกิจ และอิงอร ต้นพันธ์ (2559) พบว่า กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเชิงการแข่งขัน มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการแข่งขันในอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศ ระดับปานกลางทิศทางเดียวกัน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) จากประเด็นผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านการประเมินทางเลือกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านการรับรู้ถึงปัญหา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งจากประเด็นนี้มีผลมาจากพนักงานผู้ให้บริการและการบริการหลังการขาย โดยพนักงานที่มีความรู้ความเข้าใจในรายละเอียด สินค้าสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับสินค้า และแก้ไขปัญหาให้กับลูกค้าได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงมีศูนย์บริการลูกค้าที่ติดต่อใช้บริการได้สะดวก มีบริการหลังการขายที่มีความเหมาะสมตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้จะส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยเป็นอย่างมาก

2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยทางการจัดการการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี อาทิ เช่น การส่งเสริมการตลาดในหลายๆ ด้าน อาทิเช่น การมีโปรโมชั่น ลดราคาสินค้า ราคาสินค้ามีชื่อเสียง และมีความน่าเชื่อถือ เช่น มอก. ประหยัดไฟเบอร์ 5 เป็นต้น ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1) จากการวิจัยความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการจัดการการตลาดของเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยด้านราคามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งในประเด็นนี้ผู้ประกอบการ ร้านขายเครื่องปรับอากาศควรมองหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้มีความหลากหลายทั้งราคาและคุณภาพของสินค้าที่เหมาะสม พร้อมทั้งเสริมด้วยที่จอดรถรองรับเพียงพอ ท่าเลที่ตั้งของร้านค้าสะดวกต่อการเดินทาง และมีสาขาและตัวแทนจำหน่ายครอบคลุมทั่วประเทศ ทำให้ลูกค้าสามารถติดต่อร้านค้าได้สะดวกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษชนก จงใจรักษ์. (2557). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต การตลาด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชินโสณ วิสิฐนิจิภา และอิงอร ตันพันธ์ (2559). ศึกษาวิจัยเรื่องตัวแบบการสร้างรายได้เปรียบเทียบ การแข่งขันในอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศ. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ปีที่ 8 ฉบับพิเศษ, หน้า 425.
- ชูชัย สมิตีไกร. (2554). พฤติกรรมผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรมฤทธิ์ คุณหิรัญ และอรอุมา หนูช่วย. (2556). บทวิเคราะห์เรื่องการปรับตัวของอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศไทยประจำเดือนพฤษภาคม. ส่วนแบบจำลองและประมาณการเศรษฐกิจ สำนักงานนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์.
- พรณิ ลีกิจวัฒน์. (2553). วิธีการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- รติพร มาศงามเมือง. (2557). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการซื้อกับการให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดของผู้ซื้อเครื่องปรับอากาศในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท อิระฟิล์ม และไซเท็ก จำกัด.
- สุกชัย สำราญพฤษ. (2556). พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศระบบอินเวอร์เตอร์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, คณะบริหารธุรกิจ.
- อัจฉรา นพวิญญูวงศ์. (2550). ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อและการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการขายเสื้อเชิ้ตบุรุษมิดีราลินค้าในตลาดบน. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York : John Wiley & Sons. Inc.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management: analysis, planning implementation and control*. (9th ed). New Jersey: Asimmon & Schuster.

มาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาเหยื่อผู้เสียหายในคดีอาญา และสิทธิในการได้รับการเยียวยาจากรัฐ

Legal Cases for Victims of Criminal Victims and the Right to be healed from the State

เทวราช สนโศรก

Tewarach Sonsork

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

WESTERN UNIVERSITY

Corresponding Author. E-mail: tewarach.so@western.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยคือศึกษามาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาและช่วยเหลือเหยื่อผู้เสียหายในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายค่าทดแทนจำเลยและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ซึ่งได้ตราขึ้นเพื่อกำหนดอัตรา การจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ส่วนจำเลยจะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยไม่ได้เป็น ผู้กระทำความผิดหรือปรากฏว่าจำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดและได้ถอนฟ้องคดีไป ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากที่บังคับใช้ กฎหมายมาเป็นระยะเวลาถึงสิบกว่าปี พบว่ามีผู้เสียหายหรือทายาทของผู้เสียหายที่ได้ถึงแก่ความตายจำนวนกว่าร้อยละแปดสิบ ไม่ได้ยื่นขอค่าตอบแทนภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด ส่วนจำเลยต้องยื่นภายในเวลาเดียวกัน นับแต่วันที่ศาลอนุญาตให้ถอนฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาให้ยกฟ้องว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด จึงทำให้ไม่อาจขอรับค่าตอบแทน หรือค่าทดแทนได้เพราะสาเหตุหลักของผู้เสียหายที่ไม่ได้ยื่นเพราะไม่รู้ถึงสิทธิดังกล่าว ดังนั้นสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างถูกต้องเหมาะสมและเพียงพอที่ผู้เสียหายมีสิทธิจะได้รับค่าตอบแทนตามกฎหมายดังกล่าว จะต้องเป็นบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่นโดยที่ตน มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในการกระทำความผิดนั้น ดังนั้นหากว่าผู้เสียหายมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในการกระทำความผิด ผู้เสียหาย ก็ไม่มีสิทธิที่จะขอรับค่าตอบแทนนี้ได้เลย

คำสำคัญ : อาชญากรรม; การเยียวยา; ผู้เสียหายในคดีอาญา

Abstract

The main purpose of the research is the study of legal measures to remedy and help victims in criminal cases. According to the Act of compensation for the victim, compensation for the defendant, and expenses for the defendant in the criminal cases in 2001, which was enacted to stipulate the compensation rate for the victim that according to the criminal code in sexual offences and offences against life and body. The defendant will receive compensation and expenses, in case that the court has decided a judgment that the defendant is not an offender or it appears that the defendant is not an offender and has already withdrawn the lawsuit. The problems that happened before the law enforcement for over ten years, it was found that more than eighty percents of the victims and the heirs of the victims who had died did not file to request for the compensation within one year from the date that the victim knows the offence. The defendant must file at the same time that the court allowed to withdraw the lawsuit or the court has decided to dismiss the lawsuit that the defendant is not an offender. Subsequently, they may not request compensation, the main cause is that victims who did not request because they do not know the aforementioned rights. Therefore, the rights of the victim in the criminal justice system that will be protected properly and enough for the victim to have rights to request

for compensation that the law has stipulated and must be the person that gets damages against life, body and mind due to criminal offence of another person by which he was not involved in the offence. Therefore, if the victim involved in the offence, the victim will not have the rights to request any compensation.

Keywords: Crime; Remedies; Victims in Criminal Cases

บทนำ

ปัจจุบันนี้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีวัตถุประสงค์หลักคือ เรื่องของการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างคามยุติธรรมในหลักสากล และตามหลักของกระบวนการยุติธรรมของคนในสังคม แต่ไม่ได้คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ต้องสูญเสีย ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและของมีค่ามากมาย รวมไปถึงการสูญเสียโอกาสต่าง ๆ มากมายในการดำเนินชีวิตจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 บัญญัติว่า สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

ดังนั้นในความ มาตรา 25 ที่ได้กำหนดถึง สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีมาตรการกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญดังกล่าว นับได้ว่าประเทศไทยมีหลักประกันในการที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มีใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่จะส่งผลไปตามรัฐธรรมนูญที่ถูกยกเลิก เมื่อพระราชบัญญัตินี้ตราขึ้นแล้วย่อมมีผลใช้บังคับเรื่อยมา ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัตินี้ นับแต่จากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยที่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่ จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้กำหนดถึงขั้นตอนการพิจารณาค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายไว้ โดยให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งในกระทรวงยุติธรรมเรียกว่า คณะกรรมการพิจารณา ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา มีอำนาจ หน้าที่พิจารณาอนุมัติค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ หากผู้เสียหาย หรือจำเลยหรือทนายทที่มีสิทธิเป็นผู้ยื่นคำขอ ได้รับแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการแล้ว ไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วย ก็มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ภายในสามสิบวัน และให้คำวินิจฉัย ของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด โดยกำหนดถึงกรณีที่ผู้เสียหายหรือจำเลยถึงแก่ความตาย ก่อนที่จะ ได้รับค่าตอบแทนค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายแล้วแต่กรณีไว้ให้สิทธิในการเรียกร้องและการรับค่าตอบแทน

ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายตกแก่ทายาทซึ่งได้รับความเสียหายของผู้เสียหายหรือ จำเลยนั้น ทั้งนี้ตามระเบียบ
ที่คณะกรรมการกำหนด แต่ไม่ได้กำหนดถึงกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำร้อง ขอรับค่าทดแทนแล้วภายหลังถึงแก่ความตายไว้ว่า
สิทธิที่จะอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ จะตกแก่ทายาทของผู้เสียหายหรือไม่เพียงใด ทำให้เกิดข้อขัดข้อง
ในการพิจารณาพิพากษาคดี ไม่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ กระบวนการพิจารณาและวิธีดำเนินการของศาลอุทธรณ์
เพราะคดีประเภทนี้เป็นคดีปกครองที่มีลักษณะพิเศษคือเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา การใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่งย่อมไม่สอดคล้องกับประเภทคดี ทั้งศาลอุทธรณ์เป็นศาลยุติธรรม ไม่สามารถใช้วิธีพิจารณาคดีของศาลปกครอง
และพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ให้อำนาจศาลยุติธรรมออก กฎเกณฑ์วิธีพิจารณาเองได้ นอกจากนี้กระบวนการพิจารณา
และวิธีดำเนินการของศาลอุทธรณ์ถูกกำหนดขึ้นเพื่อพิจารณาจากสำนวนคดีและคำพิพากษาที่ศาลชั้นต้นจัดทำมาก่อน
แต่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 บัญญัติให้ผู้ยื่น
คำขอที่ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ทำให้ศาลอุทธรณ์ไม่มีสำนวนคดี
หรือพยานหลักฐานใดที่จะหยิบยกขึ้นพิจารณา แม้พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลอุทธรณ์ได้สวน
หลักฐานเพิ่มเติมได้ แต่การไม่มีสำนวนคดีหรือพยานหลักฐานเบื้องต้นดังกล่าว ทำให้การได้สวนหลักฐานเพิ่มเติม
กลับกลายเป็นการสืบพยานหลักฐานขึ้นใหม่ทั้งหมด ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายจึงเป็นความขัดข้องที่
ต้องศึกษา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา
ผู้ต้องหา หรือจำเลย โดยหลังลี้ภัยหรือละเลยสิทธิของผู้เสียหาย กล่าวคือ ผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำ
หรือถูกละเมิดสิทธิและเป็นส่วนสำคัญของการเริ่มต้นการดำเนินคดีอาญา ไม่ค่อยได้รับการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือ
เยียวยาจากรัฐและองค์กรต่าง ๆ เท่าที่ควร สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้ไปเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีมาตรการกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับบุคคลหรือชุมชน
ย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ
ที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้
คดีในศาลได้นำบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิด
อาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ การรับรองและ
คุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาตามรัฐธรรมนูญ การที่จะได้รับความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสม
จากรัฐในเรื่องของค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี ซึ่งรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องจัดการ
ในเรื่องดังกล่าวให้แก่ผู้เสียหาย และจำเลยในกรณีที่ถูกรัฐกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดและได้ดำเนินคดีอาญาแก่ผู้นั้นแล้ว
และระหว่างถูกคุมขังอยู่ในช่วงรอพิจารณาคดีทั้งที่เขามิได้เป็นผู้กระทำความผิดให้ได้รับการชดเชยหรือเยียวยา
จากรัฐตามสมควร และในขณะที่รัฐก็มีหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อป้องกันมิให้ประชาชน
ถูกล่วงละเมิดในทางอาญา หากมีผู้กระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น รัฐก็มีหน้าที่ที่จะต้องติดตามจับกุมตัวผู้กระทำ
ความผิดมาดำเนินคดีเพื่อลงโทษตามกฎหมาย นอกจากนี้ ยังมีการเยียวยาให้แก่เหยื่อผู้เสียหายในคดีอาญา
ในกรณีที่ผู้เสียหายในคดีที่ได้รับการประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย เพศ โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
เป็นผู้รับผิดชอบในการจ่ายค่าชดเชยให้ ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะอำนวยความสงบสุขและความยุติธรรมให้กับสังคม และยังถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่ง
ที่รัฐบังคับใช้ในสังคมเพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในประเทศ ทั้งยังเป็นการเสริมสร้าง
ความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมภายในกรอบของกฎหมายจึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติที่มีโทษในทางอาญา ลักษณะของกลไกดังกล่าวคือ
เป็น“กระบวนการยุติธรรมทางอาญา” (Criminal Justice System) ซึ่งจะต้องมีการวางแผนและปรับปรุงให้สอดคล้อง
กับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ในการที่จะอำนวยความสะดวก โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งประกอบด้วยองค์หลักที่สำคัญ ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ องค์การของรัฐเหล่านี้ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายอาญาอันมีวัตถุประสงค์หลักในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริสุทธิ์และให้สังคมปลอดภัยจากผู้กระทำความผิดและด้านการเยียวยาจะรวมไปถึงผู้เสียหายที่ไม่สามารถได้รับการเยียวยาจากแหล่งอื่น เช่น ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด เป็นต้น และในอีกกรณีหนึ่งคือ จำเลยที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล และต่อมามีคำพิพากษาว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด จำเลยจะได้รับค่าทดแทนจากการที่ถูกคุมขัง เท่ากับอัตราหักชดเชยตามค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา และหากถึงแก่ความตายในระหว่างนั้นก็จะได้รับการชดเชยตามที่กฎหมายกำหนด ตามที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเยียวยาเหยื่อในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ จำเลยที่ถูกดำเนินคดีผิดพลาด กฎหมายไทยให้การเยียวยาไว้ครบถ้วน เราจะเห็นว่าการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือจำเลยเป็นจำนวนมาก รัฐจ่ายให้เป็นยอดเงินที่สูง ถือได้ว่าเป็นการเยียวยาที่ได้มาตรฐานในระดับหนึ่ง เพียงแต่อาจเกิดความล่าช้าในการดำเนินการ จนในบางคดีเหยื่อในคดีอาญาอาจได้รับหลังจากที่ถูกละเมิดแล้วถึงสิบปี ความล่าช้าเช่นนี้จึงเป็นมาตรการที่ควรได้รับการปรับปรุงระบบการทำงาน และกลไกในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนรู้สิทธิในการที่จะร้องขอด้วยอีกทางหนึ่ง และที่สำคัญของแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายแก่จำเลยในคดีอาญา คือแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนกรณีผู้ต้องหาและจำเลย กรอบหลักการในระดับสากล เช่น กติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งบัญญัติในข้อ 9 (5) ว่า “บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน” ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นผลให้มีกฎหมายหรือระบบการเยียวยาความเสียหายแก่จำเลยในคดีอาญาในประเทศต่าง ๆ เกิดขึ้นมา และอย่างไรรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 25 (วรรค 4) ระบุไว้ว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (ชนะรัตน์ ผกาพันธ์, 2560)

ซึ่งแนวคิดในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของจำเลยและแนวคิดการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญามีการพัฒนาในลักษณะคู่ขนานกันมาตลอด แต่จะนำมาเปรียบเทียบกันไม่ได้ เนื่องจากพื้นฐานแนวคิดที่แตกต่างกัน โดยแนวคิดในส่วนของจำเลยที่ต้องให้ความคุ้มครองเนื่องจากจำเลยอาจต้องสูญเสียอิสรภาพ จึงต้องจัดให้มีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของจำเลย ในส่วนของผู้เสียหายก็มีแนวคิดที่จะให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยหรือเยียวยาให้กลับคืนสู่สภาพปกติให้ได้มากที่สุด จึงบัญญัติกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย สำหรับการทำงานของศาลจะมองในมุมกว้าง โดยจะมองทั้งความเสียหายและผู้เสียหาย เพื่อจะใช้ประกอบดุลพินิจในการลงโทษและการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งทำให้มีความจำเป็นในการค้นหาความจริงถึงลงไปถึงมูลเหตุจูงใจในการก่อคดี หากมีบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีโดยตรง เช่น โจทก์ จำเลย หรือพยาน แล้วมานั่งฟังการพิจารณาในศาลบ่อยครั้งก็จะพบว่าเป็นตัวผู้เสียหายหรือเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหาย เช่น บุคคลในครอบครัวผู้เสียหายหรือผู้ตาย เป็นต้น ความต้องการอย่างแท้จริงของบุคคลผู้ได้รับความเสียหายบ่อยครั้งพบว่าไม่ได้อยู่ที่ตัวเงินเพียงอย่างเดียว ต้องมีการให้ทั้งทางฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้ต้องหาพูดคุยกัน ถึงการแก้ไขเยียวยาผู้เสียหาย รวมทั้งบางครั้งก็ต้องพูดคุยถึงการแก้ไขเยียวยาตัวจำเลยด้วย และให้มีกระบวนการติดตามประเมินผล บางทีวิธีการดังกล่าวนี้ อาจจะระงับข้อพิพาทได้ในเบื้องต้นโดยไม่ต้องพึ่งพากระบวนการในชั้นศาลและเป็นการเยียวยาผู้เสียหายได้ทางหนึ่งด้วย ภาครัฐต้องมีความเห็นอกเห็นใจผู้เสียหายที่จะเป็นการเยียวยาผู้เสียหายเบื้องต้นอยู่ในตัว เช่น ต้องสอบถามทุกข์สุขของผู้เสียหายเช่นกรณีที่ถูกข่มขืนจนอับอายไม่อยากออกไปสังคมกับคนในชุมชนของตนเอง สำหรับในกระบวนการศาลก็ต้องทำให้สอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิของจำเลยด้วยเพื่อรักษาความเป็นกลางในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ในการแก้ปัญหาเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายนี้ หน่วยงานของรัฐควรจะมีการทำงานในเชิงรุกยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากข่าวสารต่างๆ ในปัจจุบันที่ผู้เสียหายต้องไปพึ่งพามูลนิธิหรือสื่อมวลชน ซึ่งเข้าถึงได้ง่ายและแก้ไข

เยียวยาผู้เสียหายได้จริง ผู้เสียหายจึงได้พึ่งพาสื่อมวลชนหรือมูลนิธิ หรือการร้องเรียนผ่านทางสื่อออนไลน์ ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงควรปรับตัวให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในการแก้ความคืบหน้าของคดีนั้นแม้สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีระเบียบให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้แก้ความคืบหน้าของผลคดีในทุกกระยะแก่ผู้เสียหายก็ตาม แต่เมื่อไม่ได้บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายหลักก็ไม่เป็นหลักประกันที่ดีว่าจะมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายของประเทศไทยค่อนข้างแคบ โดยจะเยียวยาในด้านการเงินเป็นหลัก ขาดการดูแลด้านจิตใจและการดูแลในระหว่างการดำเนินคดี กฎหมายจึงมีช่องว่าง ดังนั้นจำเป็นต้องหาวิธีในการจัดทาระบบการคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายโดยให้เป็นระบบที่มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ เมื่อได้พิจารณาข้อมูลของต่างประเทศพบว่า ในระหว่างการดำเนินคดี จะมีการแยกแผนกตามประเภทของเหยื่อ เช่น เด็ก ผู้หญิง ผู้พิการ คนต่างด้าว รวมทั้งเหยื่อได้รับหลักประกันว่าจะไม่ถูกกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเป็นรูปแบบที่น่าสนใจสำหรับประเทศไทยแต่ยังไม่มีกฎหมายรองรับ อีกตัวอย่างของต่างประเทศที่น่าสนใจ คือ ประเทศญี่ปุ่น ให้สิทธิในการแก้ความคืบหน้าในการดำเนินคดี โดยที่หน่วยงานต่างๆ จะรายงานความคืบหน้าไปยังตำรวจ หลังจากนั้นตำรวจจะแจ้งให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมทราบ ด้วยเหตุนี้ การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายหากไม่มีการบัญญัติกฎหมายรองรับไว้ก็ไม่สามารถจะนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งในต่างประเทศอย่างเช่นสหรัฐอเมริกาจะมีการบัญญัติกฎหมายสำหรับคุ้มครองเหยื่อผู้เสียหายโดยเฉพาะ สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันมีกฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยความเสียหายจากรัฐ คือพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2559 ซึ่งเน้นการจ่ายค่าทดแทนเป็นตัวเงินตามอัตราที่กฎกระทรวงกำหนดก่อนที่จะทราบว่าผู้เสียหายและจำเลยมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากรัฐอย่างไรรันก่อนอื่นต้องทราบก่อนว่าผู้เสียหายและจำเลยนั้นคือใคร

ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้เสียหาย” ว่าหมายถึง “บุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งรวมทั้งบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วย” และตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้กำหนดความหมายของคำว่า “ผู้เสียหาย” ว่าหมายถึง “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกาย หรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น” จะเห็นว่า “ผู้เสียหาย” นั้นคือบุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น ดังนั้นจึงมีเหตุอันสมควรที่ผู้เสียหายจะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ไม่ว่าในขั้นตอนใด ๆ ของกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของการสืบสวนสอบสวนโดยเจ้าพนักงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือขั้นตอนการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการ การพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล รวมทั้งขั้นตอนของการลงโทษ โดยกรมราชทัณฑ์ผู้เสียหายที่มีสิทธิจะได้รับค่าตอบแทนตามกฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่นโดยที่ตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ในการกระทำความผิดนั้น ดังนั้นหากว่าผู้เสียหายมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในการกระทำความผิด ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิที่จะขอรับค่าตอบแทนนี้ได้เลย ทั้งนี้แม้ว่าผู้เสียหายจะได้รับค่าตอบแทนจากรัฐตามกฎหมายดังกล่าวนี้แล้วก็ไม่ใช่เป็นการตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะพึงได้ตามกฎหมายอื่นอีก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.ศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการดำเนินงานของรัฐในการเยียวยาเหยื่อผู้เสียหายในคดีอาญา
- 2.ศึกษาแนวคิด หลักการการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544

- 3.ศึกษาแนวคิด หลักการการใช้ค่าความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมของต่างประเทศ
- 4.เพื่อนำปัญหาที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนามาตรการในเรื่องการของความรวดเร็วในการเยียวยาเหยื่อหรือผู้เสียหายในคดีอาญา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำรากฎหมายไทยและต่างประเทศ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ รวมทั้งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาวิเคราะห์และหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาเหยื่อผู้เสียหายในคดีอาญา และสิทธิในการได้รับการเยียวยาจากรัฐ

ผลการวิจัย

ในปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมแทบทุกหนทุกแห่ง รูปแบบและลักษณะก็แตกต่างกันไปตามสภาพของสังคม ซึ่งแต่ละสังคมต่างก็มีกลไกในการบังคับใช้กฎหมายในอันที่จะลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายในความผิดทางอาญา กลไกที่ว่่านั้น ก็คือ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System) ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับแต่ละสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ในการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรม และก็ต้องมีการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมอาชญากรรมทำได้หลายรูปแบบ เช่น การจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย (victims compensation) หรือการเยียวยาโดยการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ (victims assistance) ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในเรื่องอื่นที่จำเป็นเร่งด่วนในขณะดำเนินคดี หรือเพื่อให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมสามารถกลับสู่วิถีชีวิตปกติต่อมาภายหลังเหตุการณ์อันเลวร้าย หรือเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เสียหาย เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ การดำเนินคดีความ ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ตลอดจนการดำรงชีพในระหว่างที่ยังมีความเดือดร้อนหรือต้องดำเนินคดีความอยู่ สำหรับวิธีการให้ความช่วยเหลืออาจแตกต่างกันออกไป บางประเทศอาจเป็นการให้เงินช่วยเหลือเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวบางประเทศอาจจัดให้มีบริการช่วยเหลือจากหน่วยงานหรืออาสาสมัคร หรือบางประเทศอาจให้ความช่วยเหลือโดยผ่านโปรแกรมการให้ความช่วยเหลือ (ศุภมาส พยัฆวิเชียร, ศุโข สืบสุข, และผกาภรณ์ เกื้อนชัย, 2551)

สำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา หรือจำเลย โดยหลังล้มประเด็นที่สำคัญหรือละเลยสิทธิของผู้เสียหาย โดยเฉพาะผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำหรือถูกละเมิดสิทธิโดยตรง และเป็นส่วนสำคัญของการเริ่มต้นการดำเนินคดีอาญา แต่ไม่ค่อยได้รับการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐและองค์กรต่าง ๆ เท่าที่ควร ทั้งที่สิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสมควรได้รับการคุ้มครองอย่างถูกต้องเหมาะสมและเพียงพอตามที่ผู้เสียหายมีสิทธิจะได้รับค่าตอบแทนตามกฎหมายดังกล่าว จะต้องเป็นบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น โดยที่ตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในการกระทำความผิดนั้น ดังนั้นหากว่าผู้เสียหายมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในการกระทำความผิด ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิที่จะขอรับค่าตอบแทนนี้ได้เลย ดังนั้นในกระบวนการดำเนินการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาเหยื่อผู้เสียหายในคดีอาญา และสิทธิในการได้รับการเยียวยาจากรัฐ (อัญชลี ฉายสุวรรณ, 2534) มีประเด็นที่ศึกษาดังนี้

1 มาตราทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ผู้กระทำความผิดหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่าย

ในเบื้องต้นการที่เราจะขอหรือรับการเยียวยาจากรัฐหรือจากจำเลยได้นั้นจะต้องตกเป็นผู้เสียหายหรือตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เช่น ถูกยิง ถูกแทง ถูกฆ่า ถูกข่มขืน เป็นผลทำให้ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตถึงมีสิทธิ

ที่จะขอรับการเยียวยาจาก กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ได้กำหนดไว้ว่า สำหรับฐานความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหายอันจะทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนได้ต้องเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิด ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ (มาตรา 276 – มาตรา 287) ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต (มาตรา 288 – มาตรา 294) หมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย (มาตรา 295 – มาตรา 300) หมวด 3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก (มาตรา 301 – มาตรา 305) และหมวด 4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา (มาตรา 306 – มาตรา 308) เท่านั้น ซึ่งจริงๆจากการศึกษาพบว่า ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนั้นส่วนมากต้องการที่จะให้จำเลยหรือผู้ที่ก่อเหตุเป็นบุคคลชดเชยค่าเสียหาย แต่ในทางปฏิบัติจริงๆคนที่ก่อให้เกิดความเสียหายล้วนแต่เป็นคนที่มีความปัญหาทางการเงิน ในส่วนนี้จึงทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยค่าเสียหายอย่างทันทีจึงทำให้ฝ่ายผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรม และบางครั้งผู้เสียหายเองก็มีทราบดีว่าตนเองหรือทายาทสามารถยื่นคำขอค่าตอบแทนภายในกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด ดังนั้นในปัจจุบันการชดเชยค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิดได้กลายเป็นเครื่องมือในทางกฎหมายอาญาในการอำนวยความสะดวก และได้กลายเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง และยังเป็นกลไกที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนต่อผู้เสียหายในคดีอาญาและต่อสังคม ดังนั้นในประเทศไทยและในหลายๆประเทศ ได้มีการกำหนดรูปแบบการชดเชยค่าเสียหายในรูปแบบต่างๆมาปรับใช้ และรวมไปถึงการได้รับการชดเชยค่าเสียหายโดยรัฐ (Compensation) ในคดีอาญา โดยทั่วๆไปแล้ว การได้รับการชดเชยค่าเสียหายเป็นตัวเงิน แต่ทั้งนี้ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายจะได้รับมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดและสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายพึงได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย ส่วนจำนวนค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิจะได้รับจากรัฐ และเป็นมาตรการที่มีความสำคัญอันดับต้นๆของความช่วยเหลือภายหลังการที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา แนวความคิดเรื่องรัฐสวัสดิการที่ทำให้รัฐมีหน้าที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมนั้นมีแนวความคิดที่เป็นฐานความคิดสำคัญคือ

(1) รัฐมีหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรม หากรัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้ รัฐจึงสมควรรับผิดชอบในการชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม

(2) รัฐต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายที่เป็นเหยื่ออาชญากรรม การที่รัฐให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย โดยไม่คิดมูลค่า และการพัฒนาของแนวคิดที่เรียกว่ารัฐสวัสดิการนี้โดยเฉพาะในด้านความช่วยเหลือต่อเหยื่ออาชญากรรม หรือผู้เสียหายในคดีอาญาในลักษณะของการทดแทนความเสียหาย มีลักษณะเช่นเดียวกับการประกันสังคมนั่นเอง หรือการสงเคราะห์เหยื่ออาชญากรรมก็เช่นเดียวกัน เป็นการทำให้ประชาชนมองเห็นความเสมอภาคทางด้านความยุติธรรมของรัฐได้ดียิ่งขึ้น และจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนให้ความร่วมมือกับรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมในการป้องกันอาชญากรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อทดแทนกับการได้สิทธิในการได้รับการทดแทนความเสียหาย

2 มาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาเหยื่อผู้เสียหายในคดีอาญา

สำหรับประเทศไทย เดิมทีผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมยังเป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกกละเลยมองข้าม กฎหมายอาญาของประเทศไทยยังไม่ได้มีบทบัญญัติถึงการจ่ายค่าชดเชย หรือค่าทดแทนสำหรับเหยื่ออาชญากรรม แต่ประการใด ผู้เสียหายจึงต้องดำเนินการฟ้องร้องเรียก จากผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องละเมิด อย่างไรก็ตามมีผู้เสียหายจำนวนไม่น้อยที่เป็นคนยากจน แม้มีสิทธิฟ้อง เรียกค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งได้ก็ตาม แต่ปัญหาสำคัญคือ การฟ้องคดีแพ่งนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ทั้งค่าธรรมเนียมศาลตามกฎหมาย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับทนายความ รวมทั้ง ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ติดตามมา นอกจากนี้ญาติพี่น้องและบุคคลใกล้ชิดของผู้เสียหาย

ที่เรียกว่า เหยื่อทุติยภูมิบ่อยครั้งจะต้องรับภาระ เลี้ยงดูจ่ายค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายต่างๆ ในระหว่างที่ผู้เสียหายเจ็บป่วยซึ่งบางครั้งอาจถึงกับ ตลอดชีพในกรณีพิการทุพพลภาพ

ดังนั้นเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 สืบเนื่องมาจากตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 245 บัญญัติรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น จึงมีความจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติ ดังกล่าวเพื่อรองรับสิทธิดังกล่าวโดยแนวคิดที่สนับสนุนระบบเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายโดยรัฐนี้คือแนวคิดเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการ (เสวก ภาศักดิ์, 2543 ; นภาพร สุทธิวิธ, 2555)

แนวความคิดรัฐสวัสดิการ (Welfare State) เป็นแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งสะท้อนความจำเป็นที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ได้รับผลร้ายจาก อาชญากรรมในฐานะที่เป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญาร้ายแรง แนวความคิด เรื่องรัฐสวัสดิการนี้ให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานของสมาชิกในสังคม รัฐสวัสดิการเกิดขึ้น จากแนวคิดว่าสวัสดิการสำหรับประชาชนแต่ละคนมีความสำคัญ รัฐจึงมีหน้าที่ต้องให้ความช่วยเหลือ แก่เหยื่ออาชญากรรมด้วยเหตุผลพื้นฐานดังนี้ (ประธาน วัฒนพาณิชย์ ,2524)

1. รัฐมีหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรม หากรัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้รัฐจึงควรต้องรับผิดชอบ
2. รัฐสมควรให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหายที่เป็นเหยื่ออาชญากรรม

บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้กล่าวถึงหลักการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายและเหยื่อ อาชญากรรมโดยรัฐ ดังนี้

1. ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้แก่ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาโดยตนมิได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดและในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้รับค่าตอบแทนให้ สิทธิเรียกร้องดังกล่าวตกแก่ทายาทที่ได้รับ ความเสียหายของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม (มาตรา 6) ทั้งนี้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมนั้นจะต้องเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยนิตินัยด้วย กล่าวคือต้องไม่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือเป็นผู้ยินยอมให้มีการกระทำความผิดต่อตน หรือการกระทำความผิดนั้นต้องมิได้มีมูลมาจากการที่ตนเองมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ส่วนในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมถูกทำร้ายถึงตายหรือ ถูกฆ่า สิทธิเรียกร้องค่าตอบแทนตกให้แก่ทายาทโดยธรรม 6 ลำดับตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชยมาตรา 1629 ได้แก่ ผู้สืบสันดาน บิดามารดา พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน พี่น้องร่วมบิดา หรือร่วมมารดาเดียวกัน ปู่ย่าตายาย และลุงป้าน้าอา

2. ความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหาย ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 17 และรายการท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยใน คดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้กำหนดความผิดที่รัฐจะช่วยเหลือโดยการชดเชยความเสียหายให้นั้นต้องเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา ดังนั้นลักษณะของความผิดที่รัฐจะชดเชยความเสียหายให้ต้อง เป็นการกระทำความผิดต่อผู้เสียหาย

หรือเหยื่ออาชญากรรม และผลของการกระทำที่ทำให้ผู้เสียหายหรือ เหยื่ออาชญากรรมต้องเสียชีวิตหรือได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

3. ประเภทของการชดเชยความเสียหาย ประเภทของการชดเชยความเสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้กำหนดค่าตอบแทนผู้เสียหายโดยกำหนดให้เป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อตอบแทนความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำผิดอาญาของผู้อื่น (มาตรา 3) และเพื่อให้การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายอย่างเป็นธรรม รัฐจึงได้ออกกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ใน การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายให้จ่ายตามที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้จ่ายจริง แต่ไม่เกิน จำนวนเงินขั้นสูงที่กำหนดไว้ในกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่าย ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2546 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2559) และให้คำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำผิด สภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้รับการ บรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย (มาตรา 18 วรรคท้าย)

ดังนั้นการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมอาจกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย (victims compensation) หรือการเยียวยาโดยการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ (victims assistance) ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในเรื่องอื่นที่จำเป็นเร่งด่วนในขณะดำเนินคดี หรือเพื่อให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมสามารถกลับสู่วิถีชีวิตปกติต่อมาภายหลังเหตุการณ์อันเลวร้าย หรือเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เสียหาย เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ การดำเนินคดีความ ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ตลอดจนการดำรงชีพในระหว่างที่ยังมีความเดือดร้อนหรือต้องดำเนินคดีความอยู่ สำหรับวิธีการให้ความช่วยเหลืออาจแตกต่างกันออกไป บางประเทศอาจเป็นการให้เงินช่วยเหลือบางประเทศอาจจัดให้มีบริการช่วยเหลือจากหน่วยงานหรืออาสาสมัคร หรือบางประเทศอาจให้ความช่วยเหลือโดยผ่านโปรแกรมการให้ความช่วยเหลือ แต่สำหรับประเทศไทยผู้เสียหายสามารถขอรับเงินเยียวยาจากรัฐได้ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 แต่การช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมนั้นกว่าที่ผู้เสียหายจะได้รับเงินเยียวยาจากหน่วยงานของภาครัฐค่อนข้างที่จะใช้เวลาพอสมควร เพราะกว่าจะผ่านกระบวนการตรวจสอบและกลั่นกรอง และยังต้องผ่านคณะกรรมการพิจารณาในหลายๆฝ่ายทำให้เกิดความล่าช้ากว่าจะได้รับการอนุมัติ ในที่นี้ก็จะตรวจสอบให้ละเอียดทุกขั้นตอนเพื่อความธรรมแก่ทุกฝ่าย

สำหรับระบบการชดเชยความเสียหายแก่ ผู้เสียหายในปัจจุบันนี้มีทั้งระบบการเยียวยาโดยรัฐตามแนวคิดของรัฐสวัสดิการและระบบการเยียวยา โดยผู้กระทำความผิด สำหรับประเทศไทยใช้ระบบการเยียวยาทั้งสองระบบ โดยระบบการเยียวยา ผู้เสียหายโดยรัฐปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่ จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ส่วนระบบการเยียวยาผู้เสียหายโดยผู้กระทำความผิดปรากฏอยู่ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 อย่างไรก็ตามยังไม่เป็นที่ชัดเจนในทางกฎหมายและ นโยบายของภาครัฐว่าระบบใดควรจะถูกใช้เป็นมาตรการหลัก จึงอาจเกิดปัญหาได้ว่าการใช้สิทธิเยียวยาความเสียหายทั้งสองระบบนี้อาจเกิดความซ้ำซ้อน หรือทำให้ผู้เสียหายอาจตัดสินใจเลือกใช้แนวทางการเยียวยาที่สะดวก รวดเร็วกว่า และไม่มีปัญหาความยุ่งยากในการได้รับเงินเยียวยา ซึ่งการใช้สิทธิตาม พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ที่มีแหล่งที่มาของเงินเยียวยาจากงบประมาณของรัฐ ย่อมส่งผลให้ปัญหาเรื่องทางการเงินของจำเลยไม่ เป็นอุปสรรคต่อการบังคับสิทธิเรียกร้อง จึงมีความเป็นไปได้ว่าผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญาจะเลือกแนวทางการเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เป็นหลัก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าผู้เสียหายในคดีอาญาในประเทศไทย ล้วนมีสิทธิที่เรียกร้องให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ได้มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ เช่น การร้องทุกข์ การฟ้องคดี การเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการก่ออาชญากรรม เนื่องจากรัฐมีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นเท่ากับว่ารัฐมีความบกพร่องในหน้าที่จึงสมควรที่จะต้องรับผิดชอบและเยียวยาทดแทนต่อเหยื่ออาชญากรรมแต่ในความเป็นจริงแล้วด้านการบริหารจัดการต่างๆ จะเน้นไปที่การให้ความสำคัญที่ตัวผู้กระทำความผิดมากกว่าผู้เสียหาย สาเหตุหลักของผู้เสียหายที่ไม่ได้ยื่นขอรับเงินเยียวยาจากรัฐนั้น เพราะไม่รู้ถึงสิทธิดังกล่าวที่ควรจะได้รับหากมีการละเมิดเกิดขึ้น นอกจากนี้ การยื่นคำขอนั้น ด้านคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ตามกฎหมายดังกล่าวซึ่งเป็นคณะกรรมการที่อยู่ส่วนกลางและเป็นกรรมการชุดเดียวที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะอนุมัติในส่วนนี้จึงทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการพิจารณาและทำให้มีผลกระทบต่อการจ่ายค่าตอบแทนในช่วงเวลาที่ผ่านมามีเกิดความล่าช้า จึงไม่อาจเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้ทันต่อความจำเป็นของผู้ยื่นขอประเด็นต่อมาคือ กรณีความล่าช้าจากกระบวนการยุติธรรมในชั้นการพิจารณาคดีในประเด็นที่เกี่ยวกับจำเลย ถ้าหากว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด และหากต่อมาศาลได้พิพากษายกฟ้องว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด จึงเกิดความล่าช้าในการพิจารณาจ่ายค่าทดแทน ดังนั้นคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายจะต้องเร่งดำเนินการเยียวยาผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญาอย่างรวดเร็ว

ปัจจุบันนี้หลายประเทศให้ความสำคัญในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญามากขึ้น มีการจัดตั้งองค์กรและหน่วยงานต่างๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย รวมทั้งการออกกฎหมายและหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการที่สำคัญและเป็นพื้นฐานที่หลายๆ ประเทศได้นำไปปฏิบัติใช้ก็คือ ปกป้องด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรม และการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง รวมถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามรัฐธรรมนูญก็มีบัญญัติไว้หลายประการ เช่น สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์สิทธิที่จะได้รับ การสอบสวน การพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม หรือสิทธิที่จะไม่ถูกล่อลวง ชูเชื้อ หรือการให้คำมั่นสัญญาในชั้นสอบสวน สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง ชดเชยค่าเสียหายของผู้เสียหายหรือเหยื่อ ที่ถูกระงับจากการกระทำความผิด เป็นต้น และในประเทศไทยยังได้มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเช่นเดียวกัน

ดังที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 โดยการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายนอกเหนือจากการบังคับให้ผู้กระทำความผิดชดเชยค่าเสียหายและการลงโทษทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดโดยรัฐ ทั้งนี้ รัฐจะเป็นผู้รับภาระจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมเพื่อให้บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย ให้ได้รับความยุติธรรมจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งในปัจจุบันเรื่องการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น เป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับปัญหา ความไม่เสมอภาค ความเหลื่อมล้ำและการเลือกปฏิบัติของคนในสังคม รัฐเองจึงต้องรีบแก้ไขสร้างโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และจัดการเลือกปฏิบัติให้เร็วที่สุดเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน ได้อย่างเสมอภาคเพื่อให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) ควรลดขั้นตอนการขอการดำเนินงานเรื่องการพิจารณาถอนการร้องขอข้อมูลเรื่องการกำหนดค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาให้มีการดำเนินการที่รวดเร็วขึ้น และควรมีการกระจายหน่วยงานของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ให้มีอยู่ทุกจังหวัดไม่ให้กระจุกตัวอยู่ที่ส่วนกลางที่เดียวเพื่อลดขั้นตอนของความล่าช้าในการดำเนินงาน

2) ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนทราบมากกว่านี้ เพราะส่วนมากพบว่า มีผู้เสียหายหรือทนายของผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายจำนวนมากไม่ได้ยื่นขอค่าตอบแทนภายในกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด ทำให้ขาดโอกาสในการรับสิทธิการเยียวยาหรือการช่วยเหลือเยียวยาอาชญากรรมจากหน่วยงานของภาครัฐ คือ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

3) กำหนดให้มีการแจ้งสิทธิให้แก่ผู้เสียหายว่ามีสิทธิร้องขอค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิให้แก่ผู้เสียหายหรือทนายเมื่อมีการร้องทุกข์ ส่วนกรณีจำเลย ที่ได้รับการถอนฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง ให้เจ้าพนักงานผู้ปล่อยตัวจำเลยเป็นผู้แจ้งสิทธิในจำเลยทราบ และทั้งสองกรณีต้องมีการทำบันทึกไว้

เอกสารอ้างอิง

- ชนะรัตน์ ผกาพันธ์. (2560). *มาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ของประเทศไทย*. สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- นภาพร สุทธิวงษ์. (2555). *การจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิด ทางอาญา : ศึกษาผลกระทบต่อสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน*. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2524). *กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม:แนวคิดทางด้านรัฐสวัสดิการ*. วารสารนิติศาสตร์. หน้า 73.
- ศุภมาส พยัฆวิเชียร ศุโข สืบสุข และผกาภรณ์ เกื่อนชัย. (2551). *หน่วยที่ 11 การคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา*. เอกสารการสอนชุดวิชาการคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของประชาชน. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสวก ภาคักดี. (2543). *สิทธิได้รับค่าตอบแทนจากรัฐของผู้เสียหายในคดีอาญาตามมาตรา 245 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2540*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตร มหาบัณฑิต. สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อัญชลี ฉายสุวรรณ. (2534). *การทดแทนผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra
ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร
Factors Affecting on Decision of Women Bra "Genie Bra"
By Show Case in Bangkok

¹ธนชนม์ แจ่มจำ และ ²ปณัฐดา ป้อมบ้านมุง

¹Thanatchon Jangkhum and ²Panatda Pombunmung

^{1,2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี

^{1,2}Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Suphanburi Campus

¹Corresponding Author. E-mail: jiravadeejan19@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร และ 2) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.81 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในช่วง 1 ปี ที่ผ่านมาเคยซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ใช้เวลาในการซื้อของใช้ในชีวิตประจำวันนอกบ้านประมาณ 3-5 ชั่วโมง ประเภทของผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bar ที่เลือกซื้อ คือ Genie antiabac bra all color 1 SET 3 PCS จำนวนในการซื้ออยู่ที่ 1-5 ชิ้น ในราคาไม่เกิน 500 บาท ราคาของ Genie bar ซื้อผ่านช่องทางออนไลน์อยู่ที่ 501 - 1,000 บาท 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา และด้านการส่งเสริมทางการตลาด อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: งานแสดงจุดเด่นสินค้า; ส่วนประสมทางการตลาด; การตัดสินใจซื้อ; ผลิตภัณฑ์ชุดชั้นใน

Abstract

The research purposes were to; 1) investigate the purchasing behavior of women bra " Genie bar" by Show case of consumers in Bangkok and 2) study the influence of marketing mixed factors on buying decision of women bra " Genie bar" by Show case of consumers in Bangkok. The samples were 400 of customers and sampling methods was used purposive sampling. A questionnaire was used to collect data. The average of Item-Objective Congruence Index (IOC) was 0.81 and the reliability index was 0.92. Descriptive statistics; frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics; Multiple Regression were used in the data analysis. The research results found that; 1) the purchasing behavior of women bra " Genie bar" by Show case of consumers in Bangkok. In the past, most used to buy Genie bra products through by the Showcase. It took about 3-5 hours to buy everyday items. The type of Genie bar lingerie you buy was Genie antiabac bra all color 1 SET 3 PCS. The purchase amount was 1-5 pieces for less than 500 baht. The price of Genie bar purchased online was 501 - 1,000 baht. 2) Marketing mixed factors that affected on buying decision of women bra " Genie bar" by Show case of consumers in Bangkok consisted of Price and Promotion at statistical significance at the.05 level.

Keywords: showcase; marketing mixed; buying decision; Women bra

บทนำ

โลกการค้าปัจจุบันทุกองค์การให้ความสำคัญกับการตอบสนองความคาดหวังความต้องการของลูกค้า ความพึงพอใจของลูกค้าคือสิ่งที่เป็นเป้าหมายขององค์กรมาเป็นเวลานาน องค์กรให้สัญญาหรือสร้างความคาดหวังผ่านส่วนประสมการตลาด ความคาดหวังของลูกค้าจากด้านต่างๆ ของสินค้า เช่น คาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับ คาดหวังราคาที่เหมาะสม หากลูกค้ารับรู้คุณค่าในเชิงบวกเกี่ยวกับสินค้า ลูกค้าจะมีความเต็มใจที่จะซื้อสำหรับลูกค้าที่เข้าใจถึงคุณค่าที่เป็นลบ ลูกค้าก็ไม่เต็มใจที่จะซื้อ(Weng Marc Lim et al., 2014) โดยเฉพาะสินค้าที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน ชุดชั้นในเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้หญิงเป็นอย่างมากที่จะต้องสวมใส่ในทุกๆวัน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ช่วยประดับประดาหน้าอกของผู้หญิง ไม่ให้เกิดแรงกระแทกขณะเดินหรือวิ่ง สามารถสร้างเสริมบุคลิกภาพให้สวยงามและโดดเด่นจึงทำให้ผู้หญิงในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อชุดชั้นในกันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความรักสวยรักงามเป็นพิเศษแม้ว่าจะเป็นส่วนที่ใส่ไว้ด้านใน แต่ผู้หญิงเราก็ต้องใส่ใจในการเลือกเหมือนเช่นเสื้อผ้าชิ้นอื่นๆ ทั้งเนื้อผ้า ขนาด และความสวยงามเหมือนกัน ซึ่งรูปแบบการออกแบบถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะบุคคลจะเลือกซื้อและกำจัดสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการและรสนิยมความชอบ กล่าวอีกนัยหนึ่งกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคที่ครอบคลุมการซื้อและการใช้ผลิตภัณฑ์ วัดจากความสำเร็จของรสนิยมความชอบ ความต้องการ ประโยชน์ รวมถึงราคาที่ลูกค้ายินดีจ่ายและความถี่ในการซื้อของลูกค้า (Indumathi.N1 and D. Ayub Khan Dawood, 2016) โดยชุดชั้นในแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันไปตามขนาด และลักษณะการใช้งาน การเลือกชุดชั้นในให้เหมาะสมนั้น นอกจากจะคำนึงเรื่องขนาดที่พอดีและมีเนื้อผ้าที่สวมใส่สบายแล้ว ยังต้องดูประเภทของชุดชั้นในที่แตกต่างกันไปตามโครงสร้างที่ออกแบบมาเพื่อรองรับหน้าอกในลักษณะต่าง ๆ รวมไปถึงรูปแบบการใช้งานที่เหมาะสมในการใช้ชีวิตในแต่ละวันของคนที่แตกต่างกันออกไปด้วย

ปัจจุบันตลาดชุดชั้นในมีการแข่งขันกันสูงทั้งในด้านรูปแบบดีไซน์ ราคา รวมถึงช่องทางการจัดจำหน่าย การสื่อสารทางการตลาด ซึ่งแต่ละตราสินค้า ต่างวางกลยุทธ์เพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งการตลาด เช่น การทำโฆษณาเพื่อดึงดูดลูกค้า การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ การทำการส่งเสริมการขาย การใช้พนักงานในการขาย และการจัดกิจกรรมพิเศษ การออกบูธ ออกร้าน รวมถึงงานแสดงจุดเด่นสินค้า บริษัทต่างก็กำหนดกลยุทธ์เพื่อแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดอย่างต่อเนื่องตลอด เช่น การส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ร่วมกับห้างสรรพสินค้า ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการแนะนำสินค้าใหม่ การจัด รายการส่งเสริมการขาย การจัดกิจกรรมที่ผู้บริโภคมีโอกาสได้มีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มปริมาณการขายและดึงดูดผู้บริโภคที่ไม่เคยใช้ผลิตภัณฑ์ให้มาทดลองใช้ผ่านการทำกิจกรรมการตลาด โดยวิธีการหนึ่งที่ลูกค้าจะสามารถทดลอง สัมผัสคุณภาพจริงของสินค้าคือ งานแสดงจุดเด่นสินค้าที่สามารถจัดกิจกรรมได้ทุกพื้นที่ไม่เฉพาะห้างสรรพสินค้า เมื่อลูกค้าได้ทดลองสัมผัสสินค้าจริง และเกิดความพึงพอใจในตัวสินค้า ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่น่าสนใจ น่าใช้ และน่าเชื่อถือ ซึ่งงานแสดงจุดเด่นสินค้าโดยเฉพาะชุดชั้นในสตรีรูปแบบ Genie bra ที่เป็นชุดชั้นในสตรีรูปแบบใหม่ ด้วยความเป็นชุดชั้นในสตรีรูปแบบใหม่ เริ่มต้นจัดงานแสดงเฉพาะในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาถึงความต้องการของลูกค้า และการตอบรับช่องทางการซื้อจากช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาพฤติกรรมของผู้ซื้อ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และการตัดสินใจซื้อชุดชั้นในสตรี Genie bra ของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางพัฒนา กลยุทธ์ทางการตลาด และเกิดประโยชน์กับผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรีประเภท Genie bra และจะทำให้สามารถขยายงานแสดงจุดเด่นสินค้าไปยังเขตพื้นที่ภูมิภาคต่างจังหวัดได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจ
- 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ลูกค้าผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านตัวแปร

1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4P's) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายน - เดือนตุลาคม 2562

ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้เฉพาะการจำหน่ายช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

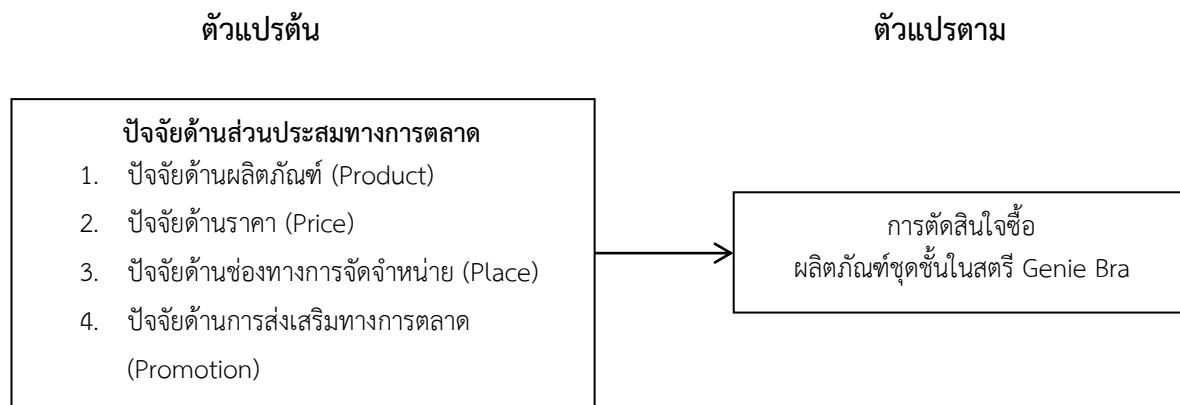
1. ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายทราบถึงพฤติกรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra สามารถนำพัฒนารูปแบบคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับความต้องการลูกค้า

2. ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสามารถทราบถึงปัจจัยทางด้านการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra และนำผลการวิจัยไปใช้สำหรับการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดได้ตามความต้องการของลูกค้า

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie Bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ ลูกค้านักค้าผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ลูกค้านักค้าผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของ คอแครน (Cochran, 1997) ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Judgmental or Purposive Sampling) คือ การเลือกแจกแบบสอบถามเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ ทำงาน หรือกำลังศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เคยตัดสินใจซื้อ Genie bra ซึ่งเป็นวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลการศึกษามาปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากนั้นตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of item Objective-Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีความเที่ยงตรงครอบคลุมเนื้อหาที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และสามารถยอมรับได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขคำถามตามประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ เพื่อให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการโดยวัดค่าความเชื่อมั่น หรือความสอดคล้องภายใน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทำการทดสอบ (try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง มาทดสอบหาความน่าเชื่อถือ (Reliability) ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง โดยการพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่น (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2559) และจากการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.92 จึงทำให้แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Checklist) ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bar ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bar ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร ครึ่งต่อไป

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเป็นคำถามปลายเปิดที่ผู้ทำแบบสอบถามสามารถเขียนคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ข้อติชมได้

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละระดับความคิดเห็นโดยใช้ Five-point Likert - Type Scale Ranging โดยมีค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด (5), เห็นด้วยมาก (4), เห็นด้วยปานกลาง (3), เห็นด้วยน้อย (2) และเห็นด้วยน้อยที่สุด (1) และการแปลความของค่าเฉลี่ยเป็นแบบแบ่งช่วงการแปลความตามหลักการแบ่งอัตรภาคชั้น (Class Interval) (มัลลิกา บุณนา, 2537) โดยใช้เกณฑ์การประเมินผล ดังนี้ 4.21-5.00 (ระดับมากที่สุด), 3.41-4.20 (ระดับมาก), 2.61-3.40 (ระดับปานกลาง), 1.81-2.60 (ระดับน้อย) และ 1.00-1.80 (ระดับน้อยที่สุด)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ลูกค้าที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20-35 ปี ร้อยละ 65.50 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.50 ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้างประจำ ร้อยละ 40.80 มีรายได้อยู่ที่ 15,001 – 25,000 บาท ร้อยละ 39.30 อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 96.80

ด้านพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาเคยซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ร้อยละ 100 เวลาที่ใช้ในการซื้อของใช้ในชีวิตประจำวันนอกบ้านอยู่ 3-5 ชั่วโมง ร้อยละ 67.00 ในขณะที่ประเภทของผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bar ที่เลือกซื้อผ่านทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า มากที่สุด คือ Genie antiabac bra all color 1 SET 3 PCS ร้อยละ 37.50 จำนวน 1-5 ชิ้น ร้อยละ 70.25 ราคาไม่เกิน 500 บาทต่อชิ้น ในส่วนราคาผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bar ที่ซื้อผ่านทางออนไลน์ อยู่ที่ 501 - 1,000 ร้อยละ 67.00

วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bar ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) ที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bar ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร

ส่วนประสมทางการตลาด (4Ps)			
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	แปลความหมาย
1. Genie bar มีให้เลือกหลากหลายรูปแบบ/ขนาด	4.03	0.71	เห็นด้วยมาก
2. Genie bar มีความทันสมัย	3.94	0.75	เห็นด้วยมาก
3. Genie bar มีการรับประกันคุณภาพ	4.27	0.68	เห็นด้วยมาก
4. หน้าร้านงานแสดงจุดเด่นสินค้า มีความน่าเชื่อถือ	4.31	0.69	เห็นด้วยมาก
5. คุณภาพของ Genie bar มีอายุการใช้งานยาวนาน	4.23	0.70	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย (Product)	4.16	0.46	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยด้านราคา (Price)			
1. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ	4.04	0.73	เห็นด้วยมาก
2. ราคาเหมาะสมกับกำลังซื้อ	4.00	0.76	เห็นด้วยมาก
3. ราคามีหลากหลายระดับ	4.07	0.77	เห็นด้วยมาก
4. สามารถชำระผ่านบัตรเครดิตได้	4.29	0.74	เห็นด้วยมาก
5. ป้ายราคาแสดงชัดเจน	4.23	0.84	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย (Price)	4.12	0.52	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)			
ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	แปลความหมาย
1. ที่ตั้งร้านค้ามีความสะดวกในการเดินทาง	4.04	0.75	เห็นด้วยมาก
2. จัดเรียงขนาด รุ่นได้ดี สะดวกต่อการเลือกซื้อ	4.11	0.75	เห็นด้วยมาก
3. สามารถหาซื้อได้ง่าย สถานที่จำหน่ายมีมาก	4.14	0.72	เห็นด้วยมาก
4. มีการตกแต่งผลิตภัณฑ์ ณ จุดขายได้น่าสนใจ	4.12	0.79	เห็นด้วยมาก
5. มีช่องทางการเลือกซื้อสินค้าที่หลากหลาย	4.17	2.20	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย (Place)	4.12	0.70	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion)			
1. บริการก่อนการขาย (แนะนำก่อนซื้อ)	4.17	0.73	เห็นด้วยมาก
2. การแจกของแถม หรือส่วนลดในช่วงเทศกาลพิเศษ	4.14	0.76	เห็นด้วยมาก
3. พนักงานขายให้การตอบรับ และบริการที่ประทับใจ	4.33	1.73	เห็นด้วยมาก
4. มีงานแสดงจุดเด่นสินค้า มีสินค้าตัวอย่างไว้ให้ทดลอง	4.23	0.83	เห็นด้วยมาก
5. งานแสดงจุดเด่นสินค้า มีการจัดวางสินค้าไว้อย่างน่าสนใจ	4.26	0.84	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย (Place)	4.12	0.70	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดภาพรวม อยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่ามากที่สุด ปัจจัยด้านด้านการส่งเสริมทางการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.66) รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.46) ด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.52) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.70) ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ระดับมาก หน้าร้านงานแสดงจุดเด่นสินค้ามีความน่าเชื่อถือ รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bar มีการรับประกันคุณภาพ

ด้านราคา อยู่ระดับมาก คือ สามารถชำระผ่านบัตรเครดิตได้ รองลงมาคือ ป้ายราคาแสดงชัดเจน
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ระดับมาก คือ มีช่องทางการเลือกซื้อสินค้าที่หลากหลาย รองลงมาคือ สามารถหาซื้อได้ง่าย สถานที่จำหน่ายมีมาก
ด้านส่งเสริมการตลาด อยู่ระดับมาก คือ มีพนักงานขายให้การตอบรับ และบริการที่ประทับใจ
รองลงมาคือ งานแสดงจุดเด่นสินค้ามีการจัดวางสินค้าไว้อย่างน่าสนใจ และ งานแสดงจุดเด่นสินค้ามีสินค้าตัวอย่างไว้ให้ทดลอง

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางการแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางการแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางการแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร

Coefficients ^a					
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	2.297	.353		6.502	.000
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Pd)	.006	.999	.003	.056	.955
ปัจจัยด้านราคา (Pri)	-.304	.095	.210	3.200*	.001
ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Plc)	.002	.067	.002	.031	.975
ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Pro)	.153	.068	.134	2.264*	.024
Adjusted <i>R</i> ²	.081				

*ระดับนัยสำคัญ p < 0.05

จากการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางการแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สามารถแสดงสมการถดถอยผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

$$D = 2.297 - 0.304 \text{ Pri} + 0.153 \text{ Pro}$$

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 2 ด้าน ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางการแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร และตัวแปรอิสระร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตามได้ร้อยละ 8.10 โดยพิจารณาจากค่า Adjusted R Square = .081 คือ ปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด หมายความว่า ปัจจัยด้านราคา เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้การตัดสินใจซื้อเปลี่ยนแปลง 0.304 ในทิศทางตรงกันข้าม และปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาดเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้การตัดสินใจซื้อเปลี่ยนแปลง 0.153 ในทิศทางเดียวกัน เนื่องจาก สามารถชำระผ่านบัตรเครดิตได้ ป้ายราคาแสดงชัดเจน ราคามีหลากหลายระดับ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ราคาเหมาะสมกับกำลังซื้อและปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด เนื่องจาก พนักงานขายให้การตอบรับและบริการที่ประทับใจงานแสดงจุดเด่นสินค้า

มีการจัดวางสินค้าไว้อย่างน่าสนใจ งานแสดงจุดเด่นสินค้ามีสินค้าตัวอย่างไว้ให้ทดลอง บริการก่อนการขาย (แนะนำก่อนซื้อ) การแจกของแถม หรือส่วนลดในช่วงเทศกาลพิเศษ แสดงว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังตารางที่ 3
ตารางที่ 3 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie-bra ผ่าน ช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie-bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร	ยอมรับสมมติฐาน

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie-bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร ยอมรับสมมติฐานคือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie - bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐาน ได้ดังนี้

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับแนวคิดของซูซีย์ สมิทธิกร (2556) ได้อธิบายการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคไว้ว่า ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อตามใจตนเองและจะซื้อเลยทันทีเมื่อเจอสิ่งที่ตนเองต้องการ โดยไม่จำเป็นต้องคิดอย่างละเอียดถี่ถ้วน ผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra จึงถูกเลือกตามความต้องการและความสนใจของผู้บริโภค ทั้งให้ความสำคัญกับคุณภาพสินค้าจากการทดลองและสัมผัสสินค้าจริงจากหน้าร้านงานแสดงจุดเด่นสินค้าที่รู้สึกสบายในส่วนของโปรโมชันราคาและของแถม ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับราคา เน้นความคุ้มค่าในการตัดสินใจซื้อเนื่องจากผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ประเภทที่เลือกซื้อผ่านทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า มากที่สุด คือ Genie antiabac bra all color 1 SET 3 PCS คือ ราคาจะถูกกว่าและคุ้มค่ากว่าซื้อรายชิ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สิทธิ อีธรรม (2552) ที่กล่าวว่า การดึงดูดการบริโภคด้วยการใช้การลดราคาและของแถมจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความภักดีต่อตราสินค้าเพราะรู้สึกได้สิ่งพิเศษกว่าตราสินค้าอื่น ทั้งนี้ไม่ต้องลดราคาบ่อยจนเกินไปและมองหากลุ่มเป้าหมายที่แท้จริงว่าความต้องการของผู้บริโภคในส่วน of ผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรีนั้นมีความชื่นชอบแบบใด เพื่อสามารถตอบสนองตลาดผู้บริโภคและเป้าหมายของบริษัท

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อชุดชั้นในสตรี Genie bra ผ่านช่องทาง งานแสดงจุดเด่นสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา เนื่องจากซื้อผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra สามารถชำระผ่านบัตรเครดิตได้ มีป้ายแสดงราคาสินค้าไว้อย่างชัดเจน ราคาหลากหลายระดับเป็นทางเลือกกับผู้บริโภคราคาเหมาะสมกับคุณภาพ สอดคล้องกับงานของ Indumathi.N and D. Ayub Khan Dawood (2016) พบว่า ปัจจัยด้านราคาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อจะพิจารณาราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพสินค้า ผู้บริโภคยอมรับราคาเหมาะสมกับประโยชน์ทางด้านสุขภาพ ของผู้บริโภค ซึ่งส่วนประสมการตลาดด้านราคาและค่าใช้จ่ายที่สัมพันธ์การตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย 1) มีการระบุราคาสินค้าไว้ชัดเจน

และครบถ้วนในการจำหน่ายเสื้อผ้า 2) มีการคิดค่าใช้จ่ายสำหรับการขนส่งสินค้าในอัตราที่เหมาะสม 3) ราคาของสินค้าที่จำหน่ายคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง 4) ราคาของสินค้าสำหรับผู้ซื้อแต่ละรายมีความเท่าเทียมกัน (ณัฐธิดา ขุนศรี และบุญญรัตน์ สัมพันธ์วัฒน์ชัย, 2561) และงานวิจัยเรื่องส่วนประสมการตลาดด้านราคาของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ที่เห็นว่า ผู้บริโภคนิยมซื้อสินค้าที่มีราคาถูก โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับด้านราคา ดังนั้นร้านค้าปลีกสมัยใหม่ส่วนใหญ่ จึงนำกลยุทธ์ด้านราคามาใช้กับผู้บริโภค ซึ่งทำให้ผู้บริโภคกลุ่มนี้มีความตั้งใจซื้อสินค้าแฮนด์แบรนด์เพิ่มสูงขึ้น (Lamey, Deleersnyder, Steenkamp & Dekimpe, 2012, 7-9) ในขณะเดียวกัน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมทางการตลาด เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ทั้งนี้เพราะ พนักงานขายให้การต้อนรับและบริการที่ประทับใจ งานแสดงจุดเด่นสินค้ามีการจัดวางสินค้าไว้อย่างน่าสนใจ งานแสดงจุดเด่นสินค้ามีสินค้าตัวอย่างไว้ให้ทดลอง พนักงานมีการบริการก่อนการขาย หรือ(แนะนำก่อนซื้อ) อีกทั้งมีการแจกของแถม หรือส่วนลดในช่วงเทศกาลพิเศษ สอดคล้องกับ พิทักษ์ ชุมงคล และ รัชดาวัลย์ มหจิตรภิมย์ (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการซื้อ พฤติกรรมการซื้อและความภักดีที่มีต่อเสื้อชั้นในสตรียี่ห้อ ซาบีน่า ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านส่งเสริมการขายมากที่สุด การให้คำแนะนำและการบริการลูกค้า (ทั้งออนไลน์และออฟไลน์) เป็นปัจจัยด้านสื่อสารการตลาดที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด และนักการตลาดนำการส่งเสริมการตลาดมาใช้เพิ่มการรับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้า ซึ่งกิจกรรมที่นำมาใช้คือการลดราคาของสินค้า การมีสินค้าแถมและการโฆษณา ตามลำดับ (Lisa, 2013, 48-69)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) พฤติกรรมผู้บริโภคให้ความสนใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางงานแสดงจุดเด่นสินค้า และสินค้าในลักษณะเป็นเซ็ทราคาต่อชิ้นไม่เกิน 500 บาท ดังนั้นผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุดชั้นในสตรี Genie bra ควรเพิ่มผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น จัดเซ็ทสินค้าให้ตรงกับความต้องการ ราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ เพื่อให้ลูกค้ามีรูปแบบสินค้าให้เลือก และจัดขยายหน้าร้านงานแสดงจุดเด่นสินค้า ให้มีมากขึ้นเพื่อรองรับกับลูกค้าได้ครอบคลุมทั้งกรุงเทพและต่างจังหวัด ซึ่งจะช่วยให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและลูกค้าสามารถเลือกชมทดลองสินค้าจริง เมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจและทราบถึงขนาดที่เหมาะสมกับรูปร่างตนเองก็สามารถเพิ่มยอดขายสินค้าในช่องทางออนไลน์ได้เพิ่มมากขึ้นด้วย

2) ด้านราคา ปัจจัยทางด้านการชำระค่าสินค้า โดยสามารถชำระผ่านบัตรเครดิตได้ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสูงสุด ดังนั้นผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่ายควรเพิ่มช่องทางการชำระเงินให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น สามารถชำระผ่านบัตรเครดิต คิวอาร์โค้ด พร้อมเพย์ ทรูมันนี่ เพื่อให้ลูกค้าที่ไม่สะดวกชำระเป็นเงินสดสามารถซื้อสินค้าได้ และปัจจัยทางด้านราคาที่เหมาะสมกับกำลังซื้อส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าลูกค้าให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่ได้รับคุ้มค่ากับราคาที่จ่ายไป ผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่ายควรบอกรายละเอียดสินค้าให้ครบถ้วน เพื่อให้ลูกค้าได้สินค้าที่เหมาะสมกับความต้องการและราคาเหมาะสมกับกำลังซื้อ มีป้ายราคาแสดงชัดเจน ราคา มีหลากหลายระดับ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ

3) ด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยทางด้านพนักงาน โดยพนักงานขายให้การตอบรับ และบริการที่ประทับใจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสูงสุด ผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่ายควรมีการอบรมในด้านการบริการให้กับพนักงานขายเพิ่มขึ้น อบรมเกี่ยวกับรายละเอียดสินค้าให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อให้พนักงานสามารถตอบข้อซักถามลูกค้าได้เป็นอย่างดี และเกิดการบริการที่ประทับใจ และปัจจัยทางด้านโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย โดยการแจกของแถม หรือส่วนลดในช่วงเทศกาลพิเศษส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อน้อยที่สุด ผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่ายควรเพิ่มโปรโมชั่น

ส่งเสริมการขายให้มากขึ้น เช่น การซื้อ 1 แถม 1 การให้ส่วนลดเป็นเปอร์เซ็นต์ตามปริมาณการซื้อ ปริมาณซื้อมากได้รับส่วนลดมาก หรือจัดเซ็ทราคาพิเศษในช่วงเทศกาลพิเศษ เช่น เซ็ทพิเศษวันแม่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1) ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรม การซื้อ ในส่วนของปัจจัยภายใน (ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา) เช่น การสนใจ การรับรู้ ค่านิยม ที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อ และความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมายในการซื้อ เสื้อชั้นในเพื่อเสริมสรีระทางด้านใด เพื่อทราบถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนมากขึ้นว่า ส่วนใหญ่แล้วมีความต้องการที่จะเน้นเนื้อมาก หรือเน้นสวมใส่สบาย รุนใดที่กลุ่มเป้าหมายให้ความนิยมนมากกว่ากัน

2) การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างผ่านช่องทางออฟไลน์ งานแสดงจุดเด่นสินค้า เท่านั้น ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปอาจจะเก็บข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่ใช้สื่อออนไลน์เป็นหลักมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2559). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับบริหารและวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชูชัย สมितिไกร. (2556). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐธินา ขุนศรี และบุญญรัตน์ สัมพันธ์วัฒน์ชัย. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าขายส่ง:

การศึกษาเปรียบเทียบห้างขายส่งขนาดใหญ่ 2 แห่งในกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจนิต้า*, 24, 68-90.

พิทักษ์ ขวมกล และ รัชดาวัลย์ มหาจิตรภิรมย์. (2562). ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการซื้อ พฤติกรรมการซื้อและความภักดีที่มีต่อเสื้อชั้นในสตรียี่ห้อ ซาบีน่า ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 818-826.

มัลลิกา บุณนา. (2537). *สถิติเพื่อการตัดสินใจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิทธิ์ อีสรณ์. (2552). *การสื่อสารทางการตลาด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed). New York: John Wiley & Sons.

Indumathi.N and D. Ayub Khan Dawood. (2016). Impact of Marketing Mix on Consumer Buying Behavior in Organic Product. *International Journal of Research in Finance and Marketing*, 6(10), 43-54.

Lamey, L.; Deleersnyder, B.; Steenkamp, J. B. E. & Dekimpe, M. G. (2012). The effect of business cycle fluctuations on private-label share: What has marketing conduct got to do with it. *Journal of Marketing*, 76(1), 1-19.

Lisa, M. (2013). Sales promotion in Asia: Successful strategies for Singapore and Malaysia. Asia Pacific. *Journal of Marketing and Logistics*. 25(1), 48-69.

Weng Marc Lim et al. (2014). Consumers 'Perceived Value and Willingness to Purchase Organic Food. *Journal of Global Marketing*, Volume 27, Issue 5, pages 298-307.

อิทธิพลของการกล้าเผชิญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์
สู่ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร
Influence of Risk-Taking as The Interaction Variable Affected The
Human Capital to The Performance of The Air-Conditioner
Production Industries in Bangkok

¹ธัญนันท์ บุญอยู่, ²สุชาร์ตน์ บุญอยู่ และ ³กนกกร บุญมาเกิด

¹Thanyanan Boonyoo, ²Sucharat Boonyoo and ³Kanokorn Boonmakerd

¹มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, ²มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และ ³ผู้ช่วยนักวิจัยนักวิจัยอิสระ

¹Southeast Asia University, ²Nakhon Pathom Rajabhat University and ³Research and
Assistant, Independent Researcher

¹Corresponding Author. E-mail: thanyanan7@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ทุนมนุษย์ การกล้าเผชิญความเสี่ยงและผลการดำเนินงานขององค์กร และ (2) การกล้าเผชิญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร มีระดับทุนมนุษย์ การกล้าเผชิญความเสี่ยงและผลการดำเนินงานขององค์กรมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ (2) การกล้าเผชิญความเสี่ยงเป็นตัวแปรปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นผลลัพธ์ของการศึกษาที่แตกต่างกันที่สามารถสร้างผลการดำเนินงานที่ต้องอาศัยทุนมนุษย์และการกล้าเผชิญความเสี่ยงให้เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ทุนมนุษย์; การกล้าเผชิญความเสี่ยง; ผลการดำเนินงานขององค์กร

Abstract

The objectives of the study were to investigate: (1) level of human capital, risk-taking, and firm performance; (2) risk-taking as the interaction variable affected the human capital to the performance of the air-conditioner production industries in Bangkok. Samples in the study were 100 entrepreneurs in the air-conditioner production industries in Bangkok. The research instrument in this study was a questionnaire, which was statistically analyzed by using percentage, means, standard deviation, and structural equation modeling (SEM) analysis. The results of the study

Keywords : human capital; risk-taking; firm performance

บทนำ

ระบบเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐหรือองค์การภาคเอกชนที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงในสังคม โดยระบบการค้าที่เปิดกว้างขึ้นได้กลายเป็นระบบการค้าเสรีที่ทำให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ทำให้ภาคธุรกิจต้องพบกับคู่แข่งมากมายจากในประเทศและต่างประเทศ ทั้งคู่แข่งทางตรงและคู่แข่งทางอ้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงความต้องการตามแนวโน้มทางการตลาด (ธัญนันท์ บุญอยู่, 2561) และจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ภาคธุรกิจต่างตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่ต้องอาศัยการปรับตัว เพื่อให้องค์การธุรกิจอยู่ได้ในสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร้พรมแดนและเป็นระบบเครือข่ายทางธุรกิจ (สุนันทา มิ่งเจริญพร, 2556) ซึ่งนับวันการแข่งขันเริ่มจะรุนแรงมากขึ้น ผู้ประกอบการต่างต้องสร้างให้ธุรกิจมีความแตกต่างกันไป โดยเฉพาะในปี 2561 อุตสาหกรรมผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าที่เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งของภาคธุรกิจในประเทศไทยที่มีพัฒนาการมากกว่า 50 ปี มีแนวโน้มของปริมาณความต้องการที่ลดลง และจากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมพบว่า การผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าของไทยส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 65-75 ของปริมาณการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยมีการส่งออกเครื่องปรับอากาศถึงร้อยละ 20.50 ของมูลค่าส่งออกเครื่องใช้ ไฟฟ้าทั้งหมด จึงทำให้การใช้ชิ้นส่วนเครื่องปรับอากาศที่ผลิตในประเทศมีสัดส่วนสูงกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าชิ้นส่วน (วรรณ ยงพิศาลภพ, 2561)

อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศจำเป็นต้องรักษาส่วนแบ่งการตลาดและผลการดำเนินงานให้อยู่ในระดับเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจากการศึกษาวิจัย พบว่า การจะดำเนินธุรกิจที่จะสามารถสร้างผลการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความชำนาญในการปฏิบัติงาน (Fahy & Smithee, 1999) มาบูรณาการจัดการให้เกิดกระบวนการผลิตที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน (Teixeira, 2002; Ling, 2013; Marimuthu et al., 2009) แต่การที่ผลการดำเนินงานจะดีขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยผู้ประกอบการที่มีคุณลักษณะกล้าตัดสินใจและกล้าเผชิญกับความเสี่ยงเข้ามาช่วยปรับเปลี่ยนการกระทำที่ท้าทายที่ค้นหาโอกาสใหม่ และเป็นผู้จัดหาทรัพยากรที่ต้องการ เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานบริหารได้จริง (Jalali et al, 2014) เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่สามารถเพิ่มผลการดำเนินงานขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Reed & Srinivasan, 2005)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา “อิทธิพลของการกล้าเผชิญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยจะศึกษาประเด็นที่ว่า เพราะเหตุใดอิทธิพลของตัวแปรสาเหตุจึงส่งผลกระทบต่อตัวแปรผลลัพธ์น้อยเกินกว่าที่ควรจะเป็น หรือมีปัจจัยใดบ้างหรือไม่ทำหน้าที่อยู่ในฐานะเป็นตัวแปรปฏิสัมพันธ์ที่เข้ามาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุกับตัวแปรผลลัพธ์ ซึ่งอาจทำให้เส้นทางความสัมพันธ์เพิ่มหรือลดระดับความสัมพันธ์ หรืออาจเปลี่ยนทิศทางการสัมพันธ์จากทิศทางบวกเป็นทิศทางลบได้ (มนตรี พิริยะกุล, 2558) และเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์การบริหารของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศให้มีผลการดำเนินงานเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทุนการกล้าเผชิญความเสี่ยงและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการกล้าเผชิญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

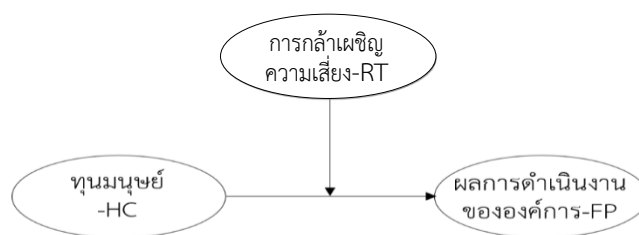
- สมมติฐานที่ 1 (H1) ทุนมนุษย์มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร
- สมมติฐานที่ 2 (H2) การกล้าเผชิญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานขององค์กร

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยระดับองค์การ โดยมีอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานครเป็นหน่วยวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาอิทธิพลของการกล้าเผชิญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 144 แห่ง (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2561) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 แห่ง มีวิธีการได้มาด้วยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของมณตรี พิริยะกุล (2553) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาอิทธิพลของการกล้าเผชิญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกรอบแนวคิดในการวิจัยประกอบด้วย (1) ทุนมนุษย์ได้พัฒนาจากแนวคิดของ Montazeri, MollaHosseini & Forghani (2013) (2) การกล้าเผชิญความเสี่ยงได้พัฒนาจากแนวคิดของ Lumpkin & Dess (1996) และ (3) ผลการดำเนินงานขององค์กรได้พัฒนาจากแนวคิดของ Mohammadi, Sherafati & Ismail (2014) ซึ่งปรากฏกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่จะมุ่งค้นหาและพัฒนาข้อมูล มาตรฐาน ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่สามารถวัดลักษณะและพฤติกรรมเป็นตัวเลขได้ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานครที่จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 144 แห่ง (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2561) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 แห่ง โดยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของมณตรี พิริยะกุล (2553) ซึ่งได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ถ้า	จำนวนตัวแปรสมการมาตรฐาน	≤ 2	กำหนดให้ขนาดตัวอย่าง (n) ≥ 200
ถ้า	จำนวนตัวแปรแฝง		
ถ้า	จำนวนตัวแปรสมการมาตรฐาน	> 3	กำหนดให้ขนาดตัวอย่าง (n) ≤ 100
	จำนวนตัวแปรแฝง		
ในที่นี้	จำนวนตัวแปรสมการมาตรฐาน	$= \frac{19}{3} = 6.33$	
	จำนวนตัวแปรแฝง		

การกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงเท่ากับ 100 ตัวอย่าง และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่ 2-4 เป็นแบบสอบถามในการประเมินทุนมนุษย์ การกล้าเผชิญความเสี่ยง และผลการดำเนินงานขององค์กร โดยลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert' Scale (Likert, 1932) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยง เพื่อวัดความสอดคล้องภายในของคุณภาพโดยรวมของเครื่องมือทั้งฉบับด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาจะปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)
ทุนมนุษย์ (HC)	0.934
การกล้าเผชิญความเสี่ยง (RT)	0.928
ผลการดำเนินงานขององค์กร (FP)	0.926

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 100 ฉบับ กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตเครื่องปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและตัวแบบโครงสร้าง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติที่ประกอบด้วย (1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ (2) สถิติการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้โปรแกรม SmartPLS 2 (Ringle, Wende & Will, 2005)

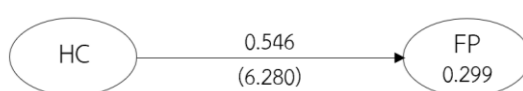
สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 81.13) มีอายุ 30-40 ปี (ร้อยละ 38.68) มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 49.05) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 66.98) มีระยะเวลาการทำงาน 10 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 33.02) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 50.00)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับทุนมนุษย์ การกล้าเผชิญความเสี่ยง และผลการดำเนินงานขององค์กร พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทุนมนุษย์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=3.95$, $SD=0.57$) รองลงมา คือ ปัจจัยผลการดำเนินงานขององค์กร ($\bar{x}=3.93$, $SD=0.51$) และสุดท้ายปัจจัยการกล้าเผชิญความเสี่ยง ($\bar{x}=3.89$, $SD=0.50$)

3. ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างการกล้าเผชิญความเสี่ยงในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานขององค์กร โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ทำให้งานให้เส้นทางความสัมพันธ์เพิ่มหรือลดระดับความสัมพันธ์หรืออาจเปลี่ยนทิศทางความสัมพันธ์จากทิศทางบวกเป็นทิศทางลบได้ (มนตรี พิริยะกุล, 2558) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

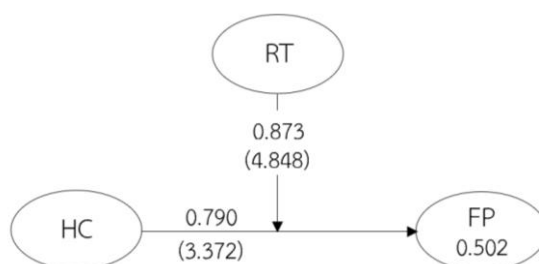
ขั้นที่ 1 การทดสอบความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้างทุนมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้าง

จากภาพที่ 2 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้างทุนมนุษย์ (HC) ที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร (FP) พบว่า ทุนมนุษย์มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เส้น ทางเท่ากับ 0.546 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.20 ที่เป็นเกณฑ์ขั้นสูงตามแนวคิดของ Chin (2001) จึงทำให้ผู้วิจัยทำการทดสอบในขั้นที่ 2 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่อยู่ในฐานะปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามต่อไป

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้างที่มีการกล้าเผชิญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานขององค์กรดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้างของตัวแปรกล้ากับ

จากภาพที่ 3 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้างที่มีการกล้าเผชิญความเสี่ยง (RT) ที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์ (HC) สู่ผลการดำเนินงาน ขององค์กร (FP) พบว่า เมื่ออิทธิพลของการกล้าเผชิญความเสี่ยงเข้ามาในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานขององค์กรนั้น ทำให้เส้นทางความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ความถดถอยของทุนมนุษย์ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการดำเนินงานขององค์กร มีค่าเท่ากับ 0.790 ซึ่งผลการทดสอบตามเกณฑ์การตัดสินใจพบว่า ความสัมพันธ์ของทุนมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรมีค่าในระดับที่เพิ่มขึ้นจากการทดสอบในขั้นที่ 1

จึงทำให้ผู้วิจัยสรุปผลการทดสอบได้ว่า อิทธิพลของการกล้าเผชิญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อการเข้ามาเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และผลการดำเนินงานขององค์กร โดยมีค่าอิทธิพลของการกล้าเผชิญความเสี่ยงที่เข้ามาเป็นตัวแปรปฏิสัมพันธ์เท่ากับ 0.873 และทำให้ค่าเส้นทางความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ความถดถอยระหว่างทุนมนุษย์กับผลการดำเนินงานขององค์กรที่เดิมมีค่าเท่ากับ 0.546 เพิ่มขึ้นเป็นเท่ากับ 0.790 ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของอิทธิพลตัวแปรที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ที่จะต้องเข้ามาเชื่อมความสัมพันธ์และทำให้เส้นทางความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ความถดถอยมีค่าเพิ่มขึ้น

4. ผลการทดสอบสมมติฐานจากผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.)	ค่า t-test	ผลลัพธ์
H1 ทูมนมนุษย์มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร	0.790***	3.372	สนับสนุน
H2 การกล่าฝะขวัญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานขององค์กร	0.873***	4.848	สนับสนุน

หมายเหตุ: - (* หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.10$ หรือ $t \geq 1.65$) (** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.05$ หรือ $t \geq 1.96$) (***) หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.01$ หรือ $t \geq 2.58$)

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า (1) ทุนมนุษย์มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.790 และมีค่า t-test เท่ากับ 3.372 ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ (2) การกล่าฝะขวัญความเสี่ยงที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์สู่ผลการดำเนินงานขององค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.873 และมีค่า t-test เท่ากับ 4.848 ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยทุนมนุษย์ จากผลการวิจัยพบว่า ทุนมนุษย์มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากองค์กรมีการวางแผนทุนมนุษย์ที่เป็นปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างสรรค์นวัตกรรมแก่องค์กร และทำให้ผลการดำเนินงานขององค์กรเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งแสดงให้เห็นว่า ทุนมนุษย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร เพราะทุนมนุษย์เป็นสินทรัพย์ทางความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนและจัดการได้อย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะรักษาความรู้และนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรได้ (Teixeira, 2002; Ling, 2013)

2. ปัจจัยการกล่าฝะขวัญความเสี่ยง จากผลการวิจัยพบว่า การกล่าฝะขวัญความเสี่ยงเป็นตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้ประกอบการมีคุณลักษณะของความกล้าเสี่ยงที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการสร้างทุนมนุษย์จึงทำให้คุณลักษณะของความกล้าเสี่ยงของผู้ประกอบการมีปฏิสัมพันธ์ ที่ทำให้เกิดทุนมนุษย์ที่สัมพันธ์กับผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการที่กล้าเผชิญกับความเสี่ยงสามารถเข้ามาบริหารจัดการภายใต้สภาพแวดล้อมที่สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับองค์กรนั้น ๆ ได้ และเพื่อทำให้ผลการดำเนินงานขององค์กรมีทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมที่เป็นอยู่ (Jalali et al., 2014; Reed & Srinivasan, 2005)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของทุนมนุษย์ เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแฝงของทุนมนุษย์ พบว่า ผู้ประกอบการควรส่งเสริมให้พนักงานภายในองค์กรนำทักษะ ความรู้ และประสบการณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร ไม่ว่าจะเป็นการสร้างนวัตกรรมที่เป็นผลิตภัณฑ์และกระบวนการคิดในรูปแบบใหม่ได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม

2) จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของการกล่าฝะขวัญความเสี่ยง เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแฝงของการกล่าฝะขวัญความเสี่ยง พบว่า ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นในการแสวงหาแนวทางที่สามารถ

นำมาใช้ในการจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น กล้าตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ และสามารถยอมรับการตัดสินใจในการทำงานได้อย่างมั่นใจ แม้ว่าผู้ประกอบการจะเคยตัดสินใจผิดพลาดมาแล้วก็ตาม

3) จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของผลการดำเนินงานขององค์กร เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแฝงของผลการดำเนินงานขององค์กร พบว่า ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นให้มีการปรับปรุงการผลิตที่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งในเรื่องของการผลิตสินค้าให้เกิดประสิทธิผลตามมาตรฐานที่กำหนดได้ตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1) ควรนำไปศึกษากับอุตสาหกรรมอื่นที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่กว่า เพื่อการวางแผนด้านกลยุทธ์และการพัฒนาผลการดำเนินงานขององค์กรในอุตสาหกรรมอื่น ๆ

2) ควรนำทฤษฎีที่สร้างจากข้อมูลและนำความรู้ที่ได้จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ ไปประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมเดียวกันหรืออุตสาหกรรมอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2561). ข้อมูลโรงงานแยกตามพื้นที่. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode=data1search>.
- ธัญนันท์ บุญอยู่. (2561). อิทธิพลของความสามารถทางนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ถ่ายทอดอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กร การมุ่งเน้นการตลาด การจัดการความรู้ และการเป็นผู้ประกอบการสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนัง. *วารสารดุสิตบัณฑิตยศาสตร์*, ฉบับพิเศษ, 44-62.
- มนตรี พิริยะกุล. (2553). ตัวแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนตรี พิริยะกุล. (2558). ตัวแปรกำกับและตัวแปรคั่นกลางในแบบสมการโครงสร้าง. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม*, 11(3), 83-96.
- มนตรี พิริยะกุล. (2558). ตัวแปรคั่นกลางและการทดสอบอิทธิพลทางอ้อม. *วารสารการจัดการและการพัฒนา*, 2(1), 11-31.
- วรรณ วยพิศาลภพ. (2561). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2561-2563: อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก https://www.krungsri.com/bank/get_media/970ceac5-ac54-4aad-988e-9e376a629a03/IO_Electrical_Appliances_180_907_TH_EX.aspx.
- สุนันทา มิ่งเจริญพร. (2556). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานขององค์กรของธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่. *วารสารวิทยบริการ*, 24(2), 157-167.
- Chin, W. W. (2001). *PLS graph user's guide version 3.0*. Retrieved April 8, 2019, from <http://www.Pubinfor.vcu.edu/carma/documents>.
- Fahy, J. & Smithee, A. (1999). Strategic Marketing and the Resource Based View of the Firm. *Academy of Marketing Science Review*, 10, 1-18.
- Jalali, A., Jaafar, M., Talebi, K., & Halim, S. A. (2014). The moderating role of bridging ties between risk-taking, proactiveness and performance: The evidence from Iranian SMEs. *International Journal of Business and Management*, 9(5), 74-87.

- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5-53.
- Ling, Y.-H. (2013). The influence of intellectual capital on organizational performance: Knowledge management as moderator. *Asia Pac J Manag*, 30, 937-964.
- Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *Academy of Management Review*, 21(1), 135-172.
- Marimuthu, M., Arokiasamy, L., & Ismail, M. (2009). Human capital development and its impact on firm performance: Evidence from developmental economics. *The Journal of International Social Research*, 2(8), 265-272.
- Mohammadi, R., Sherafati, M., & Ismail, M. N. B. (2014). Factors affecting intellectual capital and its role in financial performance of organization. *Indian Journal Science Research*, 5(1), 314-320.
- Montazeri, M., MollaHosseini, A., & Forghani, M. A. (2013). Evaluation of relationship between intellectual capital and structure of organizational corporate entrepreneurship (CE): Case study staff of Maskan Bank, Kerman Province. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 6(1), 29-35.
- Reed, K. K., & Srinivasan, N. (2005). Responding to a changing environment: Adapting human and social capital to impact performance. *Academy of Management Proceedings*, A1-A6.
- Ringle, C. M., Wende, S., & Will, A. (2005). *SmartPLS 2.0 M3*. Hamburg: SmartPLS. Retrieved July 21, 2019, from <https://www.smartpls.com/smartpls2>.
- Teixeira, A. (2002). On the link between human capital and firm performance: A theoretical and empirical survey. *FEP Working Paper*, 121, 1-3.

ปัญหาในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญา
ศึกษาเฉพาะกรณี การปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า
Criminal trademark enforcement: A case study of spurious trademark
or fraudulent imitation

¹บารมี กวักทรัพย์ และ ²วริยา ลำเลิศ

¹Baram Kwaksap and ²Wariya Lamler

^{1,2}สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

^{1,2}National Institute of Development Administration

¹Corresponding Author. E-mail: Pai_lawyer@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาในเรื่องปัญหาการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญา โดยศึกษาเฉพาะกรณี การปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า และความผิดทางอาญาจากการละเมิดสิทธิดังกล่าวเท่านั้น ไม่รวมถึงสิทธิหรือการบังคับสิทธิทางแพ่ง โดยศึกษาจากกฎหมายของประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ รวมไปถึงการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนากฎหมายคุ้มครองและความผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยที่เหมาะสมต่อไป จากการศึกษาพบว่า การบังคับใช้โทษทางอาญาจากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและกำหนดโทษทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าไว้แตกต่างกัน อีกทั้งยังได้กำหนดให้สภาพความรับผิดทางอาญาจากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นความผิดอาญาที่คู่กรณีไม่อาจยอมความกันได้หรือเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการใช้กฎหมายอาญาเพื่อ ทำให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้า

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมัน และประเทศฟินแลนด์ พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดสภาพความรับผิดทางอาญาจากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่คู่กรณีไม่อาจยอมความกันได้หรือเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน ส่วนในประเทศเยอรมันและประเทศฟินแลนด์ กำหนดให้การดำเนินคดีอาญาจากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าผู้เสียหายจะต้องแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเสียก่อน หมายความว่า การบังคับใช้สิทธิทางอาญาในการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าเป็นเรื่องของวัตถุประสงค์ของผู้เสียหายในการตัดสินใจที่จะบังคับใช้สิทธิทางอาญาปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ประเทศไทยแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาจากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าให้คู่กรณีสามารถยอมความกันได้ หรือเป็นความผิดอาญาส่วนตัว เช่นเดียวกับประเทศเยอรมันและประเทศฟินแลนด์ เพื่อลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อซึ่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม และเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้าอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : เครื่องหมายการค้า; ความผิดอาญาแผ่นดิน; ความผิดอาญาส่วนตัว

Abstract

This thesis aims to study problems concerning the protection of trademarks and the criminal enforcement of trademark infringements in the case of counterfeiting and imitation; however, it will not cover the area of civil rights and liabilities. The thesis will examine related International Agreements, foreign laws and Thai laws through a comparative study in order to suggest an appropriate solution to the Thai protection

of trademarks and the criminal enforcement of trademark infringements. The study finds that the criminal liabilities concerning trademark infringements in Thailand are governed by both the Penal Code and the Trademarks Act B.E. 2534 (1991). However, the two laws stipulate trademark protections and criminal punishments from trademark infringement differently. Moreover, the offence of trademark infringements is classified as a public offence that is non-compoundable, which is not in accordance with the spirit of the law intending to protect owners of infringed marks and able to cause Over Criminalization that can affect the justice system.

From the comparative study, it is found that the US classifies trademark infringement as a public offence which is non-compoundable. Whereas, Germany and Finland require that the criminal prosecution of trademark infringement be initiated by a complaint made by trademark owners to the authorized officer, meaning that the criminal enforcement of trademark infringement depends on the intention of the injured person. Hence, this thesis proposes amendments to the existing Thai provisions concerning the criminal enforcement of trademark infringement that the parties can settle the dispute the same way as Germany or Finland in order to control the Over Criminalization phenomenon and to be in accordance with the true spirit of the trademark protection laws in protecting the mark owner.

Keywords : trademarks; the public offences; the compoundable offences

บทนำ

ในปัจจุบันเครื่องหมายการค้ามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก โดยที่สินค้าและบริการทุกชนิดมักจะใช้เครื่องหมาย สี่ สัญลักษณ์ รูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำได้ง่าย ผู้บริโภคจึงมักเลือกซื้อสินค้าและบริการโดยใช้เครื่องหมายการค้าเป็นหลักในการตัดสินใจ ผู้บริโภคจะเชื่อถือสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าที่เป็นที่นิยมหรือรู้จักอย่างแพร่หลาย (จุมพล ภิญโญสินวัฒน์, 2545) ด้วยเหตุนี้เครื่องหมายการค้าจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ (พระราชบัญญัติ หลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 มาตรา 8(5)) บุคคลผู้ไม่สุจริตจึงอาจใช้ช่องทางการปลอมแปลงหรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้าเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ จึงต้องมีการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจากผู้กระทำการอันเป็นการละเมิดเครื่องหมายการค้า (ปาณิสรา บุญวิวัฒน์, 2557) ประเทศไทยมีวิวัฒนาการของกฎหมายคุ้มครองเครื่องหมายทางการค้า ซึ่งมีการประกาศใช้ครั้งแรกภายใต้กฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายและยี่ห้อการค้า พ.ศ. 2457 ซึ่งได้ถูกยกเลิกในภายหลัง ปัจจุบันประเทศไทยบังคับใช้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 โดยได้รับการแก้ไขปรับปรุงทั้งหมดสองครั้งคือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 และแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุดโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 (สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาแห่งประเทศไทย) หากแต่ในการปรับปรุงทั้งสองครั้งนั้น ไม่ได้มีการปรับปรุงในเรื่องความคุ้มครองให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายทางการค้าแต่อย่างใดกล่าวคือ ในการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายทางการค้าในพระราชบัญญัติฉบับนี้นั้น ยังคงมุ่งเน้นไปยังในบังคับใช้โทษทางอาญาโดยบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ซึ่งแท้จริงแล้วการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้เสียหายที่แท้จริงก็คือผู้ซึ่งเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าซึ่งการละเมิดดังกล่าวจะเป็นเรื่องของเอกชนมากกว่าที่จะเป็นความผิดต่อรัฐ

นอกจากนี้ยังปรากฏบทบัญญัติที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าในประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 8 ความผิดเกี่ยวกับการค้า มาตรา 272 ที่กำหนดให้มีความผิดเกี่ยวกับการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า หีบ ห่อ วัตถุที่ใช้หุ้มห่อ แฉ่งความ รายการแสดงราคา

จดหมายเกี่ยวกับการค้าหรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้อื่นนั้น เป็นความผิดที่ยอมความได้ จึงมีประเด็นที่ควรทำการศึกษาว่าเหตุใดความผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้า ในลักษณะอื่น ๆ จึงเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ยิ่งไปกว่านั้น การบัญญัติโทษทางอาญาเช่นนี้ ทำให้คดีละเมิดเครื่องหมายทางการค้าทุกคดีจำต้องขึ้นสู่ศาล หรือแม้จะถอนฟ้องออกไปเสียจากศาลก็อาจทำได้หากเป็นคดีที่พนักงานอัยการ เป็นผู้ฟ้องร้องคดี แม้ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้มีการเจรจาเพื่อเยียวยาหรือชดเชยค่าเสียหายกันได้ก็ตาม ก็เป็นเพียงแนวทางที่ศาลจะใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษเท่านั้น นอกจากประเด็นปัญหาข้างต้นแล้ว การบัญญัติ ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดินนั้น มีประเด็นที่ควรทำการศึกษาว่า เป็นการบัญญัติโทษทางอาญาให้สูงเกินกว่าส่วนจนทำให้เกิดสภาวะกฎหมายอาญาเฟ้อ (Over criminalization) หรือไม่ เพราะหากกำหนดบทลงโทษตามกฎหมาย ไม่เหมาะสมหรือได้สัดส่วนกับความเป็นอาชญากรรมของการกระทำนั้นๆ จะนำมาซึ่งผลกระทบหลายประการ ทั้งปัญหาคดีล้นศาล ปัญหาต่อกระบวนการยุติธรรม ปัญหาต่อรัฐและสังคม เป็นต้น

อีกทั้งยังมีประเด็นปัญหาว่าการบัญญัติให้การปลอมหรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้าและได้มีการใช้ เครื่องหมายการค้า นั้นเป็นความผิดทางอาญา มีปรากฏทั้งในประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติ เครื่องหมายการค้า อันทำให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมาย อันปรากฏอยู่ในแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งยังมี ปัญหาอยู่ว่ากรณีที่มีการฟ้องร้องในฐานะความผิดนี้ศาลจะตีความอย่างไร โดยแนวที่ 1 วินิจฉัยว่าการกระทำความผิด ในการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า นั้นเมื่อเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า อันเป็นบทเฉพาะแล้ว ย่อมไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอันเป็นบททั่วไปอีก ตามนัยแห่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13584/2558 และแนวที่ 2 วินิจฉัยว่าการกระทำความผิดในการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า นั้นเมื่อเป็นความผิด ทั้งตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าและประมวลกฎหมายอาญาเป็นการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ลงโทษทุกกรรมไป ตามนัยแห่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13585/2558 ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้น สามารถศึกษาค้นคว้าแนวทางที่ปฏิบัติกันอยู่ในต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับใช้แก้ปัญหาของประเทศไทย โดยศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมันและประเทศฟินแลนด์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงบทบัญญัติความผิดทางอาญาของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการ ละเมิดเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานและทฤษฎีในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และความผิดทางอาญาจากการละเมิด เครื่องหมายการค้า รวมไปถึงการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาปัญหาคุ้มครองและความผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมันและประเทศฟินแลนด์
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเหมาะสมในการลงโทษทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า
4. เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหและพัฒนากฎหมายคุ้มครองและความผิดทางอาญาจากการละเมิด เครื่องหมายการค้าของประเทศไทยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ค้นคว้าจากข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย ประกาศ ระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง

หนังสือคำอธิบายกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ เอกสารประกอบการสัมมนา เอกสารงานวิจัย คำพิพากษาฎีกา โดยการศึกษาค้นคว้า รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนทั้งภายในและระหว่างประเทศ และฐานข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ปัญหา เปรียบเทียบ เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ รวมทั้งแนวทางการแก้ไขเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญาในประเทศไทย โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดทางอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมัน และประเทศฟินแลนด์ ดังนี้

การบัญญัติโทษจำคุกและโทษปรับ

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติความรับผิดทางอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 2320 ซึ่งบัญญัติให้การละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการ ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษทางอาญา โดยการกระทำความผิดครั้งแรก ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปีหรือปรับไม่เกิน 2,000,000 เหรียญสหรัฐ ทั้งจำทั้งปรับ และสำหรับการกระทำความผิดครั้งที่สองหรือครั้งต่อมา ระวังโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 20 ปีและปรับจำนวนเงินสูงสุดถึง 5,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประเทศเยอรมันได้บัญญัติความรับผิดทางอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน มาตรา 143 โดยผู้กระทำความผิดในการใช้เครื่องหมายที่เหมือนกับเครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายบริการของผู้อื่น ใช้เครื่องหมายที่คล้ายคลึงกันหรืออาจก่อให้เกิดความสับสนในหมู่ผู้บริโภค ใช้เครื่องหมายโดยเจตนาเพื่อทำให้เสื่อมเสียลักษณะบ่งเฉพาะหรือชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้านั้น ติดฉลากผิดกฎหมาย หรือเสนอขายสินค้าที่ผิดกฎหมาย การนำสินค้านั้นออกสู่ตลาด การเก็บในคลังสินค้า การนำเข้าหรือส่งออกสินค้า หรือบรรจุกฎที่มีเครื่องหมายอันละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ผู้กระทำความผิด มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือโทษปรับ หากการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อการค้าผู้กระทำความผิด มีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนถึง 5 ปีหรือโทษปรับ และอาจมีการยึดสินค้าที่มีการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 74

ประเทศฟินแลนด์ได้กำหนดความรับผิดทางอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฟินแลนด์ โดยผู้กระทำความผิดฐานละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นมีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้ามาตรา 39 ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญาฟินแลนด์ บทที่ 49 มาตรา 2

สำหรับประเทศไทยการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยใช้โทษทางอาญา บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 272 ถึงมาตรา 275 และในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 ถึงมาตรา 110 ดังนี้

1. ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 272 (1) นั้น เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใด ๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่น โดยชื่อในการประกอบการค้า เครื่องหมาย ข้อความใด ๆ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้หมายถึงสินค้าหรือบริการใดโดยเฉพาะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นของผู้อื่นแต่ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนก็ได้รับความคุ้มครองตามมาตรานี้ อย่างไรก็ตามในวรรคท้ายของมาตรา 272 มีว่า ความผิดมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา 273 บัญญัติให้การปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะจดทะเบียนภายในประเทศไทย หรือนอกประเทศไทยเป็นความผิด โดย มาตรา 273 นี้ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทย อีกทั้งยังให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าต่างชาติที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศอีกด้วย แม้ว่าเครื่องหมายต่างชาตินั้นจะไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายไทยก็ตาม หากผู้ใดปลอมเครื่องหมายการค้าดังกล่าวจะต้องรับโทษตามมาตรา 273 เหตุผลเนื่องจากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีระหว่างประเทศในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงเครื่องหมายการค้า จึงต้องคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของต่างชาติที่จดทะเบียนนอกราชอาณาจักรไทย เพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศ (อนุสัญญากรุงปารีส)

มาตรา 274 บัญญัติให้การเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะจดทะเบียนภายในประเทศไทย หรือนอกประเทศไทย เป็นความผิด โดยมีองค์ประกอบความผิดเพิ่มเติมว่าการเลียนเครื่องหมายการค้า เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น โดยคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทย และเครื่องหมายการค้าต่างชาติที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 273

มาตรา 275 บัญญัติให้ผู้นำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่ายสินค้าที่มีชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) สินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 273 และมาตรา 274 จะต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

2. พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 บัญญัติให้ผู้ปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย ต้องระวางโทษ...

มาตรา 109 บัญญัติให้ผู้เลียนเครื่องหมายของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นนั้น ต้องระวางโทษ...

มาตรา 109/1 บัญญัติให้ผู้นำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่ายสินค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย มาใช้สำหรับสินค้าของตัวเองหรือผู้อื่น เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้น ผู้กระทำต้องระวางโทษ...

ส่วนในมาตรา 110 นั้นเป็นการบัญญัติให้การนำเข้า จำหน่าย เสนอขาย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมตามมาตรา 108 หรือที่เลียนเครื่องหมายการค้าตามมาตรา 109 ผู้กระทำต้องระวางโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

โดยในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จะคุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย และไม่ได้มีบทบัญญัติให้ความผิดในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินหรือความผิดต่อรัฐ

สภาพความรับผิด

ประเทศสหรัฐอเมริกา การดำเนินคดีอาญาในการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า นั้น พนักงานอัยการโจทก์มีภาระที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดว่า ผู้นั้นกระทำความผิดอาญาไปโดยรู้สํานึกว่ากำลังใช้เครื่องหมายที่ละเมิดเครื่องหมายการค้ากับสินค้าหรือบริการนั้น ตาม มาตรา 2320(a) โดยในบทบัญญัติดังกล่าวมิได้ระบุถึงความผิดอาญาฐานละเมิดเครื่องหมายการค้าผู้กระทำความผิดสามารถยอมความกันได้

ประเทศเยอรมัน การดำเนินคดีอาญาในการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า นั้น พนักงานอัยการโจทก์มีภาระที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดว่า ผู้นั้นกระทำความผิดอาญาไปโดยรู้สํานึกว่ากำลังใช้เครื่องหมาย

ที่ละเมิดเครื่องหมายการค้ากับสินค้าหรือบริการนั้น ตาม มาตรา 2320(a) โดยในบทบัญญัติดังกล่าวมิได้ระบุว่า ความผิดอาญาฐานละเมิดเครื่องหมายการค้าผู้กระทำความผิดสามารถยอมความกันได้ เมื่อเกิดการกระทำอันถือเป็นการปลอม และเลียนเครื่องหมายการค้า การกระทำความผิดดังกล่าวจะถูกดำเนินคดีอาญาเฉพาะเมื่อเจ้าของเครื่องหมายการค้า หรือผู้ทรงสิทธิได้ร้องทุกข์กล่าวโทษโดยชอบต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเพื่อดำเนินคดีอาญา เว้นแต่พนักงานอัยการ มีความเห็นว่าการกระทำความผิดนั้น เรื่องนั้นกระทบต่อประโยชน์สาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินคดี ความผิดอาญา เพราะการกระทำมีความร้ายแรงส่งผลกระทบต่อสังคม พนักงานอัยการสามารถแทรกแซงสิทธิของผู้เสียหาย โดยการดำเนินคดีได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ตามมาตรา 143 (4) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน อนึ่ง การร้องทุกข์ทางอาญาดำเนินต่อพนักงานอัยการในศาลที่มูลคดีเกิดหรือศาลที่ผู้กระทำผิดมีภูมิลำเนาอยู่

ประเทศฟินแลนด์ ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า มาตรา 39 วรรค 2 กำหนดให้การดำเนินคดีอาญา ในการละเมิดเครื่องหมายการค้าผู้เสียหายจะต้องดำเนินการร้องทุกข์เสียก่อนเมื่อมีการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า อัยการถึงจะฟ้องดำเนินคดีได้ พนักงานอัยการไม่สามารถเริ่มต้นคดีเองได้ หากไม่ได้มีการร้องทุกข์โดยชอบ ดังนั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้แทนที่ถูกละเมิดเครื่องหมายการค้า ต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้มีการสอบสวนทางอาญา หรือร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ตุลาการเสียก่อน หลังจากนั้นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจะเริ่มทำ การตรวจสอบเบื้องต้น เมื่อการสืบสวนสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว สำนวนจะถูกส่งต่อให้พนักงานอัยการมีคำสั่ง ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง การกระทำความผิดฐานละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศ ฟินแลนด์ ที่ผู้เสียหายจักดำเนินการร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำหรือไม่ก็ได้

สำหรับประเทศไทย ในประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะ มาตรา 272 (1) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครอง ชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใด ๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่น โดยชื่อในการประกอบการค้า ได้แก่ ชื่อห้างร้าน ชื่อสินค้า เป็นต้น รูป ได้แก่ ภาพคนสัตว์ หรือสิ่งอื่นใด รอยประดิษฐ์ ได้แก่ ลวดลาย เครื่องหมาย ข้อความใด ๆ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้หมายถึงสินค้าหรือบริการใดโดยเฉพาะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นของผู้อื่น แต่ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนก็ได้ รับ ความคุ้มครองตามมาตรา 272 ผู้กระทำต้องระวางโทษ... โดยในวรรคท้ายของมาตรา 272 มีว่า ความผิดมาตรานี้เป็น ความผิดอันยอมความได้ จึงหมายความว่าเมื่อมีการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ในประเทศไทยเกิดขึ้น คู่กรณีสามารถตกลงยอมความกันได้ ส่วนในมาตราอื่น ๆ คือ มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ได้ จดทะเบียนในประเทศไทย หรือเครื่องหมายการค้าซึ่งได้จดทะเบียนแล้วในต่างประเทศ มิได้ระบุให้เป็นความผิดอันยอมความได้ จึงจำต้องเป็นไปตามกฎหมายที่คู่กรณีไม่สามารถยอมความกันได้ และในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จะคุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย และได้มีบทบัญญัติให้ความผิดในการละเมิด เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินหรือความผิดต่อรัฐ

ซึ่งสรุปได้ว่าการกระทำความผิดฐานปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า ประเทศไทยได้ใช้แนวทาง ของประเทศสหรัฐอเมริกา ในเรื่องของการกำหนดอัตราโทษ โดยบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุก หรือโทษปรับ หรือทั้งจำและปรับ ซึ่งได้กำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำและขั้นสูงเอาไว้ รวมไปถึงบัญญัติอัตราค่าปรับขั้นต่ำ และขั้นสูงไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายไว้อย่างชัดเจน ต่างจากประเทศเยอรมันและประเทศฟินแลนด์ที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจว่า จะจำคุกหรือโทษปรับ ซึ่งไม่ได้กำหนดอัตราค่าปรับขั้นต่ำและขั้นสูงเอาไว้โดยให้เป็นดุลพินิจของศาล

ปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย

การกำหนดให้การละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นเป็นความผิดอาญาของประเทศไทยนั้น วัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของอารยประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกเพื่อประโยชน์ในการค้าขายระหว่างประเทศ และด้วยความตกลงทริพส์ (TRIPS) เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับแรกที่บัญญัติให้มีการดำเนินคดีอาญา ในข้อ 61 ว่า

“ข้อ 61 ประเทศภาคีต้องจัดให้มีกระบวนการดำเนินคดีอาญาและมีการกำหนดโทษอาญาอย่างน้อยสำหรับการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าหรือการละเมิดลิขสิทธิ์ที่เป็นการกระทำอย่างจงใจและโดยมีขนาดของการกระทำความผิดเพื่อการพาณิชย์ บทกำหนดโทษต้องรวมถึงโทษจำคุกและ/หรือโทษปรับที่เพียงพอในการยับยั้งการกระทำความผิด โดยโทษอาญาต้องสอดคล้องกับระดับของการกระทำความผิดที่มีความรุนแรงลักษณะใกล้เคียงกัน ในกรณีที่เหมาะสม การเยียวยาที่มีต้องรวมถึงการยึด รับ หรือทำลายสิ่งของที่ละเมิด และรวมถึงสิ่งของหรือส่วนประกอบที่เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องใช้ในการกระทำความผิดนั้น ประเทศภาคีอาจจะจัดให้มีกระบวนการดำเนินคดีอาญาและมีการกำหนดโทษอาญาสำหรับการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างอื่นอีกที่เป็นการกระทำผิดอย่างจงใจและโดยมีขนาดของการกระทำความผิดเพื่อการพาณิชย์”

การนำบทบัญญัติการดำเนินคดีอาญาส่วนของการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าหรือการละเมิดลิขสิทธิ์ มาบรรจุไว้ในข้อ 61 ของความตกลงทริพส์ เป็นประเด็นที่ถูกอภิปรายกันอย่างมากในระหว่างการร่างความตกลงทริพส์ ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2533 โดยผู้ร่วมเจรจาส่วนหนึ่งประสงค์ให้ยึดตามคำปรารภของความตกลงทริพส์ที่กำหนดให้ประเทศภาคีร่วมกัน ตระหนักว่าสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ เป็นสิทธิในทางเอกชน จึงเห็นว่าความตกลงทริพส์ไม่ควรมีบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษอาญาไว้ แต่ควรปล่อยให้ไปเป็นไปตามกฎหมายภายในของประเทศภาคี ซึ่งส่วนใหญ่มีโทษทางอาญาบัญญัติไว้อยู่บ้างแล้ว แต่ผู้ร่วมเจรจาบางส่วนเห็นด้วยว่าควรจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษอาญาไว้ด้วย แต่ต้องจำกัดความรับผิดชอบทางอาญาไว้เฉพาะกรณีที่ขนาดของการกระทำความผิดเป็นไปเพื่อการพาณิชย์และมีผลกระทบกับความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ในขณะที่ผู้ร่วมเจรจาบางส่วนประสงค์ให้มีการกำหนดโทษอาญาสำหรับการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทุกประเภท

จึงเห็นได้ว่าในการประชุมเจรจาความตกลงระหว่างประเทศ ยังมีความเห็นว่าสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งรวมถึงเครื่องหมายการค้าควรเป็นสิทธิในทางเอกชน แม้ในท้ายที่สุดแล้วจะได้บทสรุปโดยมีข้อตกลงให้ประเทศสมาชิกจัดให้มีการดำเนินคดีอาญาและกำหนดโทษอาญา อย่างน้อยในการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า ซึ่งบทกำหนดโทษต้องรวมถึงโทษจำคุกและ/หรือโทษปรับที่เพียงพอในการยับยั้งการกระทำความผิด โดยโทษอาญาจะต้องสอดคล้องกับระดับของการกระทำความผิดที่มีความรุนแรงลักษณะใกล้เคียงกันในกรณีที่เหมาะสม ซึ่งจะได้ทำการวิเคราะห์ต่อไปว่าโทษทางอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

เมื่อพิจารณากฎหมายไทยซึ่งบัญญัติให้ลงโทษจำคุกและโทษปรับในการละเมิดเครื่องหมายการค้า เป็นไปเพื่อข่มขู่ยับยั้งนั้นมีความเหมาะสมกับการกระทำการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นหรือไม่ ในทางวิชาการมีหลายความเห็นที่มองว่าการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งก็ยังมีได้มีกฎหมายบัญญัติถึงความหมายหรือคำจำกัดความของการกระทำความผิดอันเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแต่อย่างใด โดยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ควรจะเป็นการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติ ทำลายความน่าเชื่อถือและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ควรบัญญัติให้เป็นความผิดอาญา โดยเฉพาะความผิดอาญาต่อแผ่นดินนั้น ควรเป็นอาชญากรรมที่สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างร้ายแรง

เช่น การหลีกเลี่ยงภาษี การปลอมแปลงเงินตรา การฟอกเงิน การค้ำมนุษย์ เป็นต้น สำหรับการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องที่สร้างความเสียหายและกระทบสิทธิต่อเอกชนด้วยกันเป็นหลัก รัฐควรเข้าไปดำเนินการดำเนินคดีต่อเมื่อผู้เสียหายร้องขอเท่านั้น เช่นเดียวกับคดีความผิดอาญาอันเกิดจากการใช้เช็ค

ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษและความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

การที่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 อันถือได้ว่าเป็นกฎหมายเฉพาะในเรื่องการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอย่างไรก็ดีในมาตรา 3 วรรคแรกแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้ยกเลิกเฉพาะพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2504 เท่านั้น ไม่ได้บัญญัติให้ยกเลิกบทบัญญัติในความผิดเกี่ยวกับการปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้าในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 272 ถึง มาตรา 275 ที่มีอยู่เดิม บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาจึงไม่ได้ถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

โดยบทบัญญัติในมาตรา 272 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติถึงกรณีที่ผู้ใดเอาชื่อ รูป รอย ประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า หีบ ห่อ วัตถุที่ใช้หุ้มห่อ แรงจูงใจ รายการแสดงราคา จดหมายเกี่ยวกับการค้าหรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าของผู้อื่น ซึ่งไม่มีข้อความว่าสิ่งเหล่านั้นจักต้องจดทะเบียน ดังนั้น รูป รอย ประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ในการประกอบการค้า นั้น แม้ไม่จดทะเบียนก็ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา

บทบัญญัติมาตรา 273 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีว่า “ผู้ใดปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษ...” ซึ่งมีข้อความที่คล้ายกับ มาตรา 108 ของพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มีว่า “บุคคลใดปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรต้องระวางโทษจำคุก...” โดยในส่วนที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 คุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน ไม่ว่าจะจดทะเบียนในประเทศไทย หรือที่จดทะเบียนในต่างประเทศก็ตาม ส่วนพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 คุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายอื่น ๆ ที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทยเท่านั้น

บทบัญญัติมาตรา 274 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีว่า “ผู้ใดเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นนั้น ต้องระวางโทษ...” ซึ่งมีข้อความคล้ายกับ มาตรา 109 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มีว่า “บุคคลใดเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นนั้น ต้องระวางโทษ...” โดยในส่วนที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 274 คุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน ไม่ว่าจะจดทะเบียนในประเทศไทย หรือที่จดทะเบียนในต่างประเทศก็ตาม ส่วนพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 109 คุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายอื่น ๆ ที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทยเท่านั้น

เช่นเดียวกับ มาตรา 275 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่บัญญัติให้ผู้นำเข้าในราชอาณาจักร จำหน่าย หรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีชื่อ รูป รอย ประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) หรือสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ตามความในมาตรา 273 หรือมาตรา 274 ต้องระวางโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ ส่วนในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า มาตรา 110

(1) บัญญัติให้ผู้ให้นำเข้าในราชอาณาจักรจำหน่ายเสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเครื่องหมายอื่น ๆ ตามมาตรา 108 หรือเลียนเครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายอื่น ๆ ตามมาตรา 109 ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ มาตรา 275 แห่งประมวลกฎหมายอาญา จึงคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั้งที่ยังไม่จดทะเบียนและที่จดทะเบียนแล้วในประเทศไทยรวมถึงจดทะเบียนแล้วในต่างประเทศ แต่มาตรา 110 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 นั้นคุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายอื่น ๆ ที่จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย

บทบัญญัติมาตรา 273 ถึงมาตรา 275 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 ถึงมาตรา 110 ในส่วนของบทบัญญัติในความผิดปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย และนำเข้า จำหน่ายสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วในประเทศไทยนั้นมีการซ้ำซ้อนของกฎหมาย ในกรณีมีคดีเกี่ยวกับการฟ้องร้องให้ลงโทษทางอาญากับผู้ปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ดังเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3249/2545 ซึ่งมีว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 บัญญัติถึงการกระทำความผิดที่เป็นการปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรไว้แล้ว จึงมีผลเท่ากับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 เฉพาะที่บัญญัติถึงการกระทำต่อเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรไม่นำมาใช้อีก โดยใช้พระราชบัญญัติ เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 แทน ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มาตรา 3 บรรดา

สรุปผลการวิจัย

การกระทำการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย ผู้กระทำจะมีความผิดตามมาตรา 272 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา การกระทำการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทยแต่จดทะเบียนแล้วในต่างประเทศ ผู้กระทำจะมีความผิดตามมาตรา 273 หรือ มาตรา 274 แล้วแต่กรณี ส่วนการกระทำการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย ผู้กระทำจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 หรือมาตรา 109 แล้วแต่กรณี แต่จะไม่มีผิดตามมาตรา 271 (1) อีก และไม่นำมาตรา 273 และมาตรา 274 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้เพราะตามมาตรา 3 แห่งราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 บัญญัติไว้ว่า หากมีกฎหมายใดขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้ใช้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติแทน ส่งผลให้การกระทำโดยนำเข้า นำเสนอ และจำหน่ายสินค้าอันมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย ผู้กระทำจะมีความผิดตามมาตรา 110 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เพราะจะไม่นำมาตรา 275 มาใช้ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกวิทย์ สารการ (2550) ได้ศึกษาปัญหากฎหมายในการนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมาย กล่าวถึงว่าแม้ว่าเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเมื่อมีการละเมิดสิทธิเกิดขึ้น ก็ยังเป็นประเด็นปัญหาทางกฎหมายหลายประเด็นด้วยกันสืบเนื่องมาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมีผลบังคับใช้อยู่ในประเทศไทยมีหลายฉบับด้วยกันและมีความคาบเกี่ยวกันระหว่างบทบัญญัติของกฎหมาย จึงก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับกับความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปปัญหาที่พบได้ ดังนี้ 1. ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมายในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระหว่างพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าพ.ศ.2534 กับประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องของความผิดฐานปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า

2. ปัญหาเกี่ยวกับการปรับบทลงโทษทางอาญา เกี่ยวกับความผิดฐานปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนทั้งในและนอกราชอาณาจักร 3. ปัญหาจากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาซึ่งให้เหตุผลในคำพิพากษาแตกต่างกับเหตุผลของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ 4. ปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นเนื่องมาจากการนำมาตราทางอาญามาบังคับใช้ในความรับผิดชอบเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อขจัดความซ้ำซ้อนของบทบัญญัติตามกฎหมายและเพื่อให้การบังคับใช้ของกฎหมายมีความชัดเจนและมีประโยชน์ ดังนี้ 1. ควรยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 273-275 เพื่อขจัดความซ้ำซ้อนการบังคับใช้ของกฎหมายและการลงโทษทางอาญา เพื่อเพิ่มความเป็นธรรมกับคนไทยผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีการจดทะเบียนภายในราชอาณาจักร และจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางเดียวกันกับต่างประเทศ 2. บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าพ.ศ.2534 มาตรา 108-109 กรณีเกี่ยวกับความผิดฐานปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า เนื่องจากการปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้ามีความใกล้เคียงกันอย่างมากควรเพิ่มเติมความหมายของคำว่า “การปลอมเครื่องหมายการค้า” และ “การเลียนเครื่องหมายการค้า” เพื่อให้เกิดความชัดเจนและไม่ก่อให้เกิดความสับสนเมื่อเกิดกรณีความผิดฐานปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า หรือหากไม่มีการเพิ่มเติมความหมายก็ควรพิจารณาปรับบทบัญญัติของกฎหมายตามมาตรา 108-109 ไปด้วยกัน เพื่อขจัดปัญหาความสับสนระหว่างความผิดฐานปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า 3. หน่วยงานภาครัฐควรมีการพิจารณาประเด็นปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมายอย่างจริงจัง ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายหรือยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นปัญหาอุปสรรคหรือไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อสภาพการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป 4. ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมาย ควรยกเลิกความผิดฐานปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาทั้งหมด แล้วแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า เพื่อขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมายและเพิ่มเติมความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าโดย การกำหนดโทษทางอาญาให้ผู้กระทำความผิดที่มีสถานะของการกระทำความผิดมีความร้ายแรงไม่เท่ากันได้รับโทษต่างกัน

ปัญหาการใช้กฎหมายอาญาเพื่อ

กฎหมายอาญาเพื่อ (Over criminalization) หมายความว่า การกำหนดให้การกระทำต่าง ๆ เป็นความผิดอาญามากเกินความจำเป็น อาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น การบัญญัติโทษที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นโดยแทบจะไม่เกิดประโยชน์จากการกำหนดความผิดฐานนั้น การบัญญัติกฎหมายโดยไม่ได้นำถึงความเป็นไปได้ในการบังคับใช้ในความจำเป็นจริง การกำหนดให้ความผิดบางฐานเป็นความผิดอาญา ทั้ง ๆ ที่ในความจำเป็นจริงแล้วสมควรจะเป็นความผิดทางแพ่งที่เอกชนสามารถเยียวยาโดยการชดเชยค่าเสียหายแก่กันก็เป็นการเพียงพอ เนื่องจากการกระทำความผิดนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อประชาชนหรือคนในสังคม หรือการกระทำนั้นไม่ได้ลักษณะอันเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีหรือทำให้เกิดความไม่สงบในสังคมถึงขนาดที่ควรบัญญัติให้เป็นความผิดอาญา ตัวอย่างเช่น ความผิดเกี่ยวกับเช็คเป็นการกำหนดฐานความผิดไว้นรุนแรงเกินกว่าความร้ายแรงของความผิดนั้น

ในการกำหนดความผิดทางอาญาในการกระทำเกี่ยวกับการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า นั้นจึงควรต้องคำนึงถึงปัญหาการใช้กฎหมายอาญาเพื่อเป็นสำคัญ เพราะการกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญาที่ไม่มีความเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของเครื่องหมายการค้า อาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะหากรัฐมุ่งแต่จะควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคมโดยใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือ โดยไม่พิจารณาถึงประสิทธิภาพและความสามารถของกลไกของรัฐที่จะใช้บังคับกฎหมายอาญาแล้ว กฎหมายที่บัญญัติมาก็ไม่อาจบรรลุถึงวัตถุประสงค์

ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยคณะ เติ้งสุวรรณ์ (2558) ได้ศึกษาปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย จากการศึกษาประเทศไทยมีปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาดังนี้

1) ปัญหาการกำหนดความผิดอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไม่เป็นหมวดหมู่ เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 มีลักษณะที่กระทบต่อเนื้อตัวร่างกาย กลับบัญญัติไว้ในความผิดลหุโทษ
2) ปัญหากฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบเหมือนกันแต่บัญญัติไว้ในคณะแห่ง เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 กับพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 มีองค์ความผิดใกล้เคียงกันแต่กลับบัญญัติไว้ในคณะแห่ง
3) ปัญหาระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพในโทษทางอาญา กล่าวคือ เป็นปัญหาที่ความผิดนั้นมีลักษณะของการกระทำความผิดที่ใกล้เคียงกันแต่มีการกำหนดโทษไว้ต่างกันมาก เช่น ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 355 เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ความผิดตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 31 เป็นความผิดอาญาแผ่นดินไม่สามารถยอมความได้
4) ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Over Criminalization) กล่าวคือ เป็นกรณีที่มีการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญามากเกินไป ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าพบว่าในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดที่กำหนดความผิดอาญาเป็นจำนวนถึง 404 ฉบับ ซึ่งโดยหลักการกำหนดความผิดและโทษทางอาญานั้นจะกระทำได้เฉพาะการกระทำที่กระทบต่อสังคมโดยรวมและจำเป็นอย่างยิ่งยวด อีกทั้งในการกำหนดโทษทางอาญานั้นจะต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน และความสอดคล้องของโทษในกรณีที่ เป็นเรื่องในทำนองเดียวกันสำหรับการกำหนดความผิดอาญาในประเทศอังกฤษซึ่งใช้ระบบคอมมอนลอว์ (common law system) นั้นจะมีความผิดอาญาที่วางหลักโดยศาล (common law offence) และความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร (statutory offence) ส่วนประเทศฝรั่งเศสซึ่งใช้ระบบซีวิลลอว์ (civil law system) นั้น จะมีการกำหนดความผิดอาญาไว้ในเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น โดยความผิดที่สำคัญจะกำหนดไว้ในรูปแบบประมวลกฎหมาย (code)

อีกทั้งการกำหนดความผิดอาญานั้นจะต้องพิจารณาลงไปอีกว่าความผิดใดเป็นความผิดที่ควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาหรือในพระราชบัญญัติ ซึ่งประเทศในระบบซีวิลลอว์ (Civillaw) ความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้นจะต้องมีลักษณะต่างๆไป เป็นระบบ และมีข้อความเท่าถึงซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นพื้นฐานสำคัญของความผิดอาญาทั้งหลาย และมีสภาพบังคับใช้ในทางปฏิบัติ ส่วนความผิดใดที่มีใช้ความผิดหลักก็ให้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ดังนั้น เพื่อที่จะให้กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ปัญหาเกี่ยวกับสภาพความรับผิดชอบ

คดีอาญาในความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า มาตรา 272 วรรคท้าย แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติว่า “ความผิดมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้” หรือเป็นความผิดอาญาต่อส่วนตัว ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์กล่าวโทษโดยชอบต่อเจ้าพนักงานตำรวจเสียก่อน พนักงานอัยการถึงจะมีอำนาจฟ้องคดี แม้ผู้เสียหายหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้มีการร้องทุกข์ไปแล้วหรือฟ้องคดีต่อศาลแล้วก็ยังสามารถที่จะถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องคดีหรือยอมความกันเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุด แต่ในมาตรา 273 ถึงมาตรา 275 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และ มาตรา 108 ถึงมาตรา 110 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า นั้น ไม่ได้มีบทบัญญัติให้คู่กรณีสามารถยอมความกันได้ จึงถือเป็นคดีอาญาแผ่นดินหรือความผิดต่อรัฐ แม้ไม่มีผู้ใดมาร้องทุกข์กล่าวโทษ เจ้าหน้าที่รัฐก็สามารถดำเนินคดีเองได้ หรือในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจ

และพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาล ต่อมาเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิด แล้วจะถอนคำร้องทุกข์ก็ไม่อาจทำให้สิทธิในการสอบสวนและสิทธิในการฟ้องคดีระงับเนื่องจากเป็นคดีอาญาแผ่นดิน สอดคล้องกับสถิติจำนวนข้อหาคดีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2551 ถึงปี พ.ศ. 2561 นั้น พบว่าการดำเนินคดีอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ขึ้นสู่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ มีมากกว่าคดีเรียกร้องสิทธิทางแพ่ง ภายหลังการดำเนินคดีแม้คู่กรณีตกลงชดเชยค่าเสียหายต่อกันจนเป็นที่พอใจ ทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตามคู่กรณีไม่อาจยอมความหรือถอนฟ้องคดีกันได้หากพนักงานอัยการเป็นโจทก์ คดีดังกล่าว จึงต้องดำเนินการพิจารณาต่อไปจนถึงที่สุด จึงทำให้เป็นภาระของรัฐในกระบวนการยุติธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญา ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และ ประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

1)แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 และมาตรา 274 ซึ่งซ้ำซ้อนกับบทบัญญัติใน พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 และมาตรา 109 ในส่วนของการปลอมและเลียน เครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย ซึ่งเมื่อมีคดีขึ้นศาลและศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษ ผู้กระทำจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 หรือมาตรา 109 แล้วแต่กรณี โดยจะไม่นำมาตรา 273 และมาตรา 274 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้เพราะตามมาตรา 3 แห่งราชบัญญัติ เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 บัญญัติไว้ว่า หากมีกฎหมายใดขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ให้ใช้ บทบัญญัติในพระราชบัญญัติแทน ดังนั้นบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาจึงเป็นบทบัญญัติที่ไม่อาจบังคับใช้ได้

จึงควรยกเลิกมาตรา 272 และมาตรา 274 รวมไปถึงมาตรา 275 ในประมวลกฎหมายอาญา โดยแก้ไขเพิ่มเติม ให้การปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในต่างประเทศ มีความผิดในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ในมาตรา 108 และมาตรา 109 โดยให้มีโทษเท่ากันกับการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่ได้ จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย เพื่อให้เป็นไปตามความตกลงทริพส์ในหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ และเพื่อแก้ไข ปัญหาการซ้ำซ้อนของกฎหมาย ทำให้ประชาชนสับสนรวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐผู้ฟ้องคดีที่ยังคงฟ้องคดีโดยฟ้องคดีอาญา ในการกระทำผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าโดยฟ้องให้เป็นความผิดทั้งในประมวลกฎหมายอาญา และความผิด ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นภาระกับศาลในการวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าว โดยแก้ไขเพิ่มเติม ข้อความ ดังนี้

“มาตรา 108 บุคคลใดปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมาย รับรอง หรือ เครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินสี่ปีหรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ”

“มาตรา 109 บุคคลใดเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมาย รับรอง หรือ เครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชน หลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมาย

การคำ เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของ บุคคลอื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2) ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับ เครื่องหมายการค้า เป็นความผิดอันยอมความได้ เช่นเดียวกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 5 ซึ่งบัญญัติให้ความผิดในมาตรา 4 เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าความผิด เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าเป็นความผิดของเอกชน เช่นเดียวกับความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็ค และตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในมาตรา 66 ซึ่งบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดอันยอมความได้ โดยลิขสิทธิ์ เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งเช่นเดียวกับเครื่องหมายการค้า ซึ่งเมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิ ทางปัญญานั้นเพื่อให้สิทธิผูกขาดกับเจ้าของในการใช้ประโยชน์แต่เพียงผู้เดียว การคุ้มครองสิทธิทางปัญญาที่เหมาะสม จึงควรเป็นไปเพื่อการเรียกร้องสิทธิ ค่าตอบแทนหรือค่าเสียหายจากผู้ละเมิดสิทธิ จึงเป็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิ ในการใช้ทรัพย์สินของเอกชน หากได้บัญญัติให้การละเมิดเครื่องหมายการค้าเป็นความผิดทางอาญา ก็สมควรเป็นไปเพื่อให้ เอกชนสามารถใช้เหตุผลส่วนตัวในการตัดสินใจว่าจะดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดหรือไม่ เช่นเดียวกับความผิด ในการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 โดยเพิ่มมาตรา 116/1 อันเป็นการต่อจากมาตรา 116 ซึ่งเป็นบทบัญญัติมาตราสุดท้ายในบทกำหนดโทษ โดยมีข้อความดังนี้

“มาตรา 116/1 ความผิดในพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดอันยอมความได้ ยกเว้นความผิดอันเกี่ยวกับการ ขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 112 ทวิ และมาตรา 112 ตรี”

ซึ่งการกำหนดให้ความผิดอาญาเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าเป็นความผิดอันยอมความได้ อาจส่งผลต่อ การแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ต่อไป

3) ควรแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องโทษปรับตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ค่าปรับ ในอัตราสูงนั้น ซึ่งมีปัญหาว่าฝ่ายที่ได้ประโยชน์จากค่าปรับคือรัฐ มิใช่เอกชนผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น ทั้ง ๆ ที่หากเกิดกรณีการหาประโยชน์จากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น เอกชนเจ้าของเครื่องหมาย การค้าน่าจะเป็นผู้เสียหายมากกว่าที่รัฐเสียหาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอให้แก้ไขบทบัญญัติ ให้นำเงินค่าปรับที่ได้จาก ค่าพิพากษาจ่ายให้กับผู้เสียหายหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าครั้งหนึ่ง เหมือนกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 76 โดยเพิ่มเติมใน มาตรา 115/1 อันเป็นการต่อจากมาตรา 115 ให้มีข้อความดังนี้

“มาตรา 115/1 ค่าปรับที่ได้ชำระตามคำพิพากษา ให้จ่ายแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าเป็นจำนวนกึ่งหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง สำหรับส่วนที่เกินจำนวนเงินค่าปรับที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้รับแล้วนั้น”

เอกสารอ้างอิง

- คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย (2558). ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย. คณะนิติศาสตร์
สาขากฎหมายอาญา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
จุมพล ภิญโญสินวัฒน์. (2545). หลักเหตุผลของการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ปาณิสรา บุญวิวัฒน์. (2557). การละเมิดเครื่องหมายการค้า: การนำหีบห่อหรือภาชนะที่แสดงเครื่องหมายการค้า
จดทะเบียนเพื่อลงขายสินค้าของตน (Refilling). สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- เอกวิทย์ สารการ. (2550). ปัญหากฎหมายในการนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ
เครื่องหมายการค้า. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

การพัฒนารูปแบบการพัฒนาด้านตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษาอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

The Development of Self-Development Model with the process of PLC for Teacher in Non Formal Education

¹พิรุณพร แสนแพง และ ²พงศ์เทพ จิระโร

¹Piroonporn Sanpang and ²Pongthep Jiraro

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ Corresponding Author. E-mail:Piroonporn.s@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาด้านตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการพัฒนาด้านตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และเพื่อทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการพัฒนาด้านตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดำเนินการสำรวจสภาพความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ PLC จากครูศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 819 คน แล้วนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน และนำรูปแบบไปทดลองใช้กับ กศน. 3 แห่งที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แบบสังเกต และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า รูปแบบการพัฒนาด้านตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีลักษณะเป็นแบบแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินการพัฒนาด้านตนเองด้วยกระบวนการ PLC ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต มีองค์ประกอบของกระบวนการ 5 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน 2) การมีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การร่วมมือร่วมพลัง 4) การรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและศึกษาดูงาน และ 5) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนการปฏิบัติงาน ในแต่ละขั้นตอนดำเนินการด้วยวิธีการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ผลการทดลองใช้พบว่า ครูศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเองร่วมมือในการทำงานกันมากขึ้น มีการกระตุ้นให้มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยรูปแบบสามารถนำไปใช้ได้จริงใน กศน. ตามเกณฑ์การประเมินด้านประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง

คำสำคัญ : รูปแบบ; การพัฒนาด้านตนเอง; ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

Abstract

The objective of this research is to study the condition of self-development by PLC process of teachers in the non-formal and informal education center. In order to create and inspect the quality of the self-development model by the PLC process of teachers of the non-formal and informal education center And to try and evaluate the quality of the self-development model by the PLC process of teachers in the non-formal and informal education center. Conducted a survey of PLC's knowledge and understanding from 819 non-formal and informal education centers and analyzed for confirmatory factors. Inspect the composition of the model by 17 experts and use the model with the 3 formal education subjects that participate voluntarily. Data were collected by observation and group discussion. Analyze the average Standard deviation Quartile range And qualitative data for content analysis showed that the model of self-development using PLC process of teachers in the non-formal and informal education center There is a structure chart of the process of self-development using PLC process, consisting of inputs, processes, and productivity. There are 5 components of the process: 1) Shared values and norms 2) Collective focus on student learning 3) Collaboration 4) Expert advice and study visit and

5) Reflection_dialogue. In each step, proceeding with the Lesson study method. The results of the experiment showed that The teachers of the non-formal and informal education center changed their self. Collaborate to work more together. There is an urge for continuous work The format can be put into practice in non-formal education as according to benefit assessment criteria. The possibility Suitability and accuracy

Keywords : Model; Self-Development; Professional Learning Community (PLC)

บทนำ

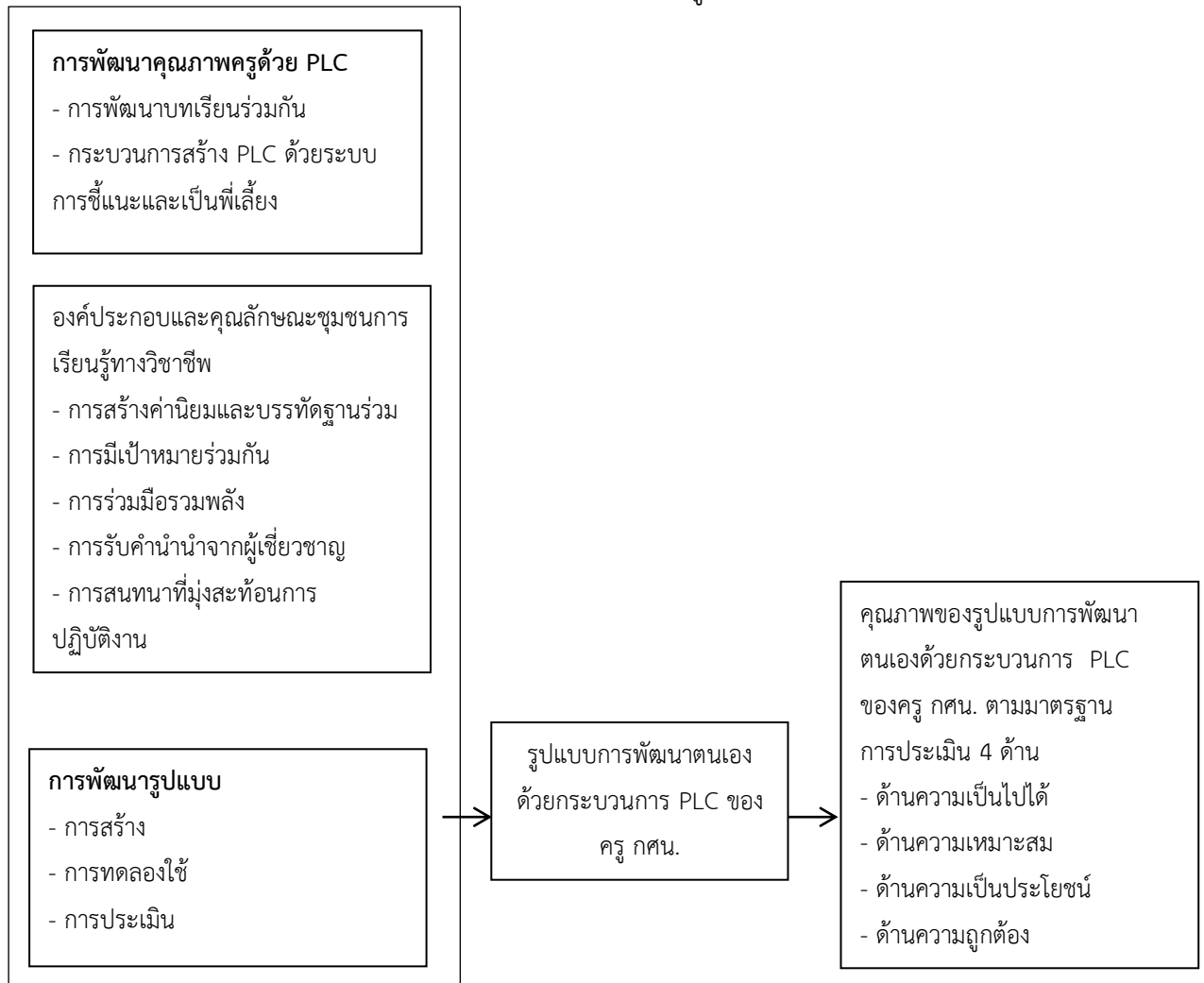
การจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) มาจากการดำเนินการสอนของครู เพราะครูถือเป็นหัวใจหลักสำคัญหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ปัจจุบันครูที่ทำงานสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีจำนวนน้อย แต่ต้องทำหน้าที่สอนผู้เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และยังต้องสอนทุกวิชา (หทัยรัตน์ ดีประเสริฐ, 2551) ทำให้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ดังสะท้อนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษานอกโรงเรียนที่เรียกกันว่า N-Net หรือ Non-Formal National Education โดยการทดสอบมี 3 ระดับชั้น คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2559 ได้ทดสอบใน 5 สารการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ทักษะการเรียนรู้ 2) ความรู้พื้นฐาน 3) การประกอบอาชีพ 4) ทักษะการดำเนินชีวิต 5) การพัฒนาสังคม มีผลการทดสอบเฉลี่ยด้านทักษะการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 39.80 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 39.25 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 37.76 จากรายงานประจำปี 2560 สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ซึ่งเห็นได้ว่าผลคะแนนทดสอบเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50.00 ทั้งนี้หากต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ กศน. ควรมีการพัฒนาครู กศน. เพราะหากครูมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมส่งผลต่อผู้เรียนมีประสิทธิภาพตามไปด้วยและจากการศึกษาของสถาบัน Pearson และ economist intelligence unit หรือ EIU ได้ศึกษาดัชนีชี้วัดความสามารถทางเศรษฐกิจและการบรรลุผลทางการศึกษาของประเทศต่างๆทั่วโลก รายงานประเด็นสำคัญจากการศึกษาระบบการศึกษา และระบบบริหารโรงเรียนของประเทศต่างๆที่ประสบความสำเร็จทางการศึกษา จะให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู และการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพจะเป็นรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในงานจริง ด้วยเหตุนี้จึงควรนำกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) มาใช้ในการพัฒนาตนเองของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ครูเกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาและอุทิศตนเพื่อศิษย์ เพิ่มความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ลดความโดดเดี่ยวของครู เนื่องจากกระบวนการ PLC เริ่มจากการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ค่านิยมร่วม เป็นเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายอย่างเดียวกันคือพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ด้วยวิธีการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson study) ในการพัฒนาครูศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยใช้กระบวนการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง มีองค์ประกอบของกระบวนการ PLC 5 องค์ประกอบ คือ 1)การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วม 2)การมีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การร่วมมือรวมพลัง 4) การรับคำนำจากผู้เชี่ยวชาญและศึกษาดูงาน 5) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนการปฏิบัติงาน นำไปทดลองใช้กับ กศน. 3 แห่ง ที่เข้าร่วมทดลองรูปแบบด้วยความสมัครใจ เพื่อประเมินคุณภาพรูปแบบด้วยการประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ การนำไปใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

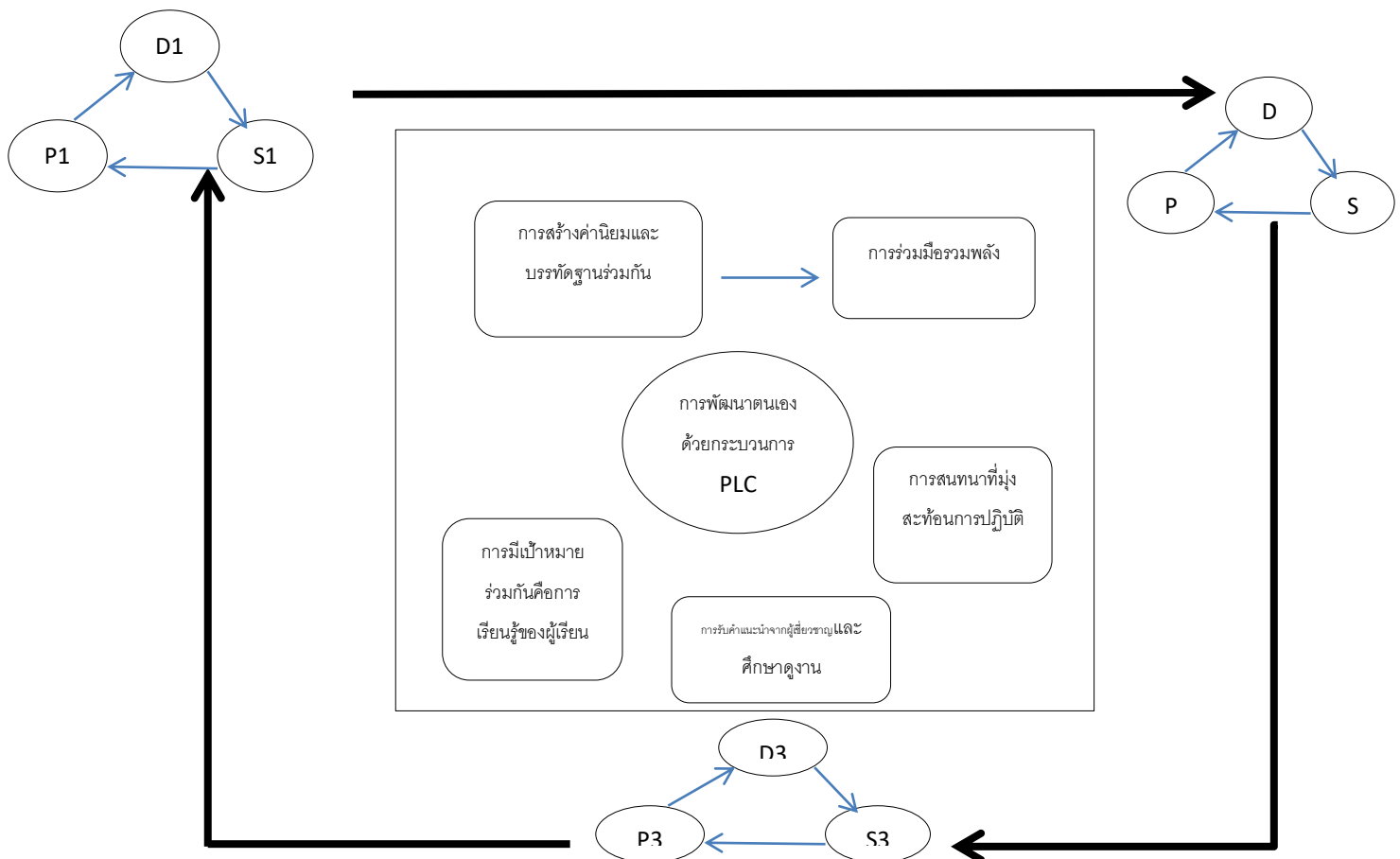
วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) คือ (1) สุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ตามภาคของสำนักงานศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก (2) สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

(Simple random sampling) หลังจากได้ภาคแล้วสุ่มจังหวัดด้วยวิธีจับสลาก ได้จังหวัด กศน.ที่เป็นตัวอย่าง ดังนี้ กศน.จังหวัดกาญจนบุรี กศน.จังหวัดสกลนคร กศน.จังหวัดชลบุรี กศน.จังหวัดชุมพร กศน.จังหวัดลำปาง กศน.จังหวัดเชียงใหม่ กศน.จังหวัดนครปฐม กศน.จังหวัดมหาสารคาม กศน.จังหวัดตาก และ กศน.จังหวัดจันทบุรี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบบสอบถามกลับคืนมา 819 ฉบับ (คิดเป็นร้อยละ 68.25) วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

2. สร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 จัดทำเป็นแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ประเมินความเหมาะสม วิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และจัดทำเป็นร่างรูปแบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 24 ตัวบ่งชี้ และจัดทำเป็นโครงสร้างกระบวนการดำเนินการ พัฒนาตนเอง

3. นำรูปแบบไปทดลองใช้กับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ จำนวน 3 แห่ง กลุ่มเป้าหมายทั้งสามแห่งเป็นครูผู้สอน จำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แบบสังเกต และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา รูปแบบการพัฒนา ตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาด้านตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 596 คน คิดเป็นร้อยละ 72.80 และครูส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 41.60 เกินครึ่งรับราชการ จำนวน 632 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.20 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการสอนอยู่ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 36.60 ส่วนใหญ่เป็นครู กศน. จังหวัดชลบุรี กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ และ กศน.จังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 13.40, 13.20 และ 12.30 ตามลำดับ

ผลการวิจัยสภาพการพัฒนาด้านตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครู กศน.

คะแนน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	ความหมาย
80 ขึ้นไป	89.99	เข้าใจดีมาก
70-79	4.76	เข้าใจดี
60-69	1.22	เข้าใจค่อนข้างดี
50-59	1.83	เข้าใจน้อย
ต่ำกว่า 50	2.20	ต้องปรับปรุง

2. รูปแบบการพัฒนาด้านตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการพัฒนาด้านตนเองด้วยกระบวนการ PLC ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ดังนี้

2.1 ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย

2.1.1 การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

2.1.2 กระบวนการสร้าง PLC ด้วยระบบการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง

2.2 กระบวนการ ประกอบด้วยองค์ประกอบในการพัฒนาด้านตนเองของครูศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย มี 5 องค์ประกอบ คือ

2.2.1 องค์ประกอบที่ 1 การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน

2.2.2 องค์ประกอบที่ 2 การมีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2.3 องค์ประกอบที่ 3 การร่วมมือรวมพลัง

2.2.4 องค์ประกอบที่ 4 การรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและศึกษาดูงาน

2.2.5 องค์ประกอบที่ 5 การสนทนาที่มุ่งสะท้อนการปฏิบัติงาน

2.2.6 ผลผลิต คือ ผลที่เกิดขึ้นกับครู

3. ผลการทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบ เป็นรูปแบบที่มีประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

1. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้ผลดังนี้ ด้านการสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน มีความเข้าใจถูกต้องเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 80.12 ด้านการมีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของนักเรียน มีความเข้าใจถูกต้องเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 83.12 ด้านการร่วมมือรวมพลัง มีความเข้าใจถูกต้องเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 81.60 ด้านการรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและศึกษาดูงาน มีความเข้าใจถูกต้องเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 87.08 และด้านการสนทนาที่มุ่งสะท้อนการปฏิบัติงาน มีความเข้าใจถูกต้องเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 93.27

2. รูปแบบการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษาณระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน การมีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของผู้เรียน การร่วมมือรวมพลังการรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและศึกษาดูงาน การสนทนาที่มุ่งสะท้อนการปฏิบัติงาน

2.1 การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน มีการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการทำงาน ร่วมมือในการทำงานมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการแบ่งปันอุดมการณ์ในการพัฒนานักเรียน และเรียนรู้ในการสร้างค่านิยมที่ดีเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตาม แต่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยังน้อย

2.2 การมีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของผู้เรียน ทุกคนสื่อสารอุดมการณ์และแนวทางปฏิบัติที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนอย่างสร้างสรรค์ สร้างโอกาสการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทุกคน ปฏิบัติภาระงานทุกภาระงานที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่เลือกปฏิบัติเฉพาะที่สำคัญหรือจำเป็นเท่านั้น

2.3 การร่วมมือรวมพลัง เป็นความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกทุกคน ทุกชั้นทุกตอน การรับฟังซึ่งกันและกัน การรับฟังซึ่งกันและกันเป็นทักษะสำคัญในการขับเคลื่อน PLC กำหนดให้ผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมกับการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน และกำหนดให้สมาชิกในทีมทุกคนต้องนำผลการประเมินไปปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

2.4 การรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและศึกษาดูงาน สามารถค้นหาผู้เชี่ยวชาญที่เป็นแบบอย่างการปฏิบัติที่ดีได้มุ่งมั่นในการเรียนรู้และนำสิ่งที่ได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ รับฟังคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญอย่างแท้จริงสังเกตแหล่งเรียนรู้และมุ่งมั่นนำไปประยุกต์

2.5 การสนทนาที่มุ่งสะท้อนการปฏิบัติงาน สนทนาอย่างมีวิจารณ์ญาณที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน มีการสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น กลุ่ม Line , Facebook ฯลฯ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังอย่างตั้งใจและการให้ความคิดเห็นเชิงบวก สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง วางแผนที่แสดงการคิดก่อนทำ ปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันไว้ นำผลการสนทนาไปทบทวนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการประเมินรูปแบบ รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประโยชน์กับศูนย์ศึกษาณระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีประโยชน์ทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเอง ร่วมมือในการทำงานกันมากขึ้น มีความต่อเนื่องในการดำเนินการ สำหรับด้านความเป็นไปได้ เป็นรูปแบบที่สามารถใช้ได้จริง ในด้านความเหมาะสม เป็นรูปแบบกับภาระหน้าที่ของครู กศน. ส่วนด้านความถูกต้อง รูปแบบที่สร้างขึ้นมีการกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษาณระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จะเห็นว่ามีผลความเข้าใจในแต่ละองค์ประกอบในระดับที่สูง คือตั้งแต่ ร้อยละ 80.00 ขึ้นไป เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเป็นนโยบายให้ PLC เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาครูทั้งระบบ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการขอมีและขอเลื่อนวิทยฐานะตามหนังสือ ศธ 0206/ว 21 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2560 (ว21/2560) โดยกำหนดชั่วโมงการปฏิบัติงานของครูต้องมีชั่วโมง PLC ในชั่วโมงปฏิบัติงานในแต่ละปีไม่น้อยกว่า 50 ชั่วโมง และ กำหนดหลักเกณฑ์การพัฒนามาตรฐานตำแหน่งครู หนังสือ ศธ 0206/ว 22 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2560 (ว22/2560) ว่าครูต้องเข้ารับการพัฒนาลักษณะที่สถาบันครูพัฒนารับรองต่อเนื่องทุกปีละไม่น้อยกว่า 12-20 ชั่วโมง ต่อเนื่อง 5 ปี ต้องมีชั่วโมงพัฒนา

100 ชั่วโมง แต่หากภายใน 5 ปี ชั่วโมงพัฒนาไม่ครบ 100 ชม. สามารถนำชั่วโมงการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ส่วนที่เกิน 50 ชั่วโมงในแต่ละปี นับรวมเป็นจำนวนชั่วโมงการพัฒนาได้

จะเห็นได้ว่า ความรู้ความเข้าใจด้านการสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกันมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 80.12 และที่สำคัญครู กคนเกินครึ่งที่ยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องว่า PLC เป็นการกำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตามค่านิยมของผู้บริหารอย่างเคร่งครัด ซึ่งขัดแย้งกับคุณลักษณะของ PLC ที่ Sergiovanni (1994) และ วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ที่ได้กล่าวว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหารและนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารดูแลสนับสนุน โดยตลอดกระบวนการนี้ผู้นำต้องพึงพาทักษะการสื่อสารที่ดีในการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันที่สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนการเรียนรู้ ส่วนด้านที่ครู กคนมีความรู้ ความเข้าใจมากที่สุดคือด้าน การสนทนาที่มุ่งสะท้อนการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะข้อคำถามเป้าหมายการสนทนากันของ PLC คือการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนา นักเรียนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากวิชาชีพครูถือได้ว่าเป็นวิชาชีพที่ถือว่าโดดเดี่ยวไม่ค่อยใครสะท้อนผลของการสอนของครูแต่ละคนว่ามีข้อบกพร่องที่ต้องพัฒนาตรงไหน หรือแม้แต่หากสอนดีก็ไม่ค่อยมีใครชื่นชม หรือให้กำลังใจในยามที่ท้อแท้หรือหมดหวัง แต่ PLC ทำให้ครูได้มีโอกาสคุยสนทนาแลกเปลี่ยนปัญหา หรือประสบการณ์กันมากขึ้นครูที่มีประสบการณ์มากกว่าแนะนำครูที่ประสบการณ์ยังน้อย แต่ครูที่อาวุโสก็ไม่ได้ทนงตัวว่าตนทำงานมาก่อน อาจมาขอปรึกษาครูรุ่นใหม่ถึงเกี่ยวกับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีสมัยที่จะนำมาใช้ในการสอน และเป็นการพูดคุยให้กำลังใจกันและกัน ทำให้ส่งผลดีต่อผู้เรียน สอดคล้องกับ สิริพันธ์ สุวรรณรรคา (2559) กล่าวว่า สนทนาสนทนา เป็นกิจกรรมสำคัญของครูผู้สอน ครูเพื่อนร่วมเรียนรู้ ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ ในการสร้างสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. รูปแบบการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีลักษณะเป็นโครงสร้างกระบวนการ ประกอบด้วยสามขั้นตอน คือ ปักจายนำเข้า กระบวนการและผลผลิต มี 5 องค์ประกอบได้แก่ การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน การมีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของนักเรียน การร่วมมือร่วมพลัง การรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและศึกษาดูงาน และการสนทนาที่มุ่งสะท้อนการปฏิบัติงาน โดยแต่ละองค์ประกอบพบว่า

การสร้างค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน มีการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการทำงาน ร่วมมือในการทำงานมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการแบ่งปันอุดมการณ์ในการพัฒนานักเรียน และเรียนรู้ในการสร้างค่านิยมที่ดีเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตาม สอดคล้องกับ Senge (1990), สิริพันธ์ สุวรรณรรคา (2559), พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข (2561), Dufour (2004), Sergiovanni (1994) และ วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ที่ได้ข้อค้นพบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีลักษณะสำคัญคือ การมีอุดมการณ์หรือวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีเป้าประสงค์ร่วมกัน โดยมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมและการอยู่ร่วมกันอย่างกัลยาณมิตร

การมีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของผู้เรียน ทุกคนสื่อสารอุดมการณ์และแนวทางปฏิบัติที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนอย่างสร้างสรรค์ สร้างโอกาสการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทุกคน ปฏิบัติภาระงานทุกภาระงานที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่เลือกปฏิบัติเฉพาะที่สำคัญหรือจำเป็นเท่านั้น Senge (1990) และ วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ที่ศึกษาพบว่า หัวใจสำคัญของ PLC คือต้องสร้างความมั่นใจว่านักเรียนเรียนรู้ ไม่ใช่ได้รับการสอน และนักเรียนกลายเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ ไม่ว่าจะอยู่ในการเปลี่ยนแปลงเช่นไร โดยการเรียนการสอนต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าการยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง

การร่วมมือร่วมพลังเป็นความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกทุกคน ทุกชั้นทุกตอน การรับฟังซึ่งกันและกันและการรับฟังซึ่งกันและกันเป็นทักษะสำคัญในการขับเคลื่อน PLC กำหนดให้ผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมกับการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน และกำหนดให้สมาชิกในทีมทุกคนต้องนำผลการประเมินไปปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับวรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ที่ศึกษาพบว่า ทีมร่วมแรงร่วมใจใน PLC คือเป็นกลุ่มสร้างสรรค์ ทำงานเป็นทีมทั้งครูและผู้บริหารโดยมีแนวปฏิบัติร่วมกัน หลอมรวมจากค่านิยม ความสามารถ ความศรัทธา และประสบการณ์ ให้เป็นพลังในการทำงานร่วมกันโดยใช้วัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจร่วมพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

การรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและศึกษาดูงาน สามารถค้นหาผู้เชี่ยวชาญที่เป็นแบบอย่างการปฏิบัติที่ดีได้มุ่งมั่นในการเรียนรู้และนำสิ่งที่ได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ รับฟังคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญอย่างแท้จริงสังเกตแหล่งเรียนรู้และมุ่งมั่นนำไปประยุกต์ สอดคล้องกับ สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา (2559) กล่าวว่า PLC เป็นการเรียนรู้ของครูและชุมชนที่ต้องใจกว้าง เปิดรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งอาจเป็นคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์ หรือคนในชุมชนที่เชี่ยวชาญและมีการปฏิบัติที่ดี และมีการศึกษาชั้นเรียนหรือมีการเยี่ยมชมการปฏิบัติงานจริงในห้องเรียน โดยเฉพาะห้องของเพื่อนครูในโรงเรียนเดียวกัน

การสนทนาที่มุ่งสะท้อนการปฏิบัติงาน สนทนาอย่างมีวิจารณ์ญาณที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน มีการสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น กลุ่ม Line , Facebook ฯลฯ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังอย่างตั้งใจ และการให้ความคิดเห็นเชิงบวก สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนาการเรียนอย่างต่อเนื่อง วางแผนที่แสดงการคิดก่อนทำ ปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันไว้ นำผลการสนทนาไปทบทวนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา (2559) กล่าวว่า PLC คือการมีสุนทรียสนทนาเพื่อการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ที่เน้นหลักการสื่อสารแบบสองทาง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกื้อกูลระหว่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) การนำรูปแบบการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นครเป็น กศน. ที่มีความมุ่งมั่นและสนใจ เนื่องจากการปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ที่นำวิธีการพัฒนาบทเรียนร่วมกันมาใช้ ต้องเกิดมาจากความเต็มใจของแต่ละคน ไม่สามารถบังคับให้เกิดขึ้นได้ ทุกคนในองค์กรควรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1) ส่งเสริมให้มีการนำผลการศึกษา ไปใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามบริบทพื้นที่วิจัย

เอกสารอ้างอิง

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2561). *การเรียนรู้เชิงลึกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา*.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557). *รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2559). *หน่วยที่ 6 ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการศึกษา: ชุดวิชา 23728 นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

หทัยรัตน์ ดีประเสริฐ. (2551). *นศ.ทุกคนจะมีคุณภาพได้ ครูต้องมีคุณภาพ-สอนตรงวิชา*. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2563, จาก <http://www.teenpath.net>.

DuFour, R. (2004). What is a professional learning community. *Educational Leadership*, 61(8), 6–11 .

Seng, P.M. (1990) *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Community*. New York: Doubleday.

Sergiovanni, T. (1994). *Building community in schools*. San Francisco, CA: Jossey Bass

ความไว้วางใจในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงการยอมรับเทคโนโลยีและกลยุทธ์
การตลาดที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไทยสตรีด้วยวิธีไลฟ์สด
ของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร

Trust as an intermediate variable that connects technology adoption
and marketing strategies influence the decision making behavior of
purchasing Thai women dress by live method of consumers
in the Bangkok area

¹เพลินพรรณ โชติพงษ์, ²เยาวลักษณ์ นาควิชัย, ³วันส นาควัชร,

⁴นพพร เหมือนปิว, ⁵ศิริพร แก้วสกต และ ⁶ฐิติมา ป้องคำสิงห์

¹Ploenpun Chotpong, ²Yaowalak Nakvichien, ³Venus Nakwatchara,

⁴Nawaphorn Mhuanpiw, ⁵Siriporn Kaewsakot and ⁶Thitima Pongkumsing

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, ⁴มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, ⁵นักวิจัยอิสระ และ ⁶มหาวิทยาลัยชินวัตร

^{1,2,3}Southeast Asia University, ⁴Western University,

⁵Independent Researchers and ⁶Chinawatra University

¹Corresponding Author. Email E-mail: Ploenpunc@sau.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษาระดับของความไว้วางใจ การยอมรับเทคโนโลยี กลยุทธ์การตลาด
ที่และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไทยของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร (2) เพื่อศึกษาปัจจัยเชื่อมโยงของ
ความไว้วางใจในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงการยอมรับเทคโนโลยีและกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อ
พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไทยของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สุภาพสตรีที่เคยซื้อ
สินค้าผ่านออนไลน์ด้วยวิธีไลฟ์สด ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 500 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม
สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผลการวิจัย
พบว่า (1) ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีระดับของ การยอมรับเทคโนโลยี กลยุทธ์การตลาด ความไว้วางใจ พฤติกรรมการ
ตัดสินใจซื้อ ชุดผ้าไทยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับปัจจัยความไว้วางใจอยู่ในระดับมากที่สุด
รองลงมา คือปัจจัยกลยุทธ์การตลาด และปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ปัจจัยพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ (2) ความไว้วางใจเป็น
ตัวแปรคั่นกลางระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ
0.1070 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.2667 และ (3) ความไว้วางใจเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างกลยุทธ์การตลาดกับ
พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.1248 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.2556จากผลการวิจัยนี้
แสดงให้เห็นว่าการยอมรับเทคโนโลยี และกลยุทธ์การตลาดเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ซื้อสินค้าเกิดความไว้วางใจและ
สามารถส่งผลให้เกิดการซื้อสินค้าเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : การยอมรับเทคโนโลยี; กลยุทธ์การตลาด; ความไว้วางใจ; พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ

Abstract

The purpose of this research was to study (1) Technology adoption (2) Marketing strategies (3) Trust and (4) Decision making behavior. Sample group in this research is ladies who used to buy online via live method in Bangkok area. The research was samples 500 persons. Questionnaires are an implement as a research tool in the process; then the collected data were analyzed by employing descriptive statistics – using percentage, mean, and standard deviation. The research analysis revealed (1) the middle level with average at trust ($x=3.39$, $SD=0.802$),

marketing strategies ($x=3.15$, $SD=0.764$), technology adoption ($x=2.77$, $SD=1.635$) and decision-making behavior ($x=2.09$, $SD=0.607$). (2) trust was founded to be a variable between technology adoption and decision-making behavior as 0.1070 (bottom edge coefficient) and 0.2667 (top edge coefficient). (3) trust was founded to be a variable between Marketing strategies and decision-making behavior as 0.1248 (bottom edge coefficient) and 0.2556 (top edge coefficient). Our results highlight point to the customers get more product purchase when they have trust that come from technology adoption and marketing strategies.

Keywords: Technology adoption; Marketing strategies; Trust; Decision making behavior

บทนำ

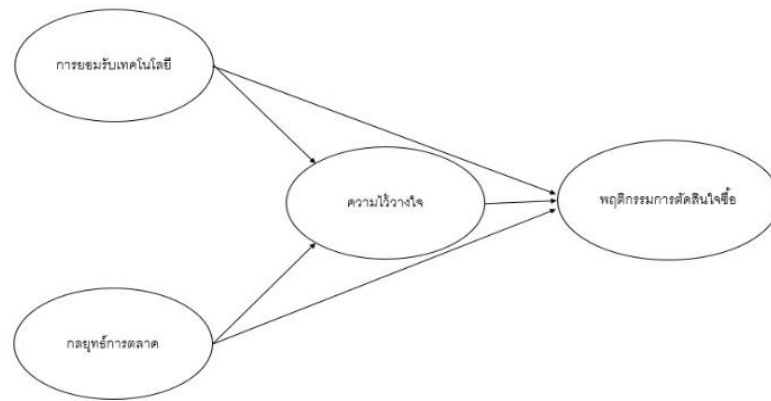
ในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตหรือสังคมออนไลน์ (Social Net work)เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เนื่องจากระบบเครือข่ายสัญญาณต่างๆมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การติดต่อสื่อสารทำได้ง่าย และสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้นส่งผลทำให้การซื้อสินค้าและบริการผ่านธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น เพราะผู้บริโภคต้องการสินค้าแปลกใหม่ทันสมัยสะดวกเร็วลดขั้นตอนและเวลาการเดินทางไปซื้อสินค้าในร้านค้าหรือห้าง ส่งผลให้ธุรกิจค้าปลีกยุคใหม่ ต้องปรับตัวให้สามารถอยู่รอดได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงซึ่งร้านค้าออนไลน์ด้วยวิธีไลฟ์สดเป็นการซื้อ-ขายสินค้าที่ได้รับความนิยม และกำลังเข้ามาแทนที่การทำธุรกิจแบบดั้งเดิม ผู้บริโภคมีการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ และให้ความสำคัญกับระบบ Social Network การสืบค้นข้อมูลในการเลือกซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ด้วยวิธีไลฟ์สดมีความเติบโตขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จึงเป็นเรื่องปกติที่เราจะเห็นการแข่งขันของร้านค้าผ่านระบบออนไลน์ด้วยวิธีไลฟ์สดอย่างดุเดือด ทั้งนี้ในมุมมองของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ด้วยวิธีไลฟ์สด ยังมีเรื่องของความไว้วางใจ หรือยังมีความลังเลหากขาดความไว้วางใจ ซึ่งเป็นเหตุผลหลักที่ผู้ผลิตต้องสร้างความไว้วางใจให้กับผู้บริโภคหากต้องการทำการซื้อขายออนไลน์ ในขณะเดียวกัน ผลกระทบผ้าไทยซึ่งเป็นภูมิปัญญาเป็นตัวแทนการบอกเล่าเรื่องราวทางวัฒนธรรม มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ ถือได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของไทย แนวโน้มการใช้ผ้าไทยในชีวิตประจำวันมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากพฤติกรรมของลูกค้ารูปแบบการใช้ง่าย ประสบการณ์การซื้อขายสินค้ารูปแบบใหม่ที่ดีกว่า ทั้งยังต้องสามารถแนะนำผลิตภัณฑ์และบริการ ตลอดจนสร้างความรักดีให้เกิดกับลูกค้า รวมถึงมองหาช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่ลูกค้าสามารถโต้ตอบ จึงเห็นได้ว่าต้องให้ความสนใจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต่อการขายผ่านช่องทางออนไลน์ด้วยวิธีไลฟ์สด

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทผ้าไทย ที่ตอบสนองรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน ที่ใช้การซื้อขายผ่านระบบออนไลน์ด้วยวิธีไลฟ์สดเพิ่มขึ้น จึงต้องการศึกษาถึงการสร้างความไว้วางใจที่เชื่อมโยงการยอมรับเทคโนโลยีและกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ้าไทยผ่านระบบออนไลน์ด้วยวิธีไลฟ์สด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของความไว้วางใจ การยอมรับเทคโนโลยี กลยุทธ์การตลาดที่และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไทยของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชื่อมโยงของความไว้วางใจในฐานะตัวแปรคันกลางที่เชื่อมโยงการยอมรับเทคโนโลยีและกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไทยของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูล ที่มุ่งเน้นข้อเท็จจริงและข้อสรุปเชิงปริมาณ เพื่อยืนยัน สมมติฐาน ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือกลุ่มลูกค้าที่เคยซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ด้วยวิธีไลฟ์สด ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ลูกค้าที่เคยซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ด้วยวิธีไลฟ์สด ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวนทั้งสิ้น 500 คน ซึ่งได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Hair et al. (1998) ที่ได้เสนอแนวทางสำหรับการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างสูงสุด คือ 5 ถึง 20 หน่วยตัวอย่างต่อ 1 จำนวนตัวชี้วัด ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนตัวชี้วัด 5 ตัว จึงทำให้การวิจัยครั้งนี้ควรมีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ 500 ตัวอย่าง และผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น แบบสอบถาม ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 5 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่ 2- 5 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับของความไว้วางใจ การยอมรับเทคโนโลยี กลยุทธ์การตลาด และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932)

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือออกเป็น ขั้นตอน คือ 2(1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยขอเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 มาเป็นข้อคำถาม และ (2) การตรวจสอบความเที่ยงเป็นการตรวจสอบเพื่อวัดความสอดคล้องภายในของคุณภาพโดยรวมของเครื่องมือทั้งฉบับ ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach's Alpha Coefficient ซึ่งผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า ระดับของการยอมรับเทคโนโลยี กลยุทธ์การตลาด ความไว้วางใจ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ มีค่าเท่ากับ $\alpha = 0.923$)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 550 ตัวอย่าง และการเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำในระหว่างเดือน มกราคม -มีนาคม 2563 ซึ่งมีการตอบกลับมาจำนวน 500 ตัวอย่าง

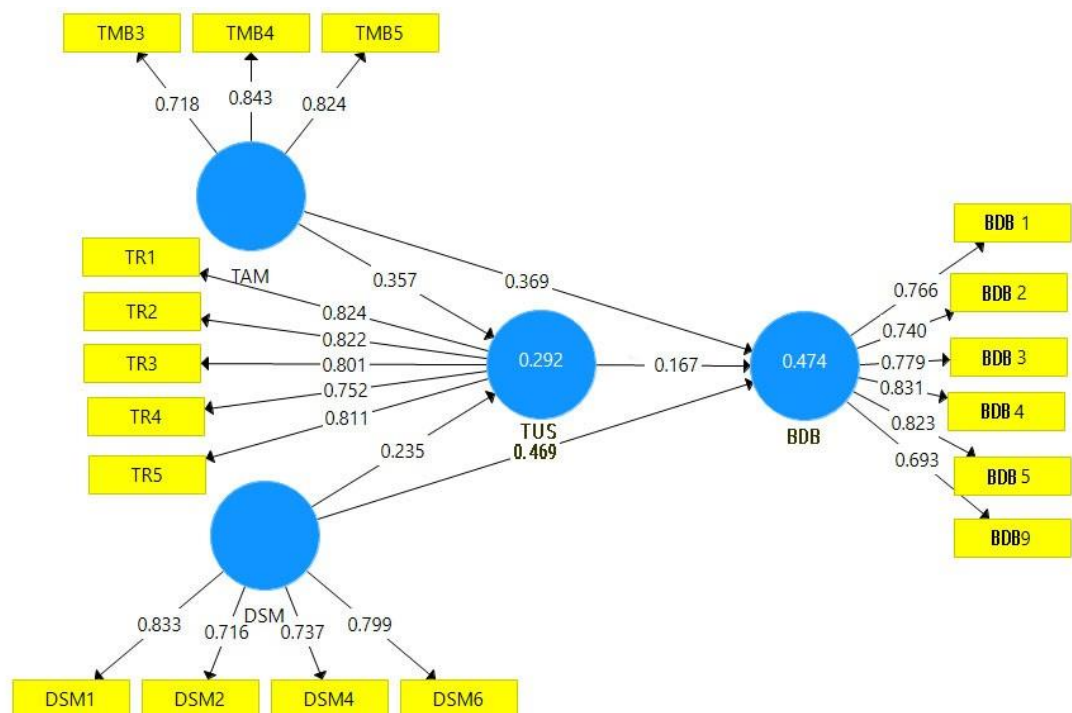
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ สถิติที่ใช้คือ (1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) สถิติเชิงอนุมาน หรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) เป็นการนำวิธีทางสถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อหาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 92.80) มีอายุ 35-45 ปี (ร้อยละ 35.20) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 67.50) มีอาชีพพนักงานของรัฐ (ร้อยละ 56.40) และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 25,000-35,000 บาท (ร้อยละ 43.80)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการยอมรับเทคโนโลยี กลยุทธ์การตลาด ความไว้วางใจและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยความไว้วางใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($x=3.39$, $SD=0.802$) รองลงมา คือปัจจัยกลยุทธ์การตลาด ($x=3.15$, $SD=0.764$) และปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ($x=2.77$, $SD=1.635$) ปัจจัยพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ($x=2.09$, $SD=0.607$)

3. ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ความถดถอยอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโดยผลการวิเคราะห์ดังนี้

ภาพที่ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

จากภาพที่ 2 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้างที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างพบว่า ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ (BDB) พบว่า (1) การยอมรับเทคโนโลยี (TAM) กลยุทธ์การตลาด (DSM) และความไว้วางใจ (TR) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ (BDB) มีค่าเท่ากับ 0.369, 0.469 และ 0.169 ตามลำดับ และการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) กลยุทธ์การตลาด (DSM) และความไว้วางใจ (TR) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ (BDB) มีค่าเท่ากับ 0.059, และ 0.039 ตามลำดับ และปัจจัยที่มีผลโดยรวมของความไว้วางใจ (TR) พบว่า การยอมรับเทคโนโลยี (TAM) กลยุทธ์การตลาด (DSM) มีอิทธิพลต่อทางตรงต่อความไว้วางใจ (TR) มีค่าเท่ากับ 0.357 และ 0.235 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ

ตัวแปร (LV)	ความผันแปร (R2)	อิทธิพล (effect)	TAM	DSM	TU
พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ (BDB)	0.474	DE	0.369	0.469	0.167
		IE	0.059	0.110	0.000
		TE	0.428	0.579	0.167
ความไว้วางใจ (TR)	0.292	DE	0.357	0.235	0.000
		IE	0.000	0.000	0.000
		TE	0.357	0.235	0.000

หมายเหตุ: DE = Direct Effect, IE = Indirect Effect, TE = Total Effect, N/A = Not Applicable

* หมายถึง p-value ≤ 0.10 หรือ ค่า $t \geq 1.65$

** หมายถึง p-value ≤ 0.05 หรือ ค่า $t \geq 1.96$

*** หมายถึง p-value ≤ 0.01 หรือ ค่า $t \geq 2.58$

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานจากผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างของความไว้วางใจในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงการยอมรับเทคโนโลยีและกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อชุดผ้าไทยด้วยวิธีไลฟ์สดของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่าค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมีความแตกต่างกันดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (hypothesis)	สัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.)	ค่า t test	ผลลัพธ์
H1 การยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจ	0.357***	4.603	สนับสนุน
H2 กลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจ	0.235***	2.948	สนับสนุน
H3 การยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ	0.369***	5.783	สนับสนุน
H4 กลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ	0.469***	9.934	สนับสนุน
H5 ความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ	0.167***	3.128	สนับสนุน

หมายเหตุ: * หมายถึง p-value ≤ 0.10 หรือ ค่า $t \geq 1.65$

** หมายถึง p-value ≤ 0.05 หรือ ค่า $t \geq 1.96$

*** หมายถึง p-value ≤ 0.01 หรือ ค่า $t \geq 2.58$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการยอมรับเทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจ (TR) และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ (BDB) ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.357 และ 0.369 กลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจและกลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.235 และ 0.469 และความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .167

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลางซึ่งเป็นตัวแปรที่เข้ามาเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งผลการทดสอบจะปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง

สมมติฐานการวิจัย	Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H6 ความไว้วางใจเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ	0.1838	0.0407	0.1070	0.2667
H7 ความไว้วางใจเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างกลยุทธ์การตลาดกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ		0.0336	0.1248	0.2556

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า (1) ความไว้วางใจเป็นปัจจัยที่เชื่อมโยงอิทธิพลของการยอมรับเทคโนโลยีและกลยุทธ์การตลาดกับพฤติกรรมการตัดสินใจ โดยมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) และขอบเขตบน (Boot ULCI) ที่ช่วงของความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 แสดงว่า อิทธิพลของความไว้วางใจเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีกับและกลยุทธ์การตลาดกับพฤติกรรมการตัดสินใจ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.1070 และ 0.1248 ตามลำดับ และขอบเขตบนเท่ากับ 0.2267 และ 0.2556 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัยและตีความข้อมูลต่างๆ ได้ 3 ปัจจัยดังนี้

1. ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี จากผลการวิจัยพบว่า การยอมรับเทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจ และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของผู้ใช้ได้แก่ มี 3 ปัจจัยได้แก่ 1.การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) การรับรู้ประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ 2. Perceived Usefulness) และ 3.ทัศนคติ (Attitude) แต่ในปัจจุบันแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยีได้รับความนิยมมากเพราะได้เน้นถึงพฤติกรรมทั่วไปของผู้บริโภค ในขณะที่ TAM ให้ความสำคัญกับทัศนคติของผู้ใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Mathieson et al., 2001) สรุปได้ว่าการยอมรับเทคโนโลยีหมายถึง เป็นการนำเทคโนโลยีที่ยอมรับมาใช้งาน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวบุคคลหรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ทัศนคติ และการใช้งานเทคโนโลยีที่ง่ายขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Venkatesh,V., & Davis, F. D. (2000) ที่ว่าการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินที่สามารถสร้างให้เกิด

ความง่ายต่อการใช้งานไม่ว่าจะเป็นความง่ายในการใช้งานที่สามารถใช้ได้ทุกสถานที่และทุกเวลาจะสามารถ
บูรณาการให้เกิดการเลือกใช้เทคโนโลยีทางการเงินได้เพิ่มมากขึ้น (วิเศษ การะเกตุ, 2559)

2. ปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด จากผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจ
และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด
ออนไลน์(6P) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ 2 ด้าน คือด้านการส่งเสริม การตลาดและปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์
สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชณี ไพศาลวงศ์ดีแล อธิกร ขำเดช (2556) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริม
การตลาด และปัจจัยด้าน ผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์

3. ปัจจัยด้านความไว้วางใจ จากผลการวิจัยพบว่า ความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการ
ตัดสินใจซื้อ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้เนื่องจากความน่าเชื่อถือ ระยะเวลารับประกัน ราคาสินค้า
เป็นความไว้วางใจต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ชัย นราภรณ์ และธัมมะทินนา
ศรีสุพรรณ (2560) ว่าความไว้วางใจของผู้ขายเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออย่างต่อเนื่อง
โดยการสร้างความน่าเชื่อถือ มาจากการบอกต่อจากสมาชิกที่ปฏิสัมพันธ์กันในสังคม จนเกิดความไว้วางใจ
ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย โดยทั้งสองฝ่ายมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ จนนำไปสู่การซื้อซ้ำ
 อีกทั้งยังแบ่งปันประสบการณ์ความประทับใจ ความซื่อสัตย์ของผู้ขาย การให้บริการ ความโปร่งใส อีกทั้งความ
ใส่ใจของผู้ขายที่มีต่อผู้ซื้อ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดการยอมรับเทคโนโลยี เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแฝงของการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า การเลือกตัดสินใจซื้อจะเน้น จากการหาข้อมูลของ
เสื้อผ้าไทยผู้ซื้อจะเลือกช่องทางอินเทอร์เน็ตในการศึกษาหาข้อมูลจึงถือเป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญ
การให้บริการดังนั้นเทคโนโลยีต้องมีความทันสมัย เข้าถึงได้ง่าย และสะดวกสบาย

2) จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของกลยุทธ์การตลาด เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับตัวแปรแฝงของกลยุทธ์การตลาดพบว่าลูกค้ามีความสำคัญในเรื่องของการที่สามารถ เลือกดูสินค้า
ได้ตลอดเวลา ประหยัดเวลาในการเดินทาง และมีการบริการจัดส่งหลายวิธีซึ่งสิ่งที่กล่าวมาเหล่านี้คือปัจจัย
ทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับด้านนี้มากเป็นพิเศษ
เช่น การจัดส่งที่ตรงเวลา และรวดเร็ว เป็นต้น และจากผลการศึกษาพบว่าส่วนประสม ทางการตลาด มีอิทธิพลต่อ
การตัดสินใจซื้อ ดังนั้นนอกจากการพัฒนาในเรื่องของช่องทางการจัดจำหน่ายแล้ว ปัจจัยด้านอื่นๆที่เป็น
องค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดก็มีความสำคัญเช่นกัน

3) ผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของความไว้วางใจ เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
ตัวแปรแฝงของความไว้วางใจ พบว่า ความน่าเชื่อถือ การรับประกัน ราคาสินค้า เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ
ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าในการสร้างความเชื่อมั่น
ที่ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้บริโภคจนเกิดความเชื่อถือว่ามาจากความไว้วางใจและความมั่นใจจนกลายเป็นชื่อเสียง
ในการทำธุรกรรมออนไลน์ผู้ขายจะต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้ซื้อจนเป็นการสร้างความไว้วางใจ
และความมั่นใจในที่สุด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อเพิ่มขึ้น
และจะนำไปสู่การซื้อซ้ำแล้วยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกิจการ

4) ผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ เมื่อพิจารณาจาก
ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแฝงของพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ พบว่า การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทาง
ออนไลน์ปัจจัยทุกด้านล้วนแต่ส่งผลต่อ การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า โดยเฉพาะในปัจจุบันร้านค้าออนไลน์

เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าได้มากขึ้น ผู้บริโภคต้องการความถูกต้อง และ ความปลอดภัยในการสั่งซื้อสินค้า ดังนั้นร้านค้าที่ให้ข้อมูลอย่างละเอียด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า ข้อมูลการชำระเงิน ข้อมูลเหล่านี้จะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ผู้บริโภคยังต้องการ การบริการด้านการจัดส่งสินค้าที่ตรงเวลา การมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคโดยสามารถเปลี่ยนหรือ คืนสินค้าได้ หากได้รับสินค้าไม่ตรงตามที่ระบุไว้

เอกสารอ้างอิง

- ประสิทธิ์ชัย นรากรณ์ และธัมมะทินนา ศรีสุพรรณ. (2560). อิทธิพลของการเผยแพร่ตัวตนใน เครือข่ายสังคมออนไลน์ อิสระในการใช้งาน การไหลลื่น ความไว้วางใจระหว่างสมาชิก และ ความภักดีของลูกค้าที่ใช้เฟซบุ๊ก. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, ปีที่ 38, ฉบับที่ 1 (มกราคม- เมษายน)
- รัชนิ ไพบูลวงศ์ดี และ อิทธิกร ขำเดช. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเสื้อผ้าทาง อินเทอร์เน็ตของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการเงิน การลงทุน การตลาดและ การบริหารธุรกิจ*, 3 (1), 529-546.
- วิศวะ การะเกตุ. (2559). *การยอมรับเทคโนโลยีทางการเงิน กรณีศึกษาการชำระเงินผ่าน โทรศัพท์มือถือ บริบท Startup Financial Technology*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาการบริหารเทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., and Black, W. C. (1998). *Multivariate Data Analysis*. (5th ed.). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Mathieson, K., Peacock, E., & Chin, W. W. (2001). Extending the technology acceptance model: the influence of perceived user resources. *ACM SIGMIS Database: the DATABASE for Advances in Information Systems*, 32(3), 86-112.
- Venkatesh,V., & Davis, F. D. (2000). A theoreticalextension of hetechologyacceptance model:Four longitudinal field studies. *Management Science*, 46(2), 186-204.

การสังเคราะห์งานวิจัยผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน A Research Synthesis on The Result of English Reading Skills Development

¹รัฐพงศ์ สีแสด, ²สมพงษ์ ปันหุ่น และ ³สุริพร อนุศาสนันท์

¹Ratapong Seesad, ²Sompong Panhoon and ³Sureporn Anusasanant

^{1,2,3}สาขาวิจัย วัดผล และสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

^{1,2,3}Education Research, Measurement and Statistics Program, Faculty of Education, Burapha University

¹Corresponding Author. E-mail: Pentium-007@live.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน 2) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน และ 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนในห้อง ด้านแรงจูงใจในการอ่าน และด้านการรับรู้การอ่าน ส่งผ่านความยึดมั่นผูกพันในการอ่านไปยังทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน และตรวจสอบความตรงของโมเดลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ.2545 – 2561 จาก 21 มหาวิทยาลัย จำนวน 57 เล่ม โดยเป็นงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ 7 เล่ม และงานวิจัยเชิงทดลอง 50 เล่ม ผลการวิจัยประกอบด้วยค่าดัชนีมาตรฐาน 225 ค่า ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้ 1) ค่าขนาดอิทธิพลของการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยของดัชนีมาตรฐานมีค่าเท่ากับ .447 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .282 ผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจากงานวิจัยทั้ง 57 เล่ม มีความแตกต่างกันตามลักษณะของงานวิจัย 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าดัชนีมาตรฐานแบบพหุระดับผลการวิเคราะห์พบว่าค่าความแปรปรวนของดัชนีมาตรฐานผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเกิดจากความแปรปรวนระหว่างเล่ม โดยมีองค์ประกอบความแปรปรวน เท่ากับ .177 ส่วนภายในเล่มมีองค์ประกอบความแปรปรวนเท่ากับ .007 3) ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก ($\chi^2 = 54.77$, $df = 47$, $p = .20$, $\chi^2/df = 1.165$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 1.00$, $NFI = 1.00$, $NNFI = 1.00$, $RMSEA = .007$, $SRMR = .019$) โดยตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษได้ร้อยละ 41

คำสำคัญ : การสังเคราะห์งานวิจัย; การวิเคราะห์ห่อหุ้ม; การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ

Abstract

This research aimed 1) to study the research features on English reading skills development 2) to synthesize research related to results of developing English reading skills of students and 3) to study mediating effects in the structural equation model and validate the model. The sample were 57 research reports of which 7 were correlation research reports and 50 were experimental research reports, published during 2002 to 2018 by 21 universities. The research results comprised totaling 225 standard indices. The results are as follows: 1) the mean of effect size on English reading skills development was .447; standard deviation was .282. 2) The results of multilevel analysis found that standard indices between the report (.177) was higher than within the reports (.007) 3) The result of the analysis of model fit of the structural equation model development fitted very well level with the empirical data ($\chi^2 = 54.77$, $df = 47$, $p = .20$, $\chi^2/df = 1.165$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 1.00$, $NFI = 1.00$, $NNFI = 1.00$, $RMSEA = .007$, $SRMR = .019$) The variables in the whole model could 41% account for the variance of English reading skills development.

Keywords : Research Synthesis; meta-analytic; English reading skills development

บทนำ

ประเทศไทยได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน โดยถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การที่ผู้เรียนจะเรียนภาษาอังกฤษได้นั้นต้องอาศัยการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะทางด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนจากทักษะที่กล่าวมานี้ ทักษะการอ่าน

ถือเป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการเรียนในทุกกลุ่มวิชา การมีทักษะการอ่านที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ดี ดังนั้น การพัฒนาทักษะการอ่านให้แก่ผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับสาลี รักสุทธี (2553) ที่กล่าวว่า การอ่านจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ดีขึ้น และยังส่งผลต่อทักษะการฟัง การพูด การเขียน อีกทั้งยังช่วยพัฒนาความรู้ ความคิด การแก้ปัญหา การพัฒนาบุคลิกภาพ และการปรับตัวในสังคมได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Harwell (2001) ที่กล่าวว่า ทักษะการอ่านเป็นทักษะทางด้านวิชาการที่สำคัญที่สุด และยังเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ในทักษะอื่น ๆ ถ้าบุคคลไม่สามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ โอกาสที่จะเกิดความสำเร็จ และสนองความต้องการในชีวิต ก็ย่อมจะน้อยลง เนื่องจากการอ่านนั้นเป็นทักษะเบื้องต้นที่สำคัญและจำเป็นที่ใช้ในการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

การอ่านภาษาอังกฤษมีบทบาทในสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียน นิสิต นักศึกษาต้องอ่านหนังสือเรียน ตำรา หรือวารสารภาษาอังกฤษ เพื่อให้มีความรู้ในสาขาวิชาของตนอย่างกว้างขวางและลุ่มลึก (วิเศษ จิตวิตร, 2541) ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนในประเทศไทยที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ เนื่องด้วยผู้เรียนมีโอกาใช้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมากกว่าทักษะการฟัง การพูด และการเขียน (สุภัทรา อักษรานุเคราะห์, 2532) อีกทั้งผู้เรียนมีโอกาพูดภาษาอังกฤษน้อย และเมื่อจบการศึกษาออกไปแล้ว ไม่ได้สื่อสารกับชาวต่างประเทศ แต่ทักษะการอ่านนี้สามารถทำให้ผู้เรียนอ่านหนังสือที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษได้ ดังนั้น การอ่านจึงเป็นทักษะที่ผู้เรียนต่างประเทศต้องการ และมีความจำเป็นมากที่สุด เพราะการอ่านเป็นทักษะเดียวที่ผู้เรียนจะรักษาไว้ได้ตลอดไป (James Pett, 1982)

การสังเคราะห์งานวิจัย เป็นวิธีวิทยาการวิจัยในอีกลักษณะหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อตอบปัญหาวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเป็นการนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกัน มาสรุปรวมให้ได้เป็นคำตอบที่เป็นข้อสรุปตอบคำถามวิจัยที่ต้องการ ทำให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึก เกินกว่าระดับความรู้ความเข้าใจที่นักวิจัยจะได้จากงานวิจัยแต่ละเรื่อง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ หมายถึง การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณรูปแบบหนึ่งที่นักวิจัยนำงานวิจัยซึ่งศึกษาปัญหาเดียวกันมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อสังเคราะห์ให้ได้ข้อสรุปที่มีความกว้างขวาง ลุ่มลึกกว่าผลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์แต่ละเรื่อง (พรทิพย์ พันตา และสุชาดา บวรกิตวงศ์, 2555) ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาณ คือ ดัชนีมาตรฐาน ได้แก่ ดัชนีขนาดอิทธิพล และดัชนีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัย หน่วยการวิเคราะห์ คือ งานวิจัยหรือการทดสอบสมมติฐาน จุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ประการ ประการแรก คือ การสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับดัชนีมาตรฐาน ประการที่สอง คือ การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรปรับกับดัชนีมาตรฐาน การสรุปองค์ความรู้จากงานวิจัยเชิงปริมาณหลาย ๆ เรื่องโดยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ เป็นวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยรูปแบบหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ เพราะผลสรุปที่ได้ ออกมามีความตรงภายนอกสูง มีความเป็นระบบมากขึ้น

ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาณงานวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลจากผลการวิจัยแต่ละเรื่อง ซึ่งวัดได้ในรูปดัชนีมาตรฐาน ได้แก่ ดัชนีขนาดอิทธิพล และดัชนีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Glass, McGaw and Smith, 1981) และ 2) ข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ มีลักษณะแตกต่างจากการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีอื่น สรุปได้ 5 ประการ คือ 1.การนิยามตัวแปรสำหรับการสังเคราะห์งานวิจัย และการนิยามตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยที่ชัดเจน เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ 2.เครื่องมือสำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยเป็นแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย โดยเป็นการลงรหัสข้อมูล 3.ตัวแปรตามเป็นดัชนีมาตรฐานเสมอ 4. แบบแผนการวิจัยเทียบเคียงได้กับแบบแผนการวิจัยเชิงสำรวจที่มี

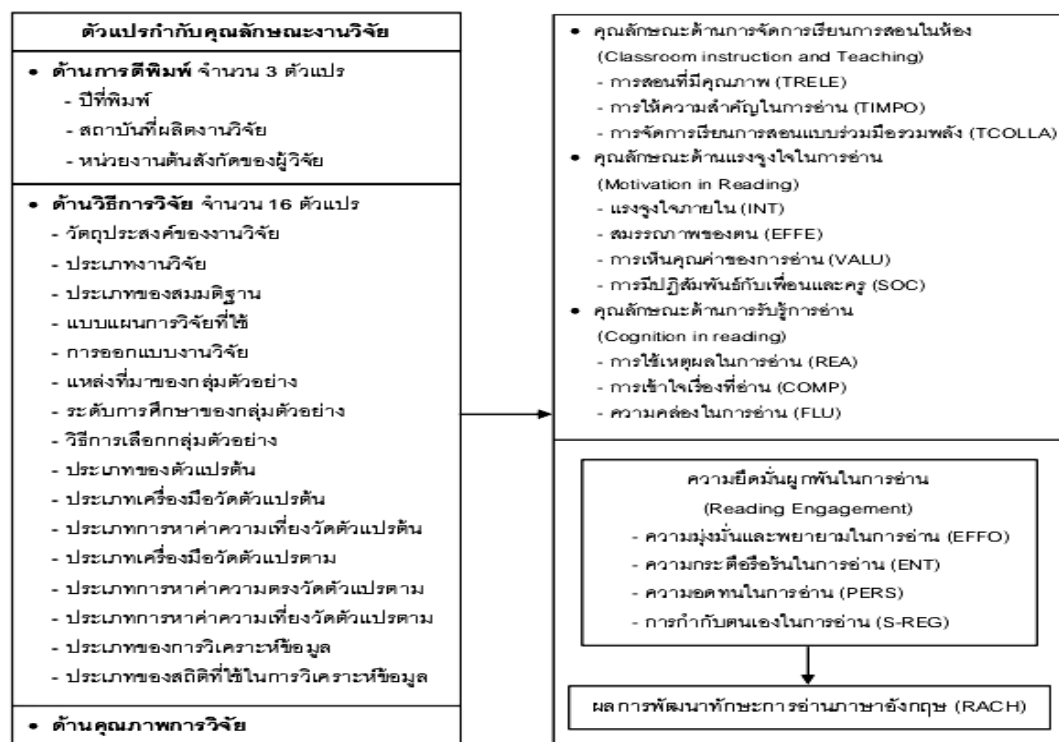
วัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความแตกต่างของปรากฏการณ์ และ5. ผลการวิเคราะห์ใหม่ที่ได้มีความลึกซึ้งมากกว่าผลการวิจัยเดิม (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ พบว่า หลังจากประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอยู่เป็นจำนวนมาก แต่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามด้านต่าง ๆ ที่ศึกษา และเป็นการสรุปภายใต้บริบทเฉพาะเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษาเท่านั้น ผลการศึกษาบางหัวข้อมีความขัดแย้งกันถึงแม้เป็นการศึกษาในหัวข้อเดียวกัน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการหาข้อสรุปคำตอบของปัญหาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยเทคนิคที่เหมาะสม คือ การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์ห่อถัก (meta-analysis) ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลในอดีตมาใช้เพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบัน และวางแผนไปสู่อนาคต (นิติบดี สุขเจริญและวิวุฒม์ อยู่ในศ, 2557)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน
2. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนในห้อง ด้านแรงจูงใจในการอ่าน และด้านการรับรู้การอ่านส่งผ่านความยึดมั่นผูกพันในการอ่านไปยังทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน และตรวจสอบความตรงของโมเดล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาและสังเคราะห์งานวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยมีขอบเขตการวิจัยครอบคลุมรายงานการวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2561 วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ งานวิจัยเชิงปริมาณแบบการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ การวิจัยเชิงทดลอง หรือการวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนจำนวน 80 เล่ม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ วิทยานิพนธ์จากมหาวิทยาลัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2561 จำนวน 57 เล่ม ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด

เกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัย

1. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนในห้อง ด้านแรงจูงใจในการอ่าน ด้านการรับรู้การอ่าน และด้านความยึดมั่นผูกพันในการอ่าน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน
2. เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณที่ถูกตีพิมพ์เผยแพร่ ในช่วงปีพ.ศ. 2545 – 2561 และมีการศึกษาตัวแปรตามข้อ 1 ที่ให้ผลการวิจัยในรูปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรตามกรอบ แนวคิดในการวิจัยอย่างน้อย 2 ตัวแปร
3. เป็นงานวิจัยที่มีประชากรอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและสามารถสืบค้นฉบับสมบูรณ์ได้
4. เป็นงานวิจัยที่นำเสนอค่าสถิติที่สามารถนำไปคำนวณค่าขนาดอิทธิพลได้

ขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการคัดเลือกงานวิจัยเพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สืบค้นรายชื่อรายงานวิจัยของหน่วยงาน รวมทั้งวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจากห้องสมุดของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ห้องสมุดแห่งชาติ ระบบสืบค้นฐานข้อมูลฉบับเต็มมหาวิทยาลัย (ThaiLis digital collection) และฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ออนไลน์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างๆโดยคำสำคัญที่ใช้ค้น ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอ่าน การอ่านภาษาอังกฤษ ผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ
2. อ่านงานวิจัยในเบื้องต้นเพื่อศึกษาสาระเนื้อหาในรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ว่ามีคุณสมบัติตามเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัยที่กำหนดไว้หรือไม่
3. คัดเลือกรายงานวิจัยวิทยานิพนธ์ที่ผ่านเกณฑ์จัดทำแฟ้มข้อมูลรายชื่อ และบรรณานุกรมของรายงานการวิจัย

จากการสืบค้นฐานข้อมูลห้องสมุดของมหาวิทยาลัยและฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลฉบับเต็มมหาวิทยาลัย (ThaiLIS) และฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยพบว่ามียางาน การวิจัย วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาตัวแปรสอดคล้องตามกรอบแนวคิด ในการวิจัยครั้งนี้เป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงเปรียบเทียบหรือเชิงทดลอง ซึ่งค่าสถิติ ที่ได้ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้น จึงมียางานการวิจัยวิทยานิพนธ์ที่มีคุณสมบัติ ตามเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัยตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ 21 สถาบัน จำนวนรวม 80 เล่ม เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัย พบว่ามีงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 57 เล่ม

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย และตัวแปรผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย หมายถึง ตัวแปรที่พบจากรายงานการวิจัยที่เป็นคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรายงานการวิจัยแบ่งเป็น 3 ด้านคือ ด้านการตีพิมพ์ ด้านวิธีการวิจัย และด้านคุณภาพงานวิจัย จำนวน 20 ตัวแปร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยด้านการตีพิมพ์ หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวกับการพิมพ์งานวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรจำนวน 3 ตัวแปร คือ ปีที่พิมพ์ สถาบันที่ผลิตงานวิจัย หน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย

ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยด้านวิธีการวิจัย หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีดำเนินการ วิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรจำนวน 16 ตัวแปร คือ วัตถุประสงค์ของงานวิจัย ประเภทงานวิจัย แบบแผนการวิจัย การออกแบบงานวิจัย แหล่งที่มาของกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประเภทของตัวแปรต้น ประเภทเครื่องมือวัดตัวแปรต้น ประเภทการหาค่าความเที่ยงวัดตัวแปรต้น ค่าความตรงวัดตัวแปรต้น ค่าความเที่ยงวัดตัวแปรต้น ประเภทเครื่องมือวัดตัวแปรตาม ประเภทการหาค่าความตรงวัดตัวแปรตาม ประเภทการหาค่าความเที่ยงวัดตัวแปรตาม ค่าความตรงวัดตัวแปรตาม ค่าความเที่ยงวัดตัวแปรตาม ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล และประเภทของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยด้านคุณภาพงานวิจัย หมายถึง คุณสมบัติด้านความถูกต้องเหมาะสม ความน่าเชื่อถือของรายงานการวิจัย ประเมินโดยแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ซึ่งเป็นแบบประเมินแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

ตัวแปรผลการวิจัย หมายถึง ค่าขนาดอิทธิพล (effect size) ที่วัดในรูปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) ที่แสดงผลการวิจัยเป็นคะแนนมาตรฐานอันแสดงถึงคามมีอยู่จริง (existence) ทิศทาง (direction) และขนาด (magnitude) ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแปรด้านการจัดการเรียนการสอนในห้อง ตัวแปรด้านแรงจูงใจในการอ่าน ตัวแปรด้านการรับรู้การอ่าน ตัวแปรด้านความยึดมั่นผูกพันในการอ่าน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์อภิปรายมี 3 ชุดคือ 1) แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย 2) แบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยสำหรับงานวิจัยเชิงทดลอง และ 3) แบบบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยสำหรับงานวิจัยสหสัมพันธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่าน ภาษาอังกฤษตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2562 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สืบค้นข้อมูลวิทยานิพนธ์ของแต่ละมหาวิทยาลัยจากฐานข้อมูลฉบับเต็มมหาวิทยาลัย (ThaiLIS) และจากฐานข้อมูลของแต่ละมหาวิทยาลัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2545 - 2561
2. อ่านข้อมูลรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์อย่างคร่าวเพื่อคัดเลือกรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ที่ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย
3. ผู้วิจัยอ่านงานที่คัดเลือกไว้เป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างละเอียด เพื่อทำการประเมินคุณภาพ งานวิจัย บันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยพร้อมทั้งค่าสถิติต่าง ๆ
4. จัดเตรียมแฟ้มข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยและผลการวิจัยโดยใช้โปรแกรม SPSS โดยผู้วิจัยจัดกลุ่มผลการวิจัยที่อยู่ในรูปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยที่นำมาศึกษาด้วยสถิติเบื้องต้นในการวิจัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จำแนกตามตัวแปรคุณลักษณะของงานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ 1-way ANOVA การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่ออธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตามดัชนีมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยพหุระดับด้วยโปรแกรม HLM

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลอิทธิพลส่งผ่านในโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Two stage SEM ของ Cheung (Cheung & Chan, 2005; Cheung & Chan, 2009)

ผลการวิจัย

1. งานวิจัยที่นำมาศึกษา มีข้อมูลพื้นฐานคุณลักษณะที่เป็นตัวแปรในงานวิจัยที่นำมาศึกษามี 19 ตัวแปร ได้แก่ ช่วงปีที่พิมพ์เผยแพร่ผลวิจัย สถาบันที่ผลิตงานวิจัย หน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัยวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประเภทงานวิจัย ประเภทของสมมติฐาน แบบแผนการวิจัย การออกแบบงานวิจัย แหล่งที่มาของกลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประเภทของตัวแปรต้น ประเภทเครื่องมือวัดตัวแปรต้น ประเภทการหาค่าความเที่ยงวัดตัวแปรต้น ประเภทเครื่องมือวัดตัวแปรตาม ประเภทการหาค่าความตรงวัดตัวแปรตาม ประเภทการหาค่าความเที่ยงวัดตัวแปรตาม และประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ค่าขนาดอิทธิพลของการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยของดัชนีมาตรฐานมีค่าเท่ากับ .447 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .282 ผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจากงานวิจัยทั้ง 57 เล่ม มีความแตกต่างกันตามลักษณะของงานวิจัยทุกตัว ยกเว้นแหล่งที่มาของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปร จำนวนสมมติฐานตัวแปรต้นมีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตัวแปรต้นมีวัตถุประสงค์การวิจัยที่มีหลายแบบ ตัวแปรต้นมีการตั้งสมมติฐานแบบมีทิศทางตัวแปรต้นมีงานวิจัยที่ออกแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียวสอบก่อน - หลัง ตัวแปรต้นมีการสุ่มหลายขั้นตอน ตัวแปรต้นมีการสุ่มแบบกลุ่มตัวแปรต้นมีแรงจูงใจและความเที่ยงของเครื่องมือวัดตัวแปรตาม คะแนนประเมินงานวิจัยสัมประสิทธิ์การถดถอยทางบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรตัวแปรต้นมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา ตัวแปรต้นมีประเภทการหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัดตัวแปรตาม และตัวแปรต้นมีการออกแบบวิจัยสหสัมพันธ์ที่มีสัมประสิทธิ์การถดถอยทางลบและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรทั้งหมดอธิบายความแปรปรวนของดัชนีมาตรฐานได้ร้อยละ 60.80 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าดัชนีมาตรฐานแบบพหุระดับผลการวิเคราะห์พบว่าค่าความแปรปรวนของดัชนีมาตรฐานผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเกิดจากความแปรปรวนระหว่างเล่ม โดยมีองค์ประกอบความแปรปรวน เท่ากับ .177 ส่วนภายในเล่มมีองค์ประกอบความแปรปรวนเท่ากับ .007

3. ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยด้านการสอนในห้องเรียน เจตคติต่อการอ่าน และความรู้เกี่ยวกับการอ่านส่งผ่านความยึดมั่นผูกพันที่มีต่อทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก ($\chi^2 = 54.77$, $df = 47$, $p = .20$, $\chi^2/df = 1.165$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 1.00$, $NFI = 1.00$, $NNFI = 1.00$, $RMSEA = .007$, $SRMR = .019$) โดยตัวแปรโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษได้ร้อยละ 41 อิทธิพลรวมของตัวแปรโมเดลส่งผ่านความยึดมั่นผูกพันในการอ่านไปยังทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมีค่าเท่ากับ .64 การสอนในชั้นเรียน

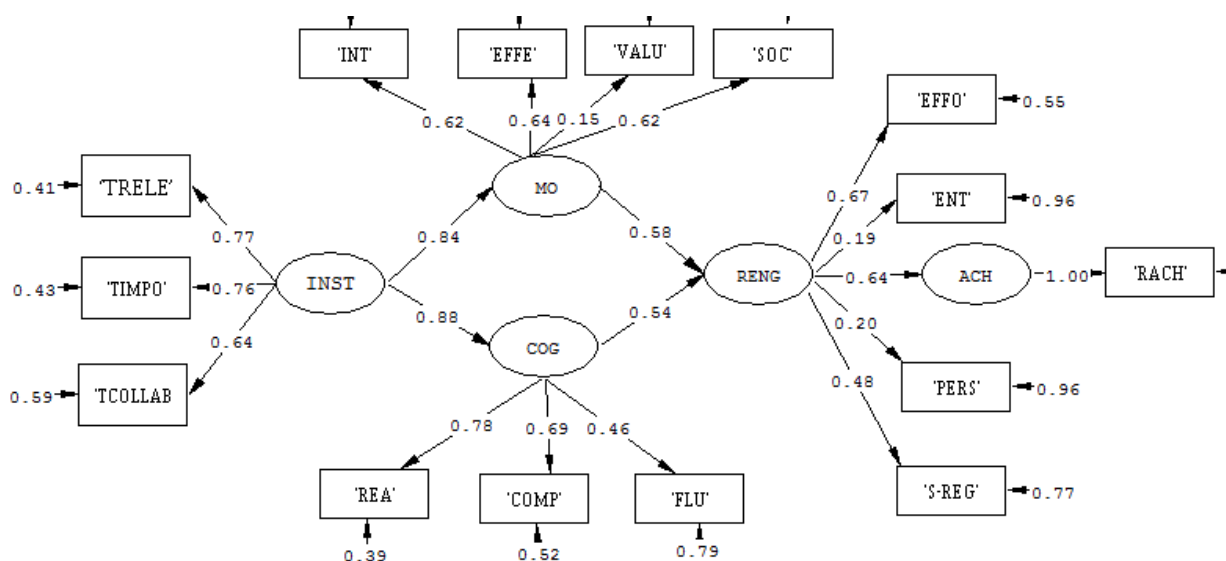
เท่ากับ .62 แรงจูงใจในการอ่าน เท่ากับ .37 และการรู้ในการอ่าน เท่ากับ .35 ทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของตัวแปรในโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ

ตัวแปรเหตุ	การจัดการเรียนการสอน ในห้องเรียน (INSTRUC)			แรงจูงใจในการอ่าน (MO)			การรับรู้การอ่าน (COG)			ความยืดหยุ่นผูกพัน ในการอ่าน (RENG)		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
Unstandardized solution												
INST	สปส.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	SE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MO	สปส.	0.84**	-	0.84**	-	-	-	-	-	-	-	-
	SE	0.03	-	0.03	-	-	-	-	-	-	-	-
COG	สปส.	0.88**	-	0.88**	0.54**	-	-	-	-	-	-	-
	SE	0.02	-	0.02	0.12	-	-	-	-	-	-	-
RENG	สปส.	0.97**	0.97**	-	0.58**	-	0.58**	0.54	-	0.54**	-	-
	SE	0.03	0.03	-	0.12	-	0.12	0.03	-	0.12	-	-
ACH	สปส.	0.62**	0.62**	-	0.37**	0.37**	-	0.35**	0.35**	-	0.64**	-
	SE	0.02	0.02	-	0.08	0.08	-	0.08	0.08	-	0.03	-
Completely standardized solution												
INST	สปส.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.57
MO	สปส.	0.84	-	0.84	-	-	-	-	-	-	-	-
COG	สปส.	0.88	-	0.88	-	-	-	-	-	-	-	-
RENG	สปส.	0.97	0.97	-	0.58	-	0.58	0.54	-	0.54	-	-
ACH	สปส.	0.62	0.62		0.37	0.37	-	0.35	0.35	-	0.64	-

ค่าสถิติ

$\chi^2 = 54.77$, $df = 47$, $p = 0.20$, $RMSEA = 0.007$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 1.00$, $SRMR = 0.019$

Chi-Square=54.77, df=47, P-value=0.20351, RMSEA=0.007

ภาพที่ 2 โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลจำแนกตามตัวแปรคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนมีความแตกต่างกันด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยก่อนการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผู้วิจัยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น (assumption) เกี่ยวกับความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของผลการวิจัยในรูปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับต่าง ๆ ภายในกลุ่ม (Levene's test homogeneity of variance) ในกรณีที่ไม่นับเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น ผู้วิจัยจะใช้การทดสอบ Welch ซึ่งเป็นสถิติทดสอบที่มีความแข็งแกร่งต่อค่าเฉลี่ยที่ไม่เท่ากัน (Robust test of equality of means) (ชลกร ชุ่มกลาง, 2562) ค่าสถิติที่ได้จะเป็นสถิติ F ชนิด Asymptotically F distributed เมื่อผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้การทดสอบ วิธี Scheffe's ในกรณีที่ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยระหว่างระดับต่าง ๆ ภายในกลุ่มเท่ากัน และใช้การทดสอบวิธี Dunnett -C ในกรณีที่ความแปรปรวนไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น พบว่างานวิจัยมีดัชนีมาตรฐานตัวแปรต้น 19 ตัวแปร ทุกตัวแปรมีความแตกต่างกันตามตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ยกเว้น ตัวแปรช่วงปีที่พิมพ์เผยแพร่ผลวิจัย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างประเภทของตัวแปรต้น และประเภทการหาค่าความเที่ยงวัดตัวแปรต้น ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยตัวแปรแหล่งที่มาของกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรประเภทเครื่องมือวัดตัวแปรตามของงานวิจัย ไม่พบความแตกต่าง

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุระดับด้วยโปรแกรม HLM เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยระดับภายในเล่มและระดับระหว่างเล่มวิจัย พบว่ามีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าแม้ว่างานวิจัยจะศึกษาปัญหาเดียวกัน แต่เมื่อมีคุณลักษณะของงานวิจัยมีความหลากหลายก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการวิจัยมีความแตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาคุณลักษณะงานวิจัยที่มีอิทธิพลทำให้ผลการวิจัยที่ศึกษาปัญหาเดียวกันมีความแตกต่างกัน โดยทำการวิเคราะห์ทั้งอิทธิพลทางตรงในระดับเดียวโดยวิเคราะห์รวมทั้งทั้งสองประเภทด้วยการวิเคราะห์สองระดับโดยแบ่งเป็นระดับภายในเล่มวิจัยและระดับระหว่างเล่มวิจัย อธิบายได้ว่าในงานวิจัยแต่ละเล่มที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ ตัวแปรที่มีอิทธิพล

ต่อค่าดัชนีมาตรฐาน ได้แก่ การสุ่มหลายขั้นตอน และการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยสถิติที่ ดังนั้นในการทำวิจัยแต่ละครั้งจะต้องให้ความสำคัญกับวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และประเภทของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับ ชลกร ชุ่มกลาง (2562) ที่พบว่า การเลือกกลุ่มตัวอย่าง และสถิติที่เหมาะสมจะทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ

ส่วนในระดับระหว่างเล่มวิจัย ผลการวิเคราะห์อิทธิพลสุ่มrandom effect พบว่า ค่าคงที่ของการวิเคราะห์ระดับค่าดัชนีมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน intercept ไม่มีความแปรเปลี่ยนระหว่างเล่มงานวิจัย ซึ่งอธิบายได้ว่า ระหว่างงานวิจัยแต่ละเล่มที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ คุณลักษณะของงานวิจัยระหว่างเล่มไม่ได้ส่งผลต่อดัชนีมาตรฐานในการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ ชลกร ชุ่มกลาง (2562) ที่พบว่างานวิจัยแต่ละเล่มมีความเฉพาะเจาะจงในเล่มวิจัย ตามประเด็นที่ศึกษา คุณลักษณะงานวิจัยในแต่ละเล่มไม่สามารถส่งผลถึงกันได้

3. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลอิทธิพลส่งผ่านในโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน พบว่า โมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 อธิบายได้ว่า ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนในห้องแรงจูงใจในการอ่าน และการรับรู้การอ่าน มีอิทธิพลส่งผ่านความยึดมั่นผูกพันในการอ่านไปยังผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับชลกร ชุ่มกลาง (2562) ที่พบว่า กลยุทธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพของนักเรียน กลยุทธ์การสอนและพฤติกรรมของครู การสนับสนุนทางการเรียน และคุณลักษณะของนักเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาชั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะงานวิจัยที่แตกต่างกันทำให้งานวิจัยให้ผลการวิจัยในรูปค่าดัชนีมาตรฐานแตกต่างกัน ซึ่งคุณลักษณะงานวิจัยที่ทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน ได้แก่ ช่วงปีที่พิมพ์เผยแพร่ สถาบันที่ผลิตงานวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประเภทงานวิจัย แบบแผนงานวิจัย ประเภทของสมมุติฐาน การออกแบบการวิจัย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประเภทของตัวแปรต้น ประเภทเครื่องมือวัดตัวแปรต้น ประเภทการหาค่าความเที่ยงที่ใช้วัดตัวแปรต้น ประเภทการหาค่าความตรงที่ใช้วัดตัวแปรตาม ประเภทการหาค่าความเที่ยงที่ใช้วัดตัวแปรตาม ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล ประเภทของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การทำวิจัยเพื่อศึกษาหรือพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษให้ได้ผลการวิจัยที่มีคุณภาพดี นักวิจัย หรือสถาบันที่ผลิตผลการวิจัย ควรพิจารณาคุณลักษณะดังกล่าวอย่างละเอียดและอย่างระมัดระวัง

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุระดับ พบว่าคุณลักษณะงานวิจัย ได้แก่ ประเภทของการสุ่ม และประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถทำนายผลการวิจัยในรูปค่าดัชนีมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นหากต้องการทำงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษให้มีคุณภาพดี ควรคำนึงถึง และให้ความสำคัญกับประเภทของการสุ่ม และประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

เนื่องจากในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้กำหนดกรอบของการศึกษาตัวแปรผลการวิจัยคือปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ครั้งต่อไปควรกำหนดขอบเขตนิยามของตัวแปรตามให้มีความครอบคลุมในทุกทักษะของการใช้ภาษา ซึ่งจะทำได้ผลวิจัยที่ชัดเจนและกลุ่มลึกรอบคลุมในทุกมิติ ดังนั้น

ในครั้งต่อไปควรกำหนดของเขตนิยามของตัวแปรตามให้ครอบคลุมทุกทักษะทั้งการฟัง การพูด และการเขียน ซึ่งจะทำให้ได้ผลวิจัยที่ครอบคลุมในทุกด้าน

เอกสารอ้างอิง

- ชลกร ชุ่มกลาง. (2562). *การสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: การวิเคราะห์เอ็มเอเอสอีเอ็ม. ดุษฎีนิพนธ์*
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลีส์เรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- _____. (2542). *การวิเคราะห์อภิมาน META-ANALYSIS*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิติบดี ศุขเจริญ และวิญญู อยู่นิล. (2557). *การวิเคราะห์อภิมานและการสังเคราะห์อภิมาน: Meta-Analysis and Meta-Synthesis*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พรทิพย์ พันดา และสุชาดา บวรกิตติวงศ์. (2555). *การสังเคราะห์งานวิจัยนวัตกรรมการเรียนการสอน*
คณิตศาสตร์: การวิเคราะห์อภิมานและการวิเคราะห์กลุ่มแฝง. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2559,
จาก <http://www.edu.chula.ac.th/ojed/doc/V71/v71d0131.pdf>.
- วิสาข์ จิตวิตร. (2541). *การสอนอ่านภาษาอังกฤษ*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2532). *การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำลี รักสุทธี. (2553). *การจัดทำสื่อ นวัตกรรมและแผนประกอบสื่อ นวัตกรรม*. นนทบุรี: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- Cheung, M.W.L. & Chan, W. (2005). *Meta-analytic structural equation modeling: a two-stage approach*. Psychological Methods.
- Cheung, M.W.L. (2009). *Meta – analysis: A Structural Equation Modeling Perspective*. Paper presented at the Association for Psychological Science 21st Annual Convention, San Francisco, CA, USA.
- Glass, G. V., McGaw, B., and Smith, M. L. (1981). *Meta – analysis in social research*. Beverly Hills: Sage Publication.
- Harwell Joan M. (2001). *Complete with Learning Disabilities Handbook*. 2nd ed. United States of America.
- James Pett. (1982). *Reading as ESL: Skill at the University*. English Teaching Forum.

การประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Needs Assessment of Learning and Innovation Skills in the 21ST Century
for Students of North Bangkok University

¹วิโรจน์ หมื่นเทพ และ ²ณัฐพงศ์ วิชัยดิษฐ์

¹Wirote Muenthep and ²Natthaphong Wichaidit

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

^{1,2}North Bangkok University

¹Corresponding Author. Email E-mail: wirote.mu@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ จำนวน 372 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ประเมินความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้วิธี PNIแบบปรับปรุง กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ จำนวน 12 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1.สภาพทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ทักษะที่มีมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม รองลงมาได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมและด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ตามลำดับ 2.ความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ด้านที่มีความมากที่สุดคือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา รองลงมาได้แก่ ด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรมและด้านการสื่อสารและมีส่วนร่วม ตามลำดับ

คำสำคัญ : การประเมินความต้องการจำเป็น; ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม; ศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this research was to study the state and assess the needs assessment of learning and innovation skills in the 21st century for students of North Bangkok University. The quantitative sample consisted of 372 undergraduate students from North Bangkok University using questionnaires to collect data. The statistics used for data analysis are mean, standard deviation and analysis of needs assessment and prioritization of needs through Priority need index (PNI), qualitative sample groups consisting of 12 undergraduate students from North Bangkok University. Data were collected by an in-depth interview. Use content analysis : The results of the research revealed that: 1. With the condition of learning and innovation skills in the 21st century, students pay more attention to communication and collaboration. Followed by in the areas of creatively and innovation and critical thinking and problem solving respectively. 2. The need for learning and innovation skills in the 21st century, the most valuable aspects were critical thinking and problem solving. Followed by creatively and innovation and in communication and collaboration respectively.

Keywords : Needs Assessment; Learning and Innovation Skills; The 21st Century

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคมและชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต (TruePlookpanya, 2018) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้าน Technology และ นวัตกรรม (Innovation) ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งขณะนี้เราทุกคนได้ก้าวเข้ามาสู่ ศตวรรษที่ 21 อย่างเต็มตัวซึ่งเป็นยุคที่ Digital Technology เข้ามามีบทบาทอย่างมากกับชีวิตของเราทุกคน ไม่เว้นแม้แต่ตัวนักศึกษา สิ่งเหล่านี้มีผลต่อนักศึกษาในทุก ๆ แง่มุม ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเรื่องพัฒนาการเรียนรู้อื่น ๆ รอบตัว การเพิ่มศักยภาพในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ หรือแม้แต่เพิ่มทักษะในการช่วยเหลือตัวเอง ของนักศึกษาทั้งจากห้องเรียนและจากชีวิตประจำวัน ซึ่งเราจะพบว่า Technology นั้นเกี่ยวข้องกับเราทุกคน อยู่ตลอดเวลา (British Council, 2019)

นอกจากการเข้ามาของเทคโนโลยีแล้วการใช้ชีวิตในการทำงานหรือการเรียนรู้ในโลกศตวรรษที่ 21 ทุกคนควรจะต้องมีทักษะที่จำเป็นในด้านอื่นเพื่อการทำงานและใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยทักษะที่นักศึกษา ควรจะมีในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะหลักสำหรับการใช้ชีวิต (3Rs) และทักษะสำหรับการพัฒนาตนเอง (7Cs) โดยทักษะหลักสำหรับการใช้ชีวิต (3Rs) ประกอบด้วย ทักษะการรู้หนังสือ ได้แก่ Reading (ทักษะการอ่าน), Writing (ทักษะการเขียน) และ Arithmetic (ทักษะเลขคณิต) ส่วน ทักษะสำหรับการพัฒนาตนเอง (7Cs) ประกอบด้วย ทักษะ 7 ด้าน คือ 1.ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (critical thinking and problem solving) 2. ด้านการสื่อสารสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ (communications, information, and media literacy) 3. ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (collaboration, teamwork and leadership) 4.ด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (creativity and innovation) 5. ด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (computing and ICT literacy) 6. ด้านการทำงาน การเรียนรู้ และการพึ่งตนเอง (career and learning self-reliance) และ 7. ด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (cross-cultural understanding) (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2557 และ Wikipedia, 2017) โดยทักษะสำหรับการพัฒนาตนเอง (7Cs) สามารถนำมาจัดหมวดหมู่เป็นทักษะที่ใช้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ได้แก่ 1.ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักศึกษาเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่ม สร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และการสื่อสารและการร่วมมือ 2.ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อ และเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ และความรู้ด้านเทคโนโลยี 3.ด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และ เป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบ เชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility) (ยุพาภรณ์ เรืองสวัสดิ์, 2018 และ Pavón & Nicolaou, 2017)

ดังนั้นการพัฒนานักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ เปลี่ยนวิธีคิดเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้และเปลี่ยนวิธีการพัฒนา ทำอย่างไรให้นักศึกษามีความพร้อมและมีระบบการ

ที่เชื่อมโยงกันส่งผลต่อการพัฒนาบัณฑิตยุคใหม่ ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนานักศึกษาในศตวรรษนี้จะต้องให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการลงมือทำลงมือปฏิบัติจริงผู้เรียนสามารถสร้างความรู้จากสิ่งที่ตนเองปฏิบัติสามารถนำความรู้ใหม่ไปใช้ได้ อย่างสร้างสรรค์(Ability to Use New Knowledge in a Creative Way) และเตรียมตัวเพื่อการใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง (Life in the Real World) มีความคิดสร้างสรรค์และสื่อสารให้กับผู้อื่นเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เบญจวรรณ ฤณอมชยรัช, 2559 และ Great Schools Partnership, 2016) โดยเฉพาะทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาเพราะช่วยให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดเป็น สร้างสรรค์เป็นและสามารถสื่อสารหรือถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมที่ตนเองสร้างสรรค์ได้ สำหรับทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม สำหรับการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 มีจุดเน้นอยู่บนพื้นฐานแห่งการสร้างสรรค์ การคิดแบบมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการมีส่วนร่วมในการทำงาน (อนุชา โสมาบุตร, 2557 และ Wikipedia, 2017) ได้แก่ 1.ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creatively and Innovation) 2.การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ไขปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ประกอบด้วยและ3.การสื่อสารและการมีส่วนร่วม (Communication and Collaboration)

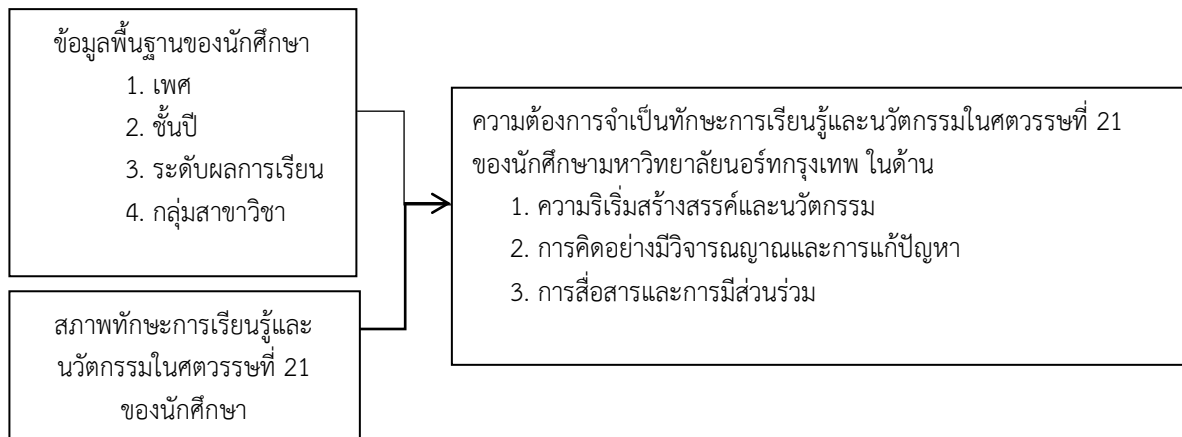
จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมนับว่ามีความสำคัญและเป็นกลไกที่ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยที่ผ่านมามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพได้มีการส่งเสริมทั้งกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมและสิ่งสนับสนุนให้นักศึกษามีทักษะดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้นสำหรับเป็นแนวทางการส่งเสริมนักศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อค้นหาสิ่งที่เป็นช่องว่าง (Gap) เพื่อการพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็นและการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปได้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) และข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 จากนั้นทบทวนและหน่วยงานต่าง ๆ ไว้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 2. การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) และ 3. การสื่อสารและการมีส่วนร่วม (Communication and Collaboration) (อนุชา โสมาบุตร, 2557 และ Wikipedia, 2017) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 6 คณะ ได้แก่ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 805 คน คณะนิเทศศาสตร์ จำนวน 216 คน คณะบริหารธุรกิจ จำนวน 2,684 คน คณะรัฐศาสตร์ จำนวน 265 คน คณะศิลปศาสตร์ จำนวน 1,035 คน และคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 213 คน รวมจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 5,218 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2562) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน +5% (Yamane, 1967) โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 372 คนเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ประจำปีการศึกษา 2562 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) ดังนี้ 1. แบ่งนักศึกษาตามคณะ ได้แก่ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ในแต่ละคณะสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาตามสัดส่วน (Proportional Allocation) โดยเทียบสัดส่วนได้กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 58 คน คณะนิเทศศาสตร์ จำนวน 16 คน คณะบริหารธุรกิจ จำนวน 191 คน คณะรัฐศาสตร์ จำนวน 18 คน คณะศิลปศาสตร์ จำนวน 74 คน และคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 14 คน รวมจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 372 คน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ขนาดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	รายชื่อคณะ	จำนวนนักศึกษา ทั้งหมด	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
1	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	805	58
2	คณะนิเทศศาสตร์	216	16
3	คณะบริหารธุรกิจ	2,684	191
4	คณะรัฐศาสตร์	256	18
5	คณะศิลปศาสตร์	1,035	74
6	คณะศึกษาศาสตร์	213	15
รวม		5,218	372

ข้อมูล ณ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2562)

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ประจำปีการศึกษา 2562 โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาจากคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย จำนวน 6 คณะ ๆ ละ 2 คน รวม 12 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพเพื่อส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลงานวิจัย พร้อมกับแบบสอบถามที่ลงรหัสเรียบร้อยแล้ว ไปยังคณะต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนทั้งข้อมูลและจำนวนของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาจัดหมวดหมู่และลงรหัสข้อมูล
3. บันทึกข้อมูลของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายข้อมูล และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

สำหรับการแปลผลค่าเฉลี่ย (Mean) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555)

- ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 อยู่ในระดับ มากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 อยู่ในระดับ มาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 อยู่ในระดับ ปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 อยู่ในระดับ น้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2. การประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ใช้การวิเคราะห์ประเมินความต้องการจำเป็น และจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้วิธี PNIแบบปรับปรุง (Priority need index-PNI) แบบปรับปรุง พร้อมนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยบรรยายเป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. การวิเคราะห์ประเมินความต้องการจำเป็น และจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้วิธี PNIแบบปรับปรุง (Priority need index-PNI) แบบปรับปรุง (สุวิมล ร่องวางนิช, 2558) ซึ่งมีสูตรดังนี้ $PNI_{modified} = (I-D)/D$ เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาความต้องการจำเป็นใช้ค่า $PNI_{modified}$ ที่ ≥ 0.3 หรือลำดับที่มีค่าสูงสุด

ผลการวิจัย

ส่วนที่หนึ่ง ผู้วิจัยนำเสนอการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพ ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 6 คณะ ได้แก่ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 58 คน คณะนิเทศศาสตร์ จำนวน 16 คน คณะบริหารธุรกิจ จำนวน 191 คน คณะรัฐศาสตร์ จำนวน 18 คน คณะศิลปศาสตร์ จำนวน 74 คน และคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 14 คน รวมจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 372 คน

สภาพทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$, S.D.= .62) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, S.D.= .67) รองลงมาได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$, S.D.= .62) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$, S.D.= .70) ตามลำดับ ในด้านความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การเปิดใจกว้างและยอมรับในมุมมองหรือโลกทัศน์ใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อระบบการเรียนรู้ของตนเองมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ มีความรู้และเข้าใจในสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีเทคนิคของการสร้างสรรค์ทางความคิดที่เปิดกว้างในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เช่น การประชุมระดมสมอง การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกันกับเพื่อนๆ หรืออาจารย์ เป็นต้น อยู่ในระดับมาก และมีภาวะผู้นำในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การใช้เหตุผลทุกครั้งในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ การใช้เหตุผลที่ชัดเจนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้เหมาะสมตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การตีความหมายสิ่งที่กำลังวิเคราะห์ได้อย่างน่าเชื่อถืออยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม เมื่อพิจารณารายด้าน การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยใช้สื่อที่มีในปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ การใช้การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับเพื่อนๆ หรือครอบครัวได้อย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การสร้างความถูกต้องชัดเจนในการสื่อความหมายทั้งการพูด การเขียน อยู่ในระดับมาก การใช้การสื่อสารในการสอนสิ่งต่าง ๆ ให้กับผู้อื่นอยู่ในระดับมาก การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้การสื่อสาร

อยู่ในระดับมาก และ การสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่ต่างกันอยู่ในระดับมากตามลำดับ

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

การประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ โดยภาพรวม รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด ได้แก่ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มี $PNI_{modified} = 0.121$ รองลงมาได้แก่ ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม มี $PNI_{modified} = 0.108$ และรายการที่มีค่า $PNI_{modified}$ น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มี $PNI_{modified} = 0.105$ ตามลำดับ ในด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมรายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด ได้แก่ การนำเอานวัตกรรมต่าง ๆ มาสู่การปฏิบัติได้อย่างสร้างสรรค์ รองลงมา ได้แก่ มีเทคนิคของการสร้างสรรค์ทางความคิดที่เปิดกว้างในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เช่น การประชุมระดมสมอง การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกัน กับเพื่อนๆหรืออาจารย์ เป็นต้น และน้อยที่สุดคือ มีความรู้และเข้าใจในสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต ตามลำดับ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด ได้แก่ การตีความหมายสิ่งที่กำลังวิเคราะห์ได้อย่างน่าเชื่อถือ รองลงมา ได้แก่ สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุดได้ และน้อยที่สุดคือ การใช้เหตุผลทุกครั้งในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด ได้แก่ การสร้างความถูกต้องชัดเจนในการสื่อความหมายทั้งการพูด การเขียน และการใช้การสื่อสารในการสอนสิ่งต่าง ๆ ให้กับผู้อื่น รองลงมาได้แก่ สามารถสรุปองค์ความรู้จากสิ่งที่รับฟังได้ และน้อยที่สุดคือ การใช้การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับเพื่อน ๆ หรือครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ตามลำดับ

ส่วนที่สอง สภาพทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ และการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ในมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ (เชิงคุณภาพ) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ จำนวน 12 คน จาก 6 คณะ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21

ซึ่งประกอบไปด้วยด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหาและด้านการสื่อสาร พบว่า นักศึกษามีความตั้งใจในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การพัฒนาทักษะ ในศตวรรษที่ 21 โดยพยายามพัฒนาทักษะที่จำเป็นในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมเพราะเป็นทักษะที่นำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับทักษะอื่นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพราะทักษะการเรียนรู้เป็นทักษะที่ทำให้ นักศึกษามีความคิดที่สร้างสรรค์และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีคุณภาพและสื่อสารได้กับบุคคลทั่วไปหรือบุคคลในองค์กรและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตของนักศึกษา ปัจจุบันนี้ทุกด้านที่ประกอบเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญทั้งหมดแต่ต้องดูว่าบริบทไหนที่มีความสำคัญมากและควรต้องสนับสนุน โดยด้านที่มีความสำคัญมากก็คือ ด้านการสื่อสารเพราะว่าคนส่วนใหญ่รู้จักการใช้เทคโนโลยีและสามารถพัฒนานวัตกรรมได้แล้วแต่การศึกษาให้คนอื่นเข้าใจเป็นเรื่องยากโดยเฉพาะการศึกษาในองค์กรที่ทำงานการศึกษาดังกล่าวต้องมีกระบวนการเรียนรู้ที่จะใช้สื่อให้เหมาะสม เนื่องจากมีสื่อที่หลากหลายทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมหรือไม่ตรงกับความต้องการ จึงจำเป็นต้องระมัดระวังในการใช้สื่อ เพราะสื่อมีทั้งด้านบวกและด้านลบ นักศึกษาสามารถใช้สื่อในการสื่อสาร

ทั้งในชีวิตประจำวันและในการทำงานได้อย่างดีเพราะจะช่วยสร้างความถูกต้องชัดเจนที่เกิดจากการพูดการเขียน นอกจากนั้นการใช้สื่อยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้อื่นในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากประเด็นของการสื่อสารที่นักศึกษาให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกแล้ว นักศึกษายังให้ความสำคัญกับการมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมตลอดจนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเพราะในอนาคตการทำงานต้องอาศัยมุมมองและความคิดใหม่ๆ เพื่อการสร้างนวัตกรรม องค์ความรู้และเทคโนโลยีการทำงานใหม่ ๆ นอกจากนั้นความคิดสร้างสรรค์ยังส่งผลไปถึงการคิดที่รอบคอบและสามารถนำความคิดนั้นไปใช้ได้ยังมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในปัจจุบันการเปิดใจและยอมรับมุมมองของคนอื่นภายใต้สภาพที่เป็นจริงจะมีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาทุกคนจะทำให้ นักศึกษารู้จักการใช้เหตุผลในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา

พบว่ามีความจำเป็นและความสำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา รองลงมาได้แก่ ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมและด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ตามลำดับ เนื่องจากนักศึกษามีมุมมองว่าส่วนใหญ่แล้วการบูรณาการทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 อาจารย์ได้เสริมและเน้นย้ำเกี่ยวกับประเด็นของความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมและการสื่อสารในระดับที่ค่อนข้างมากในรายวิชาต่าง ๆ แต่ยังคงขาดเรื่องของการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากความต้องการจำเป็นในเรื่องของการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาจะเป็นความต้องการจำเป็นที่นักศึกษาคิดว่ามีความสำคัญและควรจะสนับสนุนให้เกิดกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาแล้ว ควรจะต้องสนับสนุนในเรื่องของการคิดเชิงสร้างสรรค์และการสื่อสารไปด้วยเพราะทุกอย่างรวมบูรณาการเป็นเรื่องเดียวกันและออกจากกันได้ยาก เพราะนักศึกษาจะสามารถคิดและแก้ปัญหาได้ต้องมีความคิดสร้างสรรค์หรืออาจต้องใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเข้ามาเป็นส่วนช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกัน เช่น การแก้ไขปัญหาสมัยใหม่ต้องค้นหาข้อมูลจึงจำเป็นต้องใช้ทักษะในการสื่อสารและการสืบค้นแต่ถ้าหากพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ก็จะพบว่าองค์ประกอบในด้านของการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาที่ต้องเร่งพัฒนามากที่สุดคือ การอธิบายหรือตีความสิ่งที่กำลังวิเคราะห์ให้มีความน่าเชื่อถือ ในด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมควรเร่งสร้างทักษะในเรื่องการพูด การเขียนและการใช้สื่อต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความจำเป็นและเหมาะสมกับโลกยุคปัจจุบัน ในด้านของความคิดสร้างสรรค์จะต้องนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาปฏิบัติให้ได้อย่างสร้างสรรค์ เช่น มีเทคนิคการคิดที่เปิดกว้างพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ทั้งจากผู้รู้หรือการสืบค้นความรู้ด้วยตัวเอง

จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่า ข้อมูลทั้งสองส่วนมีความสอดคล้องกัน 1.สภาพทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ นักศึกษาให้ความสำคัญกับด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในประเด็นของการใช้สื่อที่ค่อนข้างหลากหลายซึ่งในปัจจุบันนี้มีให้เห็นเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่เข้ามามีอิทธิพลกับนักศึกษาเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นนักศึกษายังให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพราะถือเป็นกระบวนการในการพัฒนานตนเองให้มีใจยอมรับในมุมมองหรือความคิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมตลอดจนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและสามารถนำความคิดนั้นมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยใช้เหตุผลในการพิจารณาเพื่อให้เกิดความรอบคอบและเกิดปัญหาน้อยที่สุด 2.ความต้องการจำเป็นด้านที่มากที่สุดคือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา รองลงมาได้แก่ ด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรมและด้านการสื่อสารและมีส่วนร่วม โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาควรจะต้องเน้นในเรื่องของการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาสู่การปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์โดยมีการเปิดใจ

ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ และมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ๆ เข้ามามีส่วนร่วม ด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรมควรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาฝึกปฏิบัติให้เกิดความชำนาญโดยนักศึกษาจะต้องเปิดใจยอมรับฟังความรู้ใหม่ ๆ หรือข่าวสารจากสังคมเข้ามาปรับประยุกต์ใช้ ด้านของการสื่อสารและการมีส่วนร่วมควรจะต้องมีการสื่อสารให้ถูกต้อง ชัดเจนทั้งภาษาพูดภาษาและภาษาเขียน ตลอดจนสามารถสรุปองค์ความรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากสภาพทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมและด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เนื่องจากทางมหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมและสนับสนุนนักศึกษาให้เกิดการพัฒนาทั้งจากกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ทำให้ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพจึงอยู่ในระดับมากทุกด้านและเป็นผลให้นักศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในประเด็นของการใช้สื่อที่ค่อนข้างหลากหลายเนื่องจากในปัจจุบันมีสื่อออนไลน์หลากหลายรูปแบบที่เข้ามามีอิทธิพลกับนักศึกษาเป็นอย่างมากส่งผลให้เกิดการตื่นตัวและรู้จักการใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารอย่างระมัดระวังและถูกต้อง เพราะเป็นช่องทางให้เกิดการมีส่วนร่วมได้หลากหลายมิติ ตลอดจนนำความรู้ความสามารถในการสื่อสารไปใช้ประยุกต์ในการทำงานได้ นอกจากนี้ นักศึกษายังให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพราะถือเป็นกระบวนการในการพัฒนาตนเองให้มีใจยอมรับในมุมมองหรือความคิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมตลอดจนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถนำความคิดนั้นมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยใช้เหตุผลในการพิจารณาเพื่อให้เกิดความรอบคอบและเกิดปัญหาน้อยที่สุดสอดคล้องกับ กัลยา สร้อยสิงห์ (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยดุสิตธานี พบว่า ระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ซึ่งเน้นให้นักศึกษารับฟังคำวิจารณ์จากผู้ร่วมงาน รองลงมาคือค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ นักศึกษารับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานตามหลักเหตุผล กับ นักศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความรู้ความสามารถในการทำงานได้อย่างเต็มที่

ในส่วนของการต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ในทุกด้านมีค่าน้อยกว่า 0.3 เนื่องจากนักศึกษามีความคิดเห็นว่าสิ่งที่เป็นอย่างกับสิ่งที่นักศึกษาคาดหวังมีความใกล้เคียงกัน เพราะนักศึกษามีมุมมองว่าส่วนใหญ่แล้วการบูรณาการทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 อาจารย์ได้เสริมและเน้นย้ำเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ และบูรณาการในรายวิชาและกิจกรรมที่เสริมหลักสูตรมาอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณาด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา รองลงมาได้แก่ ด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรมและด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ในด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหานักศึกษาคิดว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหามีความสำคัญเพราะสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเหมาะสมและช่วยให้ผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น สอดคล้องกับดาวเรือง เชียงหลิวและไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ความต้องการจำเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาคือควรเริ่มจากการปลูกฝัง

และการให้ความรู้แก่นักศึกษาโดยการคิดอย่างมีเหตุมีผลตามความเป็นจริงและจะนำไปสู่การคิดเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ ในด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรมควรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาฝึกปฏิบัติให้เกิดความชำนาญโดยนักศึกษาจะต้องเปิดใจยอมรับฟังความรู้ใหม่ ๆ หรือข่าวสารจากสังคมเข้ามาปรับประยุกต์ใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ มีเทคนิคของการสร้างสรรค์ทางความคิดที่เปิดกว้างในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เช่น การประชุมระดมสมอง การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกัน กับเพื่อนๆหรืออาจารย์ เนื่องจากจะช่วยให้ นักศึกษาสามารถสามารถค้นหาองค์ความรู้เพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะปัจจุบันเป็นยุคของการสร้างสรรค์ผลงานด้วยการใช้เทคโนโลยีสอดคล้องกับ UKEssays (2018) ที่กล่าวว่า เทคโนโลยียังถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์และต่อพฤติกรรมของผู้คนในชีวิตประจำวันในทศวรรษนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโทรศัพท์มือถือ ทีวีและอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีที่มีวิวัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้รับการพัฒนาและมีความเป็นไปได้มากขึ้นที่จะส่งผลให้วัยรุ่นและผู้คนทุกวัยกลายเป็นผู้ที่ต้องใช้เทคโนโลยี นอกจากนั้นในด้านการจัดการเรียนการสอน Knowing Technologies (2015) ได้กล่าวว่า การเพิ่มเทคโนโลยีเข้าไปในห้องเรียนสามารถช่วยเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น ในห้องเรียนที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางครูจะเป็นแนวทางมากขึ้นเมื่อนักเรียนเข้าร่วมและการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี สิ่งสำคัญคือต้องเข้าใจว่าการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับห้องเรียนนั้นไม่ได้เป็นการทดแทนครูที่มีประสิทธิภาพ สภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เหมาะสมจะเป็นสภาพแวดล้อมที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางและรวมเอาเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่เลือกสรรมาอย่างดีเข้ากับการสื่อสารแบบคล่องตัว ด้านของการสื่อสารและการมีส่วนร่วม จะต้องมีการสร้างความถูกต้องชัดเจนในการสื่อความหมายทั้งการพูด การเขียนและการใช้การสื่อสารในการสอนสิ่งต่าง ๆ ให้กับผู้อื่น สามารถสรุปองค์ความรู้จากสิ่งที่รับฟังได้ตลอดจนสามารถสรุปองค์ความรู้ของตนเองได้และมีการถ่ายทอดอย่างมีประสิทธิภาพ จนนำไปสู่การได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นทักษะที่นักศึกษาจำเป็นต้องนำไปปรับใช้ในการทำงานและเรียนรู้ที่จะสื่อสารในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) สนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ให้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเพื่อให้นักศึกษานำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงาน

2) ควรส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และเข้าใจในสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตและสามารถคิดแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลจนนำไปสู่การปรับตัวในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา

2) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัย

3) ควรศึกษาประเมินความต้องการจำเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้ครบทุกมิติ

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา สร้อยสิงห์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี. งานวิจัยคณะอุตสาหกรรมบริการ. วิทยาลัยดุสิตธานี.
- ดาวเรือง เชียงหลิวและไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. (2561). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 10(1) : 215-224.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSSและAMOS. พิมพ์ครั้งที่ 13. นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- ยุพารณ เรื่องสวัสดิ์. (2018). ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2562, จาก <https://classroommanagement011>.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2562). ระบบเผยแพร่สารสนเทศอุดมศึกษา. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2562, จาก <http://www.info.mua.go.th/info/>.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2562, จาก<http://www.royin.go.th>
- อนุชา โสมาบุตร. (2557). ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สำหรับการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2562, จาก <https://teacherweekly.wordpress.com>.
- British Council. (2019). ทักษะอะไรบ้างที่เด็กในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมี. สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.britishcouncil.or.th/english/tips/what-skills-do-children-need-in-the-21-century>.
- Great Schools Partnership. (2016). *21ST CENTURY SKILLS*. Retrieved June 15, 2019 , from <https://www.edglossary.org/21st-century-skills/>.
- Knowing Technologies. (2015). *WHY TECHNOLOGY IS ESSENTIAL TO A 21ST CENTURY EDUCATION?*. Retrieved June 20, 2019, from <https://knowingtechnologies.com/21st-century-education-technology/>.
- Pavón, Ana S. & Nicolaou, A. (2017). *Online Intercultural Exchanges Through Digital Storytelling*. Retrieved June 20, 2019, from https://www.researchgate.net/figure/Framework-for-21st-Century-Learning-Source-Partnership-for-21st-Century-Skills-2007_fig1_322783560
- TruePlookpanya. (2018). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (*The Twenty-First Century Skills*). สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/66054/-teaartedu-teaart-teaarttea>.
- UK Essays. (2018). Importance of technology. Retrieved June 23, 2019, from <https://www.ukessays.com/essays/theology/importance-of-technology.php>

Wikipedia. (2017). 21st century skills. Retrieved June 15, 2019 , from https://en.wikipedia.org/wiki/21st_century_skills

Yamane, T. (1967). Taro Statistic : An Introductory Analysis. New York: Harper & row.

การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

Application of Good Governance Principles in Thung Maha Charoen Subdistrict's Health Promoting Hospital at Wang Nam Yen District in Sa Kaeo Province

¹วุฒิวรรณ อนันต์พุฒิเมธ, ²สุทธิพงษ์ เกียรติวิชัย และ ³ชลินทิพย์ ขอนินกลาง

¹Vutthiwat Ananphutthimet, ²Suttipong Kiartivich and ³Chalinthip Kho-inklang

^{1,2}มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และ ³มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

^{1,2}Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage and ³Stamford International University

¹Corresponding Author. E-mail: vutthiwat.a@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว และ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้วอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเรียงตาม พบว่า หลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.42, S.D. = 0.87) รองลงมาคือ หลักความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 3.32, S.D. = 0.8) และหลักคุณธรรม น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.17, S.D. = 0.75) ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ควรส่งเสริมด้านคุณธรรมโดยให้บุคลากรในหน่วยงานมุ่งเน้นและตระหนักการปฏิบัติงานตามแนวทางและจรรยาบรรณของวิชาชีพอย่างเต็มความสามารถ นอกจากนี้ควรปฏิบัติงานและบริหารงานโดยใช้ดุลพินิจตัดสินใจไปตามสถานการณ์เมื่อมีเหตุที่จำเป็นและสมควรเมื่อสถานการณ์นั้นมีกระทบต่อชีวิตและสุขภาพของประชาชน

คำสำคัญ: การบริหารงาน; ธรรมาภิบาล; โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล; ทุ่งมหาเจริญ

Abstract

This quantitative research aims to study the application of good governance principles in Thung Maha Charoen Subdistrict Health Promoting Hospital, Wang Nam Yen District, in Sa Kaeo province. Also, it is to guide how to improve its application to it. The findings are as following; the overall application's score of the good governance principles in Thung Maha Charoen Subdistrict Health Promoting Hospital of Wang Nam Yen District, Sa Kaeo Province, is at a medium level (mean 3.30, SD = 0.82). Classifying into each aspect, the principle of participation was at the highest level (mean 3.42, SD = 0.87), the following is the principle of transparency (mean 3.32, SD = 0.8) and the least is principles of morality (mean 3.17, SD = 0.75). Therefore, the guidelines for the further development in the application of good governance principles of Thung Maha Charoen Subdistrict Health Promoting Hospital, Wang Nam Yen District in Sa Kaeo Province. In this case, improving morality's score promoted by allowing its personnel to focus and be aware of the performance according to the guidelines and ethics of the profession to the best of their ability. Besides, work and management should base on discretion and contingency decisions in case these critical situations affecting people's lives and health.

Keywords: Good Governance Application; Subdistrict Health Promoting Hospital; Thung Maha Charoen Subdistrict

บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้เสนอให้ประเทศกำลังพัฒนาที่ประสบความล้มเหลวในการเร่งปฏิรูประบบเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการปฏิรูปการเมือง การบริหารการศึกษา การจัดและลดความยากจน การส่งเสริมให้มีการบูรณาการทางการผลิตทางการเกษตร การสร้างงานที่พอเพียงกับการเติบโตของประชากร การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และการลดอัตราการขยายตัวของประชากร เป็นต้น โดยนำระบบการจัดการที่ดีมาใช้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อให้การพัฒนาที่มีภาพของอนาคตที่เป็นรูปธรรมโดยเรียกวิธีการดังกล่าวว่า ธรรมาภิบาล ธรรมรัฐ การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือ Good Governance (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541) ประเทศไทยให้ความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ เนื่องจากเชื่อว่าหลักธรรมาภิบาลจะสามารถทำให้ประเทศฟื้นตัวจากปัญหาเศรษฐกิจที่เคยเกิดขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2540 และทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืนเห็นได้จากการกำหนดหลักธรรมาภิบาลไว้ในกฎหมายและแผนต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) และแผนพัฒนาการพยาบาลและผดุงครรภ์แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 - 2559 (สภาการพยาบาล, 2552) ซึ่งได้กำหนดให้องค์การพยาบาลสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบริการการพยาบาลเพื่อตอบสนองต่อนโยบายภาครัฐ พัฒนาระบบบริการพยาบาลให้ได้มาตรฐานและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้นั้น ไม่ใช่เพียงแค่องค์กรพยาบาลเท่านั้นที่ต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการตอบสนองต่อนโยบายภาครัฐด้านการบริการสุขภาพที่กล่าวมาข้างต้นเท่านั้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เป็นหน่วยพยาบาลดูแลสุขภาพระดับชุมชนที่ต้องเชื่อมโยงการบริหารงานในระบบประกันสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เป็นการประกันสุขภาพของท้องถิ่นในระดับล่างที่ต้องบริหารงานอย่างเป็นธรรมเพื่อคุณภาพอย่างเพียงพอและทั่วถึง กล่าวคือกระบวนการในการบริหารจัดการที่ดีและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกคนในชุมชนนั้นเอง (วารศักดิ์ อูวรรณโณ, 2546) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จึงควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานอย่างถ้วนทั่วทุกกระบวนการและขั้นตอน หลักของธรรมาภิบาลนั้นจะมุ่งเน้นการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แล้วก่อให้เกิดประโยชน์ต่อความต้องการของประชาชนสูงสุด และเป็นการเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสุขภาพของชุมชนตนเองอีกด้วย ซึ่งการที่จะทำให้หลักธรรมาภิบาลเกิดผลสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารหรือผู้นำมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะนำมายึดปฏิบัติเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน และเพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจถึงหลักธรรมาภิบาลมากขึ้น ต้องเร่งดำเนินการให้การศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น (จันทรา แก้วภักดี, 2552)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ เป็นหนึ่งในองค์การพยาบาลระดับชุมชนในอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เป็นหนึ่งในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ซึ่งได้ยกฐานะเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลในปี พ.ศ.2553 ถือว่าเป็นหน่วยงานหน่วยงานหนึ่งที่จะต้องมีการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงาน และปฏิบัติหน้าที่โดยยึดความพึงพอใจและตอบสนองประชาชนให้มากที่สุด คณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงสาธารณสุข แต่ต้องทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานจึงมีความไม่คล่องตัวมากนัก ด้วยการถูกกำกับภายใต้การดูแลของภาคส่วนดังกล่าวข้างต้น แล้วหากต้องบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญควรจะมุ่งเน้นพัฒนาการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลไปในทิศทางใด ทั้งนี้งานวิจัยชิ้นนี้จึงให้ความสำคัญในสามมิติของหลัก

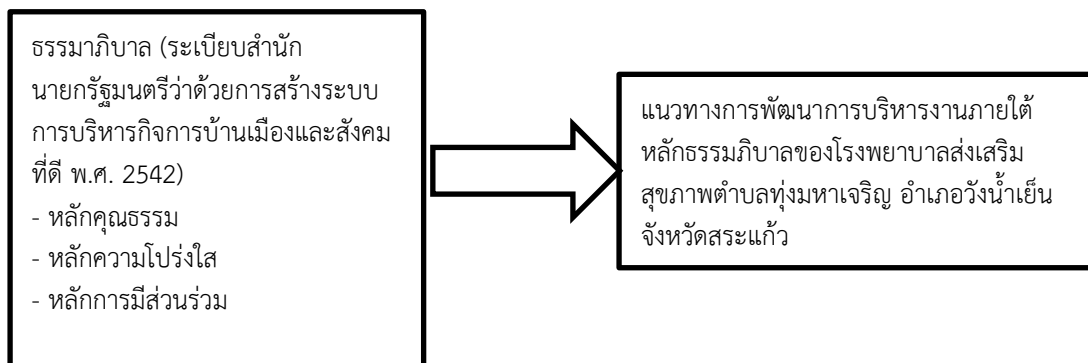
ธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ นั่นคือหลักการมีส่วนร่วมหลักความโปร่งใส และหลักคุณธรรม เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จะครอบคลุมหลักธรรมาภิบาล ตามโครงสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งประกอบด้วย 6 หลักการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักคุ้มค่า แต่ทั้งนี้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่า การบริหารงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้น จึงมุ่งเน้นเพียงสามหลักของธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส และหลักการมีส่วนร่วม เท่านั้น ด้วยเห็นว่าสำคัญต่อการบริหารงานมากที่สุด และสามารถนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในลำดับต่อไปภายใต้ตนเองได้อีกด้วย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลัก แต่ทั้งนี้ก็มีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มาผสมผสานด้วยทั้งนี้เพื่อเติมเต็มให้ผลการวิจัยหนักแน่นขึ้น โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา จะครอบคลุมพื้นที่ให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ จำนวน 13 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด 8,671 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sample) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967) เพื่อหาจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด โดยได้กำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกินระหว่างค่าจริงและค่าประมาณร้อยละ 0.05 ตามสูตร ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดยที่ n = จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ ในการประมาณค่าสัดส่วนกำหนดให้เท่ากับ 0.05 แทนค่าดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{N}{1+Ne^2} \\ &= \frac{8,671}{1+8,671(0.05)^2} \\ &= \frac{8,671}{22.6775} \end{aligned}$$

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} = 382.361$$

ดังนั้น จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 382 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งคณะผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยลักษณะเป็นโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Observe) จำนวน 1 ฉบับ และแบบตรวจสอบรายการ (checklist) แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นลักษณะการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลของประชากรประกอบด้วย 3 หลัก ดังนี้

1. หลักคุณธรรม
2. หลักความโปร่งใส
3. หลักความมีส่วนร่วม

เป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ คือ

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	=	5
ระดับความคิดเห็นมาก	=	4
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	=	3
ระดับความคิดเห็นน้อย	=	2
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	=	1

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้ความคิดเห็นในด้านความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้องในการใช้ภาษา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำและความคิดเห็นของอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 382 ชุด และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก 1 ชุด ซึ่งคณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับมาจำนวน 382 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว มาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์
2. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ คือ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนที่ได้}}{\text{จำนวนเต็ม}} \times 100$$

3. วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

(1) ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย}$$

$$\sum x = \text{ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด}$$

$$N = \text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}$$

(2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \frac{\sqrt{\sum f(x - \bar{x})^2}}{N - 1}$$

เมื่อ

$$S.D. = \text{ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน}$$

$$f = \text{ความถี่}$$

$$x = \text{คะแนนแต่ละตัว}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย}$$

$$N = \text{จำนวนข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง}$$

การแปลความหมายของคะแนน และการใช้คะแนนเป็นตัวชี้วัดซึ่งกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร.2542 : 108)

4.50 – 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

4. นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปผลและอภิปรายผลต่อไป

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

เพศชาย จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 เป็นเพศหญิง จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2 รองลงมา มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และ ระหว่างอายุ 41 - 50 ปีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 และน้อยที่สุด มีอายุระหว่าง 0 - 20 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1

ระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 ระดับปริญญาตรี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 และน้อยที่สุดคือระดับปริญญาโท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

อาชีพจะทำงานด้านเกษตรกรรม จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 ตำแหน่งงานด้านอื่น ๆ (เช่น นักเรียน นักศึกษา ว่างาน) จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 และน้อยที่สุดคือ รัฐวิสาหกิจ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

ตอนที่ 2 ระดับการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

หลักคุณธรรม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.17, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บุคลากรมีความอดทนหรือยับยั้งชั่งใจต่อผลประโยชน์ที่เข้ามายวน อยู่ในระดับมาก

หลักความโปร่งใส พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บุคลากรมีการเปิดเผยหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติงาน หรือข้อมูลการปฏิบัติงานให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบตามสมควรแก่กรณี อยู่ในระดับปานกลาง และ

หลักความมีส่วนร่วม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.42, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในหน่วยงาน อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีหลักความมีส่วนร่วมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.42, S.D. = 0.87) รองลงมาคือ หลักความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 3.32, S.D. = 0.8) และหลักคุณธรรม น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.17, S.D. = 0.75)

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) พบว่า

ด้านคุณธรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว จะปฏิบัติงานตามระเบียบ ไม่หวั่นเกรงต่อการข่มขู่หรืออิทธิพลใดๆ เนื่องจากหน่วยงานเป็นหน่วยงานทางภาครัฐ จึงไม่มีผลกระทบต่ออิทธิพลของคนในพื้นที่ มีเพียงความพึงพอใจในการให้บริการต่อประชาชนเท่านั้น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว แห่งนี้ยังไม่เคยถูกร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพราะหน่วยงานเป็นการให้บริการฟรีค่าใช้จ่าย ตามแนวนโยบายของทางภาครัฐ ซึ่งไม่มีช่องทางให้ทำการทุจริตภายในองค์กร และไม่มีผลกระทบกับประชาชนในด้านความทุจริต

ด้านความโปร่งใส โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว จะเปิดเผยหรือเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนและผู้สนใจทั่วไปได้รับทราบ และมีวิธีเผยแพร่ข่าวด้านสุขภาพ โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุขในการกระจายข่าวสารได้เป็นอย่างดี มีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน การกำหนดระยะเวลา แล้วเสร็จของงานให้บริการการอนุมัติ หรือไม่และประกาศให้ประชาชนได้รับทราบ โดยมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ในเรื่องของขั้นตอนการทำงาน และการให้บริการ

ด้านการมีส่วนร่วม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีการสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ เช่น กระเป๋ายาบาลแก่ หน่วยย่อยของสว่างสระแก้วธรรมสถาน จุดสว่างแผ่นดินทอง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยมีการคัดเลือกคณะกรรมการพัฒนางานจากตัวแทนผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข และผู้รับบริการมาเป็นคณะกรรมการช่วยงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับปานกลางนั้น ชี้ให้เห็นว่า การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ยังบริหารงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ทั้งนี้หากสังเกตให้ดีแล้ว จะพบว่าการทำงานของบุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนั้น ยังทำงานตามหน้าที่เป็นหลัก ถึงแม้จะมีจรรยาบรรณของวิชาชีพมาค้ำจุนก็ตาม ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าบุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยังมีการประเมินการทำงานและยังกังวลกับผลการประเมินที่ยังไม่ได้รับความน่าเชื่อถือจากผู้บริหารมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงลักษณ์ ณ นคร และกัญญา ประจุศิลป์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบประเมินธรรมาภิบาลในองค์กรพยาบาล พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม คือวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ให้การดูแลโดยตรงต่อมนุษย์ ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติงานในวิชาชีพพยาบาลควรเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงมีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติ และต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารทางการพยาบาลควรมีกระบวนการบริหารจัดการองค์กรพยาบาลที่แสดงให้เห็นถึงธรรมาภิบาลในด้านคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ มีนโยบายส่งเสริมการปฏิบัติการพยาบาล ตามขอบเขตจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล ด้านความโปร่งใส คือ ผู้บริหารทางการพยาบาลควรมีระบบการจัดการที่ก่อให้เกิดการควบคุมและตรวจสอบภายในองค์กรพยาบาล เนื่องจากกระบวนการบริหารงานที่ตรวจสอบได้ ทำให้บุคลากรพยาบาลรู้สึกถึงความยุติธรรมและไว้วางใจต่อองค์กรพยาบาล

ดังนั้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว จึงต้องหันมาพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลทั้ง 3 มิติ ได้แก่ ความมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักคุณธรรม อย่างจริงจังทั้งนี้เพื่อให้เกิดการทำงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ขับเคลื่อนองค์กรอย่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอย่างเป็นพลวัต (Dynamic)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) ควรส่งเสริมให้บุคลากรทำงาน ทำหน้าที่ปฏิบัติงานตามแนวทางและจรรยาบรรณวิชาชีพของตนเอง โดยยึดหลักความพึงพอใจของผู้ประชาชนผู้มารับบริการเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อช่วยแบ่งเบาการบริหารงานในด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบอีกด้วย

2) ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านธรรมาภิบาลของบุคลากรในทุกระดับ รวมไปถึงอาสาสมัคร อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในทุกๆปี ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรที่ทำงานได้ตระหนักถึง

จริยธรรมและคุณธรรม ผ่านการทำงานด้วยหลักธรรมาภิบาลอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทำงานเกี่ยวกับสุขภาพและชีวิตของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1) ควรจะทำการเปรียบเทียบการศึกษาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภายในพื้นที่ตำบลทั้งหมด เพื่อให้เห็นนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาล

2) ควรเพิ่มตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อนำมาสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์หา แก้วภักดี. (2552). อนาคตภาพองค์การพยาบาลโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในช่วง พุทธศักราช 2555 – 2559. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล. คณะพยาบาลศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2541). *Good Governance* กับ การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- ทรงลักษณ์ ณ นคร และ กัญญาดา ประจุศิลป์. (2557). การพัฒนาแบบประเมินธรรมาภิบาลในองค์การพยาบาล. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15 (2), 225-231.
- บรรศักดิ์ อวรรณโณ. (2546). ธรรมาภิบาลในสังคมไทย กลไกเสริมสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสาร เศรษฐกิจและสังคม*, 40(4), 4-8.
- สภาการพยาบาล. (2552). *แผนพัฒนาการพยาบาลและการผดุงครรภ์แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 - 2559*. กรุงเทพฯ: ศิริยอดการพิมพ์.

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร Legal Measures Concerning to the Dietary Supplement Control

ศรัณยา ศิริวัฒนกุล

Saranya Siriwanakul

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

Sripatum University at Chonburi

Corresponding Author. Email: maprangsaranya25@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ในประเด็นปัญหาความหมายของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ความหมายของภาชนะบรรจุภัณฑ์ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และปัญหาการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มิได้ให้คำจำกัดความของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไว้จึงทำให้เกิดความไม่ชัดเจนของคำนิยามว่าควรถูกระบุว่าเป็นยา หรือเป็นอาหารประเภทใหม่ แม้ว่าความหมายของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจะถูกกล่าวไว้ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 293 พ.ศ. 2548 ว่าด้วยผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแต่อย่างไรก็มิได้มีการบัญญัติ ความหมายถึงเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เป็นการเฉพาะในส่วนความหมายของภาชนะบรรจุภัณฑ์นั้นตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 92 พ.ศ. 2528 ว่าด้วยเรื่อง ภาชนะบรรจุก็มีได้กำหนดความหมายไว้ เนื่องจากประกาศฉบับดังกล่าวมีการประกาศใช้มาเป็นเวลานาน และการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารต้องได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 จากการศึกษากฎหมายการโฆษณาของสหราชอาณาจักรมีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมโฆษณาไว้โดยตรง คือ The Sale of Goods Act และมีกฎหมายกลางคือ Trade Descriptions Act of 1968 ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยไม่มีการบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการโฆษณา การวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 293 พ.ศ. 2548 โดยปรับปรุงความหมายผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ภาชนะบรรจุภัณฑ์ เพราะการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมีลักษณะที่อยู่ในรูปแบบการจัดกระจายในส่วนการควบคุมการโฆษณาควรมีการเพิ่มเติมไว้ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยเรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ในส่วนการควบคุมการโฆษณาควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 40 และมาตรา 41 ในเรื่องการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไว้โดยเฉพาะ

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร; โฆษณา; ภาชนะบรรจุ

Abstract

The objective of this research is to study and research on legal measures on dietary supplement product control in terms of the meaning of dietary supplements. The meaning of packaging containers under the Food Act 2522 B.E. and the problem of the control of advertisement of food supplements. From the study found that The Food Act, 2522 B.E. did not define dietary supplements, thus causing the ambiguity of the definition that they should be identified as medicines or is a new type of food. Although the definition of dietary supplements is mentioned in the Notification of the Ministry of Public Health No. 293, 2005 on dietary supplements. And other related laws. However, there is no specific definition of dietary supplements. As for the definition of packaging, according to the Notification of the Ministry of Public Health No. 92 B.E. 2528 B.E. regarding container, it does not specify the meaning. Since the announcement has been announced for a long time. And the regulation of the advertisement of dietary supplements must be licensed under the Food Act of 1979. According to a study of the United Kingdom Advertising Law, the Direct Advertising Regulations have been enacted, The Sale of Goods Act and there are laws. Central is the Trade Descriptions Act of 1968, in which the law of Thailand does not specifically enact advertising. This research proposed guidelines for improvement of the Ministry of Public Health

Notification No. 293, 2005, by updating the definition. Dietary supplements Container Because the enforcement of the laws regarding the control of dietary supplements have sparse forms Advertising controls should be added to the Ministry of Public Health's announcement. On dietary supplements Regarding the control of advertising, there should be amendments to the Food Act 2522, Section 40 and Section 41 regarding the advertisement of dietary supplements.

Keywords : dietary supplements; advertisements; containers

บทนำ

ในอดีตประชากรมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยเรียบง่ายการใช้ชีวิตเป็นระบบพึ่งพาซึ่งกันและกันอาหารการกินของประชากรในอดีตมีลักษณะที่เรียกว่าพึ่งพาสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ชีวิตของประชากรในปัจจุบันซึ่งเข้าสู่ระบบชีวิตคนเมือง (City Life) มากขึ้นมีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปเนื่องจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมแตกต่างไปจากอดีตทั้งการขยายตัวในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ส่งผลต่อการบริโภคจากที่เคยมีมาตั้งแต่อดีต กล่าวคือ ผู้บริโภคนิยมแต่อาหารสำเร็จรูป เพื่อนำมาบริโภคในการดำเนินชีวิตในแต่ละวันโดยไม่คำนึงถึงโภชนาการที่เหมาะสม ทำให้เกิดปัญหาการขาดสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกายหากมนุษย์รับประทานอาหารครบหลัก 5 หมู่รวมถึงมีความพึงพอใจเลือกรับประทานอาหารเลือกแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ก็ทำให้ร่างกายได้รับสารอาหารครบถ้วน แต่ในยุคปัจจุบันนี้พฤติกรรมการบริโภคของคนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายมากนัก จึงนิยมบริโภคอาหารที่มีขายอยู่ทั่วไปตามความสะดวก ดังนั้นปัญหาที่ตามมาคือร่างกายอาจจะได้รับสารอาหารบางอย่างไม่ครบถ้วน หรือในทางตรงกันข้ามทำให้ได้รับสารอาหารบางอย่างมากเกินไปเช่น แป้ง และไขมัน ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมาทั้งนี้การบริโภคอาหารของแต่ละบุคคลอาจทำให้ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอเพราะพฤติกรรมส่วนตัวของผู้บริโภค เช่น รับประทานอาหารไม่ครบสามมื้อเลือกรับประทานอาหาร เช่น ไม่ทานผักหรือชอบทานแต่เนื้อ รับประทานอาหารไม่หลากหลาย ทำให้ขาดสารอาหารบางจำพวกทำให้เกิดความผิดปกติของร่างกายซึ่งส่งผลต่อสุขภาพได้ เช่น เจ็บป่วย เปื่อยอาหารในส่วนองศาที่ปรุงแต่งต้องการอาหารบางชนิดเพิ่มมากขึ้น ผู้หญิงในวัยมีประจำเดือนต้องเสริมธาตุเหล็ก หรือนักกีฬาต้องบำรุงร่างกายเป็นพิเศษ ทำให้การสร้างสุขภาพที่ดีโดยการเลือกกินอาหารที่ดีมีประโยชน์หรือการออกกำลังกายอย่างเหมาะสมได้ถูกมองข้ามและละเลยไปด้วยเหตุนี้ การสร้างสุขภาพที่ดีโดยไม่ต้องออกกำลังกายหรือรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่จึงเข้ามามีบทบาทในการบริโภคของสังคมในยุคปัจจุบันคือผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่เป็นทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภคที่จะสามารถนำมาช่วยเสริมสร้างให้ผู้บริโภคนั้นมีสุขภาพที่ดีทำให้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเข้ามามีบทบาทในการบริโภคเป็นอย่างมาก

สาเหตุที่ทำให้ผู้บริโภคมีแนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ปัจจุบันได้รับความนิยมอย่างมากอาจเนื่องมาจากกระแสการบริโภคนิยม ในปัจจุบันนี้ที่ส่งเสริมให้คนเกิดความเชื่อว่า “สุขภาพดีซื้อได้ด้วยเงิน” ประกอบกับกลยุทธ์ด้านการตลาดที่มีการโฆษณาเป็นการสื่อสารที่มีอิทธิพลอย่างมากในยุคนี้ เป็นเครื่องมือในการสื่อสารการตลาดเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้ เพื่อการจูงใจให้กับกลุ่มเป้าหมายเกิดความต้องการ หรือเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสินค้าและส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการซื้อการโฆษณาถือว่าเป็นเครื่องมือการส่งเสริมการขายที่ดี หากผู้ทำการโฆษณามีจรรยาบรรณ โฆษณาโดยใช้ข้อมูลที่เป็นจริง แต่สำหรับธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร มักพบการโฆษณาที่มีลักษณะเกินจริง โฆษณาให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นยา สามารถป้องกัน บำบัด บรรเทารักษาโรคได้ ซึ่งเข้าข่ายการโฆษณาผิดกฎหมายเนื่องจากไม่มีการขออนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา อีกทั้งการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในปัจจุบันนี้สามารถเลือกซื้อได้สะดวกตามร้านค้าสะดวกซื้อแต่พบว่าการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

ที่สามารถหาซื้อได้ด้วยความเร็วแต่ไม่มีผู้ที่มีความรู้คอยแนะนำในการใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแต่อย่างใดก็ตาม ผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่ยังเลือกการสร้างสุขภาพด้วยวิธีที่ง่าย ๆ ว่าเราสามารถซื้อสุขภาพได้ด้วยเงินทอง จึงสอดคล้องรับกับการส่งเสริมการตลาด ของบรรดาผู้ประกอบการธุรกิจผลิตผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ที่พยายามชี้ชวนชักนำให้หันมาดูแลสุขภาพด้วยการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ระยะแรก ๆ โฆษณาว่าเป็นสินค้าช่วยเสริมอาหาร เมื่อสินค้าดังกล่าวได้รับความสนใจใช้กลยุทธ์ดังกล่าวโฆษณาว่าสามารถรักษาโรคได้ โดยวิธีการทำตลาดในระบบขายตรงจึงทำให้ผู้บริโภคเกิดแนวคิดและความเชื่อที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (นาฏอนงค์ นามบุตตี, 2558)

ประการแรก เพื่อเสริมอาหาร กลุ่มนี้มักเชื่อว่าอาหารที่ตนเองบริโภคทุกวันไม่มีสารอาหารครบถ้วนตามที่ร่างกายต้องการ จึงใช้เพื่อไปเสริมให้ร่างกายได้ครบถ้วนสมบูรณ์

ประการที่สอง เพื่อให้มีสุขภาพดีกลุ่มนี้เชื่อตามข้อมูล ที่ผู้ผลิตกำหนดเงื่อนไขขึ้นคือคิดว่าการกินเพื่อป้องกันตัวเองไว้ก่อนที่จะเป็นโรคจะเป็นการดีกว่ารอให้ป่วยลงไปก่อน จึงพยายามดูแลสุขภาพตนเองด้วยการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมาใช้บริโภคแทนโดยเข้าใจว่าร่างกายได้รับสารอาหาร

ประการที่สาม กลัวเจ็บ กลัวตาย โรคภัยแรงอย่าง หัวใจ มะเร็ง ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ฯลฯ ต้องอาศัยการรักษาแบบที่ต้องติดตามดูแลอาการอย่างสม่ำเสมอเพราะไม่หายขาด ทำให้ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูง ระยะเวลาของการรักษานาน และการใช้เทคโนโลยีบางอย่างส่งผลข้างเคียงที่สร้างความไม่สบายให้กับผู้ป่วย ดังนั้น ผู้บริโภคจึงหาทางออกที่ดูง่ายต่อการดำเนินชีวิต ด้วยการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมาใช้บริโภคตามคำแนะนำว่าสามารถรักษาโรคได้ทุกชนิด

ประการที่สี่ หลงเชื่อตามคำโฆษณาเพราะมีงานวิจัยรองรับทำให้น่าเชื่อถือ ในต่างประเทศมีงานวิจัยของสำนักต่างๆมากมาย บางงานวิจัยผู้ให้ทุนสนับสนุนก็เป็นบริษัทผู้ผลิต เป็นการสร้างอุปสงค์เทียมให้กับผู้บริโภค

ประการที่ห้าตามกระแสชาวต่างชาติ การบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เริ่มต้นในสังคมบริโภคขนาดใหญ่ คือ สหรัฐอเมริกา และยุโรป ค่านิยมเรื่องเห่อตามชาวต่างชาติดูเหมือนจะเป็นค่านิยม พื้นฐานของสังคมกลาย ๆ ว่าอะไรเป็นของชาวต่างชาติดีมักจะดี

ประการที่หก เชื่อเพราะเทคนิค การโฆษณาขายตรงซึ่งมีกลยุทธ์สร้างความน่าเชื่อถือ ค่าคอมมิสชั่นการขายในหมู่ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง การโฆษณาสรรพคุณมักเกินเลยกว่าที่ขออนุญาตกับทางหน่วยงานรัฐที่ดูแล คือ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และมักอ้างสรรพคุณว่ารักษาโรคหายได้ ป้องกันโรคได้ทำให้แข็งแรง ทำให้ฉลาด ทำให้สวยสดใส ทำให้ผอมลง ซึ่งจุดใจผู้บริโภคที่มีเงินพอซื้อได้แต่ไม่ค่อยมีข้อมูลตัดสินใจเพียงพอ

สำหรับผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารย่อมมีกลไกในวิธีการทำตลาดและส่งเสริมการขายที่แยบยลเจาะเข้าถึงผู้บริโภค เนื่องจากการโฆษณาที่ได้ก้าวข้ามขีดความสามารถในการดูแลโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบไปอีกขั้น คือ สามารถกระจายข้อมูลได้อย่างรวดเร็วยากต่อการควบคุม เช่น เผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ผ่านทาง Social Network E-mail จะเห็นได้ว่าการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเข้ามามีบทบาทกับสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างมาก และมีหน่วยงานที่คอยกำกับดูแลแต่ยังพบว่าในเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมอาหารยังมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ชัดเจนและเป็นช่องว่างของกฎหมาย ตามบทบัญญัติกฎหมายในรัฐธรรมนูญ 2540 กล่าวถึงสิทธิของผู้บริโภคว่าผู้บริโภคย่อมได้รับการคุ้มครองและต้องมืองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการออกกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ต่อมาในรัฐธรรมนูญ 2550 ได้เขียนขยายความถึงสิทธิดังกล่าวในมาตรา 61 ว่า สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับการคุ้มครองในการรับข้อมูลที่เป็นจริงและมี สิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค มาตรา 46 ของรัฐธรรมนูญ 2560 ระบุว่า สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยบุคคลมีสิทธิในการรวมตัวจัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่มีความเป็นอิสระโดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 46 ได้ระบุสิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับการคุ้มครอง เนื่องจากประชาชน

ส่วนใหญ่ในฐานะผู้บริโภคไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบอันเกิดจากการบริโภคได้ เนื่องจากมีฐานะไม่เท่าเทียมกับผู้ผลิต ทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในสถานะเสียเปรียบ และตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติสิทธิของผู้บริโภคที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายไว้ 5 ประการ ตามความในมาตรา 4 ประกอบกับมาตรา 3 จากการศึกษาพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 293) พ.ศ. 2548 ว่าด้วยเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 92 (พ.ศ.2528) เรื่อง กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของภาชนะบรรจุ การใช้ภาชนะบรรจุและการห้ามใช้วัตถุใดเป็นภาชนะบรรจุอาหารที่บังคับใช้ในการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร มีประเด็นปัญหาอันสู่แนวทางแก้ไขกฎหมายต่อไป (นภดล จันโหนง, 2560)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา ความสำคัญ แนวคิด ทฤษฎี ในการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของต่างประเทศและประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางเพื่อนำมาเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย ในการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

สมมติฐานของการวิจัย

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดค่านิยามของคำว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 293) พ.ศ. 2548 เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ตามข้อ 2 ยังไม่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคได้ ส่วนการกำหนดค่านิยามของคำว่าบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารก็ไม่ชัดเจนตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 92 (พ.ศ. 2528) ประกอบกับการโฆษณาซึ่งมีการใช้การส่งเสริมการขายตามหลักวิชาการตลาดเป็นอันมากทำให้ผู้บริโภคบางส่วนหลงเชื่อในการซื้อบริโภค โดยการโฆษณาดังกล่าวนั้นจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 40 และมาตรา 41 ซึ่งเป็นบทบัญญัติไว้ใช้กับสินค้าทั่ว ๆ ไป มิได้ใช้กับสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นการเฉพาะ จึงเห็นควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากฎหมายที่สำคัญและเกี่ยวข้องในการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เช่น พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 บทบัญญัติกฎหมายในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 293 พ.ศ. 2548 รวมถึงประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำมาบังคับใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหา รวมทั้งศึกษากฎหมายต่างประเทศในเรื่องการควบคุมการโฆษณาเพื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการค้นคว้าจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศและบทความที่เกี่ยวข้องรวมทั้งข้อมูล ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ตลอดจนตำรา ตำบกฎหมาย ในสาขานิติศาสตร์และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง และค้นคว้าในห้องสมุดของมหาวิทยาลัย และของสถาบันต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

ผลการวิจัย

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเข้ามามีบทบาทในด้านการบริโภคของประชาชนในสังคมไทยเป็นอย่างมาก การควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของประเทศไทยนั้นมิกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 293 พ.ศ. 2548 เรื่องผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามแม้จะมีบทบัญญัติกฎหมายที่ควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เพื่อต้องการคุ้มครองผู้บริโภค จากการศึกษาเชิงปัญหาและอุปสรรคประกอบด้วยประเด็นที่ 1 ปัญหาการกำหนด คำจำกัดความของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร การควบคุมดูแลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ในปัจจุบันนี้ยังมีความคลุมเครือไม่ชัดเจนในตัวของผู้ผลิตเองเนื่องจากสารอาหารที่มีหลากหลาย และปริมาณการใช้สารต่าง ๆ ในผลิตภัณฑ์ทำให้เป็นที่กังขาว่า ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนั้นควรจะถูกเรียกว่าเป็นยา เป็นอาหารหรือจะระบุว่าเป็นอาหารประเภทใหม่ จึงควรทำความเข้าใจภาพรวมของคำว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เพื่อที่จะได้สามารถจัดประเภท ให้แก่ผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจนมากขึ้น แม้ว่าการควบคุมขั้นตอนการผลิตของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 แต่จากการศึกษาผู้ศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มิได้ให้ คำจำกัดความของคำว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไว้แต่มีการให้ความหมายของคำว่า ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไว้ใน ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 293) พ.ศ. 2548 เรื่องผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ไว้ในข้อ 2 “ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ที่ใช้รับประทานนอกเหนือจากการรับประทานอาหารตามปกติ ในส่วนพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 4 มีเพียงนิยามความหมายที่เกี่ยวข้องเช่น อาหารควบคุมเฉพาะ รวมถึงบทบัญญัติในหมวดต่างๆ ก็ไม่ได้บัญญัติถึงคำว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไว้ จึงยังไม่มีคำนิยามเฉพาะที่ออกมาบังคับใช้ไว้ในกฎหมาย จากการศึกษามีพระราชบัญญัติอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้บริโภค พ.ศ.2557, พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติเข้ามาเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้มีการเจาะจง ถึงเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นการเฉพาะ เป็นเพียงกฎหมายที่คอยกำกับดูแลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เห็นได้ว่ากฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่อยู่ในลักษณะกระจายออกไปในแต่ละพระราชบัญญัติ ยังไม่ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์เสริมอาหารซึ่งจากการศึกษากฎหมายของสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศแรกที่ออก กฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (The Dietary Supplement Health and Education Act of 1994: DSHEA) เป็นกฎหมายเฉพาะที่ให้ความสำคัญในการควบคุมการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดคำจำกัดความของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมีความชัดเจน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะแก้ไข ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเพื่อให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน

ประเด็นที่ 2 ปัญหาความหมายของภาชนะบรรจุภัณฑ์ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 นั้นมิได้มีการบัญญัติครอบคลุมถึงภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและในประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 293) พ.ศ. 2548 มีข้อ 1 ถึงข้อ 14 โดยข้อ 8 มีรายละเอียดเกี่ยวกับภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์โดยให้เป็นไปตาม ประกาศกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วย เรื่อง ภาชนะบรรจุ โดยประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวกับภาชนะบรรจุ คือ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 92 (พ.ศ.2528) เรื่อง กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของภาชนะที่ทำ จากพลาสติกซึ่งในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 92 (พ.ศ.2528) มีการให้นิยามความหมายของคำว่า ภาชนะไว้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) ภาชนะบรรจุ 2) ภาชนะเสริม 3) ภาชนะโลหะเคลือบจะเห็นได้ว่าในประกาศกระทรวง สาธารณสุขฉบับที่ 92 (พ.ศ.2528) ก็มีได้กำหนดนิยามความหมายของภาชนะบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร หากมีการบัญญัตินิยามความหมายของ คำว่าภาชนะบรรจุให้ครอบคลุมถึงภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ก็จะทำให้ตรวจสอบถึงมาตรฐานของผลิตภัณฑ์อันเป็นภาชนะที่ใช้ในการบรรจุได้ว่ามีคุณภาพหรือไม่ นอกจากนี้ยังผู้ศึกษาพบถึงปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวกับการบรรจุผลิตภัณฑ์ เนื่องจากการบรรจุผลิตภัณฑ์นั้นเป็น

หน้าที่ของผู้จำหน่ายสินค้าซึ่งไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้จำหน่ายต้องปฏิบัติในเรื่องการบรรจุผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใด กล่าวได้ว่าผู้บริโภคไม่มีสิทธิเลือกหรือระบุให้ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์บรรจุผลิตภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตนต้องการ แม้สินค้าที่มีการจำหน่ายจะมีราคาสูงการบรรจุผลิตภัณฑ์ขึ้นอยู่ความพึงพอใจของผู้จำหน่ายเพราะไม่มีกฎหมายหรือประกาศฉบับใดที่เอาผิดกับผู้จำหน่ายได้หากการบรรจุผลิตภัณฑ์ไม่ได้คุณภาพผู้ศึกษาเห็นควรที่จะให้มีการเพิ่มข้อกำหนดในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และแก้ไขปรับปรุงประกาศกระทรวงสาธารณสุข

ประเด็นที่ 3 การควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในปัจจุบันนี้ แม้จะทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้นแต่จากการศึกษาพบว่าในเรื่องการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่สื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายที่มีการบัญญัติไว้พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาในบทบัญญัติดังกล่าวในมาตรา 40 และมาตรา 41 ไม่ได้มีการบัญญัติครอบคลุมไปถึงผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแต่มีการใช้กฎหมายรวมไปถึงการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารด้วย เนื่องจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนั้นไม่มีกฎหมายเฉพาะการจะโฆษณาหรืออนุญาตที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในเรื่องการโฆษณานั้นของสหราชอาณาจักรมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมโฆษณา คือ กฎหมาย The Sale of Goods Act ในรูปแบบของกฎหมายลายลักษณ์อักษร และกฎหมายของสหราชอาณาจักรกฎหมายกลางที่ใช้ควบคุมโฆษณาคือ Trade Descriptions Act of 1968 และแก้ไขเพิ่มเติมใน ค.ศ. 1972 นอกจากนี้สหราชอาณาจักรมีการควบคุมการโฆษณาโดยองค์กรเอกชนอีกด้วย โดยใช้มาตรการกำกับดูแลกันเองของผู้ประกอบธุรกิจที่เรียกว่า “Selfregulation” มาตรการนี้ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการเป็นศูนย์กลางเพื่อการกำกับดูแลและตรวจสอบให้เกิดการโฆษณาที่ถูกต้องและปฏิบัติอย่างเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค สังคม หรือผู้ประกอบธุรกิจอื่นๆ เห็นได้ว่าจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศจะมีกฎหมายที่ทำหน้าที่คอยควบคุมกำกับดูแลเกี่ยวกับการโฆษณาโดยมีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะหากศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยเกี่ยวกับการโฆษณา ในการโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของประเทศไทยนั้นอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไว้เป็นการเฉพาะเพื่อจะได้คุ้มครองผู้บริโภค

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการกำหนดคำจำกัดความของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เนื่องด้วยคำจำกัดความของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่บังคับใช้ในปัจจุบันนี้ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 มิได้ให้คำจำกัดความของคำว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไว้ มีเพียงคำนิยามอื่นๆ เช่น อาหารควบคุมเฉพาะ ตำรับยา เนื่องจากความไม่ชัดเจนของคำจำกัดความว่าควรที่จะระบุว่าเป็นยาหรืออาหารประเภทใหม่จึงยังไม่มีคำนิยามเฉพาะที่ออกมาบังคับใช้ในกฎหมาย มีเพียงคำนิยามของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ถูกกล่าวไว้ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 293) พ.ศ. 2548 ว่าด้วยเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร นอกจากนี้แม้ว่าจะพระราชบัญญัติอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติเข้ามาเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้มีการให้นิยามความหมายถึงเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นการเฉพาะ เป็นเพียงกฎหมายที่คอยกำกับดูแลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เห็นได้ว่ากฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นกฎหมายที่อยู่ในลักษณะกระจายออกไปในแต่ละพระราชบัญญัติ จึงเห็นควรที่จะมีการนำประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 293) พ.ศ. 2548 เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร มาแก้ไขปรับปรุงคำจำกัดความของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

2. ปัญหาการกำหนดคำจำกัดความของภาชนะบรรจุภัณฑ์ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 นั้น มิได้มีการบัญญัติครอบคลุมถึงภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและในประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 293) พ.ศ. 2548 ข้อ 8 มีรายละเอียดเกี่ยวกับภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์โดยให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วย เรื่อง ภาชนะบรรจุ โดยมีคำนิยามไว้เพียง 3 ประเภท คือ ภาชนะบรรจุ ภาชนะเซรามิก 3) ภาชนะโลหะ จะเห็นได้ว่าก็มิได้กำหนดนิยามความหมายของภาชนะบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร หากมีการบัญญัติ นิยามความหมายของ คำว่าภาชนะบรรจุให้ครอบคลุมถึงภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์เสริมอาหารก็จะทำให้ตรวจสอบถึง มาตรฐานของผลิตภัณฑ์อันเป็นภาชนะที่ใช้ในการบรรจุได้ นอกจากนี้ยังพบถึงปัญหาเกี่ยวกับการบรรจุผลิตภัณฑ์ อันเป็นหน้าที่ของผู้จำหน่ายสินค้าซึ่งไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้จำหน่ายต้องปฏิบัติในเรื่องการบรรจุผลิตภัณฑ์ เพราะการบรรจุขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้จำหน่าย เนื่องจากไม่มีกฎหมายมาบังคับใช้หรือเอาผิดกับผู้จำหน่าย ในกรณีที่มีการบรรจุผลิตภัณฑ์เสริมอาหารโดยไม่ได้มาตรฐานอันจะส่งผลต่อสินค้าอันเป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้

3. ปัญหาการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร การโฆษณาเข้ามามีบทบาทในการโฆษณา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อดึงดูดให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าจากการโฆษณา โดยการโฆษณาตามกฎหมายไทยนั้น ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายที่มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ในปัจจุบันกฎหมาย ที่บัญญัติถึงสิทธิของผู้บริโภคและยังคงมีผลบังคับใช้คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 โดยได้บัญญัติสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมาย 5 ประการ คือ 1. สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้อง และเพียงพอ เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ หมายถึง สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร จากการโฆษณา หรือการแสดงฉลากที่เป็นจริง จากผู้ประกอบการ รวมถึงสิทธิที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่เพียงพอ ที่ไม่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด ในการซื้อสินค้าหรือบริการ 2. สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ หมายถึง การที่ผู้บริโภคสามารถที่จะ เลือกซื้อสินค้าหรือบริการด้วยความสมัครใจ มีอิสระในการ ตัดสินใจโดยปราศจากการชักจูงใจอันไม่เป็นธรรมทั้งปวง 3. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ หมายถึง การที่ผู้บริโภคใช้สินค้าหรือบริการใดก็ตาม สินค้าหรือบริการนั้นต้องมีสภาพ และคุณภาพที่ได้มาตรฐานเหมาะสมแก่การใช้ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สินในกรณีใช้ตามคำแนะนำ หรือระมัดระวังตามสภาพของสินค้าหรือบริการนั้นแล้ว 4. สิทธิที่จะได้รับความ เป็นธรรมในการทำสัญญา หมายถึง สิทธิที่จะได้รับข้อสัญญาโดยไม่ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการ 5. สิทธิที่จะได้รับ การพิจารณาและชดเชยความเสียหาย หมายถึง กรณีที่ผู้บริโภคถูกผู้ประกอบการละเมิดสิทธิก่อให้เกิดความเสียหาย ผู้บริโภคมีสิทธิในการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น (ขวัญชัย สันตสว่าง, 2537) กล่าวคือไม่มีกฎหมายที่บังคับใช้โดยตรงในเรื่องการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารโดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศเรื่องการโฆษณาของสหราชอาณาจักรมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาไว้ คือ กฎหมาย The Sale of Goods Act ในรูปแบบของกฎหมายลายลักษณ์ และมีความหมายกลางในการควบคุมโฆษณา คือ Trade Descriptions Act of 1968 เห็นควรที่จะมีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการโฆษณา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเพราะผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเรียกได้ว่าเป็นปัจจัยหลักในการบริโภคของสังคมไทย เห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้เราไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่า ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เป็นสิ่งหนึ่งที่เข้ามา มีบทบาทอย่างมากต่อ วงการสุขภาพจากกระแสที่ ทำให้สังคมไทยสนใจการรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนั้นมีด้วยหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยในการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารโดยใช้บุคคลที่ประชาชนชื่นชอบเป็นต้นแบบในการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และการเข้าถึงในผลิตภัณฑ์สินค้าโดยวิธีขายตรงโดยผ่านตัวแทนเพื่อสะดวกในการเลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

ที่รวดเร็วและสะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าประเทศแรกๆที่ออกกฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคือสหรัฐอเมริกาโดยใช้เมื่อปี 1994 โดยให้คำนิยามของคำว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารว่าผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปในรูปแบบเม็ด แคปซูล หรือของเหลว ที่มีส่วนผสมของสารอาหารอย่างน้อย 1 ชนิด คือ วิตามิน แร่ธาตุ กรดอะมิโน ทั้งนี้อัตราการบริโภคของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่เพิ่มมากขึ้นทำให้มีรายงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในด้านดีและด้านที่ไม่ดีเกิดขึ้นตามมา

ดังนั้นก่อนที่ผู้บริโภคจะเลือกรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารใด ๆ ก็ตามควรที่จะต้องรู้จักและศึกษาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารชนิดนั้นและควรตระหนักว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งในการรับประทานมิใช่เป็นการทดแทนอาหารชนิดอื่น ๆ ดังนั้นก่อนที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อควรที่จะเลือกดูว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองความปลอดภัยจากคณะกรรมการอาหารและยาและต้องบริโภคในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการตกค้างสะสมในร่างกาย มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเพราะผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเรียกได้ว่าเป็นปัจจัยหลักในการบริโภคของสังคมไทยเนื่องจากผู้คนบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแทนการออกกำลังกายและการรับประทานอาหารให้ครบทั้ง 5 หมู่ อีกทั้งตัวเลือกในการเลือกผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนั้นมีจำนวนมากและผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้ง่ายซึ่งสภาพการค้าและระบบเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ประกอบกับมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตและบริการมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เรื่องคุณภาพของสินค้าและบริการ อีกทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบการอยู่เสมอ จากการศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของประเทศไทยนั้นมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ บทบัญญัติกฎหมายในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 293 พ.ศ. 2548 เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามแม้จะมีบทบัญญัติกฎหมายที่ควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อต้องการคุ้มครองผู้บริโภคจากการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารตลอดจนบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องในการบัญญัติกฎหมายซึ่งบัญญัติไว้ใช้กับสินค้าทั่วไป มิได้ใช้กับสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นการเฉพาะ จึงควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว เพื่อควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้หากมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ในเรื่องคำจำกัดของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของคำว่า บรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ในส่วนของการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ซึ่งหากมีบทบัญญัติกฎหมายที่ควบคุมสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้ครอบคลุมและนำกฎหมายมาปรับใช้ได้เข้าใจโดยง่ายสื่อความหมายที่ชัดเจนก็จะสามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและช่วยส่งเสริมผู้ประกอบการด้านผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของไทยให้มีคุณภาพมาตรฐานสามารถแข่งขันในตลาดโลก ทั้งยังเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ อันส่งผลเกี่ยวกับมูลค่าเงินที่จะเข้าเนื่องจากเป็นกฎหมายที่เพิ่มมูลค่าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) ผู้วิจัยเห็นว่าเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นเรื่องที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในสังคมปัจจุบันนี้ควรมีการออกกฎหมายเฉพาะในเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมเช่นเดียวกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับอาหารเสริมสุขภาพและการศึกษา พ.ศ. 2537 (The Dietary Supplement

Health and Education Act of 1994: DSHEA) ผู้วิจัยเห็นควรที่จะมีการปรับปรุงประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 293) พ.ศ. 2548 ข้อ 2 ในเรื่องคำจำกัดความของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ให้เกิดความทันสมัยและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) ผู้วิจัยเห็นควรที่จะให้มีการมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร บัญญัติข้อยูนิยามความหมายของคำว่า ภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และข้อยูนิยามความหมายของคำว่า บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ไว้โดยชัดเจน ทั้งมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมในส่วนนี้เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และไม่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสน หากได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้านั้นผู้บริโภคจะสามารถดำเนินการร้องเรียนและขอความคุ้มครองกับหน่วยงานนั้นได้โดยตรง โดยปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ในข้อ 8 โดยบัญญัติเพิ่มเติมนิยามความหมายของคำว่า บรรจุภัณฑ์ ของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไว้โดยเฉพาะ ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

3) การโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของประเทศไทยที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะเช่นเดียวกับสหราชอาณาจักรที่มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาคือกฎหมาย The Sale of Goods Act ในรูปแบบของกฎหมายลายลักษณ์อักษร ในลักษณะที่เป็นประมวลกฎหมาย เนื่องจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนั้นไม่มีกฎหมายเฉพาะการจะโฆษณาหรืออนุญาตที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 จะเห็นได้ว่า มาตรา 40 และมาตรา 41 นั้นไม่ได้มีการบัญญัติครอบคลุมไปถึงผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแต่มีการใช้กฎหมายรวมไปถึงการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารด้วยเนื่องจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนั้นไม่มีกฎหมายเฉพาะการจะโฆษณาหรืออนุญาตที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และมีการใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นกฎหมายกลางในการกำกับดูแลการโฆษณาสินค้าบริการทุกประเภทที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะออกมาควบคุมการโฆษณา แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกฎหมายกลางในการกำกับดูแลเกี่ยวกับการโฆษณาสินค้าบริการทุกประเภท แต่ก็ไม่ได้มีการบัญญัติครอบคลุมให้ชัดเจนถึงการควบคุมเกี่ยวกับการโฆษณาไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าด้วยผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร จึงจะเห็นได้ว่าตามกฎหมายของประเทศไทยในเรื่องเกี่ยวกับการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไม่มีกฎหมายเฉพาะในการควบคุมด้านการโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เหมือนดังกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในเรื่องการโฆษณานั้นของสหราชอาณาจักรมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมโฆษณาคือ กฎหมาย The Sale of Goods Act ในรูปแบบของกฎหมายลายลักษณ์อักษร ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 40 และมาตรา 41 ในเรื่องการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารไว้โดยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมการโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารโดยตรง ทั้งนี้เพื่อจะได้คุ้มครองผู้บริโภคและทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจจากการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเข้าใจและนำไปปรับใช้กฎหมายที่มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะจากการควบคุมการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้โดยตรง

เอกสารอ้างอิง

ขวัญชัย สันตสว่าง. (2537). เอกสารประกอบการบรรยายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค.

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นาฏอนงค์ นามบุตดี. (2558). อนาคตของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และการปรับกลยุทธ์การตลาด

ในไทย. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 18, หน้า 353-374.

นภดล จันโหนง. (2560). ปัญหาทางกฎหมายของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ: ศึกษาเฉพาะกรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 ว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
กฎหมายเพื่อการบริหาร. คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี
และความเชื่อมั่นต่อการเงินที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงินของ
บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย
Structural Effect of Work Capital Management, Good Corporate Governance
and Reliability of Financial Statement towards Financial Ratio of Listed
Companies in Thailand

สุชาร์ตน์ บุญอยู่
Sucharat Boonyoo
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University
Corresponding Author. E-mail: fangcow7@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี ความเชื่อมั่นต่อการเงิน และอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียน (2) ความเชื่อมั่นต่อการเงินเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียน และ (3) ความเชื่อมั่นต่อการเงินเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีและอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย จำนวน 258 แห่ง โดยใช้ประธานเจ้าหน้าที่การเงินหรือผู้บริหารในสายงานการเงินหรือบัญชีเป็นกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี ความเชื่อมั่นต่อการเงิน และอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27, 3.29, 3.39 และ 3.36 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.696, 0.723, 0.755 และ 0.758 ตามลำดับ (2) ความเชื่อมั่นต่อการเงินเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.297 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.486 และ (3) ความเชื่อมั่นต่อการเงินเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีและอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.269 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.474

คำสำคัญ: การจัดการเงินทุนหมุนเวียน; การกำกับดูแลกิจการที่ดี; ความเชื่อมั่นต่อการเงิน; อัตราส่วนทางการเงิน

Abstract

The purposes of this study were to investigate: (1) levels of work capital management, good corporate governance, reliability of financial statement, and financial ratio of the listed companies; (2) reliability of financial statement as a mediated factor between work capital management and financial ratio of the listed companies; and (3) reliability of financial statement as a mediated factor between good corporate governance and financial ratio of listed companies in Thailand. The questionnaire was administered to 258 chief financial officers of those who work as administrators in financial or accounting line in the listed companies in Thailand. The research instrument was a questionnaire; which was statistically analyzed by percentage, means, standard deviation (S.D.), and structural equation model (SEM) analysis.

The research results revealed that (1) levels of work capital management, good corporate governance, reliability of financial statement, and financial ratio of the listed companies were overall averaged at 3.27, 3.29, 3.39, and 3.36 respectively, whereas the standard deviation were ranked at 0.696, 0.723, 0.755, and 0.758 respectively. (2) the coefficient scale of Boot LLCI of reliability of financial statement as a mediated factor between reliability of financial statement and financial ratio of the listed companies was at 0.297 and the coefficient scale of boot ULCI was at 0.486; and (3) the coefficient scale of Boot LLCI of reliability of financial statement as a mediated factor between good corporate governance and financial ratio of the listed companies was at 0.269 and the coefficient scale of boot ULCI was at 0.474.

Keywords: work capital management; good corporate governance; reliability of financial Statement; financial ratio

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันการลงทุนทางธุรกิจต่างมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กับตลาดทางการเงินและการจัดหาเงินทุนสำหรับธุรกิจ โดยทั่วไปธุรกิจต่างมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นความรู้ของผู้ประกอบการหรือลักษณะของการลงทุน นอกจากนี้ธุรกิจต่างก็มีทรัพยากรน้อยแตกต่างกันไป มีการดำเนินธุรกิจในตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การลงทุนร่วมกันจะสามารถสร้างโอกาสในการจัดหาเงินทุนให้แก่ภาคธุรกิจที่ไม่สามารถเข้าถึงการขอสินเชื่อจากธนาคารได้อันเนื่องจากภาคธุรกิจนั้นไม่มีหลักประกันที่เพียงพอ ไม่มีชื่อเสียง และไม่มีความสัมพันธ์ที่กว้างขวางในโลกของธุรกิจ จึงทำให้กระบวนการจัดหาเงินทุนร่วมกันเข้ามาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาโลกธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการเดิมและผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาร่วมทุนได้อย่างแท้จริง (Muhammad et al., 2017) โดยตลาดหลักทรัพยากรจะเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบองค์รวมที่มุ่งสร้างสรรค์ให้ตลาดทุนเกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งเชื่อว่าการเติบโตอย่างมีคุณภาพของธุรกิจจะสามารถสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ประเทศ และจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้กลุ่มของตลาดหลักทรัพยากรแห่งประเทศไทยจึงขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้พันธกิจหลัก 5 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง มุ่งมั่นพัฒนาโลกการทำงานที่เป็นเลิศอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นแหล่งลงทุนและระดมทุนที่ทันสมัยและเข้าถึงได้ ทั้งในประเทศ ภูมิภาค และทั่วโลก ประการที่สอง สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของผู้ร่วมตลาด และยังรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืนในอนาคต ประการที่สาม บ่มเพาะบุคลากรให้เปี่ยมด้วยศักยภาพ พร้อมปลูกฝังการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ทำงานเชิงรุก ผสานความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกองค์กรด้วยความโปร่งใสในทุกกระบวนการทำงาน ประการที่สี่ ปลูกฝังแนวคิดการดำเนินธุรกิจ โดยยึดมั่นประโยชน์ของทุกภาคส่วน เพื่อเป็นพันธมิตรทางธุรกิจที่ดีที่สุด พร้อมทำหน้าที่ดูแลสังคม และประการที่ห้า มุ่งมั่นพัฒนาองค์ความรู้ที่มีคุณค่าภายในองค์กร ทั้งการสร้างความรู้ใหม่ การแบ่งปันแลกเปลี่ยน และแปลงองค์ความรู้ให้เป็นสินทรัพย์ที่ยั่งยืน (ตลาดหลักทรัพยากรแห่งประเทศไทย, 2562)

โดยบริษัทที่จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนที่อยู่ในตลาดหลักทรัพยากรจะมีผู้ลงทุนให้ความสนใจในการเข้าร่วมลงทุนกับบริษัทจดทะเบียน โดยการซื้อหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนเสนอขาย จึงทำให้บริษัทที่จดทะเบียนต้องมีการปฏิบัติตามกฎกติกา เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ลงทุนว่า บริษัทที่จดทะเบียนจะมีการดำเนินงาน

ที่เป็นระบบ มีความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อผู้ถือหุ้นทุกรายโดยเท่าเทียมกัน นอกจากนี้การปฏิบัติตามกฎกติกาตามที่กำหนดจะทำให้บริษัทจดทะเบียนสามารถดำรงไว้ซึ่งสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากการเป็นบริษัทจดทะเบียน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2557) จึงทำให้บริษัทมีแนวปฏิบัติภายใต้การกำกับดูแลกิจการที่ดีที่จะสามารถใช้ทรัพยากรเงินทุนหมุนเวียนที่มีการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการวางแผนและการตัดสินใจการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน รวมทั้งจัดหาแหล่งเงินทุน เพื่อจะสามารถลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนของธุรกิจได้จึงทำให้ผู้บริหารต้องใส่ใจในส่วนของเงินทุนหมุนเวียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวงจรงเงินสด ลูกหนี้การค้า สินค้าคงเหลือ หนี้สินหมุนเวียน และเงินทุนหมุนเวียนสุทธิ เป็นต้น (จิตรลดา วิวัฒน์เจริญวงศ์, 2558) เนื่องจากการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะสร้างให้นักลงทุนรับรู้ได้ถึงความเชื่อมั่นต่องบการเงินของผู้มีผลประโยชน์ร่วมทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของกระบวนการจัดทำงบการเงิน รูปแบบการนำเสนองบการเงิน การเปิดเผยข้อมูลของงบการเงิน เป็นต้น โดยการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้เกิดขึ้นในภาคธุรกิจจะสามารถสร้างอัตราผลตอบแทนทางการเงินจากส่วนของผู้ถือหุ้นที่เหมาะสมได้ (เบญจวรรณ ชาติจอหอ, 2550; ทับทิม วงศ์แพทย์, 2559) มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของธุรกิจ รวมถึงสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในแง่ของตลาดทุนและสามารถจัดหาเงินทุนได้ด้วยตนเอง จึงทำให้การจัดการเงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นต่องบการเงินที่มีผลนำไปสู่อัตราส่วนทางการเงินของภาคธุรกิจโดยรวมสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratio) อัตราส่วนประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ (Efficiency Ratio) อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) และอัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ (Leverage Ratio) เป็นต้น สามารถดำเนินธุรกิจให้มีอัตราส่วนทางการเงินเพิ่มสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง (Nazir & Afza, 2018; ธีระ เทิดพุทธธรรม, 2561)

ดังนั้นจากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี และความเชื่อมั่นต่องบการเงินที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย เพื่อให้ทราบกระบวนการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดีที่จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนพิจารณาเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มากขึ้น นอกจากนี้ถ้าบริษัทมีกลไกการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่ดีเยี่ยมที่จะสามารถสร้างโอกาสในการพัฒนาให้ผลการดำเนินงานที่เป็นอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยดีขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

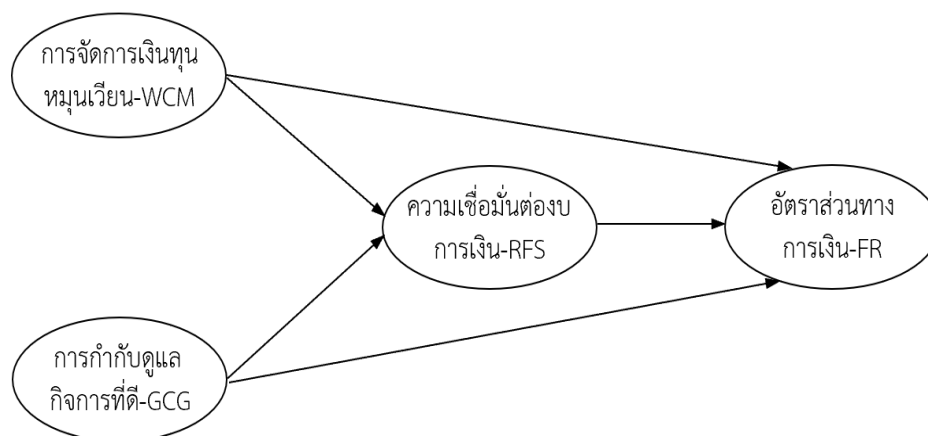
1. เพื่อศึกษาระดับของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี ความเชื่อมั่นต่องบการเงิน และอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นต่องบการเงินเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นต่องบการเงินเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีและอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาอิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี และความเชื่อมั่นต่อการเงินที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นตัวแปรที่ประกอบด้วย (1) การจัดการเงินทุนหมุนเวียน (2) การกำกับดูแลกิจการที่ดี (3) ความเชื่อมั่นต่อการเงิน และ (4) อัตราส่วนทางการเงิน
2. ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตด้านประชากร คือ ประธานเจ้าหน้าที่การเงินหรือผู้บริหารในสายงานการเงินหรือบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 725 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) จำนวน 556 แห่ง และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) จำนวน 169 แห่ง (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประธานเจ้าหน้าที่การเงินหรือผู้บริหารในสายงานการเงินหรือบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย จำนวน 258 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) จำนวน 198 แห่ง และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) จำนวน 60 แห่ง ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ภายใต้อัตราความเชื่อมั่น 95% ยอมให้มีความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ± 5 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง 2 แบบ คือ (1) วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และ (2) วิธีสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ สำหรับสถานที่ศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ประธานเจ้าหน้าที่การเงินหรือผู้บริหารในสายงานการเงินหรือบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่ระหว่างเดือนมกราคม-พฤษภาคม 2563

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี และความเชื่อมั่นต่อการเงินที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย โดยได้พัฒนามาจากแนวคิดของ Nazir & Afza (2018); จิตรลดา วิวัฒน์เจริญวงศ์ (2558); เบ็ญจวรรณ ขาดิจจอหอ (2550); ธีระ เทิดพุทธธรรม (2561) และชไมพร รัตนเจริญชัย และกรวิภา ไชยวงศ์ (2562) ซึ่งสามารถพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

- สมมติฐานที่ 1 (H1) การจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นต่อธนาคารเงิน
สมมติฐานที่ 2 (H2) การจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีอิทธิพลต่ออัตราส่วนทางการเงิน
สมมติฐานที่ 3 (H3) การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นต่อธนาคารเงิน
สมมติฐานที่ 4 (H4) การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่ออัตราส่วนทางการเงิน
สมมติฐานที่ 5 (H5) ความเชื่อมั่นต่อธนาคารเงินมีอิทธิพลต่ออัตราส่วนทางการเงิน
สมมติฐานที่ 6 (H6) ความเชื่อมั่นต่อธนาคารเงินเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการเงินทุน
หมุนเวียนและอัตราส่วนทางการเงิน
สมมติฐานที่ 7 (H7) ความเชื่อมั่นต่อธนาคารเงินเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการกำกับดูแล
กิจการที่ดีและอัตราส่วนทางการเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประธานเจ้าหน้าที่การเงินหรือผู้บริหารในสายงานการเงินหรือบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 725 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) จำนวน 556 แห่ง และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) จำนวน 169 แห่ง (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประธานเจ้าหน้าที่การเงินหรือผู้บริหารในสายงานการเงินหรือบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย จำนวน 258 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) จำนวน 198 แห่ง และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) จำนวน 60 แห่ง ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ภายใต้อัตราความเชื่อมั่น 95% ยอมให้มีความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ± 5 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง 2 แบบ คือ (1) วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และ (2) วิธีสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการทำงาน ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีข้อความ 5 ข้อ โดยให้เลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียวที่เป็นจริงมากที่สุด ส่วนที่ 2-5 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี ความเชื่อมั่นต่อธนาคารเงิน และอัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวในแต่ละส่วนจะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932) โดยใช้คำถามที่แสดงระดับการวัดข้อมูลอันตรภาค (Interval Scale) โดยมีเกณฑ์การกำหนดค่าระดับดังนี้

น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยง เพื่อวัดความสอดคล้องภายในของคุณภาพโดยรวมของเครื่องมือทั้งฉบับด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)
การจัดการเงินทุนหมุนเวียน (WCM)	0.911
การกำกับดูแลกิจการที่ดี (GCG)	0.933
ความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS)	0.921
อัตราส่วนทางการเงิน (FR)	0.921

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นประธานเจ้าหน้าที่การเงินหรือผู้บริหารในสายงานการเงินหรือบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย และการเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำในระหว่างเดือนมกราคม-พฤษภาคม 2563 โดยเมื่อได้แบบสอบถามมาแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและตัวแบบโครงสร้าง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ที่ประกอบด้วย

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประธานเจ้าหน้าที่การเงินหรือผู้บริหารในสายงานการเงินหรือบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย ด้วยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี ความเชื่อมั่นต่อการเงิน และอัตราส่วนทางการเงิน ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปและอธิบายลักษณะของตัวแปร โดยการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวความคิดของ Best (1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50-5.00	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50-4.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50-3.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50-2.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.49	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

6.3 สถิติอนุมานหรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) เป็นการนำวิธีทางสถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อหาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุและหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 76.74) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 35.66) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 58.14) มีระดับการศึกษาปริญญาโท (ร้อยละ 44.19) และมีระยะเวลาการทำงานมากกว่า 6 ปี (ร้อยละ 38.37)

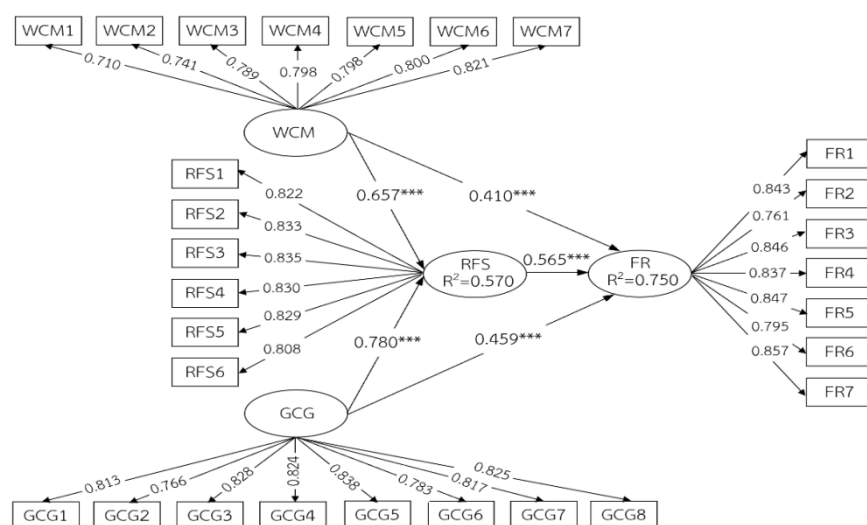
2. ผลการวิเคราะห์สถิติพรรณนาของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี ความเชื่อมั่นต่อการเงิน และอัตราส่วนทางการเงิน โดยผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สถิติพรรณนา

ตัวแปร	$\bar{X}$	SD	ระดับ
การจัดการเงินทุนหมุนเวียน (WCM)	3.26	0.696	ปานกลาง
การกำกับดูแลกิจการที่ดี (GCG)	3.29	0.723	ปานกลาง
ความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS)	3.39	0.755	ปานกลาง
อัตราส่วนทางการเงิน (FR)	3.36	0.758	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์สถิติพรรณนาโดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS) ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.755 รองลงมา คือ อัตราส่วนทางการเงิน (FR) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.758 การกำกับดูแลกิจการที่ดี (GCG) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.723 และการจัดการเงินทุนหมุนเวียน (WCM) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.696

3. ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม ซึ่งการศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างในภาพรวม ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ความถดถอยอิทธิพลทางตรงที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย โดยผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ภาพที่ 2 อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี และความเชื่อมั่นต่อการเงินที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย

จากภาพที่ 2 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้างที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างสามารถอธิบายได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่ออัตราส่วนทางการเงิน (FR) พบว่า (1) การจัดการเงินทุนหมุนเวียน (WCM) การกำกับดูแลกิจการที่ดี (GCG) และความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS) มีอิทธิพลทางตรงต่ออัตราส่วนทางการเงิน (FR) มีค่าเท่ากับ 0.410, 0.459 และ 0.565 ตามลำดับ และ (2) การจัดการเงินทุนหมุนเวียน (WCM) และการกำกับดูแลกิจการที่ดี (GCG) มีอิทธิพลทางอ้อมต่ออัตราส่วนทางการเงิน (FR) โดยมีค่าเท่ากับ 0.371 และ 0.440

3.2 ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS) พบว่า การจัดการเงินทุนหมุนเวียน (WCM) และการกำกับดูแลกิจการที่ดี (GCG) มีอิทธิพลทางตรงต่อความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS) มีค่าเท่ากับ 0.657 และ 0.780 โดยผู้วิจัยได้สรุปผลความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของตัวแปรของที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงิน

ตัวแปร (LV)	ค่าความ ผันแปร (R^2)	อิทธิพล (Effect)	WCM	GCG	RFS
อัตราส่วนทางการเงิน (FR)	0.750	DE	0.410	0.459	0.565
		IE	0.371	0.440	0.000
		TE	0.781	0.889	0.565
ความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS)	0.570	DE	0.657	0.657	0.000
		IE	0.000	0.000	0.000
		TE	0.657	0.657	0.000

หมายเหตุ:-De = อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)

-IE = อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)

-TE = อิทธิพลโดยรวม (Total Effect)

4. ผลการทดสอบสมมติฐานจากผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี และความเชื่อมั่นต่อการเงินที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสรุปสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์เส้นทาง (Coef.)	ค่า t-test	ผลลัพธ์
H1 การจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นต่อการเงิน	0.657***	12.703	สนับสนุน
H2 การจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีอิทธิพลต่ออัตราส่วนทางการเงิน	0.410***	8.986	สนับสนุน
H3 การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นต่อการเงิน	0.780***	18.023	สนับสนุน
H4 การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่ออัตราส่วนทางการเงิน	0.459***	8.831	สนับสนุน
H5 ความเชื่อมั่นต่อการเงินอิทธิพลต่ออัตราส่วนทางการเงิน	0.565***	13.435	สนับสนุน

หมายเหตุ: (* หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.10$ หรือ ค่า $t \geq 1.65$) (** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.05$ หรือ ค่า $t \geq 1.96$) (***) หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.01$ หรือ ค่า $t \geq 2.58$)

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า (1) การจัดการเงินทุนหมุนเวียน (WCM) มีอิทธิพลทางตรงต่อความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS) และอัตราส่วนทางการเงิน (FR) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.657 และ 0.410 ตามลำดับ และมีค่า t-test เท่ากับ 12.703 และ 8.986 ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (2) การกำกับดูแลกิจการที่ดี (GCG) มีอิทธิพลทางตรงต่อความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS) และอัตราส่วนทางการเงิน (FR) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.780 และ 0.459 ตามลำดับ และมีค่า t-test เท่ากับ 18.023 และ 8.831 ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ (3) ความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS) มีอิทธิพลทางตรงต่ออัตราส่วนทางการเงิน (FR) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.565 และมีค่า t-test เท่ากับ 13.435 ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง (Mediation Variables) ซึ่งเป็นตัวแปรที่เข้ามาเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยที่ตัวแปรคั่นกลางจะอธิบายอิทธิพลคั่นกลางระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งผลการทดสอบอิทธิพลคั่นกลาง (Mediation Effect) จะเป็นการศึกษาความสัมพันธ์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งผลการทดสอบจะปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบอิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H6 ความเชื่อมั่นต่อการเงินเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและอัตราส่วนทางการเงิน	0.381	0.047	0.297	0.486
H7 ความเชื่อมั่นต่อการเงินเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีและอัตราส่วนทางการเงิน	0.368	0.051	0.269	0.474

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบอหิพลคั่นกลาง พบว่า (1) ความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS) เป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียน (WCM) และอัตราส่วนทางการเงิน (FR) โดยมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) และขอบเขตบน (Boot ULCL) ที่ช่วงของความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 แสดงว่า ความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS) เป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียน (WCM) และอัตราส่วนทางการเงิน (FR) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.297 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.486 และ (2) ความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS) เป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดี (GCG) และอัตราส่วนทางการเงิน (FR) โดยมีค่าผลคูณของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) และขอบเขตบน (Boot ULCL) ที่ช่วงของความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 แสดงว่า ความเชื่อมั่นต่อการเงิน (RFS) เป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียน (WCM) และอัตราส่วนทางการเงิน (FR) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.269 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.474

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลของอหิพลเชิงโครงสร้างของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี และความเชื่อมั่นต่อการเงินที่มีต่ออัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี ความเชื่อมั่นต่อการเงิน และอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียน มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การกำกับดูแลกิจการที่ดี ความเชื่อมั่นต่อการเงิน และอัตราส่วนทางการเงินที่ต้องพิจารณาหลากหลายมิติ โดยปัจจัยความเชื่อมั่นต่อการเงินที่บริษัทต้องสร้างให้เกิดขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียจากการลงทุน และใส่ใจกับความรับผิดชอบต่อเพื่อให้การบริหารภายในบริษัทให้มีประสิทธิภาพเป็นอันดับแรก ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยของทับทิม วงศ์แพทย์ (2559) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นจากจะสามารถสร้างให้เกิดปัจจัยภายในที่สร้างโอกาสที่จะลงทุนให้แก่กลุ่มทุนที่สามารถสร้างให้เกิดอัตราส่วนทางการเงินได้ทีแสดงในรูปของสัดส่วน ไม่ว่าจะเป็นอัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร เป็นต้น

2. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 พบว่า ความเชื่อมั่นต่อการเงินเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีผลไปสู่อัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียน แสดงให้เห็นว่า การจัดการเงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะมีผลในการเสริมสร้างให้อัตราส่วนทางการเงินเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการสร้างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะเป็นกฎกติกาให้กลุ่มทุนเชื่อมั่นในการลงทุนเพิ่มสูงขึ้น ทั้งกลไกภายใต้การจัดการเงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่จะสามารถสร้างให้เกิดความเชื่อมั่นทางต่อทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรบุคคลภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อการลงทุนที่จะสามารถสร้างผลกำไรที่ดีได้ ซึ่งจากการศึกษาของงานวิจัยของ Nazir & Afza (2018) และธีระ เท็ดพุทธรธรรม (2561) ที่ว่า การจัดการเงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะสร้างความเชื่อมั่นต่อการเงินที่จะนำไปสู่อัตราส่วนทางการเงินได้ โดยกลไกของการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะสามารถสร้างโอกาสในการพัฒนาให้ผลการดำเนินงานที่เป็นอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทที่เหมาะสม

ตลอดจนสามารถสร้างตลาดทุนและจัดการเงินทุนให้แก่บริษัทที่จดทะเบียนให้มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเงินทุนหมุนเวียนจำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อมูลด้านความเสี่ยงและบริบทในการดำเนินธุรกิจของแต่ละบริษัท เพื่อให้เกิดการวางแผนการเงิน การจัดหาเงินทุน และการจัดสรรเงินลงทุนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) จากผลการวิจัยพบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดกฎกติกาที่มีความเป็นธรรม โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับของนักลงทุน เพื่อเสริมสร้างให้เกิดการลงทุนที่เพิ่มสูงขึ้น

3) จากผลการวิจัยพบว่าความเชื่อมั่นต่อการเงินจำเป็นต้องก่อให้เกิดความเชื่อมั่นทั้งในรูปแบบของการนำเสนอการเงินที่เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับและมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล มีข้อมูลสารสนเทศที่น่าสนใจปรากฏอยู่ในงบการเงินอย่างครบถ้วน โปร่งใสและเชื่อถือได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อการเงินได้เช่นกัน

4) จากผลการวิจัยพบว่า อัตราส่วนทางการเงินจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์ให้อัตราส่วนทางการเงินมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอัตราส่วนทางการเงินจะเป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของธุรกิจที่จะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ภาคธุรกิจ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงการวางแผนระบบทางการเงินที่จะมีผลต่ออัตราส่วนทางการเงินในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมจากปัจจัยการกำกับดูแลกิจการ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

2) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแยกเป็นกลุ่มธุรกิจ เพื่อให้ให้นักลงทุนหรือผู้สนใจเปรียบเทียบข้อมูลภายในต่าง ๆ ของแต่ละภาคธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

จิตรลดา วิวัฒน์เจริญวงศ์. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อกำไรสุทธิ อัตรากำไรต่อหุ้นและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ชไมพร รัตนเจริญชัย และกรวิภา ไชยวงศ์. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างวงจรการสร้างความกระแสรายสดและผลการดำเนินงานทางการเงิน: หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 39(4), 55-68.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2557). *คู่มือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2563, จาก https://www.set.or.th/th/regulations/supervision/files/SET_Manual_2014.pdf.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2562). *รายงานประจำปี 2562*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2563, จาก <https://www.set.or.th>.

- ทับทิม วงศ์แพทย์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลตอบแทนจากการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของกลุ่มผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีระ เทิดพุทธธรรม. (2561). ตัวกำหนดการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีต่อผลการดำเนินงานการบริหารด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- เบญจวรรณ ขาดใจหา. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดี ความเชื่อมั่นต่อการเงินและภาพลักษณ์องค์กรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชียามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. (4th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5-53.
- Muhammad, Z., Nurdin, D., Haris, N., & Miru, S. (2017). The effect of risk management and good corporate governance on financial performance and its impact on the firm value. *IOSR Journal of Business and Management*, 19(5), 94-105.
- Nazir, M. S., & Afza, T. (2018). Does managerial behavior of managing earnings mitigate the relationship between corporate governance and firm value? Evidence from an emerging market. *Future Business Journal*, 4, 139-156.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรกำกับอิทธิพลการรับรู้

การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร

สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

The Influence of the Work Motivation as the Influencing Factor between the Perception of the Organizational Support and the Work Effectiveness of the Personnel at the Nongkhaem District Office, Bangkok Metropolitan Administration

¹สุปราณี ภูวงษ์, ²ธัญนันท์ บุญอยู่, ³ภาริน ธนนทวิกุล, ⁴สุชารัตน์ บุญอยู่และ ⁵น้ำผึ้ง ปัตถวิ

¹Supranee Puwong, ²Thanyanan Boonyoo, ³Pharin Thanonthaweekul,

⁴Sucharat Boonyoo and ⁵Namphung Pattawee

^{1,2}มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, ³มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ⁴มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมและ ⁵นักวิชาการอิสระ

^{1,2}Southeast Asia University, ³Ramkhamhaeng University,

⁴Nakhon Pathom Rajabhat University and ⁵Independent Researcher

¹Corresponding Author. E-mail: dba.sau2559@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับของการรับรู้การสนับสนุนขององค์การแรงจูงใจในการทำงาน และประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร และ (2) ศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรกำกับอิทธิพลการรับรู้การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ กับประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 97 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีการตอบกลับครบทุกฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้างโดยใช้โปรแกรม PLS Graph 3.0 ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ระดับการรับรู้การสนับสนุนขององค์การ แรงจูงใจในการทำงาน และประสิทธิภาพการทำงานมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการวิเคราะห์อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรกำกับอิทธิพลการรับรู้การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า แรงจูงใจในการทำงานเป็นตัวแปรกำกับที่มาเชื่อมโยงสัมพันธ์เส้นทางระหว่างการรับรู้การสนับสนุนขององค์การกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ส่วนการรับรู้การสนับสนุนขององค์การไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เมื่อมีปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานเข้ามากำกับสัมพันธ์เส้นทางระหว่างการรับรู้การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ: การรับรู้การสนับสนุนขององค์การ, แรงจูงใจในการทำงาน, ประสิทธิภาพการทำงาน

Abstract

This research has two objectives; (1) to study the level of perception of the organizational support, work motivation, and work effectiveness of the personnel at the Nongkhaem District Office, Bangkok Metropolitan Administration, and (2) to study the work

motivation as an influencing factor between the perception of the organizational supporting factors and work effectiveness of the personnel at the Nongkhaem District Office. This particular research is considered as a quantitative research and it is an exploratory research in style. The sample size is 97 personnel who work at the Nongkhaem District Office. The research tool is a questionnaire. The statistics used are percentage, mean, standard deviation. The analysis is based on the Structural Equation Model (SEM) in which PLS Graph 3.0 program is applied. The research findings show that the overall average of perception of organizational support, work motivation, and work effectiveness of the personnel at the Nongkhaem District Office are at the high level. From the analysis, it is found that the work motivation acting as an influencing factor between the perception of organizational supporting factors and the work effectiveness of the personnel working at the Nongkhaem District Office, Bangkok Metropolitan Administration. The research also discovers that the perception of organizational support has nothing to with the work effectiveness when work motivation acting as an influencing factor.

Keywords: organizational support, work motivation, work effectiveness

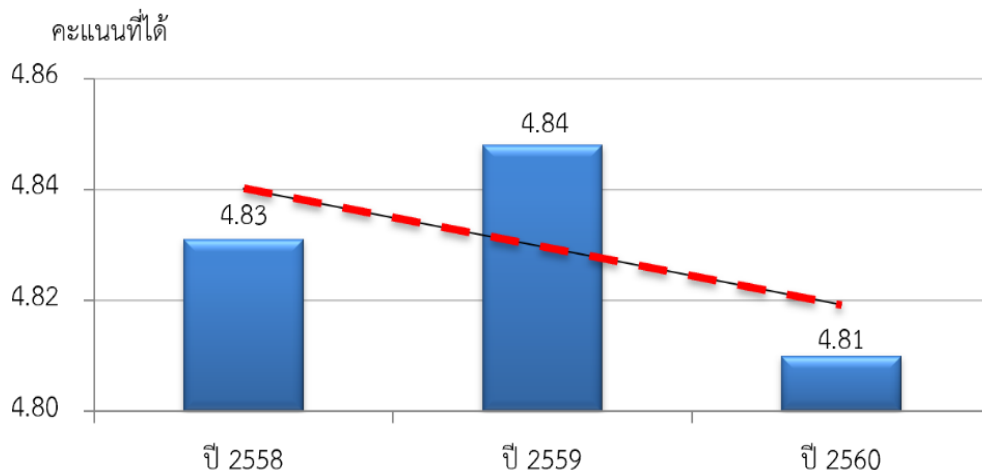
บทนำ

บริบทสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันถือเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการปรับตัวของนานาประเทศทั่วโลก และประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ล้ำหน้าอย่างก้าวกระโดด ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) และเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกมิติให้เกิดสาธารณะประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยการจะเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ได้นั้น จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนนวัตกรรม (Value-Based Economy) ที่ภาครัฐและประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560) โดยภาครัฐได้มีการกำหนดแผนการปฏิบัตินโยบายการเพื่อเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของหน่วยงานและเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นและผลักดันให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัตินโยบายการของกรุงเทพมหานครให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างชัดเจน

สำนักงานเขตหนองแขมก็ถือเป็นหน่วยงานของภาครัฐที่มีบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบใกล้ชิดกับประชาชนโดยตรง มีระบบการให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้สิทธิและประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ และมีระบบการให้บริการประชาชนในด้านต่าง ๆ สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เสมอภาคและเป็นธรรมโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจสูงสุด แต่อย่างไรก็ตามจากผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาภาครัฐของไทยถูกมองว่า มีการจัดการที่ดีไม่เท่าทันมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ยืดหยุ่นไม่คล่องตัว ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานยังมีปัญหาไม่สามารถเชื่อมโยงเป็นกระบวนการเดียวกันได้ การปฏิบัติงานไม่สอดคล้องและไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การให้บริการที่ให้กับประชาชนและภาคเอกชนถึงแม้จะมีการพัฒนาให้รวดเร็วและทันสมัย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้วยังเกิดความล่าช้าและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้เท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560; ศศิธรณ์ จันทวงศ์, 2557) ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลผลการประเมิน

การปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตหนองแขม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 พบว่า ผลการประเมินการปฏิบัติราชการมีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา จึงแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรที่ลดลงและอาจส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านภาพรวมของหน่วยงานและประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการ โดยผลการประเมินการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีผลการประเมินสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลการประเมินการปฏิบัติราชการของ สำนักงานเขตหนองแขมกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2560

จากผลการประเมินการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า ในปี 2559 มีผลการประเมินในระดับที่ 4.84 แต่ในปี 2560 ผลการประเมินการปฏิบัติงานดังกล่าวลดลงอยู่ที่ 4.81 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บุคลากรทำงานมีประสิทธิภาพในการทำงานที่จะสามารถนำไปสู่การดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายหรือแผนที่กำหนดไว้ได้ลดลง ดังนั้นการที่จะให้ผลการประเมินการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เกิดประสิทธิภาพการทำงานได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว มีความยุติธรรม เสมอภาคและเป็นธรรม โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้นั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมุ่งเน้นนโยบายให้บุคลากรเกิดการรับรู้การสนับสนุนขององค์การทั้งในเชิงบวกและเชิงลบความรู้สึกของบุคลากรเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหารองค์การ ที่ให้การสนับสนุนและจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงาน โดยบุคลากรประเมินการรับรู้การสนับสนุนขององค์การได้จากพฤติกรรมของตัวแทนองค์การที่ปฏิบัติต่อบุคลากร โดยบุคลากรเชื่อว่าหากองค์การให้ผลตอบแทนที่เหมาะสม พร้อมทั้งจะทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่ตอบแทนคืนแก่องค์การด้วยเช่นกัน (Lamastro, 2002; Wayne, Musisca & Fleeson, 2004) ซึ่งอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนที่เป็นแรงจูงใจในการทำงานมาผลักดันให้เกิดความต้องการ และความปรารถนาเพื่อตอบสนอง ความต้องการของบุคคล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรภายในองค์การ (นันทพัทธ์ โนนศรีเมือง และอำภาศรี พอค้า, 2556; นิติพล ภูตะโชติ, 2556)

การรับรู้การสนับสนุนขององค์การถือเป็นความเชื่อว่างค์การได้ให้คุณค่า ความห่วงใยในความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากร โดยประเมินการรับรู้จากประสบการณ์ของตนเอง ทั้งในด้านของค่าตอบแทน การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง การสนับสนุนด้านทรัพยากร รวมถึงการได้รับในสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการปฏิบัติงานสวัสดิการต่าง ๆ หรือสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น วัฒนธรรมองค์การหรือการสร้างค่านิยมที่ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์การเกิดความร่วมมือกันเพื่อให้องค์การบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้และได้รับการยอมรับ (Eisenberger et al., 1986) หรือความรู้สึกของบุคลากรเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหารองค์การ ที่ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยบุคลากรเชื่อว่า หากองค์การให้ผลตอบแทนที่เหมาะสม บุคลากรก็จะทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่ตอบแทนแก่องค์การด้วยเช่นกัน (Lamastro, 2002) และจากผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนขององค์การมีผลโดยตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในประเทศจีน โดยการสนับสนุนขององค์การถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในลำดับต้น ๆ และเป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องบริหารให้บุคลากรเกิดการรับรู้การสนับสนุนขององค์การที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อนโยบาย ทิศตติกรรม การตัดสินใจและให้ความสำคัญ กับผลงานของบุคลากรในองค์การอย่างต่อเนื่องเช่นกัน (Miao & Kim, 2010) โดยการรับรู้การสนับสนุนขององค์การจะทำให้เกิดเป็นแรงจูงใจในการทำงานที่จะผลักดันให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้นสนใจและเต็มใจในการปฏิบัติงานทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพในที่สุด

แรงจูงใจในการทำงานจะเป็นแรงขับเคลื่อนที่ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและบรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ขององค์การเมื่อกล่าวถึงแรงจูงใจตามที่ Hoy & Miskle (2008) ได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) และแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) ซึ่งกล่าวได้ว่า แรงจูงใจภายนอกจะกระทำผ่านการรับรู้การสนับสนุนขององค์การ ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้การสนับสนุนขององค์การเปรียบเสมือนสิ่งกระตุ้นหรือสิ่งเร้าจากภายนอกที่มีต่อตัวบุคคลนั้นเอง นอกจากนี้บุคลากรทุกคนล้วนมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ผลักดันให้บุคลากรแสดงพฤติกรรมการทำงานเพื่อตอบสนองต่อสิ่งจูงใจที่องค์การ (มูทิกา สุกรณ์, 2558) และจะเป็นแรงผลักดันให้บุคลากรทำงานด้วยความกระตือรือร้นด้วยความสนใจและมีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน เมื่อบุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานที่เข้ามาเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรดีขึ้น หลายองค์การต่างใช้กลยุทธ์ที่แตกต่างกันมาสร้างให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานร่วมกัน (Saltson & Nsiah, 2015) ซึ่งแรงจูงใจในการทำงานเป็นกระบวนการที่มากกระตุ้นและชี้แนะให้แต่ละบุคคลเกิดพฤติกรรมหรือการกระทำด้วยความตั้งใจและเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บังเกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การต่อไป (ธัญนันท์ บุญอยู่, 2562)

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรกำกับอิทธิพลการรับรู้การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยจะศึกษาประเด็นที่ว่า เพราะเหตุใดหรือมีปัจจัยใดบ้างหรือไม่ ที่ทำหน้าที่เป็นปัจจัยผลักดันนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการเสริมสร้างแรงจูงใจที่จะกระตุ้นให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ เต็มความสามารถให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่สนองตอบความต้องการ

และประโยชน์สุขของประชาชนและส่งผลให้องค์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและก้าวสู่ความเป็นเลิศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของการรับรู้การสนับสนุนขององค์การ แรงจูงใจในการทำงานและประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรกำกับกับอิทธิพลการรับรู้การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 (H1) การรับรู้การสนับสนุน ขององค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร

สมมติฐานที่ 2 (H2) แรงจูงใจในการทำงานเป็นตัวแปรกำกับที่เชื่อมโยงระหว่างการรับรู้การสนับสนุนขององค์การกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรกำกับกับอิทธิพลการรับรู้การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นตัวแปรที่ประกอบด้วย (1) การรับรู้การสนับสนุนขององค์การ (2) แรงจูงใจในการทำงาน และ (3) ประสิทธิภาพการทำงาน

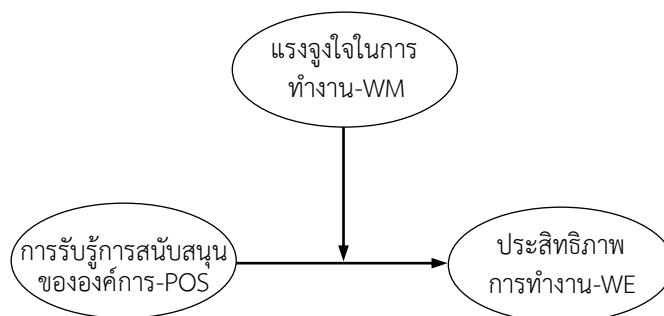
2. ขอบเขตด้านประชากร โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 128 คน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 97 คน มีวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) ภายใต้ความเชื่อมั่น 95% ยอมให้มีความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ $\pm 5\%$ ได้จำนวน 97 คน ใช้สุ่มตัวอย่างด้วย (1) วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และ (2) วิธีสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละฝ่าย

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ สำหรับสถานที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล คือ สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2560

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับอิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรกำกับกับอิทธิพลการรับรู้การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ซึ่งสรุปและพัฒนามาเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งเน้นข้อเท็จจริงและข้อสรุปเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อยืนยันสมมติฐาน ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 128 คน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 97 คน โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Yamane, 1973) และใช้สุ่มตัวอย่างด้วย (1) วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และ (2) วิธีสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละฝ่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ ส่วนที่ 2-4 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับการรับรู้การสนับสนุนขององค์กร แรงจูงใจในการทำงาน และประสิทธิภาพการทำงาน โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932)

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รายข้อเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 มาเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว เฉพาะข้อที่อยู่ในเกณฑ์มาปรับปรุง และสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับประชากรที่เหลือจากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อนำคำตอบมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)
การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร (POS)	0.910
แรงจูงใจในการทำงาน (WM)	0.910
ประสิทธิภาพการทำงาน (WE)	0.881

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 97 คน ซึ่งมีการตอบกลับครบทุกฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยสถิติที่ใช้ คือ (1) สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) สถิติการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

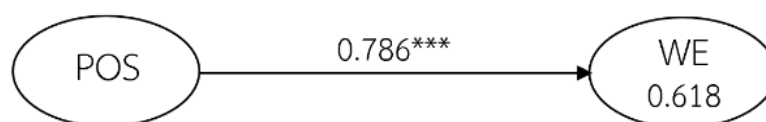
ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 72.16) มีอายุมากกว่า 50 ปี (ร้อยละ 37.11) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 49.48) มีระดับการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 62.89) มีระยะเวลาการทำงาน 21 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 42.27) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท (ร้อยละ 31.96)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้การสนับสนุนขององค์กร แรงจูงใจในการทำงาน และประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนขององค์กร แรงจูงใจในการทำงาน และประสิทธิภาพการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87, 3.82 และ 3.94 ตามลำดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.750, 0.641 และ 0.621 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างอิทธิพลแรงจูงใจในการทำงานที่เป็นตัวแปรกำกับการเชื่อมโยงอิทธิพลการรับรู้การสนับสนุนขององค์กรสู่ประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้างออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การทดสอบความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้างการรับรู้การสนับสนุนขององค์กรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ดังภาพที่ 3

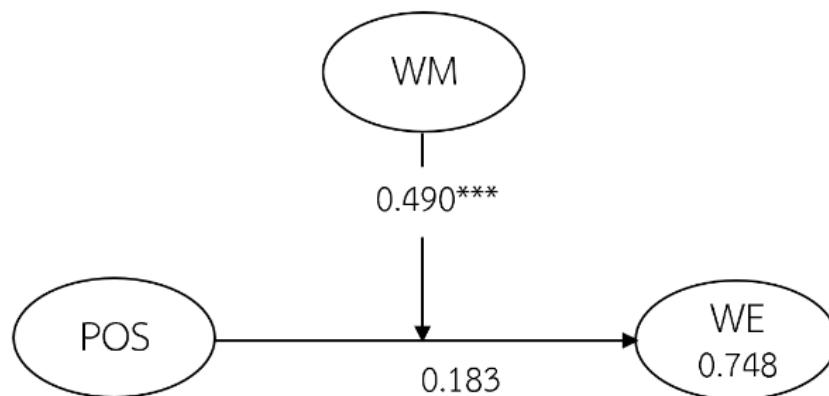

ภาพที่ 3 เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้าง

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าเส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแปรสมการโครงสร้างการรับรู้การสนับสนุนขององค์กร (POS) ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน (WE) พบว่า การรับรู้การสนับสนุนขององค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยมีค่าเท่ากับ 0.786 ซึ่งสูงกว่า 0.20 ที่เป็นเกณฑ์ขั้นสูงของเส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้าง (Chin, 2001) แสดงว่า สิ่งที่ผู้วิจัยตั้งข้อสงสัย

เอาไว้น่าจะเป็นจริง คือ อาจมีตัวแปรอื่นที่แฝงซ่อนเร้นเชื่อมโยงอิทธิพลของตัวแปรสาเหตุมายังตัวแปรผลลัพธ์จึงทำให้ผู้วิจัยทำการทดสอบในขั้นที่ 2 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่อยู่ในฐานะปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามต่อไป

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้างที่มีแรงงูใจในการทำงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงานดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้างของตัวแปรกำกับ

จากภาพที่ 4 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้างแรงงูใจในการทำงาน (WM) ที่เป็นตัวแปรกำกับกับการรับรู้การสนับสนุนขององค์การ (POS) สู่ประสิทธิภาพการทำงาน (WE) พบว่าอิทธิพลการรับรู้การสนับสนุนขององค์การกับประสิทธิภาพการทำงานมีค่าลดลงจากเดิม 0.786 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าเท่ากับ 0.183 อันเป็นผลจากการกำกับความสัมพันธ์ของแรงงูใจในการทำงานเข้ามาผลักดันความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงาน ให้ค่าของอิทธิพลดังกล่าวลดลงจากการกำกับความสัมพันธ์ของแรงงูใจในการทำงานมีค่าเท่ากับ 0.490 ดังนั้นจากผลการกำกับความสัมพันธ์ของแรงงูใจในการทำงาน จึงทำให้ผู้วิจัยสรุปผลการทดสอบได้ว่า แรงงูใจในการทำงานเป็นปัจจัยที่มากำกับเชื่อมโยงระหว่างการรับรู้การสนับสนุนขององค์การสู่ประสิทธิภาพการทำงาน

4. ผลการทดสอบสมมติฐานจากผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์	ค่า t-test	ผลลัพธ์
	เส้นทาง (Coef.)		
H1 การรับรู้การสนับสนุนขององค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร	0.183	0.631	ไม่สนับสนุน
H2 แรงจูงใจในการทำงานเป็นตัวแปรกำกับที่เชื่อมโยงระหว่างการรับรู้การสนับสนุนขององค์การกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร	0.490***	2.751	สนับสนุน

หมายเหตุ: - * หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.10$ หรือ $t \geq 1.65$

** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.05$ หรือ $t \geq 1.96$

*** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.01$ หรือ $t \geq 2.58$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า (1) การรับรู้การสนับสนุนขององค์การไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.183 และมีค่า t-test เท่ากับ 0.631 และ (2) แรงจูงใจในการทำงานเป็นตัวแปรกำกับที่เชื่อมโยงระหว่างการรับรู้การสนับสนุนขององค์การกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.490 และมีค่า t-test เท่ากับ 2.751 ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนขององค์การ จากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การสนับสนุนขององค์การไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนิพนธ์ ศรีมุกุพันธ์ (2556) ที่ว่า การรับรู้การสนับสนุนขององค์การที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และงานวิจัยของ Miao & Kim (2010) ที่ว่า การรับรู้การสนับสนุนขององค์การและความพึงพอใจในงานมีผลโดยตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในประเทศจีน โดยการสนับสนุนขององค์การถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในองค์การ

ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน จากผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานเป็นตัวแปรกำกับที่เชื่อมโยงระหว่างการรับรู้การสนับสนุนขององค์การกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสอดคล้องกับงานวิจัย Saltson & Nsiah (2015) ที่ว่า การรับรู้การสนับสนุนขององค์การมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ส่วนแรงจูงใจในการทำงานไม่สามารถเป็นตัวแปรคั่นกลางที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้ แต่จะเป็นตัวแปรกำกับที่เข้ามาเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรดีขึ้น ซึ่งองค์การต่าง ๆ จะแสวงหาหนทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร โดยหลายองค์การต่างใช้กลยุทธ์ที่แตกต่างกันมาสร้างให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) จากผลการศึกษารับรู้การสนับสนุนขององค์กร พบว่า ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้การสนับสนุนขององค์กรอย่างเหมาะสมและยุติธรรม เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากรและครอบครัว ซึ่งจะเป็ปัจจัยที่ผลักดันและส่งเสริมให้บุคลากรเกิดทัศนคติที่ดีกับองค์กรปฏิบัติงานสนองตอบต่อนโยบายขององค์กรด้วยความตั้งใจและส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

2) จากผลการศึกษาแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า ผู้บริหารจะต้องสร้างกลยุทธ์ที่สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่ดี เพื่อให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจและเกิดความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ และเต็มใจ ซึ่งจะส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า ผู้บริหารต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการทำงาน และควรมีแผนพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนตลอดจนมีการติดตามประเมินผลในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นข้าราชการ สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม ซึ่งควรนำไปศึกษาหรือเปรียบเทียบกับองค์กรอื่น ๆ ที่มีการบริหารจัดการเป็นระบบ เพื่อพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานให้ครอบคลุมในทุกมิติ

2) ควรนำทฤษฎีที่สร้างจากข้อมูลและนำความรู้ที่ได้จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ไปประยุกต์ใช้ในระดับกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องหรือความแตกต่างกับผลการวิจัยในครั้งนี้ และเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถใช้อ้างอิงต่อไปได้กว้างยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ธัญนันท์ บุญอยู่. (2562). อิทธิพลของความไว้วางใจและการแบ่งปันความรู้ในฐานะปัจจัยคั่นกลางแบบอนุกรมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางจิตวิทยาสู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานวิสาหกิจขนาดย่อมของอุตสาหกรรมผลิตเซรามิกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(1), 175-186.

นิชพงศ์ ศรีมุกุณพันธ์. (2556). การศึกษาอิทธิพลการรับรู้บรรยากาศและการรับรู้การสนับสนุนขององค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานของพนักงานเทศบาลนครปฐม. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิติพล ภูตะโชติ. (2556). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: วี พรีนท.

นันทพัทธ์ โนนศรีเมือง และอำภาศรี พ่อคำ. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการศึกษากับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตกาฬสินธุ์. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 5 (1), 63-70.

มุทิกา สุกรณ์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรแรงจูงใจภายในในการปฏิบัติงานและประสิทธิผลองค์กรกรณีศึกษาการประปานครหลวง. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต* มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ศศิพันธุ์ จันทวงศ์. (2557). *โครงการประชาสัมพันธ์การปฏิรูประบบราชการ: ปัญหาของการบริหารระบบราชการไทย*. สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2562, จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2560). *ผลการประเมินการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตหนองแขมกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2560*. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน, 2562, จาก <http://www.bangkok.go.th/pipd/page/sub/15330>.
- Chin, W. W. (2001). *PLS graph user's guide version 3.0*. Retrieved April 25, 2019, from <http://www.Pubinfo.vcu.edu/carma/documents>.
- Eisenberger, R., Huntington, R., Hutchison, S. & Sowa, D. (1986). Perceived Organizational Support. *Journal of Applied Psychology*, 71(3), 500-507.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2008). *Educational administration: Theory, research and Practice*. (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Lamastro, V. (2002). *Commitment and perceived organizational support*. Retrieved July 11, 2019, from <http://nationalforum.Com/13lama1>.
- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5-53.
- Miao, R., & Kim, H. G. (2010). Perceived organizational support, job satisfaction and employee performance: A Chinese empirical study. *Journal Service Science & Management*, 3, 257-264.
- Saltson, E., & Nsiah, S. (2015). The mediating and moderating effect of motivation in the relationship between perceived organizational support and employee job performance. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 3(7), 654-667.
- Wayne, J. H., Musisca, N., & Fleeson, W. (2004). Considering the role of personality in the work-family experience: Relationships of the Big Five to work-family conflict and enrichment. *Journal of Vocational Behavior*, 64, 108-130.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับนโยบายสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงราย

The Relation Between an Administration of the Patrol Police Schools and
Policy of the Basic Education Commission in Changrai Province

สันต์ชัย พูลสวัสดิ์

Sunchai Poolsawat

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University

Corresponding Author. E-mail: phuwanaiphu@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจังหวัดเชียงราย 2) ศึกษาการบริหารจัดการตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงราย 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการทั่วไป รองลงมาด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน และด้านการบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านพบว่าด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง รองลงมา ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงและไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รายด้านพบว่า ด้านการบริหารวิชาการ และด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินอยู่ในระดับสูง และด้านการบริหารจัดการทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง และไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์การบริหาร; โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน; นโยบายคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of the study were : 1) to study an administrations of the Border Patrol Police Schools in Changria Provice 2) to study the policy an administrations of the Basic Education Commission in Changrai Provice and 3) to study the relation an administrations of the Border Patrol Policy schools and policy office of the Basic Education Commission. The statistics use to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson Correlation Coefficient. The finding of the study were as follows : 1) An administration of the Birder Patrol Police Schools found that as a whole and aspect at high level. The general an administration, administration personnel, the finance, parcels and resource, and the academic management. 2) An administration the schools of the Basic Education Commission found that as a whole an aspect at high level. The stability of the educational management, promotion and developing teachers and personnel's, educational, to promote the quality of life which to

agree with an environment, Developing the quality of the students and to moment the education management for having ability to the computation, the opportunity, equity and had equivalence going to the education, and developing the system of management and promotion all parts to join the education. 3) The relation between and administration of the Policy of the Basic Education Commission found that as a whole at high level, the way to the positive and going to the same direction, and the relation were significant at 0.01 level. When consider each aspect found that the aspect academic management and the finance, parcels and resource relation at high level, the general management and the personnel were relation at moderate level, and the way to the positive going to the same direction, and the relation were significant at 0.01 level.

Keywords : Relation Management; Border Patrol Police Schools; Basic Education Commission

บทนำ

บริเวณชายแดนมีชุมชนกระจายอยู่ทั่วบริเวณผู้คนหรือประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนเหล่านี้มักถูกเรียกว่า “คนชายขอบ” หรือ “กลุ่มชายขอบ” (marginal group) ซึ่งหมายถึง “กลุ่มที่ยังไม่ถูกกลืนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใหญ่อย่างสมบูรณ์กลุ่มที่ละทิ้งวัฒนธรรมเดิมของตนไปบางส่วนและยังไม่ได้เป็นที่ยอมรับอย่างสมบูรณ์ในวัฒนธรรมใหม่ที่กลายมาเป็นวิถีชีวิตของตนค่านิยมจะนำมาใช้กับกลุ่มคนที่อพยพย้ายเข้ามาอยู่ใหม่กลุ่มคนเหล่านี้จะมีวัฒนธรรมต่าง ๆ ผสมกันมากมายดังนั้นทัศนคติคุณค่าและแบบอย่างพฤติกรรมที่แสดงออกมาจึงมิได้มีลักษณะของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง (สุริชัย หวันแก้ว, 2550) ปัญหาการจัดการศึกษาที่สำคัญในพื้นที่ชายแดนประเทศไทยประกอบด้วย 1) ปัญหาเกี่ยวกับครูการขาดแคลนครูโรงเรียนส่วนใหญ่มีครูไม่ครบชั้นครูย้ายบ่อยเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นสวัสดิการสิทธิผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ ซึ่งเป็นขวัญกำลังใจและเป็นสิ่งจูงใจของครูชายแดนบางอย่างที่เคยได้รับบางอย่างปัจจุบันไม่ได้รับหรือได้รับเฉพาะบางพื้นที่เท่านั้นไม่ทั่วถึงโรงเรียนทั้งหมดที่อยู่ตามแนวชายแดน 2) ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนสภาพครอบครัวของนักเรียนในพื้นที่ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจนทำให้ผู้ปกครองต้องอพยพย้ายถิ่นบ่อยเพื่อไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นอื่นเด็กส่วนใหญ่ถูกทอดทิ้งอยู่กับคนอื่นครอบครัวที่ขาดความอบอุ่นการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้องการเห็นแบบอย่างค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในการดำเนินชีวิตทำให้เด็กส่วนใหญ่ขาดระเบียบวินัยผู้ปกครองไม่ได้มีส่วนช่วยในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเพราะเด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ 3) ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและชุมชนบ่อนการพนันและปัญหายาเสพติดในพื้นที่กระทบต่อวิถีชีวิตของเด็กและผู้ปกครองส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาเป็นอันมากโดยเฉพาะการเฝ้าระวังเด็ก 4) ปัญหาการบริหารจัดการความห่างไกลของการคมนาคมระหว่างโรงเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกอบกับลักษณะภูมิประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงทำให้การกำกับติดตามนิเทศจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขาดความถี่ความสม่ำเสมอส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการทำงานของครูและ 5) ปัญหาเกี่ยวกับระบบความไม่เป็นธรรมจากการประเมินโดยใช้เกณฑ์เดียวกันทั้งประเทศและวิธีการงบประมาณที่ไม่เหมาะสมส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาค

การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทยไว้อย่างชัดเจนว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ด้วยปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาอย่างเร่งด่วนสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาของประเทศที่ต้องทำหน้าที่วิเคราะห์และวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาของประเทศจึงได้ให้ความสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนและให้ข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นสนองเจตนารมณ์ของการศึกษาเพื่อพัฒนาคนและสังคมของประเทศในทุกมิติให้มีการพัฒนาขีดความสามารถได้อย่างมีศักยภาพและทันต่อสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

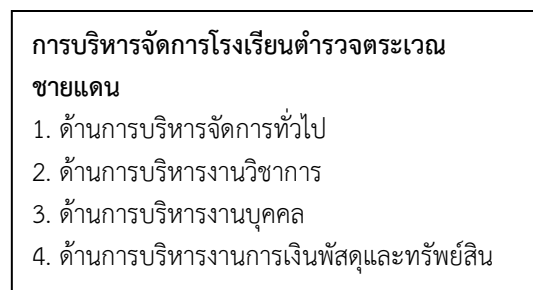
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

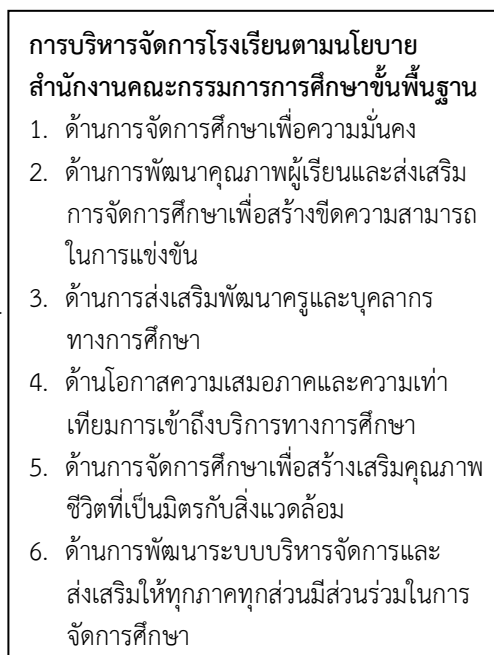
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงรายมีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดในการบริหารงานกับการประเมินโรงเรียนดีประจำตำบลได้มาเป็นกรอบตามแนวคิดการวิจัยดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอนได้แก่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จังหวัดเชียงรายผู้วิจัยได้สร้างขึ้นลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามข้อความคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จังหวัดเชียงรายคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จังหวัดเชียงรายของข้อความคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดเชียงราย มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นถึงเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงรายเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีส่งแบบสอบถามไปยังเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงรายเพื่อแจกแก่นิสิตนักศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงรายสมบูรณ์ของแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ 248 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด
3. นำคะแนนที่ได้หาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. การบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จังหวัดเชียงรายใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$: mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. : Standard Deviation)
3. การบริหารจัดการนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จังหวัดเชียงรายใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$: mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. : Standard Deviation)
4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จังหวัดเชียงรายใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจากส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง ร้อยละ 52.8 อายุมากที่สุด 25 - 40 ปี ร้อยละ 57 ประสบการณ์ส่วนใหญ่ ประสบการณ์ปานกลาง (ปานกลาง 5-10 ปี) ร้อยละ 39.5 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ปริญญาตรี ร้อยละ 67.7 ส่วนใหญ่เป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการ ร้อยละ 78.6 ขนาดสถานศึกษาส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในขนาดเล็ก ร้อยละ 60.9

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านการบริหารจัดการทั่วไป รองลงมาคือด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน และน้อยที่สุด ด้านการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ

2.1 ด้านการบริหารจัดการทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนเน้นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนมีนโยบายให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโรงเรียน มีการอบรมปลูกฝังนิสัยเด็กนักเรียนให้รักษาความสะอาด โรงเรียนมีนโยบายให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน มีการปลูกต้นไม้และจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน มีการดูแลเข้มงวดการรักษาความสะอาดของอาคารเรียน โรงเรียนมีนโยบายการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้งครู-ผู้ปกครอง-นักเรียน มีการดูแลพัฒนาอาคารเรียนให้อยู่ในสภาพดี มีการวางแผนสร้างอาคารเรียนตามหลักวิศวกร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โรงเรียนมีปรัชญาว่า โรงเรียนคือศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลง

2.2 ด้านการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการกิจกรรมสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถและความถนัดของตนเอง การจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเรียนรู้ หรือทำงานร่วมกัน การจัดการเรียนการสอนโดยมีเนื้อหา หรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพชุมชน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน การจัดกิจกรรม/ประสบการณ์ที่ให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อหลากหลาย สอดคล้องกับประสงค์และเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทัศนศึกษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น การจัดรูปแบบ การประเมินที่หลากหลายที่เกิดจากการเรียนรู้ของเด็กเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สร้างสรรค์บรรยากาศที่ดีในการทำงาน ให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลง คือ เอาใจใส่ความประพฤติของครูและนักเรียน บริกรงานด้วยความโปร่งใส จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน มีการยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่จัดการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพ บุคลากรทุกฝ่ายมีความรัก สามัคคี ตระหนักในภาระหน้าที่ ไม่มีการแบ่งพรรค แยกพวก ผู้บริหารมีลักษณะเป็นผู้นำ มีคุณธรรม มีเหตุผล เปิดใจกว้าง เข้าข้างทุกฝ่าย เข้าใจความต้องการของบุคลากร ชยัน มุ่งมั่น พินิจสุ่เป้าหมายอย่างกล้าหาญ มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความก้าวหน้า ในตำแหน่งหน้าที่การงาน บริกรงานด้วยหลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีแผนกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานของบุคลากร

2.4 ด้านการบริหารงานการเงินพัสดุและทรัพย์สินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บริกรเงินงบประมาณอย่างโปร่งใส ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลง คือ ใช้เงินงบประมาณทุกบาททุกสตางค์

อย่างคุ้มค่าใช้เงินงบประมาณตามความจำเป็นก่อนหลัง ใช้ทรัพยากรของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาล้างแฉิมทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ใช้เงินงบประมาณอย่างเหมาะสมกับแผนงานที่ตั้งไว้ บริหารแผนงานและงบประมาณให้บรรลุพันธกิจของสถานศึกษา ใช้เงินงบประมาณพอดีกับปีงบประมาณ ใช้เงินงบประมาณเพื่อพัฒนางานการเงินและพัสดุ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ใช้เงินงบประมาณตามแผนงบประมาณที่ตั้งไว้

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และน้อยที่สุด ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามลำดับ

3.1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ส่งเสริมให้มีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการ จัดระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่อาทิอาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติดภัยพิบัติจากธรรมชาติภัยจากโรคอุบัติใหม่ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น ส่งเสริมให้ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ยกย่องคุณภาพและส่งเสริมโอกาส ในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ส่งเสริมให้ทุกคน ได้รับการศึกษาการดูแลและป้องกันภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด สร้างแผนงาน และโครงการสำคัญ เช่นโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ เป็นต้น

3.2 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่งเสริมให้กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็น และมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สร้างแผนงานและโครงการสำคัญเช่นโครงการจัดทำแผนผลิตและพัฒนากำลังคนให้ ตรงกับความต้องการของตลาดงานในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เป็นต้น ส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคน ที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาลดบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญ และเป็นเลิศเฉพาะด้าน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิต และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

3.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า วางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ กำหนดเกณฑ์บุคลากรสายสนับสนุนในสถานศึกษาให้มากขึ้น นำ ICT มาใช้ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น ปรับเกณฑ์การบรรจุแต่งตั้งให้สอดคล้องกับบริบทและความเป็นจริงของแต่ละพื้นที่กำหนดตำแหน่งและจัดสรรบุคลากร ให้ตรงกับหน้าที่ความรับผิดชอบ พัฒนาครูให้มีความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ เพิ่มขึ้น เน้นการใช้ระบบคุณธรรมในการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งให้มากขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด กำหนดแผนสร้างความก้าวหน้าในอาชีพให้แก่บุคลากร

3.4 ด้านโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมการเข้าถึงบริการทางการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะวัยกำลังแรงงานและผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ พัฒนาระบบจัดสรรทุนการศึกษาให้เพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนทั้งทุนให้เปล่าและทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในพื้นที่ตามภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยอาศัยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐเอกชนองค์กรชุมชน พัฒนาศักยภาพสมรรถนะในการใช้งานระบบเวิลด์ไวด์และการจัดเก็บหน่วยกิตของการเรียนรู้การประเมินจากระดับการศึกษาเพื่อสนองการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล พัฒนาค่ายลูกเสือเนตรนารีให้เป็นแหล่งเรียนรู้และจัดกิจกรรมเสริมสร้างระเบียบวินัยแก่เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป พัฒนาโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมและคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (โรงเรียน ICU ทั่วประเทศ) ให้มีห้องเรียนที่เพียงพอมีครูครบชั้นมีสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ครบครันมีโรงอาหารที่ถูกสุขลักษณะมีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รมรณรงค์อย่างต่อเนื่องให้คนไทยมีนิสัยรักการอ่านหนังสือและพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้สามารถเข้าถึงง่ายในทุกพื้นที่ สนับสนุนค่าใช้จ่ายและปัจจัยพื้นฐานให้เพียงพอกับความจำเป็นของสถานศึกษาที่มีความขาดแคลน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จัดตั้งศูนย์อาชีวศึกษาโดยร่วมกับภาคเอกชนองค์กรชุมชน

3.5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมมีคุณธรรมจริยธรรมและนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ หลักสูตรแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมคุณธรรมจริยธรรมและการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนงานและโครงการสำคัญเช่นโครงการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพคนทุกช่วงวัยโครงการโรงเรียนคุณธรรมโครงการโรงเรียนสีเขียว เป็นต้น กำหนดแนวทางการพัฒนาคือส่งเสริมสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมมีคุณธรรมจริยธรรมและนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และพัฒนาองค์ความรู้งานวิจัยและนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.6 ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พัฒนาศักยภาพด้านอาชีพให้เยาวชนประชาชนสามารถประกอบอาชีพในบริบทพื้นที่ชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ทบทวนปรับปรุงบทบาทอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานส่วนกลางโดยเน้นการกำกับดูแลการอำนวยการและการให้คำแนะนำแก่หน่วยงานสังกัดกระทรวงในส่วนภูมิภาค/จังหวัด ส่งเสริมโรงเรียนขนาดเล็กให้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายจัดตั้งเป็นนิติบุคคลรวมทั้งส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษานักเรียนนักศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ทบทวนปรับปรุงกฎหมายกฎกระทรวงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยเหมาะสมเอื้อต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงพัฒนาการและการบริหารงานบุคคลและทรัพยากรทางการศึกษาไปยังสถานศึกษาตามความต้องการจำเป็นและสภาพปัญหาที่แท้จริง วิจัยและพัฒนาแบบการบริหารจัดการการศึกษาทุกระดับ/ประเภทโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน (Cluster - based,

Area - based) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา กับสถานศึกษาในภูมิภาค/จังหวัดอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับการบริหารงานกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation coefficient) พบว่า ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด ($\alpha = 0.01$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .738 แสดงว่าการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เพราะค่าความสัมพันธ์เข้าใกล้ 1 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า

4.1 การบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ด้านบริหารจัดการทั่วไปมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด ($\alpha = 0.01$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .670 แสดงว่าด้านการบริหารจัดการทั่วไปมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวกและทิศทางเดียวกันกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

4.2 การบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ด้านการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด ($\alpha = 0.01$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .718 แสดงว่าด้านการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวกและทิศทางเดียวกันกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

4.3 การบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ด้านการบริหารงานบุคคลมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด ($\alpha = 0.01$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .630 แสดงว่าด้านการบริหารงานบุคคลมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวกและทิศทางเดียวกันกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

4.4 การบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด ($\alpha = 0.01$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .704 แสดงว่าด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวกและทิศทางเดียวกันกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านการบริหารจัดการทั่วไปรองลงมาคือด้านการบริหารงานบุคคล และน้อยที่สุด ด้านการบริหารงานวิชาการ

1.1 ด้านการบริหารจัดการทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าโรงเรียนเน้นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือโรงเรียนมีนโยบายให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โรงเรียนมีปรัชญาว่า โรงเรียนคือศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลงแสดงว่าการบริหารจัดการทั่วไปของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมีการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับแนวทางสร้างความร่วมมือกับชุมชน รวมถึงร่วมมือกับชุมชนจัดให้มีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้แก่นักเรียน และประชาชนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนลิง (Jenlink, 2000 ; อ้างถึงในมะลิยามาศ เสงี่ยมแก้ว, 2550) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคคลสำคัญที่มีความรู้ความสามารถด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในประเทศอิตาลี และสหรัฐอเมริกาผลการศึกษา พบว่า ผู้นำของชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เขตบริการของโรงเรียนมีบทบาทสูงในการที่จะเข้าร่วมวางแผนกำหนดนโยบายและเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ

1.2 ด้านการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการกิจกรรมสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น แสดงว่าโรงเรียนเล็งเห็นความสำคัญในการบริหารวิชาการ โดยจัดให้มีหลักสูตรที่มีส่วนส่งเสริมพัฒนาความรู้และทักษะของนักเรียน อีกทั้งโรงเรียนยังจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนของโรงเรียนสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงวนพงศ์ ชวนชม (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนชัย มะธิพิไชย, จำนงค์ดิวัฒน์สิทธิ์, สอาด บรรเจิดฤทธิ์, บุญเรือง ศรีเหรียญ (2557) การวิจัย เรื่อง สัมฤทธิ์ผลของการบริหารโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตพื้นที่ภาคเหนือผลการวิจัย พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับดี

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สร้างสรรค์บรรยากาศที่ดีในการทำงาน ให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกฝ่ายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลง คือ เอาใจใส่ความประพฤติของครูและนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีแผนกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร แสดงว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับบุคลากรเพราะมีส่วนขับเคลื่อนนโยบายในการบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล ส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันโดยส่วนงานต่าง ๆ สร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดีด้วยความเอาใจใส่ ส่งเสริมสวัสดิภาพให้แก่บุคลากรอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอברהโมวิทซ์ (Abramowitz, 2004) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาการวางแผนและการปฏิบัติการในการปฏิรูปโรงเรียนโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาในการวางแผนและปฏิบัติการในการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบในทัศนคติของผู้บริหารครู และผู้ปกครองผลการวิจัย พบว่า การปฏิรูปชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการปฏิรูปโรงเรียนการปฏิรูปโรงเรียนให้เกิดผลสำเร็จโดยที่ครูใหญ่เป็นผู้ขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งระหว่างครูในโรงเรียนด้วยกันรวมถึงเครือข่ายระหว่างครูและบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนโดยผลักดันให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ตลอดจนมีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนในด้านอาชีพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสอดคล้องกับแนวคิดของ เฟรดริกดับบลิวเทย์เลอร์ (Frederick W. Taylor อ้างถึงในวิโรจน์ สารรัตน์, 2555) กล่าวว่า สร้างความร่วมมือในการทำงานอย่างฉันทมิตรให้เกิดขึ้นในองค์การโดยต่างฝ่ายต่างต้องเห็นใจซึ่งกันและกัน

คือฝ่ายบริหารต้องมีความเห็นใจคนงานโดยมอบหมายงานให้แก่คนงานในปริมาณและมาตรฐานของงานที่จะให้คนงานทำในแต่ละวัน

1.4 ด้านการบริหารงานการเงินพัสดุและทรัพย์สินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บริหารเงินงบประมาณอย่างโปร่งใสค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลง คือ ใช้เงินงบประมาณทุกบาททุกสตางค์อย่างคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ใช้เงินงบประมาณตามแผนงบประมาณที่ตั้งไว้แสดงว่าการบริหารงานการเงินพัสดุ และทรัพย์สินของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีการบริหารงบประมาณที่เชื่อถือได้ ด้วยสามารถตรวจสอบถึงความโปร่ง และมีมาตรฐานในการทำงาน ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพาติพย์ ชมคำ (2552) หลักความโปร่งใสหมายถึงการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและน้อยที่สุดด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามลำดับ

2.1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ส่งเสริมให้มีความรักในสถาบันหลักของชาติและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขค่าเฉลี่ยต่ำสุด สร้างแผนงานและโครงการสำคัญเช่นโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ เป็นต้นแสดงว่าทางโรงเรียนสามารถนำแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง สร้างกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบัน โดยจัดการศึกษาเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดีให้กับสถาบันหลักของชาติประกอบด้วย การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุทัศน์ ครำในเมื่อง (2553) การพัฒนาสมรรถนะด้านจรรยาบรรณมีความรับผิดชอบตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของครูมีความซื่อสัตย์สุจริตโปร่งใสยึดมั่นในความถูกต้องพัฒนาและเสริมสร้างจิตสำนึกและจริยธรรมของบุคลากรภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความสามารถในการบริหารจัดการบรรยากาศการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้มีความจงรักภักดีเทิดทูนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และแสดงออกถึงความจงรักภักดีด้วยการประพฤติตนเป็นคนดี

2.2 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่งเสริมให้กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สร้างแผนงานและโครงการสำคัญเช่นโครงการจัดทำแผนผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการ

ของตลาดงานในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายเป็นต้นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแสดงว่าทางโรงเรียนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยมุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็น ในการประกอบอาชีพในอนาคต เสริมสร้างสมรรถนะความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับการเติบโตของตลาดแรงงานในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พาติพย์ ชมคำ (2552) กล่าวคือ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยการรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

2.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือกำหนดเกณฑ์บุคลากรสายสนับสนุนในสถานศึกษาให้มากขึ้นนำ ICT มาใช้ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดกำหนดแผนสร้างความก้าวหน้าในอาชีพให้แก่บุคลากรแสดงว่าการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยโรงเรียนส่งเสริมในการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับการดำเนินนโยบายของโรงเรียน มีการวางแผนการผลิตและพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ทั้งนี้ยังนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาส่งเสริมครูและบุคลากรอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของอברהโมวิทซ์ (Abramowitz, 2004) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษา การวางแผนและการปฏิบัติการในการปฏิรูปโรงเรียนโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาในการวางแผน และปฏิบัติการในการปฏิรูปโรงเรียน ทั้งระบบในทัศนคติของผู้บริหารครูและผู้บริหาร ผลการวิจัย พบว่า ครูใหญ่สามารถที่จะส่งเสริมศักยภาพของการเรียนรู้ของบุคคลในองค์กรที่จะผลักดันให้เกิดการปฏิรูปโรงเรียนได้

2.4 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมมีคุณธรรมจริยธรรมและนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ หลักสูตรแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมคุณธรรมจริยธรรมและการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแสดงว่าการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ทั้งนักเรียน บุคลากรทางการศึกษา และประชาชน โรงเรียนมีส่วนผลักดันกิจกรรมที่สร้างประโยชน์โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ อันนำมาซึ่งประโยชน์ทั้งด้านการเพิ่มรายได้ และคุณภาพชีวิตให้แก่ทุก ๆ คนในชุมชน รวมถึงการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมคุณธรรมจริยธรรม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในรักษาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ยังประโยชน์ทั้งตนเอง ระดับประเทศ รวมถึงระดับโลกอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พาติพย์ ชมคำ (2552) กล่าวคือ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนหลักความคุ้มค่าหมายถึงการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยการรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

2.5 ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พัฒนากิจกรรมด้านอาชีพให้เยาวชนประชาชนสามารถ

ประกอบอาชีพในบริบทพื้นที่ชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ทบพนปรับปรุงบทบาทอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน ส่วนกลางโดยเน้นการกำกับดูแลการอำนวยความสะดวกและการให้คำแนะนำแก่หน่วยงานสังกัดกระทรวงในส่วนภูมิภาค /จังหวัดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา กับสถานศึกษาในภูมิภาค/จังหวัดอย่างต่อเนื่อง แสดงว่าการพัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีบทบาทสำคัญ ในการช่วยพัฒนาชุมชน ด้วยแนวนโยบายการส่งเสริมทุกคนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น โดยเฉพาะ การส่งเสริมอาชีพให้แก่นักเรียน และประชาชน เป็นช่องทางการช่วยเพิ่มรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ เจนลิง (Jenlink, 2000 ; อ้างถึงในมะลิมาศ เสงี่ยมแก้ว, 2550) ได้ศึกษาความคิดเห็นของ บุคคลสำคัญที่มีความรู้ความสามารถด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในประเทศอาฟริกา และสหรัฐอเมริกาผลการศึกษา พบว่า กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อความเป็นเลิศ ทางด้านการศึกษาผู้นำชุมชนต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายมองเห็น ความสำคัญของการศึกษา

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับการบริหารงานกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการทดสอบ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation coefficient) พบว่า ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด ($\alpha = 0.01$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .738 แสดงว่าการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีความสัมพันธ์ ไปในทิศทางเดียวกันกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เพราะค่าความสัมพันธ์เข้าใกล้ 1 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริหารจัดการทั่วไปด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุ และ ทรัพย์สินมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวกและทิศทางเดียวกันกับการบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและความสัมพันธ์ อยู่ในระดับสูงแสดงว่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาโรงเรียนคู่พัฒนา ทางการศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษาสร้างขวัญ กำลังใจ ตามโครงการยอดครู ผู้มีอุดมการณ์ในด้านบริหารจัดการทั่วไปด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารงาน การเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการบริหารตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานด้วยการประสานงานและวางแผนการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี รวมทั้งการเตรียม ความพร้อมให้นักเรียนเข้าสู่นโยบายไทยแลนด์ 4.0 และมีความก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ประเทศชาติมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนต่อไปนโยบายของรัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา การจัดการศึกษาให้ทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ รวมถึงการนำระบบ ICT เข้ามาใช้ในการเรียน การสอนอย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ในสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่พิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย รูปขำดี (2551) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารมีส่วนร่วมในการบริหารงาน กับผลการดำเนินงานตามความคิดเห็น ของผู้เกี่ยวข้อง ในโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามแนวคิดโครงสร้างซีท (SEAT) ในจังหวัด กำแพงเพชร ประจำปีการศึกษา

2549 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการดำเนินงานที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 4 ด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงวนพงศ์ ชวนชม (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย ความสัมพันธ์พหุคูณระหว่างบริหารงานวิชาการด้านต่าง ๆ กับประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการการจัดหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อเป็นการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ส่งผลต่อดีต่อทั้งครอบครัว ชุมชน และสังคม ด้านการบริหารงานบุคคลโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนต้องพัฒนาแผนกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก ด้านการบริหารงานการเงินพัสดุและทรัพย์สินควรเน้นใช้เงินงบประมาณตามแผนงบประมาณที่ตั้งไว้อย่างเหมาะสม และมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูล และรักษามาตรฐานในการใช้งบประมาณตามหลักกฎหมายกำหนด การบริหารจัดการโรงเรียนตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงการพัฒนาการสร้างความร่วมมือและโครงการสำคัญ เช่น โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ เป็นสิ่งที่ภาครัฐให้ความสำคัญ เพื่อเป็นการพัฒนาประชาชนในท้องถิ่น โรงเรียนควรมีบทบาทในการช่วยภาครัฐ ในการสนับสนุนกิจกรรมที่เหมาะสมกับประชาชนในภาคท้องถิ่น ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจด้านการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา บุคลากรมีส่วนผลักดันในการนำนโยบายไปปฏิบัติงาน การวางแผนพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นและเร่งด่วน ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดแผนสร้างความก้าวหน้าในอาชีพให้แก่บุคลากรอย่างเร่งด่วน ด้านโอกาสความเสมอภาค และความเท่าเทียมการเข้าถึงบริการทางการศึกษาควรมีการจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาโดยร่วมกับภาคเอกชน องค์กรชุมชนด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาควรมีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษากับสถานศึกษาในภูมิภาค/จังหวัดอย่างต่อเนื่อง

2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายควรการปฏิรูปทางการศึกษากำหนดแผนแม่บทที่ส่งเสริมการสร้างความรู้สึกร่วมกัน โดยนำแนวนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาให้คนในประเทศถกเถียงความคิดเห็นก่อนนำระบบมาปรับใช้ นำไปสู่การนำไปปรับใช้และเกิดการเปลี่ยนแปลงภาครัฐส่งเสริมให้ครูทำงานตามมาตรฐานและบรรลุปเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่งเสริมให้ครูจะทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและในขณะเดียวกันครูก็จะเชื่อมั่นในการพัฒนาระบบการศึกษาของภาครัฐ เป็นส่วนสำคัญในการช่วยกับผลักดันให้การบริหารโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1. ควรศึกษาประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์การศึกษาที่เท่าเทียมในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ให้มีความพร้อม และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
2. ควรศึกษาการประสานงานและวางแผนการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียน ตระเวนชายแดนในประเทศไทยเพื่อให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพเพิ่มความสามารถแข่งขัน ของประเทศในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ธนชัย มะธิปิไชย, จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, สอาด บรรเจิดฤทธิ์, บุญเรือง ศรีเหรียญ. (2557). สัมฤทธิ์ผลของการ บริหารโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตพื้นที่ภาคเหนือ. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัย บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, ปีที่ 8 ฉบับที่ 1, 129-136.
- พาทิพย์ ชมคำ. (2554). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- มะลิมาศ เสี่ยงแก้ว. (2550). *การนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วินัย รูปขำดี. (2551). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกับผลการดำเนินงาน ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามแนวคิดโครงสร้างซีท (SEAT) ในจังหวัด กำแพงเพชร ประจำปีการศึกษา 2549. *วารสารวิทยาลัยราชสุดาเพื่อการวิจัยและ พัฒนาคนพิการ*, ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน).
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). *แนวคิดทฤษฎีและประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- สงวนพงศ์ ชวนชม. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)*, ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 เดือน ธันวาคม, 62- 68.
- สุทัศน์ ครำในเมื่อง. (2553). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์น*, 42-54.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2550). *คนชายขอบ: จากความคิดสู่ความจริง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Abramowitz, R. (2004). *A case study of planning and implementing whole-school reform at a middle school*. Retrieved December, 2019, from <http://www.lib.umi.com>.

กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อรองรับมาตรฐาน ไทยแลนด์ 4.0 Marketing strategies to support Thailand 4.0 standards

วิรัตน์ เตชะนิรัติชัย

Virat Techanirattisai

นักวิชาการอิสระ

Independent Researchers

Corresponding Author. Email:E-Mail virat.tec@gmail.com

บทคัดย่อ

Thailand 4.0 เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทย ไปสู่ความสำเร็จทางด้านการตลาด โดยการอาศัยกลยุทธ์ทางการตลาด (Marketing Strategy) เพราะสามารถที่จะทำให้ระบบการตลาดบรรลุถึงเป้าหมายความพอใจระยะยาว โดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คือการแสวงหาผลกำไร ท่ามกลางการแข่งขัน ซึ่งสามารถทำได้ โดยการศึกษาลักษณะการแบ่งส่วนตลาดแล้วจึงเลือกหนึ่งส่วนตลาดหรือหลายส่วน ตลาดที่บริษัทมีความถนัดที่จะสนองความต้องการในตลาดนั้นอีกทั้งยังสามารถเป็นกลไกหลักในพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการขับเคลื่อน Thailand 4.0 อย่างเต็มประสิทธิภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจ ในรูปแบบต่างๆที่เป็นไปตามระบบของการปฏิบัติในสังคมประเทศไทย โดยสิ่งสำคัญของการปฏิรูประบบเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการขับเคลื่อน Thailand 4.0 ต้องมีการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับ ระบบเศรษฐกิจ โดยเริ่มต้นจากกลยุทธ์ทางการตลาดสมัยใหม่ซึ่งเป็นส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix) หรือที่เรียกสั้นๆว่า 8P's จะเป็นตัวที่จะส่งผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ : กลยุทธ์ทางการตลาด; มาตรฐาน; ไทยแลนด์ 4.0

Abstract

Thailand 4.0 is an economic model that will lead Thailand. To succeed in marketing by using marketing strategies (Marketing Strategy) because able to make the marketing system reach its goals. Long-term satisfaction With the sole objective of seeking profit In the middle of competition Which can be done By studying the characteristics of market segmentation and then choosing one market segment or multiple market segments that the company has the aptitude to meet the needs in that market.It can also be a main mechanism in economic development while driving Thailand 4.0 at full efficiency of economic development. In various ways in accordance with the system of practice in the Thai society, the important thing of economic reform along with the driving Thailand 4.0 must create a marketing strategy in line with the economic system Beginning with a modern marketing strategy which is a marketing mix (8P's in short, it will be a factor that will affect the development of the Thai economy in the future.

Keywords: Marketing strategy; standard ; Thailand 4.0

บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนโมเดลเศรษฐกิจมาหลายครั้ง โดยเริ่มจาก “Thailand 1.0” ที่เน้นภาคเกษตรกรรม ไปสู่ “Thailand 2.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา โดยใช้ประโยชน์จากค่าจ้าง แรงงานราคาถูก และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มุ่งเน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าเป็นสำคัญ จากนั้นประเทศไทยได้ก้าวสู่

“Thailand 3.0” ในปัจจุบัน ที่เน้นอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดย ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพื่อให้มาใช้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกไปตลาดโลก อย่างไรก็ดี ภายใต้ “Thailand 3.0” นั้น แม้จะทำให้ประเทศไทยมีเศรษฐกิจที่เติบโตเพิ่มขึ้นแต่ก็ต้องเผชิญกับ “กับดัก ประเทศรายได้ปานกลาง” “กับดักความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่ง” และ “กับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา” กับดักเหล่านี้เป็นประเด็นท้าทายของประเทศไทยในปัจจุบัน นำไปสู่การปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อก้าวข้าม “Thailand 3.0” ไปสู่ “Thailand 4.0” (โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน, 2559) Thailand 4.0 เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจาก 3 กับดักดังกล่าว พร้อมๆ กับเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ “ประเทศในโลกรุ่นหนึ่ง” ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของการ ปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคที่ 4 อย่างเป็นรูปธรรม ตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้วางไว้ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยขับเคลื่อนผ่านกลไก “ประชารัฐ” Thailand 4.0 กำหนดเป้าหมายครอบคลุมใน 4 มิติ ดังนี้

1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็น “ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า” ที่ขับเคลื่อนด้วย นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์

2) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม เป็น “สังคมที่เดินไปด้วยกัน ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ด้วยการ เติบโตเต็มศักยภาพของทุกคนในสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคม และฟื้นฟู ความสมานฉันท์และความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคม ให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

3) การยกระดับคุณภาพมนุษย์ ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21” ควบคู่ไปกับการเป็น “คนไทย 4.0 ในโลกรุ่นหนึ่ง”

4) การรักษาสังแวดล้อม เป็น “สังคมที่น่าอยู่” มี “ระบบเศรษฐกิจที่สามารถปรับสภาพตาม ภูมิอากาศ” ควบคู่ไปกับการเป็น “สังคมคาร์บอนต่ำ” อย่างเต็มรูปแบบ

เพื่อให้สามารถเป็นกลไกหลักในพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการขับเคลื่อน Thailand 4.0 อย่างเต็มประสิทธิภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจ ในรูปแบบต่างๆที่เป็นไปตามระบบของการปฏิบัติในสังคม จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการปฏิรูปปรับเปลี่ยนกลไกของระบบเศรษฐกิจที่จะต้องประกอบไปด้วย (โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน, 2559)

1. องค์ประกอบของกลยุทธ์ทางการตลาด
2. กลยุทธ์การตลาด 8P
3. STP Model เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งส่วนตลาด
4. กลยุทธ์ทางการตลาดที่นักธุรกิจ SME ต้องรู้
5. การทำโปรโมชั่น
6. การวิจัยการตลาด (Marketing Research)
7. กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด
8. กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ในยุค Digital
9. การส่งเสริมการขาย

พร้อม ๆ กันนั้นเพื่อแปลง Vision สู่ Action จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารจัดการ โดยสิ่งสำคัญของการปฏิรูประบบเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการขับเคลื่อน Thailand 4.0 อันดับต้องเริ่มจากการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจ โดยเริ่มต้นจากกลยุทธ์ทางการตลาดสมัยใหม่ซึ่งเป็นส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix) หรือที่เรียกสั้นๆว่า 8P's ซึ่งต้องมีแนวทางการคิดทางการสื่อสารการตลาด(IMC)โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภคแบบสมัยใหม่ซึ่งแบ่งส่วนขยายเพิ่มเติมจากเดิมอีก หลายส่วนทั้งงานศึกษาทั้งภายในและภายนอกประเทศเชื่อมโยงสู่การทำธุรกิจสมัยใหม่ซึ่งเน้นการสร้างผลกำไรสูงสุดบนความพอใจของผู้บริโภค ซึ่งเป็นการทำ ธุรกิจระยะยาว(Long-Term Business) พร้อมกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้บริโภคสมัยใหม่ซึ่งเปลี่ยนไปอย่างมากโดย เฉพาะการแบ่งส่วนการตลาด (Segmentation) ซึ่งไม่สามารถแบ่งส่วนการตลาดแบบ เดิมๆได้แล้ว ซึ่งการเอกสารการศึกษาในส่วนแรกเป็นแนวทางทำธุรกิจและก่อให้เกิดพฤติกรรมใน การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ส่วนที่เอกสารอื่นๆจะช่วยในการวางแผนการตลาด ในธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการศึกษาใน ครั้นนี้

1. แนวคิดทางการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดโดยใช้ 8P's ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนผสมทางการตลาด ดังนี้

- 1.1 กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ (Product Strategy)
- 1.2 กลยุทธ์ราคา (Price Strategy)
- 1.3 กลยุทธ์การจัดจำหน่าย (Place Strategy)
- 1.4 กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (Promotion Strategy)
- 1.5 กลยุทธ์การบรรจุภัณฑ์ (Packaging Strategy)
- 1.6 กลยุทธ์การใช้พนักงานขาย (Personal Strategy)
- 1.7 กลยุทธ์การให้ข่าวสาร (Public Relation Strategy)
- 1.8 กลยุทธ์ พลัง (Power Strategy) ซึ่งสามารถอธิบายเพื่อให้เข้าใจง่ายๆดังนี้

กลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategy) หมายถึง แบบแผนพื้นฐานหรือแนวทางที่ถูกกำหนดขึ้นสำหรับสร้างผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและตลาดเป้าหมาย โดยผู้ประกอบการจะต้องจัดสรรทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผลผลิต แบ่งใช้สัดส่วนต่างๆ ทางการตลาดให้เหมาะสมสำหรับการดำเนินงาน รวมทั้งดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ โดยประกอบไปด้วย การตัดสินใจ การกำหนดระดับค่าใช้จ่ายการตลาด การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ การกำหนดกลยุทธ์ส่วนผสม และการกำหนดตลาดเป้าหมายทางการตลาดอย่างชัดเจนจนสามารถบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่ตั้งไว้ได้ (พลอย แยมเสนาะ,2560)

องค์ประกอบของกลยุทธ์ทางการตลาด

ขอบเขต กลยุทธ์ทางการตลาดจะต้องมีขอบเขตของการดำเนินงานที่ครอบคลุม รวมทั้งจะต้องมีการกำหนดสัดส่วนสำหรับการปฏิบัติงานที่มีส่วนข้องเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์อย่างชัดเจน

เป้าหมายและวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ทางการตลาดจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ รวมทั้งกำหนดระดับความสำเร็จของการดำเนินงานให้ชัดเจน ตัวอย่างเช่น การตั้งเป้าหมายกำไรที่เพิ่มขึ้น เป้าหมายผลตอบแทนจากการลงทุน หรือเป้าหมายการเติบโตของยอดขาย เป็นต้น

การจัดสรรทรัพยากร กลยุทธ์ทางการตลาดจะต้องมีการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรสำหรับการลงทุน รวมทั้งทรัพยากรบุคคล

การได้เปรียบทางการแข่งขัน กลยุทธ์ทางการตลาดจะต้องมีการระบุการได้เปรียบทางการแข่งขัน เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการ ให้สามารถวางแผนการดำเนินงานในขั้นต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พลังเสริมแรง กลยุทธ์ทางการตลาดจะต้องสามารถส่งเสริม และสนับสนุนหน่วยธุรกิจของบริษัท ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งทางด้านการตลาด การจัดสรรทรัพยากร และด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของบริษัท

กลยุทธ์การตลาด 8P's

กลยุทธ์การตลาด 8P's คือ กลยุทธ์ที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สำหรับการดำเนินงานทางการตลาดจากนักธุรกิจทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นกระบวนการทำงานที่สามารถเห็นผลลัพธ์ความก้าวหน้าได้อย่างชัดเจน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์ขั้นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาและต่อยอดเป็นกลยุทธ์อื่นๆ ได้ในอนาคต ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรเรียนรู้และศึกษาให้เข้าใจความหมายที่แท้จริงของกลยุทธ์ดังกล่าว เพื่อการประกอบธุรกิจที่มีคุณภาพและยั่งยืน

1. Product

กลยุทธ์ทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ เป็นกลยุทธ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องทำการพิจารณาออกแบบตัวผลิตภัณฑ์ทั้งหมด ให้สามารถสร้างความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานผลิตภัณฑ์ได้ ทั้งการตั้งเป้าหมายคุณสมบัติสินค้า การเลือกใช้วัตถุดิบในกระบวนการผลิต รวมทั้งการนำสินค้าไปเปรียบเทียบกับจุดเด่นและจุดด้อยกับกับผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งทางการตลาด เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นต่อไป

2. Price

กลยุทธ์ทางด้านราคา โดยการกำหนดราคาของสินค้านอกจากผู้ประกอบการ จะต้องคำนึงถึงปัจจัยต้นทุนการผลิตแล้ว ยังต้องคำนึงถึงสภาพการแข่งขันของสินค้าชนิดนั้นๆ ในตลาด ซึ่งสำหรับสินค้าที่มีคู่แข่งทางการตลาดมาก ผู้ประกอบการสามารถใช้วิธีการกำหนดราคาสินค้าให้น้อยกว่าเพื่อแย่งชิงฐานลูกค้า หรืออาจจะทำการกำหนดราคาให้สูงกว่าเพื่อจัดวางตำแหน่งสินค้าให้อยู่เหนือกว่าตลาดคู่แข่งได้เช่นเดียวกัน

3. Place

กลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นกลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการควรพิจารณาวางแผนให้ดี เนื่องจากช่องทางกระจายสินค้าที่เลือกใช้ สามารถส่งผลต่อกำไรโดยรวมที่ผู้ประกอบการจะได้รับ โดยช่องทางการจัดจำหน่ายทางการตลาดในปัจจุบันมีอยู่สองรูปแบบ ได้แก่ การขายผ่านพ่อค้าคนกลางและการขายสู่ผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งช่องทางการขายสู่ผู้บริโภคโดยตรงจะสามารถสร้างผลกำไรได้สูง ตรงข้ามกับการขายผ่านพ่อค้าคนกลางที่จะสามารถสร้างยอดขายขายได้สูงกว่า

4. Promotion

โปรโมชั่นหรือการส่งเสริมการตลาด เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการขายสินค้าให้แก่ผู้ประกอบการได้อย่างดี โดยกลยุทธ์ดังกล่าวที่ถูกนำมาใช้จะต้องมีความสอดคล้อง รวมทั้งสามารถส่งเสริมกลยุทธ์อื่นๆ ได้ในเวลาเดียวกัน ตัวอย่างเช่น การลดราคาสินค้า การแถมสินค้า หรือการแจกสินค้า เป็นต้น ซึ่งหากโปรโมชั่นที่ผู้ประกอบการเลือกใช้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคได้ ก็จะส่งผลให้สามารถเพิ่มยอดขายได้มากยิ่งขึ้น

5. Packaging

บรรจุภัณฑ์เปรียบเสมือนเป็นหน้าตาของสินค้า ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับบรรจุภัณฑ์ โดยมีเป้าหมายในการสร้างความสวยงามโดดเด่น รวมทั้งความแตกต่างอย่างมีเอกลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ เพื่อที่จะสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคได้มากกว่าสินค้าในตลาดคู่แข่ง จนสามารถสร้างยอดขายและกำไรที่เพิ่มขึ้นได้

6. Personal

พนักงานขาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล ไม่สามารถทำการลอกเลียนแบบได้ง่าย โดยหากผู้ประกอบการมีพนักงานขายที่มีความรู้ มากประสบการณ์ รวมทั้งมีความสามารถในการจูงใจผู้บริโภค จะสามารถช่วยเพิ่มยอดขายให้แก่ธุรกิจได้อีกทางหนึ่งโดยการใช้ประโยชน์จากความสามารถของบุคคล

7. Public Relation

กลยุทธ์การใช้ข่าวสารในการชักจูงผู้บริโภค ถือว่าเป็นวิธีการทางการตลาดที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมการใช้ชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน ที่สื่อต่างๆได้เข้ามามีอิทธิพลในสังคมมากขึ้น โดยกลยุทธ์ดังกล่าวเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยเพิ่มทัศนคติเชิงบวกต่อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค รวมทั้งสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สินค้าได้เช่นกัน

8. Power

กลยุทธ์ทางการตลาดเกี่ยวข้องกับอำนาจ เป็นกลยุทธ์ที่ใช้สำหรับการต่อรอง ควบคุม รวมทั้งแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการค้ากับคู่แข่งทางการตลาด ซึ่งอำนาจต่อรองที่ผู้ประกอบการมีจะสามารถสร้างข้อเสนอที่ดีที่สุดให้แก่ธุรกิจได้

กลยุทธ์การตลาด 8P ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือทางการตลาดพื้นฐานในการทำธุรกิจ สำหรับผู้ประกอบการทุกประเภท โดยธุรกิจต่างๆในปัจจุบันที่เกิดขึ้นมามากมายนั้น มีทั้งธุรกิจที่ล้มเหลว และธุรกิจที่สามารถดำเนินไปได้จนประสบความสำเร็จ ซึ่งมีเหตุผลเนื่องมาจากบริษัทที่ล้มเหลวทางธุรกิจไม่สามารถสร้างกลยุทธ์การตลาด 8P ขึ้นมาได้ อย่างครบองค์ประกอบ ดังนั้นกลยุทธ์การตลาด 8P จึงควรถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อสร้างความสำเร็จให้แก่ผู้ประกอบการ

STP Model เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งส่วนตลาด

STP Model เป็นเครื่องมือทางการตลาดชนิดหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการแบ่งส่วนตลาด การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม และการกำหนดกลุ่มเป้าหมายหลัก โดยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นี้ก็จะถูกนำมาใช้เพื่อประกอบการวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาธุรกิจให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

Segmentation การแบ่งส่วนตลาด

การแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็นกลุ่มๆ ที่เป็นกลุ่มขนาดย่อยลงมา โดยใช้เกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดขึ้นในการแบ่ง โดยเกณฑ์ที่จะใช้ในการแบ่งส่วนตลาด ก็จะต้องเป็นเกณฑ์ที่มีความสร้างสรรค์และสามารถแบ่งกลุ่มได้อย่างเหมาะสมด้วย เช่น

1. เกณฑ์ประชากรศาสตร์ เป็นการแบ่งกลุ่มตามอายุ เพศ การศึกษา รายได้ สถานภาพและอาชีพ

2. เกณฑ์ภูมิศาสตร์ เป็นการแบ่งกลุ่มตามทำเลที่อยู่ ภูมิภาค จังหวัดหรือภูมิประเทศ

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563) | Vol.6 No.2 (May-August 2020):ISSN 2465-3578

3. เกณฑ์จิตลักษณะ เป็นการแบ่งกลุ่มตามวิถีชีวิตหรือบุคลิกและลักษณะนิสัยโดยทั่วไป
4. เกณฑ์พฤติกรรม เป็นการแบ่งกลุ่มตามพฤติกรรม เช่นพฤติกรรมการซื้อ พฤติกรรมการใช้

Targeting การเลือกตลาดเป้าหมาย

การเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการทำการตลาดโดยตรง ซึ่งอาจเลือกเพียงกลุ่มเดียว เพื่อมุ่งเน้นไปยังกลุ่มดังกล่าวโดยเฉพาะ หรืออาจเลือกหลายกลุ่มหรือเลือกทั้งหมดก็ได้

Positioning การวางตำแหน่ง

การวางตำแหน่งของตนเองเพื่อให้สินค้าและบริการเป็นที่จดจำ และโดนใจกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ซึ่งจะต้องมีความแตกต่างจากคู่แข่ง และสามารถดึงดูดความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายได้มากกว่า โดยส่วนใหญ่จะนิยมวางตำแหน่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ

Product Positioning เป็นการวางตำแหน่งสินค้าและบริการ ให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้ว่ามี ความแตกต่างจากที่อื่น Brand Positioning เป็นการวางตำแหน่งสินค้าและบริการ ให้กลุ่มเป้าหมายเห็นว่ามี ความแตกต่างและโดดเด่น เป็นที่น่าสนใจมากกว่าผลิตภัณฑ์ของที่อื่น จะเห็นได้ว่า STP Model เป็นตัวช่วยสำคัญที่จะทำให้ทราบถึงรายละเอียดของกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น สามารถนำรายละเอียดเหล่านี้มาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์การตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ก็สามารถที่จะเพิ่มยอดขายให้สูงขึ้นพร้อมกับลดค่าใช้จ่ายในส่วน ของต้นทุนได้โดยที่ยังคงคุณภาพของสินค้าได้อย่างดีเยี่ยม ทำให้สามารถวางทิศทางในการวางแผนจัดการด้านต่างๆ ได้อย่างตรงจุด

กลยุทธ์ทางการตลาดที่นักธุรกิจ SME ต้องรู้

ธุรกิจ SME เป็นธุรกิจที่กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพราะถึงแม้จะเป็นธุรกิจที่มีขนาดไม่ใหญ่มากแต่ก็มีความยืดหยุ่นสูง และมีความคล่องในการปรับเปลี่ยนหรือการตัดสินใจมากกว่า แต่ในขณะเดียวกัน การทำธุรกิจ SME ก็มีข้อเสียอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นในด้านของประสบการณ์ ทรัพยากร ความเชี่ยวชาญ หรือเงินที่จะใช้ในการลงทุน เพราะทุกอย่างที่ได้ลงทุนไปล้วนเป็นต้นทุนของธุรกิจทั้งสิ้น หากผิดพลาดก็จะเกิดการขาดทุนอย่างหนักได้ ดังนั้นผู้ที่ต้องการทำธุรกิจ SME จึงต้องเรียนรู้ถึงกลยุทธ์ในการทำการตลาดให้มีประสิทธิภาพ บนงบประมาณที่จำกัด โดยมี 4 กลยุทธ์ที่ต้องทำความเข้าใจดังนี้

1. ทำการตลาดให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายการทำธุรกิจ SME เป็นเพียงธุรกิจเล็กๆ ที่มีต้นทุนไม่มาก ดังนั้นจึงต้องเน้นการทำธุรกิจกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง เพื่อไม่ให้งบประมาณบานปลายจนเกินไป ซึ่งเป้าหมายหลักของการทำธุรกิจ SME ก็เพื่อเพิ่มยอดขายให้เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน ดังนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องประชาสัมพันธ์ การจัดโปรโมชั่นต่างๆ หรือทำการตลาดใดๆ ควรเน้นไปที่วัตถุประสงค์หรือทำการสื่อสารให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจนที่สุด และมุ่งเน้นไปที่การขายเป็นหลัก เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายและมีเงินทุนเพื่อใช้หมุนเวียนต่อยอดธุรกิจต่อไป

2. การสร้างแบรนด์ด้วยเรื่องราวการสร้างแบรนด์ถือเป็นเรื่องที่ต้องใช้งบประมาณสูงมาก แต่ก็ใช่ว่าจะไม่มีวิธีในการสร้างแบรนด์เสมอไป โดยสามารถทำได้ด้วยการสร้างเรื่องราวขึ้นมา เพื่อทำให้เกิดแบรนด์ และทำให้ลูกค้าสามารถจดจำแบรนด์ได้ง่ายขึ้น ต้องรู้ก่อนว่าจุดเด่นของสินค้าคืออะไร แล้วจึงนำจุดเด่นนั้นมาสร้างเรื่องราวให้เกิดเป็นแบรนด์ขึ้นมา และเมื่อหากสำเร็จ จะมีการบอกต่อกันปากต่อปากก็ทำให้แบรนด์เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางโดยไม่ต้องเสียงบประมาณ

3. หาพันธมิตรที่มีกลุ่มเป้าหมายเดียวกันการร่วมมือกับพันธมิตรที่มีกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน จะช่วยลดต้นทุนให้กับผู้ประกอบการ SME ได้เป็นอย่างมาก และยังได้ประโยชน์จากการทำการตลาดมากขึ้น เพราะต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์และทำให้ธุรกิจมีการเติบโตยิ่งขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ขายด้วย

4. ลูกค้านี้ปัจจุบันคือลูกค้าขั้นต้นการทำธุรกิจ SME มีต้นทุนที่จำกัด ไม่สามารถที่จะโปรโมทหรือทำการตลาดออนไลน์แบบเต็มรูปแบบเหมือนกับธุรกิจใหญ่ๆ ได้ ดังนั้นต้องอาศัยลูกค้าปัจจุบันให้เป็นตัวช่วยอย่างดีที่จะกระจายและโปรโมทสินค้าออกไปให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ด้วยการชักนำให้ลูกค้าทดลองสินค้าตัวอย่าง จากนั้นสอบถามผลตอบรับจากลูกค้ากลุ่มนี้ว่ามีความเห็นอย่างไรกับสินค้าที่ได้ลองใช้บ้าง เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงให้ดีขึ้นและสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้คนส่วนใหญ่ได้มากกว่าเดิม นอกจากนี้หากสินค้าเป็นที่พึงพอใจ ก็จะมีการพูดแนะนำต่อๆ กันไป ซึ่งก็จะทำให้เกิดลูกค้ากลุ่มใหม่ขึ้นมาโดยไม่ต้องทำอะไรมาเลย ดังนั้นลูกค้าปัจจุบัน จึงเป็นลูกค้าที่สำคัญและควรคำนึงถึงมากที่สุด

การทำโปรโมชัน

การทำโปรโมชันเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นยอดขายให้สูงขึ้นได้ แต่ต้องมีการออกแบบโปรโมชันให้มีความเหมาะสมกับสินค้าและบริการด้วย รวมถึงโปรโมชันจะต้องโดนใจลูกค้าเช่นกัน

การแจกสินค้า เป็นการแจกสินค้าขนาดทดลองเพื่อให้ลูกค้าได้ลองใช้ ซึ่งหากสินค้าใช้ดี โดนใจ ก็จะทำให้ลูกค้าอยากกลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีก เป็นการลงทุนเล็กๆ ที่ได้ผลตอบแทนคุ้มค่ามาก

การให้ส่วนลดกระตุ้นให้ซื้อซ้ำ เป็นการจัดโปรโมชันในช่วงเวลาจำกัด ด้วยการให้ส่วนลดเพื่อดึงดูดให้ลูกค้าเกิดความสนใจและตัดสินใจซื้อสินค้ามากขึ้นหรือกลับมาซื้อซ้ำอีก ซึ่งจะเหมาะกับกลุ่มลูกค้าที่มีรสนิยมหรูหราและลูกค้าผู้หญิงที่สุด

การให้ส่วนลดลูกค้า เป็นโปรโมชันในรูปแบบของการตอบแทนลูกค้าเก่า และพยายามเอาชนะคู่แข่ง ด้วยการคืนเงินกลับไปให้กับลูกค้าในรูปแบบของส่วนลดเมื่อซื้อสินค้าในครั้งถัดไป

การแข่งขันชิงโชค เป็นการจับฉลากเพื่อมอบรางวัลให้กับผู้โชคดี และทำการถ่ายภาพลูกค้าคู่กับสินค้าทำป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ ก็จะช่วยกระตุ้นให้กลุ่มลูกค้าเกิดความสนใจและอยากมาซื้อสินค้ามากขึ้น

การทำโปรโมชันโดยใช้โซเชียลมีเดียเพื่อสร้างกระแส เป็นรูปแบบการจัดโปรโมชันที่กำลังได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน เพราะสามารถประหยัดงบประมาณ ค่าใช้จ่ายได้ดี และยังเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้อย่างแพร่หลายมากขึ้นเหมาะกับการสร้างกระแสให้กับสินค้าใหม่ๆ ที่สุด

การวิจัยการตลาด (Marketing Research)

การวิจัยการตลาด (Marketing Research) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ตีความ และรายงานผลงานทางด้านวิชาการทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการขายสินค้าหรือบริการ เพื่อนำมาใช้ประกอบการวางแผนการทำงานและการตัดสินใจทางการตลาดของผู้ผลิต ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดในการทำให้สินค้าหรือบริการของตนสามารถตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าเป้าหมายได้มากที่สุดในการสภาพการแข่งขันอย่างรุนแรงของตลาดปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วตลอดเวลา การดำเนินธุรกิจอย่างมีแบบแผนหรือการนำเอากลยุทธ์ทางการตลาดเข้ามาเป็นเครื่องมือ ทำให้แผนงาน มีความชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับแนวโน้มสภาพความเป็นจริง

ของท้องถิ่น และสามารถแข่งขันได้ในธุรกิจโดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การเมือง ทำให้บริษัทสามารถดำเนินธุรกิจในด้านการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือ เพื่อนำข้อมูลมาวิจัยทางการเป็นแนวทางแก้ปัญหาที่เฉพาะทางการตลาดบางอย่าง ขณะเดียวกันมันก็จะช่วยเพิ่มยอดขายและบรรลุถึงวัตถุประสงค์อีกด้วย กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสินค้าใหม่ๆ หรือปรับปรุงสินค้าใหม่ภายใต้ชื่อเดิม หรือการเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ใหม่หรือต้องการขยายต่อเนื่อง เพื่อรองรับกับยอดขายที่เพิ่มขึ้นการทำวิจัยและพัฒนาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของ (ปิติกานต์ คำศรี, 2549)

กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด

การตลาด (Marketing Program/Plan) เป็นโปรแกรมทางการตลาดหลังจากประเมินส่วนของตลาดที่เหมาะสมแล้ว องค์การอาจเลือกหนึ่งส่วนตลาดหรือหลายส่วนตลาดเป็นเป้าหมายโดยมีวิธีเลือกดังนี้คือ (1) ตลาดที่ไม่แตกต่างหรือการตลาดที่เหมือนกัน (Undifferentiated Marketing) (2) การตลาดที่ต่างกัน หรือการตลาดที่มุ่งต่างส่วน (Differentiated Marketing) (3) การตลาดแบบรวมกำลัง หรือการตลาดมุ่งเฉพาะส่วน (Concentrated Marketing) เป็นการเลือกส่วนตลาดเพียงส่วนเดียว (Single Segment) (ปิติกานต์ คำศรี, 2549) การปฏิบัติโปรแกรมการตลาดการปฏิบัติเป็นหัวใจสำคัญต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของกิจการธุรกิจ หลักการพื้นฐานของการบริหารจัดการ จะช่วยในขั้นตอนการปฏิบัติงาน ผู้จัดการตลาดต้องประเมินความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน และใช้เทคนิคการบริหารโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ คุณสมบัติสำคัญของธุรกิจคือ ไม่ทำธุรกิจที่ตนเองไม่เข้าใจวิธีการดำเนินงานธุรกิจ หรือไม่ยอมรับกลยุทธ์ที่ท่านไม่เข้าใจวิธีการดำเนินงาน การปฏิบัติงาน ส่วนที่ง่ายที่สุดเกี่ยวกับกลยุทธ์คือการวางแผนกลยุทธ์ซึ่งเพียงแต่ต้องมีพื้นฐานความรู้ทางการตลาด ความคิด การเจาะตลาด การแบ่งส่วนตลาดโลกาภิวัตน์ และความได้เปรียบทางการแข่งขัน แผนตลาดก็เป็นเพียงความคิด โดยมีมิติที่กำหนดความสำเร็จของกลยุทธ์ ตัวกลยุทธ์และความสามารถขององค์การในการปฏิบัติงานทางด้านกลยุทธ์ทางการตลาด (Bonoma, 1984) ควรตรวจสอบกลยุทธ์และประสิทธิผลของความชำนาญด้านการบริหารจัดการได้ 4 ชนิด คือ (1) ความสำเร็จ (Success) เป็นสถานการณ์ที่กลยุทธ์มีความเหมาะสมและองค์การมีความชำนาญในการปฏิบัติงานกลยุทธ์ (2) โอกาส (Chance) เป็นสถานการณ์ที่กลยุทธ์ไม่มีความเหมาะสมแต่องค์การมีความชำนาญในการปฏิบัติงานกลยุทธ์ (3) ปัญหา (Problem) เป็นสถานการณ์ที่กลยุทธ์มีความเหมาะสมแต่องค์การไม่มีความชำนาญในการปฏิบัติงานกลยุทธ์และ (4) ล้มเหลว (Failure) เป็นสถานการณ์ที่กลยุทธ์ไม่มีความเหมาะสม และองค์การไม่มีความชำนาญในการปฏิบัติงานกลยุทธ์

กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ในยุค Digital

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลได้ส่งผลต่อวิถีคิด พฤติกรรมการแสดงออก และการสื่อสารของคนในยุคปัจจุบันให้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก ต่อไปนี้เป็นกลยุทธ์ 5 ประการที่จะช่วยให้การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จ

สื่อสารเนื้อหาที่ผู้รับสารต้องการโดยเน้นการตอบคำถาม “ทำไม” เนื้อหานับเป็นหัวใจสำคัญของการประชาสัมพันธ์มาทุกยุคทุกสมัย เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์ที่ดีจึงควรมาจากการหาจุดร่วมระหว่างสิ่งที่องค์กรอยากบอกกับสิ่งที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายสนใจหรืออยากรู้ ดังนั้นก่อนนำเสนอข่าวสารใดออกไปนักประชาสัมพันธ์จึงควรตอบให้ได้ว่าเรื่องดังกล่าวสำคัญอย่างไร และเพราะเหตุใดกลุ่มเป้าหมายจึงอยากรู้หรือควรารู้

สร้างสรรค์เนื้อหาที่ไม่ใช่การโฆษณาผู้บริโภคยุคใหม่ มีทางเลือกมากขึ้นในการที่จะเข้าถึงเรื่องราวที่ต้องการและรู้สึกมีส่วนร่วม ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จึงควรเข้ามาทำหน้าที่อุดช่องว่างที่การโฆษณาไม่สามารถทำได้ ด้วยการนำเสนอเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับการให้คุณค่า และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค เช่น รายละเอียดเบื้องลึกเบื้องหลังของสินค้าหรือบริการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นประโยชน์ในฐานะผู้ใช้

สร้างความร่วมมือกับผู้มีอิทธิพลทางความคิดการพูดต่อปาก และการใช้บุคคลที่สามเป็นผู้กล่าวแทน นับเป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ วิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้เรื่องราวของเราเป็นที่น่าเชื่อถือ คือการใช้บุคคลที่มีความน่าเชื่อถือเป็นผู้บอกกล่าวกับคนอื่นๆ ว่าทำไมเขาจึงชื่นชมสินค้าของเรา

เปิดโอกาสให้ผู้รับสารมีส่วนร่วม แล้วสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ทุกคนสามารถลุกขึ้นมาเป็นผู้สร้างสาร และเผยแพร่ข่าวสาร แข่งกับนักประชาสัมพันธ์ขององค์กรต่างๆ ได้ตลอดเวลา ดังนั้น จึงควรใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นช่องทางที่ช่วยให้องค์กรได้เป็นบุคคลแรกที่จะทราบความคิดเห็น ข้อกังวล หรือความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเปิดให้พวกเขามีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความใกล้ชิดผูกพัน

ให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีประเด็นโดดเด่นการส่งข่าวประชาสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาและรูปแบบเหมือนๆ กันไปให้สื่อแต่ละสำนักย่อมไม่ตอบสนองต่อกลยุทธ์การนำเสนอข่าวของสื่ออีกต่อไป การจะทำให้เรื่องราวขององค์กรได้รับการคัดเลือกจากบรรณาธิการ เพื่อนำไปเผยแพร่ต่อนั้นนักประชาสัมพันธ์จะต้องเน้นไปที่ข่าวเจาะไม่ใช่ข่าวแจกเหมือนเช่นในอดีต โดยนำเสนอเนื้อหาเชิงลึกที่มีประเด็นเฉียบคมและเฉพาะเจาะจงเป็นพิเศษสำหรับสื่อ นั้น

การส่งเสริมการขาย

การส่งเสริมการขายคือ กิจกรรมทางการตลาดที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการขายได้ในทันที ไม่ว่าจะเป็นทางการโฆษณาหรือเครื่องมือการขาย ลักษณะการส่งเสริมการขาย เช่น การลดราคาแบบชั่วคราวเพื่อเพิ่มยอดขายให้มากขึ้นเป็นการจูงใจที่มุ่งสู่เป้าหมาย 3 กลุ่ม ได้แก่

1. การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่ผู้บริโภค เพื่อจูงใจให้เกิดการซื้อจำนวนมากขึ้น ตัดสินใจซื้อได้รวดเร็วหรือเกิดความต้องการที่จะทดลองใช้สินค้า

2. การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่คนกลาง เป็นการส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่พ่อค้าคนกลาง ผู้จัดจำหน่ายหรือผู้ขาย เพื่อกระตุ้นให้คนกลางแนะนำผลิตภัณฑ์หรือสินค้าใหม่ๆ กระตุ้นให้คนกลางซื้อและเก็บผลิตภัณฑ์ไว้เพื่อการจำหน่ายในปริมาณที่มากขึ้น

3. การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่พนักงาน เป็นการส่งเสริมการขายที่มุ่งให้พนักงาน หรือแผนกงานขายใช้ความพยายามในการขายสินค้าให้ได้มากขึ้น หรือเป็นการกระตุ้นให้หาลูกค้ารายใหม่หรือหาผู้จัดจำหน่ายเพิ่มเติมให้กับบริษัท

การส่งเสริมการขาย เป็นกิจกรรมที่มักจะใช้ร่วมกับการโฆษณาหรือการขายโดยใช้พนักงานขาย เช่น โฆษณาให้รู้ว่ามีกรลด แลก แจก แถม หรือ ส่งพนักงานขายไปแจกสินค้าตัวอย่างตามบ้าน

สรุป

การนำกลยุทธ์ (Strategy) มาใช้กับองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการทหารหรือทางธุรกิจ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง กลยุทธ์ล้วนแล้วแต่มีส่วนเข้าไปเกี่ยวกับทุกๆ ทุกส่วน ส่วนคำว่ากลยุทธ์ ในที่นี้ คำนี้นำมาจากการทหาร โดยในสมัยโบราณ ในการทำสงครามจำเป็นต้องมีการวางกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มความได้เปรียบในการรบ (Paul Samuel, 1983) ให้นิยามว่ากลยุทธ์ หมายถึงชุดของทางเลือกระยะยาวเกี่ยวกับเป้าประสงค์เชิงปฏิบัติการและนโยบายรวมทั้งแผนปฏิบัติการของแผนงานของรัฐบาล ซึ่งองค์กรภาครัฐ บาลกำหนดโดยคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือวัตถุประสงค์ของแผนงานที่รัฐบาลกำหนดไว้และสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของแผนงานนั้นกลยุทธ์ หมายถึงแผนการปฏิบัติซึ่งวางเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์จำเพาะกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ในทางทหารนั้นแตกต่างจากยุทธวิธี ซึ่งว่าด้วยการดำเนินการรบปะทะ (Engagement) ขณะที่ยุทธศาสตร์นั้นว่าด้วยวิธีการเชื่อมโยงการรบปะทะต่างๆ เข้าด้วยกัน คำถามที่ว่า “จะสู้รบอย่างไร” เป็นปัญหาทางยุทธวิธีแต่ข้อกำหนดและเงื่อนไขซึ่งมีการสู้รบกันและความเหมาะสม ในการสู้รบกันนั้นเป็นปัญหาทางยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสงคราม ต่อมาได้ถูกนำมาใช้ในทางธุรกิจ เพื่อเป้าหมายคือ ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายหรือกลยุทธ์คือ วิธีการในการแข่งขันที่จะทำให้องค์กรสามารถเอาชนะคู่แข่งได้หรือกลยุทธ์คือ แนวทางในการทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ หรืออาจจะบอกว่ากลยุทธ์ประกอบด้วยคำถามที่สำคัญ 3 ข้อ ได้แก่ 1) ปัจจุบันเราอยู่ ณ จุดใด 2) เราต้องการไปถึงจุดใด 3) เราจะไปถึงจุดนั้นได้อย่างไรคือวิธีการหรือแนวทางที่องค์กรจะนำเสนอคุณค่า(Value) ให้กับลูกค้าเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จตามที่ต้องการ (ซึ่งอาจจะเป็นกำไรหรือวิสัยทัศน์)

กลยุทธ์การตลาดเป็นการประยุกต์นำเอาส่วนประสมทางการตลาด ในด้านผลิตภัณฑ์สินค้า หรือบริการ (Product Strategy) ราคา (Price Strategy) ช่องทางจัดจำหน่าย (Place Strategy) การส่งเสริม (Promotion Strategy) มาใช้เพื่อให้ธุรกิจบรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด โดยจัดส่วนประสม (Mixture) ของส่วนประสมหลักดังกล่าวให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือบริษัท โดยดูเป้าหมาย และสถานการณ์ในการนำเครื่องมือออกมาใช้ในขณะที่นั้นว่ามีความเหมาะสมอย่างไร เพื่อให้กลยุทธ์ทางการตลาดที่นำมาใช้ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร หรือบริษัท ในการนำเอาส่วนประสมการตลาด (Marketing Mixed) ในลักษณะของ 4P's มาใช้เป็นแนวทางในการสร้าง หรือกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดให้กับสินค้าและบริการ หรือกลยุทธ์สามารถนำมาปรับใช้ได้กับทุกเรื่องทั้งในชีวิตประจำวัน หรือในองค์กรทางธุรกิจเพราะเป็นการกำหนดเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว แล้วหาวิธีการเพื่อที่จะทำได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในการวิเคราะห์กลยุทธ์ องค์กรต้องรู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของตัวเอง ไม่เช่นนั้นกลยุทธ์ที่กำหนดออกมาอาจจะผิดพลาดผลที่ได้ก็จะเป็นไปตามเป้าหมาย ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุด คือ การรู้ตัวเอง และการรู้คู่แข่งของตนเองนั้นซึ่งจะเป็นทางเลือกให้นักการตลาดบริษัทหรือองค์กรธุรกิจผลิตภัณฑ์สินค้า หรือบริการสามารถนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาประยุกต์ใช้ได้ ในอีกกลยุทธ์หนึ่งทางการ ตลาดโดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในมิติต่างๆ ได้ดังนี้

กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ (Product Strategy) มีหลายแนวทางที่สามารถเลือกมาใช้ได้ตามความเหมาะสมแก่ธุรกิจ อาทิ กลยุทธ์ต้นทุนต่ำ (Cost Leadership) การมีต้นทุนต่ำในการผลิตจะช่วยให้มีศักยภาพในการแข่งขันสูง กลยุทธ์ความแตกต่าง (Differentiation) ความแตกต่างของสินค้าและบริการจะช่วยสร้างโอกาสทางธุรกิจ

และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ กลยุทธ์ความหลากหลาย (Diversity) ความหลากหลายของสินค้าและบริการจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการตลาดโดยรวม

กลยุทธ์ด้านราคา (Pricing Strategy) ธุรกิจสามารถใช้กลยุทธ์ทางด้านราคาในธุรกิจของตนเองใน 4 แนวทางคือ กลยุทธ์ราคาประหยัด (Economy) ตั้งราคาต่ำสำหรับสินค้าคุณภาพต่ำเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาด กลยุทธ์ราคาเจาะตลาด (Penetration) ตั้งราคาต่ำสำหรับสินค้าคุณภาพสูง เพื่อเจาะตลาดให้รวดเร็วยิ่งขึ้น กลยุทธ์ราคาหว่าน (Skimming) คุณภาพสินค้าและบริการไม่สูงนักแต่ตั้งราคาสูงไว้ในช่วงเริ่มต้นเพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมการขายในลักษณะของการลดราคาในภายหลัง กลยุทธ์ราคาแบบสินค้าคุณภาพ (Premium) เป็นการตั้งราคาไว้สูงของสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูงสำหรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในตลาดระดับสูง ในส่วนของหลักการตั้งราคานี้เราสามารถหลักการตั้งราคาแบบสะท้อนต้นทุน (Cost Base Pricing) และหลักการตั้งราคาแบบสะท้อนคุณค่า (Value Base Pricing) มาใช้ในการพิจารณาด้วยในธุรกิจโรงแรม การใช้กลยุทธ์ด้านราคาต้องคำนึงถึง Product Life Cycle ด้วย เพราะคุณค่าของสินค้าและบริการจะเปลี่ยนแปลงไปตามวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเมื่อนำออกมาเสนอสู่ตลาดใหม่ๆ มักจะได้รับความสนใจ และสามารถขายได้ในราคาที่สูง เมื่อเนิ่นนานไปมีสินค้าและบริการของรายอื่นๆ เข้ามาแข่ง สภาพของห้องพักเสื่อมสภาพไปราคาขายก็จะต้องลง

กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย (Place Strategy) มีหลากหลายลักษณะให้เลือกใช้ในธุรกิจได้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีอยู่ อาทิ การจำหน่ายตรง (Direct) โดยไม่ผ่านคนกลาง อาจจะได้โดยการเปิดหน้าร้านจำหน่าย (Outlet) เปิดเว็บไซต์จำหน่าย การใช้พนักงานขาย ฯลฯ โดยไม่ผ่านตัวแทน หรือพ่อค้าคนกลาง การจำหน่ายผ่านคนกลาง (Intermediary) โดยอาจจะมีคนกลางเพียงระดับเดียว ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นผู้ค้าปลีก (Retailer) หรือหลายระดับโดยผ่านทางผู้ค้าส่ง (Wholesaler) เพื่อให้สามารถกระจายสินค้าเข้าสู่ตลาดและจำหน่ายไปยังลูกค้าเป้าหมาย หรืออาจจะเลือกใช้ทั้ง 2 รูปแบบในลักษณะของหลากหลายช่องทาง (Multi-Channel) ก็ได้

กลยุทธ์ด้านการส่งเสริม (Promotion Strategy) การใช้กลยุทธ์การส่งเสริมนี้ขึ้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ว่าต้องการส่งเสริมในด้านใด ระดับใด แล้วจึงกำหนดกลยุทธ์ต่างๆ มาใช้งานให้เหมาะสม โดยการส่งเสริมนี้อาจจะแบ่งระดับออกเป็น การส่งเสริมในหมู่ลูกค้า การส่งเสริมช่องทางจัดจำหน่าย และการส่งเสริมภายในองค์กรเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมที่ตั้งไว้ ไม่ว่าจะเป็นด้านยอดขาย รายได้ ภาพลักษณ์ และด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากไปจากนี้ โดยต้องนำเอาหลักการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication – IMC) มาใช้ มากกว่าการส่งเสริมเพียงด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ

ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยและข้อค้นพบ ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีสำหรับการวางแผนกลยุทธ์การตลาด ของธุรกิจเบเกอรี่ ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีความต้องการและการนำเสนอสารสนเทศทางการบัญชีไปใช้สำหรับการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด โดยพิจารณาจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4 ด้าน ดังนี้

(1) กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ (Product Strategy) ลักษณะรายงานที่มีความต้องการและนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ รายงานยอดขายแยกตามสินค้า รายงานจำนวนสินค้าคงเหลือตามสินค้านายงานการ 176 รับคืนสินค้าแยกตามสินค้า รายงานของเสียต่อยอดขายแยกตามสินค้า รายงานของเสียต่อยอดขายรวม รายงานการขายสินค้าใหม่ต่อยอดขายทั้งสิ้น

(2) กลยุทธ์ด้านราคา (Pricing Strategy) ลักษณะรายงานที่มีความต้องการและนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์การตลาดได้แก่ รายงานอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงาน รายงานข้อมูลต้นทุนสินค้า รายงานของเสียในกระบวนการผลิต รายงานอัตรากำไรขั้นต้นต่อยอดขาย

(3) กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย (Place Strategy) ลักษณะรายงานที่มีความต้องการและนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ รายงานการขายตามลูกค้า รายงานต้นทุนในการขนส่งสินค้า รายงานสินค้าคืนตามลูกค้า รายงานการขายตามสถานที่ขาย รายงานต้นทุนในการขนส่งต่อสินค้า 1 หน่วย งบกำไรขาดทุนตามช่องทางการจัดจำหน่าย

(4) กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion Strategy) ลักษณะรายงานที่มีความต้องการและนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ รายงานยอดขายที่เพิ่มขึ้นต่อค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการขาย รายงานสัดส่วนของคูปองที่นำมาใช้สิทธิ์ต่อคูปองที่แจก รายงานยอดขายเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ รายงานยอดขายรวมแยกตามพนักงานขาย รายงานยอดขายของพนักงานขายแยกตามสินค้า รายงานยอดขายกลุ่มลูกค้าใหม่ (วิไลพร ไชโย, 2552)

เอกสารอ้างอิง

ปิติกานต์ คำศรี. (2549). การวางแผนกลยุทธ์การตลาดอินเทอร์เน็ตของบริษัท วิ่ง ทราเวล เชียงใหม่ จำกัด.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พลอย แยมเสนาะ. (2560). กลยุทธ์ทางการตลาด. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2562,

จาก <https://sites.google.com>

โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. (2559). กลไกขับเคลื่อนประเทศชุดใหม่

สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2562, จาก

<http://www.stabundamrong.go.th/web/download/newkm/thailand4.0.pdf>

วิไลพร ไชโย. (2552). ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี สำหรับการวางแผนกลยุทธ์การตลาด ของธุรกิจเบเกอรี่ ในจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Paul Samuel. (1983). *Strategy Management of Development Programmes*. Geneva: International Labour Office.

Communication Innovation and Lifelong Learning of the Elderly

Chutima Musikanont

Western University

Corresponding Author. E-mail: chutima.mu@western.ac.th

Abstract

Thailand is reaching the Aging Society like the other countries globally. When elderly people retire from work, they will encounter many changes like Physical changes, Psychological and emotional, and social changes. These changes can cause them many problems. They will feel lonely, melancholic as well as stressful, etc. To avoid these problems they will encounter, lifelong learning seems to be questioned together with the technological world. How could we utilize technology to lead to the happiness of them? According to the literature review, many countries emphasize more the elderly and attempt to find the best way for the elderly after retirement. It can be concluded that they include Thailand reach the same goals and try on applying communication innovation with lifelong learning methodology with the elderly.

Keywords: Communication; Innovation; Lifelong Learning

Introduction

Many countries around the world are stepping into the Aging Society or a society with over 65-year-old population, more than 7 percent of the total population. Then, the world population will enter to an Aged Society in the next 35 years, with more than 14 percent of the population aged 65 years or more than 14 percent of the total population. This challenge every country has to face, but the result may be differently serious and rapid. Developed countries tend to enter the Aging Society faster than in developing countries. Most European countries have already encountered the Aging Society, followed by Asian countries, including Japan, South Korea, Singapore, as well as Thailand.

It is known that Thailand is now beginning to enter the Aged society with a population of 60 years old and above, not less than 10 percent of the entire population of the country. It is expected that Thailand will have a population of 60 years and older, not less than 20. Significantly reduced from children born in the amount of 782,129 in the year 2013, the remaining number is only 702,755 people.

From the statistics of Thailand revealed that the number of children born decreases every year with an average of 10,844 people, while the total population increases an average of 350,645 people per year. Therefore, this event will certainly affect educational management in the future. During the past 25 years, the aging population in Thailand grew by 3.7 percent per year. This rate is the highest in East Asia and Southeast Asia. This proportion increased to 11.5 percent in 2010. When compared with the United Nations designation, Thailand has entered the beginning of Aged Society. According to the estimation, the proportion of the elderly will increase to 19.1 percent in the year 2025 and to 26.4 percent in 2050. The increased rate of this elderly population is considered

faster than it has ever happened in Western countries many times. The proportion of the elderly (aged 60 years and over) will increase from 11.9 percent to 17.5 percent and 25.1 percent between 2020-2573.

Significantly, the aging process can be vital for any person because the major changes will get involved. The main factors of individuals' quality of life include these changes and the loss of control and these refer to changes in work (retirement), family, society, our bodies, and health-related problems requiring adjustments to the perceptions and structures of our lives. All of these changes are physical, psychological, and social challenges. If an individual cannot manage them as the proper way, their quality of life can be worse. Understanding the nature of the elderly is thereupon what will help to know his interests and needs, especially in learning needs as well as tools that will help improve the lifelong learning of the elderly (Escuder-Mollon and Cabedo, 2013) Therefore, this article is written with the purpose to create an understanding of the seniors in the aging society and to recommend the appropriate way to improve the seniors' quality of life when they are on the aging society.

Meaning and Changing Conditions of the Elderly

The elderly are individuals who are 60 years of age or older. However, there is a difference between some points. Some people, although aged 75-80 years, but the body is still strong and can also perform various tasks like middle age. The World Health Organization has divided the development of the elderly into 3 phases: Young old age, aged between 60-74 years, Middle old age, aged between 75-85 years old and Older old age over 85 years old (Sarinda Noisuk, 2002) and the Royal Institute Dictionary 1999, defines elderly as very old people.

In conclusion, the meaning of the elderly is the person with 60 years of age or older who has the body, mind, intellect, and changes in a way that reduces efficiency. This change is considered as a criterion for government retirement and various changes that happen to the elderly. Based on the research (Malinee Wongsit and Siriwan Siriboon 2001), it was found that the problems and needs of the elderly are important in two ways: economic problems and health problems But when considered in detail, the finding revealed that the needs of Thai seniors include:

1. Health needs such as the elderly have vision problems, hearing problems, body movement problems, etc.
2. The need for mental health is the need to be encouraged, receiving love, warmth, generosity from children from family members.
3. Economic needs: Because many elderly still need to work to earn income or some of them may have to support the family as well. They still desire to have economic needs.

4. Education and training needs: some seniors desire to have the training, skill development for taking care of physical health care, mental health, as well as skills in additional occupations.

Such research results are consistent with the study of Sumalee Sangsri (1997) about the needs of the elderly. Both from the writings of psychologists, related educators which further discussed the needs of the elderly as follows:

1. Social needs: the elderly still have the desire to participate in society, want to make themselves useful to community society, want to be respected, need to participate, contribute to the community and society may be considered from the family of the elderly to the community as a whole.

2. Needs for knowledge and information: the elderly desire to gain knowledge and information related to himself at this age. From the basic needs of the elderly, it can be seen that the need to acquire knowledge and information is one of the important needs of the elderly. The educators will see the benefits of this need to be used as a tool for the elderly to serve the other needs, such as health care, earning more, or the economy of the elderly that will cause stability in life and the subject of mental, emotional and social. In consequence, providing the elderly with additional knowledge with continuing education is the necessity and should be greatly developed.

The Importance of Lifelong Learning

Lifelong education means education in the whole picture, which covers all forms of education. It is a study for people of all ages from birth to death in each life period. A person may receive an education in one or more forms as an integration. It is also an education linking to various factors related to a person's lifestyle to develop a person potentially to have sufficient knowledge, skills, and experience to live and work and to adapt to the changing social environment appropriately in every life. Lifelong education aims to develop human beings with the ability to learn throughout life appropriately for improving their quality of life. Education is, therefore, a process of learning for the growth of individuals and society by transferring knowledge, training, workshop, cultural heritage, creation of academic progress, creation of knowledge continuously (Department of Non-Formal Education, 2000)

In contrast, lifelong learning focuses on the learners, but educational management is not managed. Learning means receiving knowledge, skills, and attitudes that can occur at all times, all places, both intentionally and unintentionally, planned, and unplanned. From the fact that people interact with the environment in their lives, lifelong learning is to acquire knowledge, skills and attitudes when interacting with the environment from birth to death.

Therefore, learning can take place anywhere, not limited to time and place. Significantly, cultivating people to have a habit of learning is the basis necessary to create a learning culture. Learning should be continuous and lifelong. Creating a culture of

lifelong learning is essential for a learning society (Sanong Lohitwiset, 2001) which does not limit gender and age, even to the elderly.

It can be concluded that education for the elderly is thereupon seen as one of the important guidelines leading to the creation of an aging society. The key implications of this study are to promote lifelong education among the elderly taking part in the society so that they can interact with different parts of society, build knowledge from integrated experiences with new situations and to learn collaboratively with others worthwhile for society and able to live in society well (Jiraporn Ketpitchayawattana, 2006; Phenkae Prajonpatjanuk, 2007)

Different Countries with Different Government's Policy

Various countries have regulated different policies for the elderly with the focus of lifelong learning. The government's policy is proposed as following;

Latvia: most of the elder inhabitants having long-term living with poverty. Then, this situation brings to sharp existential problems. One solution is participation in lifelong learning activities in order to decrease risks of socialization and mental health.

Finland: education for the elderly is challenging. Consequently, there is the development of adult education centers and seniors participate actively in these institutions. Nevertheless, the government also supports them to be familiar with modern technology in adult education.

Italy: non- formal education, like municipal networks for the adult education initiatives, public cultural infrastructures, and associations, Universities of Third Age (for seniors) are proposed as non- formal adult education This kind of education has the objective to intend to support an appropriate personal growth.

However, we must remind ourselves that ageism in our societies has an influence on aged people and brings to obstacles to participating in educational activities. Consequently, we have to determine carefully about false information and attitudes for developing life-long learning for the elderly. Lifelong learning is essential to the people of all age groups for keeping pace with the changing world even the elderly have to keep up with the changes in living and lifestyle, they should be able to remain intact by others and can adapt appropriately to the current society.

Comparison of Latvia Thai national educational standards

In Thailand, the concept of lifelong learning was formalized in the National Education Plan in 1977 (Office of National Education Commission, 1999). After that, life-long education became well- known again in 1999 when the National Education Act 1999 (Office of National Education Commission, 1999) was introduced, the Act proposed a lifelong education philosophy as a principle and framework in the management of education throughout the country system. According to this Act, the educational system is being reformed towards life-long learning processes and goals. Recently, the Promotion of Non-Formal and Informal Education Act 2008 (Office of Non-formal and Informal

Education Promotion, 2008) and the Reform National Education Plan 2009-2016 (Office of National Education Commission, 2010) emphasizes quality lifelong learning for everyone.

The concept of lifelong education in Thailand is similar to famous educators such as Cropley (1977), and Dave (1975) which Accepted in many countries. The National Education Act of 1999 defines lifelong education as a combination of non-formal education and informal education to continually improve people's quality of life (Office of National Education Commission, 1999). Definitions of life-long education, systematic education, non-formal education, and informal education have been published to education providers and prospective recipients.

The adopted approach in Latvia's lifelong learning strategy has similarity to Thailand and is applied for promoting individual personal growth, individual self-development at all stages of life and in all lifetimes. It strengthens initiative and people's ability including access to society, civilian involvement, employment, and integration. Moreover, it emphasizes the growing importance of non-formal education and informal learning alongside complementary education. The strategy defines lifelong learning to be 'An individual's lifelong educational process, which is based on changing needs to gain education, skills, experience, to enhance or change their qualifications to serve the needs of the labor market and their own.

It can be concluded that the lifelong learning concept of Thailand and Latvia is similar: life-long learning is interpreted as lifelong learning, consisting of formal and informal education as well as informal learning. In both countries, there has recently been a shift towards bridging lifelong learning with the learning process but it is only formal education. Lifelong learning includes educational, economic, and social objectives. In order to apply this practice, it is essential to more deeply and thoroughly understand the problems and advantages of lifelong learning at the individual, group, corporate and social level, and conduct coordinated activities to facilitate actual lifelong learning.

The Learning Needs of the Elderly

The elderly still need to learn all the time. This statement is supported by the research results by the study of post-retirement education needs of Thai civil servants and create a model of educational management after retirement for Thai civil servants, the findings showed that;

- 1) Thai civil servants require post-retirement education as a whole at a high level,
- 2) A model of post-retirement education for Thai civil servants has the principles/concepts: education is necessary: the fundamental right of human beings. It helps to increase the potential and development according to age.

Additionally, Phenkae Prajonpatjanuk (2001) studied and researched on Management of Education and Lifelong Learning to Prepare the Active Aging of the Elderly;

The findings were as follows;

1. It is essential to continuously provide education and learning for the Thai elderly throughout life.
2. The third university (U3A or UTA) that are held in other countries should be used as a guideline to manage education for the Thai elderly.
3. Policies and practices for preparing for elderly development should have both short and long term policies.
4. Short-term policies and practices should be a campaign for society to realize the importance of the need to develop the potential of the Thai elderly.

According to the research of according the opinions of the Elderly and Faculty of Universities in the United States about the Educational Factors of the Elderly from Data Analysis, the results indicated as followed:

1. The elderly attend classes with internal motivation and they are interested in subjects related to humanities and Liberal Arts. Moreover, they do not have a problem studying at university.
2. The faculty of the have opinion that the elderly study due to the need for professional skills. This is for changing a new job and believe that students have problems in studying at university.
3. The elderly are enthusiastic in studying and interested in learning, the university should, therefore, consider the curriculum content and teachers that are more suitable regarding the venue and tuition fees. Moreover, teachers should also understand that elderly learners can study like other learners. Therefore, they should receive equal attention.

Leung & Liu (2011) mentioned that the participation of educational activities among elderly has the relationships with positive outcomes ie. reduction of psychosomatic complaints as well as an increase in quality of life. Nevertheless, the World Health Organization supported that the seniors have truly been active with learning potential and development of themselves and society. Significantly, it is essential that society must provide them with freedom space and support them to enter the aging society actively. Therefore, it can be concluded that the elderly desire to learn all the time and also have the same ability as other group learners.

Communication Innovation with the Elderly

Innovation is a concept, a method of practice or new things that are not yet widely distributed or have been used before and come to change existing processes or things through new inventions or developing from the existing ones to be up to date including improve it to be effective (Watcharapol Viboonsarin, 2013) It is "something new arisen from the application of knowledge, experience, skills, and creativity in development. It may look like a new product, a new service, or a new process that will bring economic and social benefits. New communication innovation resulting from the

development of communication technology such as the internet, website, social media is beneficial to society and the economy. For education, it will help spread knowledge everywhere, anytime allowing educators and knowledge recipients to communicate more efficiently and effectively.

Communication technology determines the Communication Technological Determinism Theory of Toronto School for analysis. The principle of this theory is the development of information technology. It will act as an independent variable. If there is a change in technology, it will affect other factors in society (Kanchana Kaewthep and Nikom Chaiyaphon, 2012) As Worawut Phakdiburuth (2017) said that communication technology has evolved from the traditional media into a new media, it is a "communication innovation" that people in the society use to communicate or connect to a social network online with various interesting uses.

Many studies have highlighted elderly behavior towards communication innovations, such as Raweewan Sap-in and researched on Elderly and Media in Thailand have said that the Electronic Transactions Development Agency (Public Organization) or ETDA found that Gen B (Baby Boomer) spends 31.8 hours/week. The popular activity the Baby Boomer era is the use of social media to send and receive the email, to read electronic books, to use YouTube. Significantly, Line is a popular application among the Baby Boomer group for communication, followed by YouTube, and Facebook, respectively.

Kirana Somwatsan and Kulthip Sadtrarujee (2016) also added that the behavior of communication through Line Application among the elderly, most of them use it to communicate with their children and friends including the working group. They send video clips, news, alarm events, funny pictures, or sharing clips from others like. They believe that the use of Line Applications will make themselves modern and is also updating news faster than before.

Communication innovation with online social networks, such as Facebook, is a medium that can create awareness and enable people to get to know each other and lead to community building and engagement. Facebook will have a profile to show the identity of the account owner. The users can connect with known and unknown people who are online to make friends and send messages either private or public. When using social networking technology as a supplement to the website content, the features of social networking technology that is conducive to connecting and building relationships will make the elderly learners have exchange communication and easily share information and experiences. Members of the network as both a writer and a reader can interact with each other to help to communicate faster. An online social network that is considered a new media with two-way communication brings interactive with information all the time, makes the users understand (cognitive) in that information. Therefore, new media has the potential to create continuous learning (Kanchana Kaewthep and Nikom Chaiyaphon, 2012)

In consequence, lifelong learning management for the elderly, instructors, or knowledge managers must be aware of and understand various communication innovations. From the technology that is the original media, changed to new media, internet, website, and social media, Facebook so that they can choose to use these communication technologies under the learning management objectives to reach the elderly. The design of knowledge content must be appropriate in accordance with the needs of the elderly. In addition to the design of the presentation with characters, pictures, and sound must take into account the physical characteristics of the elderly. The communication method is a tool to encourage the elderly to quickly access information and knowledge anytime, anywhere.

Conclusion and Discussion

Lifelong learning means a formal, 'non-formal' and informal learning from childhood to old age involving the formation of knowledge, skills and the ability to use them in private, civic, and professional life. Subject all persons as actors - this highlights the importance of genuine equality of opportunity and quality in learning.

Interestingly, Nattanun Siricharoen (2015) A Case Study of the Use of New Media through Social Media on Smartphone to improve quality of life for elderly with Family Members in New Zealand Case studies to be used as a guideline for further comparative research in Thailand The results of the research concluded that Most informant groups use the device for communication with most mobile phones. By using communication channels through the new media that is the most important application of Viper, followed by Facebook, Skype, email, snap chat, Instagram and lines for general communication Go with a group of friends and use health communication methods with the elderly in the family by sending information from social media to share news or information That is seen as related to care Preventing and solving health problems that may occur to the elderly The sample group saw that if using new media to provide information about health care to the elderly Must give knowledge and practice skills until The elderly have sufficient understanding of new media. Therefore, it will result in efficiency and effectiveness as targeted.

Therefore, learning new things around and lifelong learning then will be a current tool that will help people, especially the elderly who are ready or immune to face the changing world today. Managing lifelong learning for the elderly should use various forms of communication innovations such as the internet, websites, and social media, Facebook, for him to know and use according to the purpose and have access to general knowledge as well as content that will be useful and used in daily life. As the elderly education, the elderly are as a group full of learning exchange experience's ability with others in society, experiences, and potential. Thereupon, all societies must provide a freedom space

among the elderly to learn about the new society and the world with others in society. As a result, they can live with dignity (Ath-Um, 2010).

References

- Ath-Um Orathai. (2010). Is senility useless. Value synthesis of the elderly. In S. Thawisith & S.Bunyamnont (Eds.), *Population and society.2010: Value of the elderly in Thai Society perspectives*. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University.
- Cropley AJ. (1977). *Lifelong education: A psychological analysis*. New York: Pergamon Press.
- Dave RH. (1975). *Reflections on Lifelong Education and the School*. (UIE Monograph III). Hamburg: UNESCO Institute for Lifelong Education.
- Department of Non-Formal Education. (2000). *Lifelong Education Reform: Frameworks and Strategies*. Bangkok: Rungsee Printing.
- Escuder-Mollon, P., Cabedo, S. (2013), *Education and quality of life of senior citizens*. Publisher: Universitat Jaume I.
- Kanchana Kaewthep and Nikom Chaiyaphon. (2012). *New Media Study Guide*. Bangkok: Print Limited Partnership.
- Ketpitchayawattana, Jiraporn. (2006). *Active Aging Research Program: Case Studies in the Known Elderly in the Society*. Office of Health Promotion Fund.
- Kirana Somwatsan and Kulthip Sadtrarujee. (2016). *National Academic Year 2016 Conference on Communication Arts and Management Innovation*. National Institute of Development Administration.
- Leung, Dion & Liu, Ben Chi-Pun. (2011). *Lifelong Education, Quality of Life, and Self-Efficacy of Chinese Older Adults*. Educational Gerontology. 967-981.
- Malinee Wongsith and Siriwan Siriboon. (2001). *Civil Society and Supporting the Elderly*. Photocopy .College of Science at Chulalongkorn University.
- Nattanun Siricharoen. (2015). A Case Study of the Use of New Media through Social Media on Smartphone to Improve Quality of Life for Elderly with Family Members in New Zealand Veridian. *E-Journal Slipakorn University*, The Thai version Humanities Social Sciences and Arts, 8th Year, Issue 3, September - December.
- Office of National Education Commission .(1999). *The National Education Act, the year 1999*. Office of National Education Commissions.
- Office of National Education Commission .(2010). *The National Education Development Plan years 2009–2016*. Office of National Education Commission.
- Office of Non-formal and Informal Education Promotion. (2008). *The Non-formal and Informal Education Promotion Act*. Office of Non-formal and Informal Education Promotion.

- PhenKae Prajonpatjanuk. (2001). Psychology of the Elderly. *Journal of Education Science*, 2 (1-3), January – December, 48-53.
- Prachonpatchanuek, P. (2007). *A research report on lifelong education and learning Management for the preparation of Thai active aging development*. Bangkok, Office of Health Promotion Fund.
- Sanong Lohitwiset. (2001). *Philosophy of Adult Education and Non-Formal Education*. Department of Adult Education Faculty of Education at Srinakharinwirot University.
- Sarinda Noisuk. (2002). *Social Support of the Elderly who Receive Services in Psychiatric Clinics*. Independent Study. MNS (Mental Health and Psychiatric Nursing). Graduate School Chiang Mai University. Photocopying.
- Sumalee Sungsi. (1997). *Non-formal Education for the Elderly by Applying Distance Education*. Nonthaburi. Department of Education Sukhothai Thammathirat Open University. Photocopy.
- Watcharapol Viboonsarin. (2013). *Innovation and Thai Language Teaching Media*. Chulalongkorn University Press.
- Worawut Phakdiburuth. (2017). *Innovative Communication for Managing the Corporate Brand of Thai Commercial Banks*. Case Study: Siam Commercial Bank Public Company Limited, Vol. 37, No. 1 January-June. 36-44.